

Grey Scale #13



DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

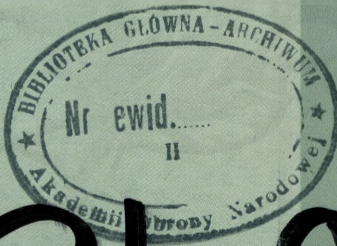


AKADEMIA
OBRONY
NARODOWEJ

AON 5734/2005

Krzysztof KRAKOWSKI
Zbigniew REDZIAK

**METODYKA PRZYGOTOWANIA
I PROWADZENIA ĆWICZENIA
TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI**



58407

WARSZAWA

2005

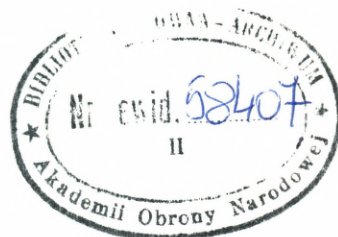


AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

INSTYTUT ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

AON 5734/05



Krzysztof KRAKOWSKI

Zbigniew REDZIAK

**METODYKA
OPRACOWANIA ĆWICZENIA
TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI**

56290

WARSZAWA

2005

RECENZENT:

Płk dr hab. inż. Jarosław WOŁEJSZO

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
WSTĘP	5
Mjr mgr inż. Krakowski Krzysztof	
ROZDZIAŁ I ĆWICZENIA TAKTYCZNE Z WOJSKAMI.....	7
Kpt. mgr inż. Redziak Zbigniew	
1.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ĆWICZEŃ TAKTYCZNYCH Z WOJSKAMI.....	7
1.2 METODYCZNE ZASADY ĆWICZEŃ	13
Rozdział II PRZYGOTOWANIE ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI.....	17
Mjr mgr inż. Krakowski Krzysztof	
2.1. PROCES PRZYGOTOWANIA ĆWICZENIA TAKTYCZNYCH Z WOJSKAMI	17
2.2. PLANOWANIE ĆWICZENIA	19
2.2.1. <i>Czynności kierownika ćwiczenia</i>	24
2.2.1.1. Analiza danych do ćwiczenia	25
2.2.1.2. Opracowanie założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.....	31
2.2.1.3. Wydanie wytycznych dla Zespołu Autorskiego.....	31
2.2.1.4. Wydanie rozkazu w sprawie przygotowania ćwiczenia	32
2.2.2. <i>Czynności zespołu autorskiego</i>	32
2.2.2.1. Pierwsze spotkanie zespołu autorskiego.....	34
2.2.2.2. Przeprowadzenie rekonesansu w rejonie ćwiczenia.....	35
2.2.2.3. Opracowanie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia	36
2.2.2.4. Wstępna konferencja planistyczna (zakończenie pracy nad koncepcją przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia).....	38
2.2.3. <i>Zatwierdzenie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia</i>	38
2.2.4. <i>Opracowanie Planu Przeprowadzenia Ćwiczenia</i>	38
2.2.5. <i>Główna konferencja planistyczna (kontynuowanie prac nad dokumentacją planu przeprowadzenia ćwiczenia)</i>	40
2.2.6. <i>Opracowanie dokumentów dodatkowych wchodzących w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia</i>	41
2.2.6.1. Opracowanie ramowego planu pracy osobistej kierownika ćwiczenia.....	41
2.2.6.2. Opracowanie planu łączności kierownictwa ćwiczenia	42
2.2.6.3. Opracowanie planu zabezpieczenia działań wojsk.....	43
2.2.6.4. Opracowanie schematu sytuacji tarczowej.....	45
2.2.6.5. Opracowanie planu pozoracji pola walki i działań przeciwnika	50
2.2.6.6. Opracowanie rozkazu bojowego (zarządzenia bojowego)	52
2.2.7. <i>Opracowanie sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia</i>	53
2.2.8. <i>Opracowanie planu podawania wiadomości</i>	57
2.2.9. <i>Końcowa konferencja planistyczna (przegląd zgodności wypracowanej dokumentacji)</i>	58
2.3. ORGANIZOWANIE ĆWICZENIA	58
2.3.1. <i>Opracowanie rozkazu organizacyjnego w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia taktycznego</i>	60
2.3.2. <i>Przygotowanie kierownictwa ćwiczenia</i>	61
2.3.3. <i>Przygotowanie ćwiczących do udziału w ćwiczeniu</i>	62
2.3.4. <i>Przygotowanie rejonu ćwiczenia</i>	64

ROZDZIAŁ III KIEROWNICTWO ĆWICZENIA.....	67
Kpt. mgr inż. Redziak Zbigniew	
3.1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA KIEROWNICTWA ĆWICZENIA	67
3.2. ZAKRES OBOWIĄZKÓW OSÓB FUNKCYJNYCH KIEROWNICTWA ĆWICZENIA	70
ROZDZIAŁ IV PROWADZENIE ĆWICZEŃ TAKTYCZNYCH Z WOJSKAMI	91
Mjr mgr inż. inż. Krakowski Krzysztof	
4.1. ROZPOCZĘCIE ĆWICZENIA	92
4.2. CZĘŚĆ GŁÓWNA ĆWICZENIA.....	94
4.3. ZAKOŃCZENIE ĆWICZENIA	104
4.4. PRZEMIESZCZENIE DO MIEJSC STAŁEJ DYSLOKACJI LUB TYMCZASOWEGO MIEJSCA POSTOJU	105
4.5. OCHRONA ŚRODOWISKA W ĆWICZENIACH TAKTYCZNYCH Z WOJSKAMI.....	106
ROZDZIAŁ V SPRAWOZDANIE I OMÓWIENIE ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI	108
Kpt. mgr inż. Redziak Zbigniew	
5.1. SPRAWOZDANIE Z ĆWICZENIA.....	108
5.2. OMÓWIENIE ĆWICZENIA.....	111
5.3. OCENA PRZEPROWADZONEGO ĆWICZENIA Z WOJSKAMI.....	114
ZAKOŃCZENIE.....	117
Mjr mgr inż. Krakowski Krzysztof	
BIBLIOGRAFIA.....	118
ZAŁĄCZNIKI	121
Mjr mgr inż. Krakowski Krzysztof	

WSTĘP

*„Doświadczenia praktyczne użytkować on może (tutaj-
prakseolog) na dwa przynajmniej sposoby: bądź czerpiąc wprost z
obserwacji faktów, bądź przejmując i wcielając do swego systemu
uogólnienia poczynione przez innych”.*

(Tadeusz Kotarbiński – Traktat o dobrej robocie)

Wprowadzenie rozkazem nr 489 i 490 /Szkol./P-3 z dnia 2 września 2004 roku nowych dokumentów doktrynalnych w sprawie szkolenia dowództw i przygotowania i prowadzenia ćwiczeń wymusiło dokonanie przeobrażeń w systemie szkolenia dowództw i wojsk w SZ RP. Bliskoznaczne powiązanie rozwiązań narodowych z sojuszniczymi, pozostawienie swobody kierownikowi ćwiczenia, dostosowanie szkolenia dowództw i wojsk do zadań określonych w Strategii wojskowej RP – to tylko wybrane obszary przeobrażeń systemu szkolenia w SZ RP. W związku z potrzebą dostosowania przyjętych rozwiązań doktrynalnych z praktyką szkolenia dowództw i wojsk w Zakładzie Systemów Dowodzenia i Metodyki Szkolenia Dowództw podjęto próbę rozbudowania ustaleń doktrynalnych o praktyczne wskazówki i rozwiązania.

Mając na uwadze konieczność przestrzegania zapisów dokumentów doktrynalnych w niniejszym opracowaniu za podstawę wyjściową rozważań wykorzystano obowiązujące instrukcje i doktryny. W oparciu o własne doświadczenia i wiedzę autorzy dokonali interpretacji ustaleń i zapisów doktryny „Organizacji szkolenia dowództw i sztabów w Siłach Zbrojnych RP” i „Instrukcji o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP” w kontekście dostosowania ich do potrzeb bezpośrednich użytkowników w/w dokumentów tj. kierowników ćwiczeń z wojskami, zespołów autorskich, kierownictwa ćwiczenia z wojskami.

Dokonana interpretacja jest rozwiązaniem autorskim i może stanowić podstawę do dyskusji nad doborem problemów i zagadnień oraz rozwiązań do opracowania metodyki przygotowania i prowadzenia ćwiczeń z wojskami.

Autorzy opracowania mają nadzieję na wymianę poglądów i doświadczeń z osobami zainteresowanymi problematyką ćwiczeń wojskowych z racji pełnionych funkcji i wykonywania obowiązków zarówno w składzie zespołu autorskiego ćwiczenia jak i kierownictwa ćwiczenia.

Wszelkie spostrzeżenia i uwagi prosimy przekazywać na adres:
k.krakowski@aon.edu.pl ; z.redziak@aon.edu.pl .

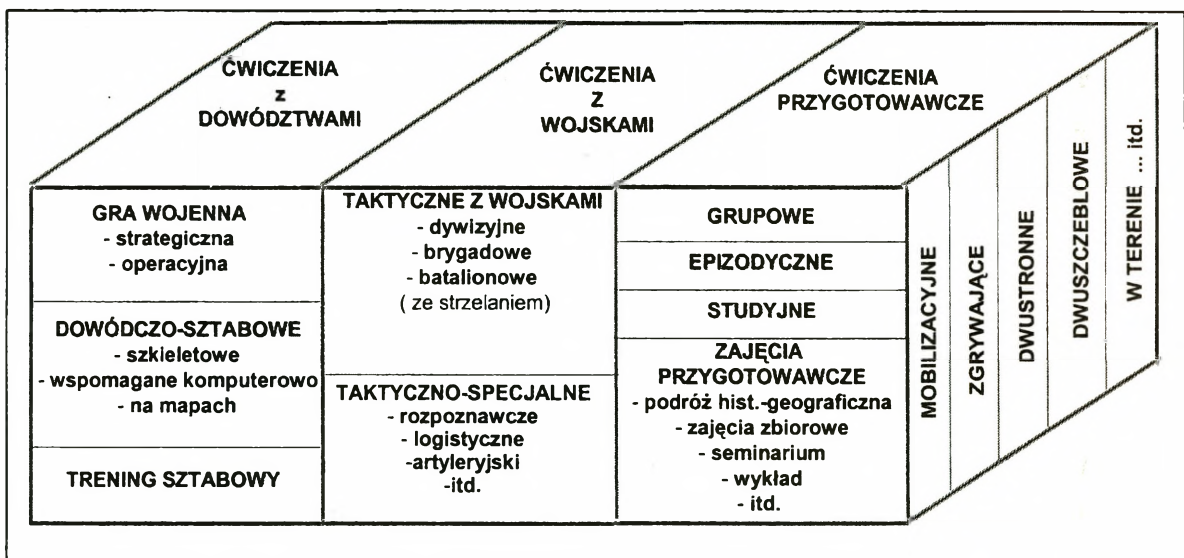
ROZDZIAŁ I

ĆWICZENIA TAKTYCZNE Z WOJSKAMI

1.1. Ogólna charakterystyka ćwiczeń taktycznych z wojskami

W Siłach Zbrojnych RP ćwiczenia wojskowe dzielą się ze względu na typ, rodzaj i odmianę. Dokonując ich podziału w aspekcie przyjmowanego typu możemy wyróżnić:

1. *Ćwiczenia z dowództwami i sztabami;*
2. *Ćwiczenia z wojskami;*
3. *Ćwiczenia przygotowawcze.*



Rys. 1.1.1 Typy, rodzaje i odmiany ćwiczeń

W kręgu zainteresowania niniejszego opracowania jest typ **ćwiczeń z wojskami**¹, które są najwyższą formą ćwiczeń. Podmiotem szkolenia są tutaj dowództwa i wojska jednocześnie.

Celem tego typu ćwiczeń jest pogłębienie umiejętności dowództw i sztabów w planowaniu, organizowaniu i dowodzeniu podległymi wojskami oraz sprawdzeniu tych umiejętności w oparciu o praktycznie działające wojska (pododdziały). Szkolenie skupia się na przygotowaniu wszystkich elementów, biorących udział w ćwiczeniu do działania w różnych środowiskach pola walki. Wyrabianie umiejętności i nawyków niezbędnych na

¹ wg NATO – LIVE EXERCISE (LIVEX) – ćwiczenie z wojskami.

współczesnym polu walki to podstawowy cel ćwiczeń z wojskami. Ćwiczenia te mogą być prowadzone wyłącznie w warunkach polowych z rozwiniętym mobilnym (mobilno-stacjonarnym) systemem dowodzenia¹.

Istota ćwiczeń z wojskami sprowadza się do udziału w ćwiczeniach *dowództw i wojsk* (oddziałów, pododdziałów) im podporządkowanych lub przydzielonych, wspierających, wzmacniających w zakresie umożliwiającym osiągnięcie założonych celów ćwiczenia. Poprzez podgrywanie sił (dowództw i wojsk) nie ćwiczących praktycznie oraz pozorowanie działania przeciwnika osiąga się efekt realizmu ćwiczenia z warunkami pola walki.

Treścią ćwiczeń z wojskami są praktyczne działania taktyczne ćwiczących dowództw i wojsk w skali odpowiadającej rozmachowi ćwiczenia i liczby ćwiczących szczebli dowodzenia. Ćwiczenia z wojskami obejmują więc: działania rozstrzygające (rodzaje walki), pomocnicze (przemieszczanie i rozmieszczanie) oraz działania pokojowe. W ćwiczeniach z wojskami realizowane są elementy zgrywania systemów walki, wsparcia i zabezpieczenia działań jako całości systemu walki.

Ćwiczenia z wojskami mogą przyjąć następujący rodzaj:

1. *Ćwiczenia taktyczne z wojskami;*
2. *Ćwiczenia taktyczno-specjalne (np. rozpoznawcze, logistyczne, artyleryjskie itp.).*

Ćwiczenia taktyczne z wojskami to najwyższa forma praktycznego szkolenia dowództw i wojsk, w ramach której ćwiczący, dążąc do wykonania określonego zadania bojowego, na tle umownej sytuacji taktycznej, uczą się rozwiązywania problemów z zakresu przygotowania walki². **Celem** tych ćwiczeń jest zgrywanie działania dowództw z działaniem wojsk w warunkach najbardziej zbliżonych do rzeczywistej walki oraz wyrabianie właściwych umiejętności i nawyków, które są niezbędne w walce. **Istota** tych ćwiczeń polega na tym, że oprócz ćwiczących dowództw powinny brać w nich udział wyznaczone oddziały, pododdziały oraz stosownie do ćwiczącego szczebla dowodzenia pododdziały rodzajów wojsk i logistyki w składzie umożliwiającym osiągnięcie założonych celów ćwiczenia. Dla zwiększenia realizmu ćwiczenia, działania nie ćwiczących dowództw, sił przełożonego i sąsiadów, powinny być podgrywane, zaś działania przeciwnika pozorowane przez pododdziały /grupy/ pozoracji. **Treścią** (problematyką) ćwiczeń z wojskami będzie, wykonywanie przez pododdziały rzeczywistych przemieszczeń i manewrów w toku walki, efektywne wykorzystywanie systemów rozpoznania, dowodzenia i ognia, planowanie i prowadzenie

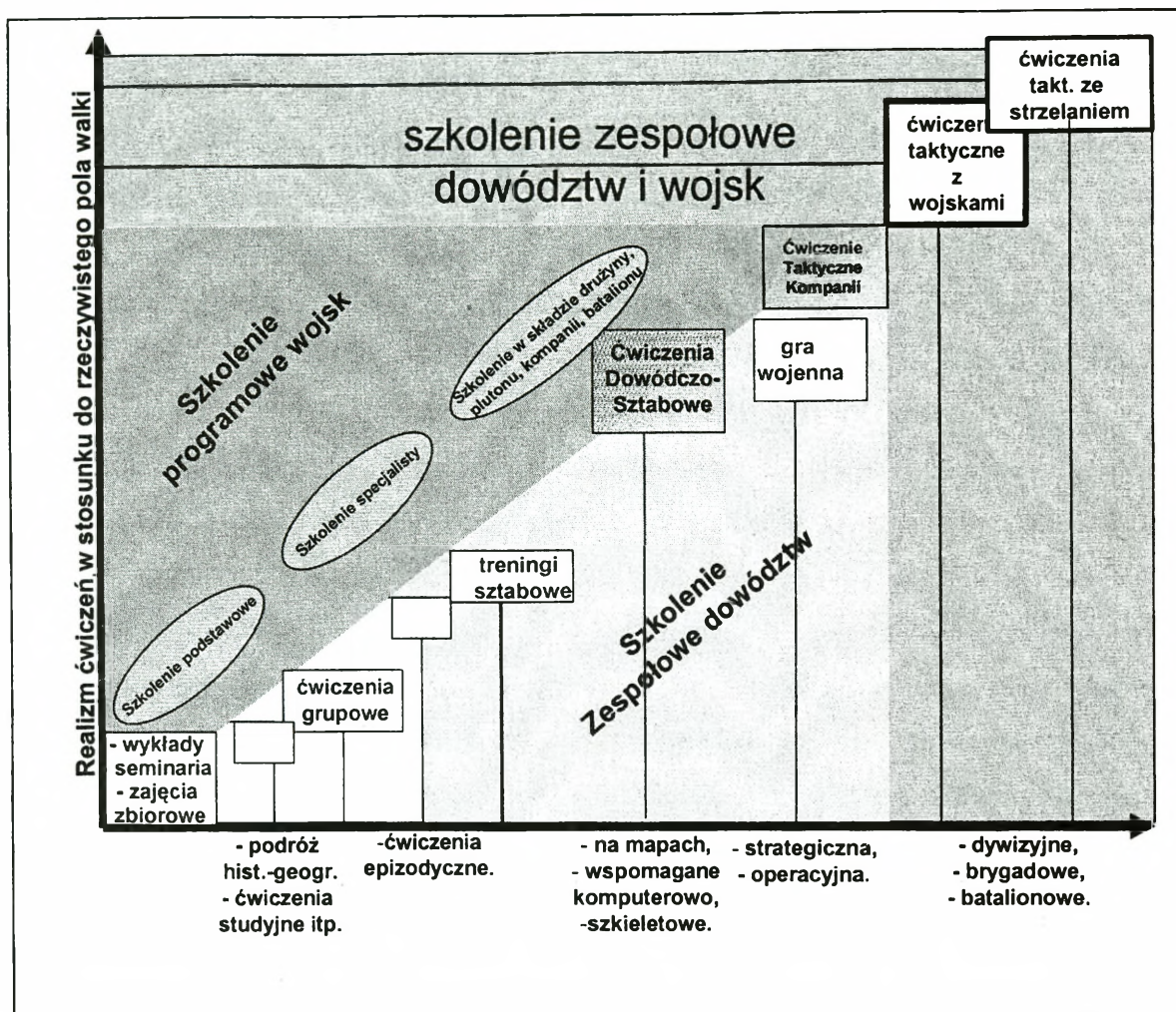
¹ *Organizacja szkolenia dowództw i sztabów w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1)*, Szt. Gen. WP, Warszawa 2004, s. 11.

² *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1.1)*, Szt. Gen. WP, Warszawa 2004, s. 20-21.

ognia, działań logistycznych i zabezpieczenia bojowego, a także tworzenie elementów infrastruktury inżynierskiej. Przebieg: ćwiczenie taktyczne z wojskami rozpoczyna się z zasady od sprawdzenia sposobu przemieszczenia i rozmieszczenia wojsk w rejonach alarmowych lub wyjściowych (ćwiczenia).

Kierowanie ćwiczeniem w dynamice walki powinno być ukierunkowane na zapewnieniu terminowego rozwoju sytuacji taktycznej, kontroli obiegu informacji o sytuacji oraz reakcji ćwiczących na zachodzące w niej zmiany. We wszystkich ćwiczeniach z wojskami ciągle należy uwzględniać obecność wojsk, ponieważ skutki nieprzemysłanych decyzji odzwierciedlają się w ich praktycznym działaniu. Decyzje słuszne nagradza się przyznawaniem powodzenia ćwiczącym.

Wszystkie wiadomości podawane ćwiczącym powinny wynikać z działania ćwiczących. Tworzenie kolejnych sytuacji przez kierownictwo ćwiczenia powinno wynikać z aktualnego położenia elementów ugrupowania bojowego ćwiczących i uzyskanych przez nich wiadomości (informacji) o przeciwniku. Informacje przekazuje się sposobami i drogą odpowiadającą ćwiczącemu szczeblowi dowodzenia. Istotną rolę w rozgrywaniu poszczególnych sytuacji spełniają rozjemcy terenowi i działania grup pozoracji pola walki. Wpływają oni na przebieg działań bojowych poprzez określenie położenia wojsk, strat w stanie osobowym i sprzęcie pododdziałów rozpoznawczych i działających w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem, a także odpowiednie pozorowanie środków walki i obiektów przeciwnika oraz rejonów skażeń, gdyż z tego wynikają decyzje ćwiczących o dalszym prowadzeniu działań.



Rys. 1.1.1 Realizm form szkolenia wojsk a ćwiczenia taktyczne z wojskami

W celu urealnienia działań bojowych, szczególnie w ramach prowadzenia ćwiczeń dwustronnych należy dążyć do szerokiego wykorzystania w nich laserowych symulatorów strzelań broni ręcznej i pokładowej.

Ważnym zagadnieniem w ćwiczeniach z wojskami jest określenie i oznaczenie wyników pozorowanego ognia. Szkoleni są zobowiązani do rozpoznania środków ogniowych, intensywności ich działania oraz rozlokowania stanowisk ogniowych przeciwnika. Należy śledzić działania dowódców, zwracając szczególną uwagę na sposób łączenia realizacji zadań bojowych z likwidacją skutków uderzeń.

Najbardziej realistyczną formą szkolenia dowództw i wojsk w praktycznym dowodzeniu i kierowaniu ogniem wszystkich środków ogniowych i wspierających w czasie przygotowania i prowadzenia walki są **ćwiczenia taktyczne ze strzelaniem**¹.

Celem ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem jest doskonalenie dowództw w organizowaniu systemu ognia i kierowaniu nim w walce oraz zgranie systemu ognia pododdziałów (oddziałów) w różnych rodzajach działań.

Istota ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem wyraża się w tym, że obok wykonywania przez ćwiczących różnych czynności taktycznych (planistycznych, organizacyjnych i wykonawczych), wykonywane są praktycznie zadania ogniowe przez wyznaczone do strzelania siły i środki².

Treścią (problematyką) ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem jest praktyczne wykonywanie zadań taktycznych i ogniowych wynikających z sytuacji na polu walki, rodzaju działań, a także organizacja i kierowanie systemem ognia, doskonalenie znajomości zasad i warunków strzelania oraz warunków bezpieczeństwa, przygotowanie uzbrojenia i sprzętu do strzelania, obserwacja i zwalczanie desantów przeciwnika.

W celu realizacji ćwiczenia taktycznego ze strzelaniem oprócz osoby funkcyjnej odpowiedzialnej za sprawy taktyczne i ogniowe wyznacza się rozjemców ogniowych. Do przeprowadzenia ćwiczenia ze strzelaniem wykorzystuje się schemat sytuacji tarczowej (w tym rozmieszczenie tarcz). Ćwiczenia te mogą również odbywać się z wykorzystaniem laserowych symulatorów strzelań.

Zadania ogniowe realizowane podczas ćwiczenia nie powinny zakłócać dynamiki przebiegu działań taktycznych. Czas ich przeprowadzenia określa kierownik ćwiczenia. Kierownik strzelania może zezwolić na rozpoczęcie strzelania po otrzymaniu meldunków o gotowości wojsk, kierunków i rejonów strzelań, punktów dowodzenia i kierowania ogniem oraz wydzielonych sił i środków zapewniających bezpieczne jego przeprowadzenie.

Zastępca kierownika ćwiczenia ds. taktycznych i ogniowych oraz rozjemcy ogniowi powinni przed rozpoczęciem strzelania dokonać sprawdzenia gotowości pododdziałów do strzelania.

Strzelanie podczas ćwiczenia taktycznego stanowić powinno odrębny element organizacyjny ćwiczenia. Wyodrębnienie tej fazy ćwiczenia jest konieczne ze względu na przestrzeganie warunków bezpieczeństwa oraz nie zakłócanie dynamiki ćwiczenia. Z chwilą przybycia strzelających pododdziałów do rejonu strzelania, powinna rozpocząć się realizacja

¹ Instrukcja o..., op. cit., s. 24.

² I. Łysiak, *Metodyka przygotowania i prowadzenia batalionowego ćwiczenia taktycznego ze strzelaniem*, AON, Warszawa 1995, s. 9.

przedsięwzięć związanych z wykonaniem strzelania: załadowanie amunicji, zorganizowanie systemu łączności na czas strzelania i ubezpieczenie poligonu. Strzelające pododdziały po przekroczeniu rubieży otwarcia ognia samodzielnie ładują broń i prowadzą ogień do poszczególnych celów.

Ćwiczenia taktyczno-specjalne¹ (łączności, logistyczne, artyleryjskie, rozpoznawcze, itp.) to forma ćwiczeń, które należy stosować w szkoleniu bojowym pododdziałów i oddziałów do batalionu/dywizjonu włącznie.

Celem tych ćwiczeń powinno być zgrywanie dowództw, sztabów i pododdziałów rodzajów wojsk w warunkach zbliżonych do rzeczywistych oraz wyrabianie nawyków i umiejętności niezbędnych w walce.

Istotą tych ćwiczeń jest realizacja zadań taktycznych oraz *ogniowych* wynikających z ich przeznaczenia. Natomiast poszczególne systemy zgrywane w tych ćwiczeniach powinny dotyczyć określonego rodzaju sił lub wojsk, ale także sposobu wykorzystania środków walki w ramach zabezpieczenia bojowego. Do zainscenizowania określonej sytuacji taktycznej należy stosować figury bojowe lub zminiaturyzowane makiety sprzętu bojowego i środków walki rozmieszczonych na zmniejszonych odległościach.

Treścią (problematyką) tych ćwiczeń powinno być przede wszystkim szkolenie (doskonalenie, trenowanie, zgrywanie) dowódców wszystkich szczebli dowodzenia rodzaju sił i wojsk uczestniczących w ćwiczeniu w zakresie koordynacji dowodzenia i działań.

W przypadku podziału ćwiczeń wojskowych ze względu na ich rodzaj należy uwzględnić przyjęte kryterium.

Możemy wyodrębnić następujące odmiany ćwiczeń wojskowych²:

1) Celu ćwiczenia:

- a) *nauczające*;
- b) *zgrywające*;
- c) *doskonalące*;
- d) *instruktażowo-metodyczne*;
- e) *doświadczalne /badawcze/*;
- f) *inspekcyjne (kontrolne, sprawdzające, certyfikujące)*;

2) Rozmachu działań /szczebla działania/:

- a) *strategiczne*;
- b) *operacyjne*;

¹ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 26-27.

² *Organizacja ...*, op. cit., s. 13-14.

- c) *taktyczne;*
- 3) *Treści szkolenia:*
 - a) *ćwiczenia mobilizacyjne;*
 - b) *ćwiczenia militarne;*
 - c) *ćwiczenia reagowania kryzysowego;*
- 4) *Składu ćwiczących:*
 - a) *ćwiczenia narodowe;*
 - b) *ćwiczenia sojusznicze/koalicyjne;*
 - c) *ćwiczenia międzynarodowe (ćwiczenia UE, ćwiczenia „PdP”, ćwiczenia bilateralne);*
- 5) *Liczby ćwiczących szczebli:*
 - a) *jednoszczeblowe;*
 - b) *dwuszczeblowe;*
 - c) *wieloszczeblowe;*
- 6) *Liczby ćwiczących stron:*
 - a) *jednostronne;*
 - b) *dwustronne;*
 - c) *wielostronne;*
- 7) *Miejsca prowadzenia:*
 - a) *w warunkach polowych;*
 - b) *w obiektach stacjonarnych (w miejscu stałej dyslokacji - MSD lub zapasowym miejscu pracy – ZMP oraz w centrach symulacyjnych).*

1.2. Metodyczne zasady ćwiczeń

Metodyczne zasady ćwiczeń to zbiór reguł i norm postępowania organizatorów, kierownictw i ćwiczących w procesie przygotowania i prowadzenia ćwiczeń zapewniających ich wysoką efektywność szkoleniową¹.

Podstawowymi metodycznymi zasadami ćwiczeń są²:

1. *Jedność szkolenia indywidualnego i zespołowego;*

¹ B. Szulc (kier. zesp.), *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w wojskach lądowych*, AON, Warszawa 1993, s.13.

² *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 38.

2. *Realizm;*
3. *Prowadzenie ćwiczeń zgodnie z decyzjami ćwiczących dowódców;*
4. *Równość szans ćwiczących stron;*
5. *Ciągłość;*
6. *Zachowanie tajemnicy sytuacji (założeń) wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia.*

Zasada jedności szkolenia indywidualnego i zespołowego wyraża się w tym, że dowództwa i wojska osiągają wysoki poziom wyszkolenia przez właściwą organizację i jednolitość działania, które uzyskuje się dzięki absolutnemu podporządkowaniu indywidualnego przygotowania każdego oficera w zakresie dowodzenia wymaganiom i potrzebom zespołowego działania dowództw i sztabów na współczesnym polu bitwy (walki).

Zasada realizmu polega na maksymalnym zbliżeniu (upodobnieniu) koncepcji i warunków ćwiczeń do rzeczywistych warunków przewidywanego pola walki¹. Dzięki niej jest możliwe stworzenie ćwiczącym dowództwom i wojskom warunków maksymalnie zbliżonych do przewidywanego przebiegu rzeczywistych działań zbrojnych na określonym obszarze, z uwzględnieniem możliwości logistycznego zabezpieczenia oraz ich respektowanie przez ćwiczących.

Zasada prowadzenia ćwiczeń według decyzji ćwiczących dowódców wyraża się w szerokim stosowaniu formuły polegającej na pełnym uwzględnianiu decyzji ćwiczących we wszystkich fazach prowadzenia ćwiczenia. Oznacza to, że podejmują oni decyzje samodzielnie, świadomie wybierają jeden z wielu możliwych wariantów działania, a następnie konsekwentnie go realizują. Pozwala to nie tylko na urealnienie ćwiczeń, ale przede wszystkim pobudza aktywność i inicjatywę ćwiczących oraz zachęca do samodzielnego rozwiązywania problemów ćwiczebnego pola walki.

W zależności od formy ćwiczenia, zasada ta może być stosowana w pełni lub z pewnymi ograniczeniami. Znajduje ona szerokie zastosowanie w ćwiczeniach z dowództwami, w najmniejszym stopniu w ćwiczeniach przygotowawczych, ponieważ konieczne jest tu rozpatrywanie kolejnych zagadnień zgodnie z uprzednio opracowaną dokumentacją. Przykładem tego mogą być zajęcia grupowe gdzie prowadzący jest zobowiązany – przed podaniem rozwiązania „autorskiego” – omówić propozycje przedstawione przez poszczególnych ćwiczących oraz wyróżnić te, które odznaczają się poprawnością rozwiązania.

¹ B. Szulc i in., op. cit., s.14.

Urealnienie podejmowanych przez ćwiczących decyzji należy do kierownictwa ćwiczeń, zwłaszcza grup operacyjnych i grup (zespołów) podgrywających, które muszą natychmiast reagować, ukierunkowując dalszy przebieg ćwiczenia bądź etapu zgodnie z realizowanymi celami szkoleniowymi.

Zasada równości szans ćwiczących stron polega na ustaleniu i przestrzeganiu w ćwiczeniach określonych, obowiązujących wszystkich ćwiczących, reguł postępowania oraz kryteriów oceny¹.

Reguły te powinny głównie dotyczyć²:

- 1) *podziału sił i środków wzmocnienia oraz stworzenie struktur organizacyjnych ćwiczących stron, umożliwiającą wykonanie przewidywanych zadań;*
- 2) *sposobów i zasad zdobywania informacji o sytuacji operacyjnej (bojowej) – zadawania strat, postępowania z jeńcami, zdobywania i niszczenia stanowisk dowodzenia itp.;*
- 3) *sposobów działań oraz zasad postępowania grup (zespołów) podgrywających.*

Niezwykle korzystne w tym zakresie może być wykorzystanie komputerowych programów symulacyjnych.

Zasada ciągłości ćwiczenia polega na zapewnieniu płynności działań w czasie jego trwania z jednoczesnym eliminowaniem sztucznych (często niczym nieuzasadnionych) przerw o charakterze metodycznym lub organizacyjnym³. Kolejność następujących po sobie sytuacji (epizodów) powinna mieć logiczny ciąg i wynikać z uprzednio podjętych decyzji. Zasada ciągłości ćwiczenia wiąże się ściśle z zasadą realizmu w sensie metodycznym, w sensie statycznym wynika zaś z zasad prowadzenia walki.

Zasada zachowania tajemnicy sytuacji (założeń) wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia - polega na niedopuszczaniu do wcześniejszego przeniknięcia danych zawartych w sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia niż wynika to z planu przebiegu ćwiczenia.

Nieprzewidziane uzyskanie danych przez ćwiczących wpływa najczęściej na:

- *tendencyjne ukierunkowanie działań ćwiczących;*
- *wypracowanie niektórych elementów decyzji, dokumentów, itp., jeszcze przed rozpoczęciem ćwiczeń;*
- *zmniejszenie zainteresowanie ćwiczeniami;*
- *ułatwienie procesów wypracowania danych i podejmowania decyzji;*

¹ Tamże, s. 19.

² *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 40.

³ B. Szulc i in., op. cit., s. 20.

- *wypaczenie niektórych celów ćwiczeń;*
- *zmniejszenie efektywności szkolenia*¹.

Należy podkreślić, że wcześniejsze przeniknięcie danych uniemożliwia obiektywną ocenę. Nie pozwala to również na wyciągnięcie rzetelnych wniosków szkoleniowych.

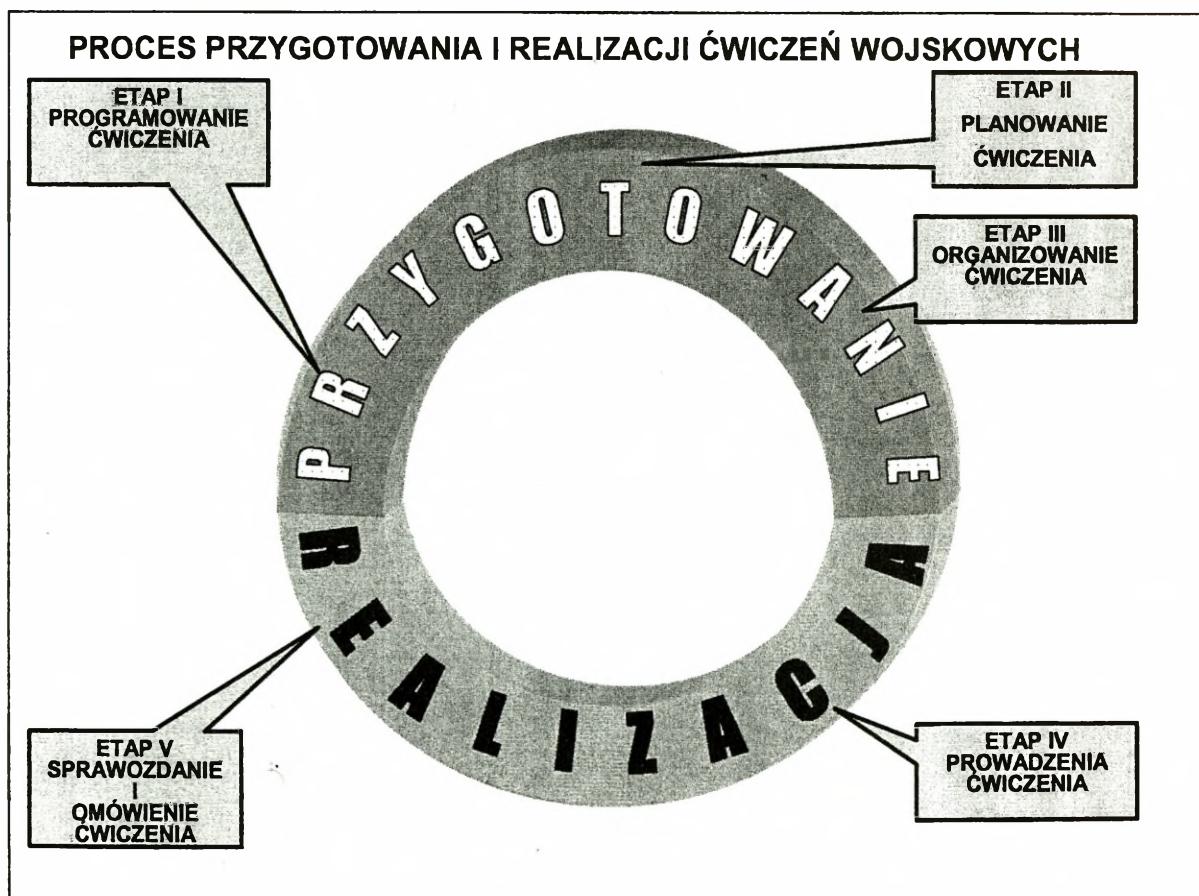
¹B. Szulc i in., op. cit., s. 20-21.

ROZDZIAŁ II

PRZYGOTOWANIE ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI

2.1. Proces przygotowania ćwiczenia taktycznych z wojskami

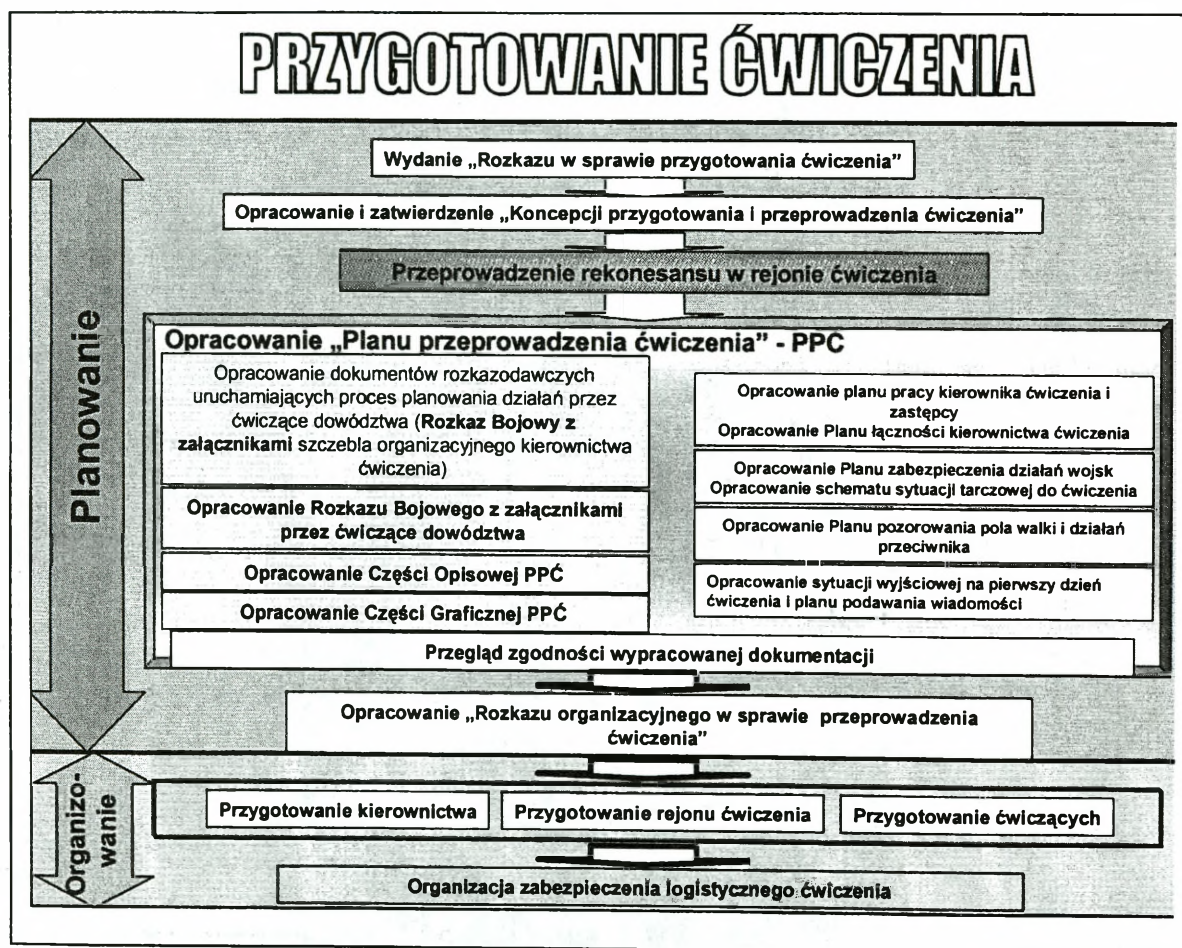
Proces przygotowania ćwiczenia taktycznego z wojskami to szereg zamierzeń planistycznych, organizacyjnych i szkoleniowych, które zapewniają właściwe przygotowanie ćwiczenia, a tym samym osiągnięcie założonych celów szkolenia.



Rys. 2.1.1 Przygotowanie ćwiczenia – układ ogólny

Przygotowanie ćwiczenia realizowane jest w trakcie planowania i organizowania ćwiczenia. Planowanie ćwiczenia jest zasadniczym etapem przygotowania ćwiczenia poświęconym opracowaniu dokumentów przygotowania i prowadzenia ćwiczenia. W etapie planowania

opracowywane są zasadnicze dokumenty wchodzące w skład Planu Przeprowadzenia Ćwiczenia. Organizowanie ćwiczenia to szereg zamierzeń organizacyjnych i szkoleniowych mających na celu przygotowanie dowództw, wojsk do udziału w ćwiczeniu oraz stworzenia warunków do jego przeprowadzenia. Dla potrzeb opracowania ćwiczenia taktycznego z wojskami ilość konferencji, spotkań zespołu autorskiego należy dostosować do rozmachu ćwiczenia, ilości zaangażowanych sił i środków w tym udziału elementów rodzajów wojsk i rodzajów sił zbrojnych¹.

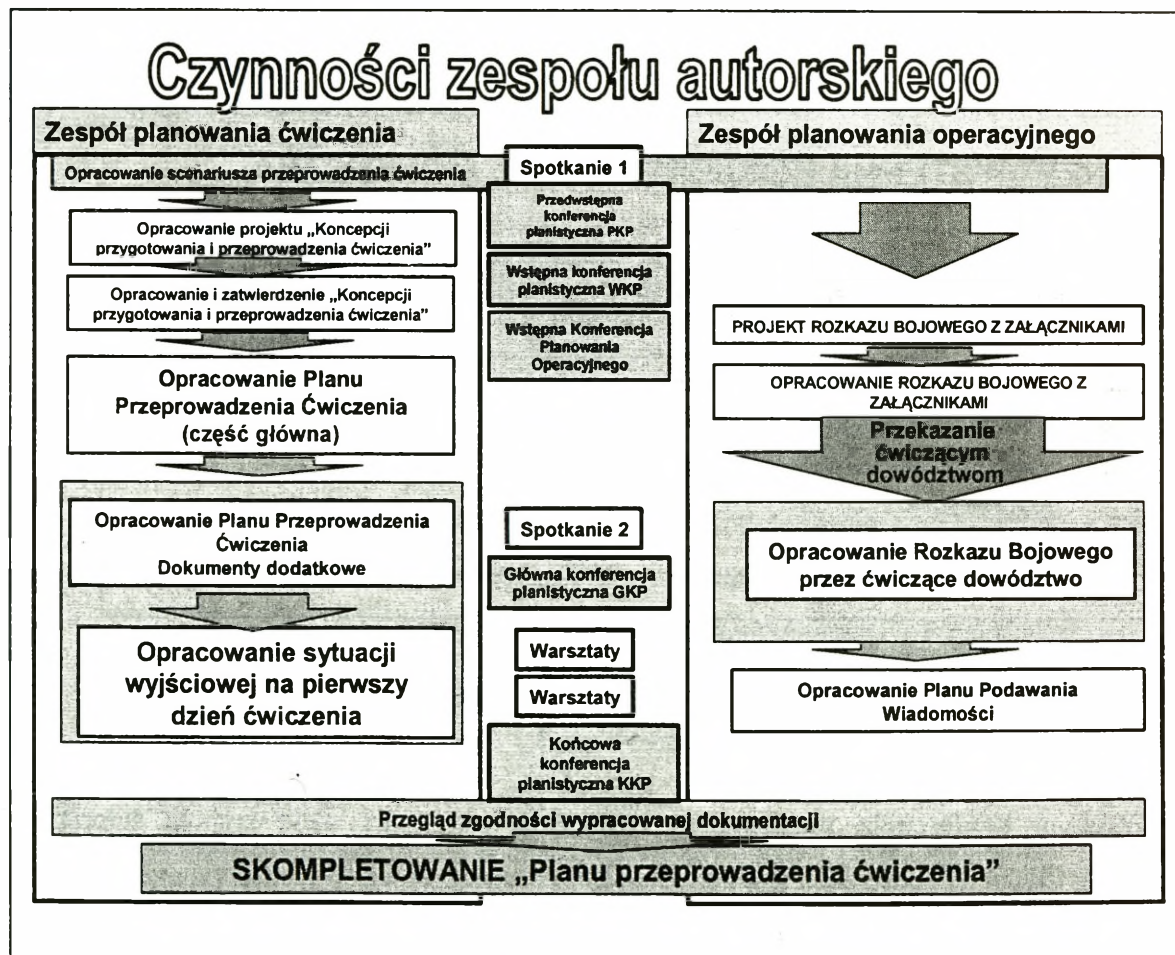


Rys. 2.1.2 Przygotowanie ćwiczenia – układ szczegółowy

¹ Udział komponentów MW i SP w ćwiczeniach z Wojskami Lądowymi staje się niezbędnym w aspekcie działań połączonych. Patrz: Regulamin Działań Taktycznych Wojsk Zmechanizowanych i Pancernych. Batalion – Kompania, DWLąd 20/2000, Doktryna Narodowa, Operacje Połączone OP/01, Szt. Gen. WP, Warszawa 2002.

2.2. Planowanie ćwiczenia

Planowanie ćwiczenia realizowane jest w trakcie konferencji planistycznych, na których prezentuje się efekty pracy zespołu autorskiego. Szef zespołu autorskiego określa ilość, miejsce i czas przeprowadzenia konferencji planistycznych niezbędnych do opracowania dokumentacji ćwiczenia. Przygotowanie dokumentacji do ćwiczenia może odbywać się w trakcie następujących zasadniczych konferencji planistycznych organizowanych przez Zespół autorski: przedwstępna konferencja planistyczna /PKP/; wstępna konferencja planistyczna /WKP/; główna konferencja planistyczna /GKP/; końcowa konferencja planistyczna /KKP/ oraz warsztatów i spotkań¹.

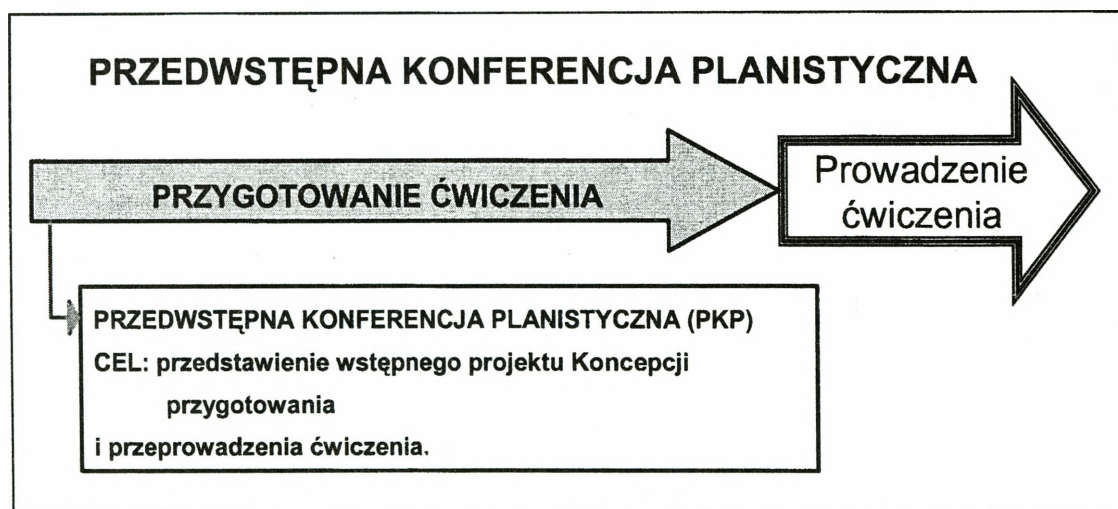


Rys. 2.2.1 Układ czynności zespołu autorskiego w ujęciu podziału na zespoły zadaniowe

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 46-49.

Zasadniczym celem konferencji planistycznych jest zaprezentowanie dotychczas opracowanych dokumentów ćwiczenia oraz poddanie ich dyskusji i ocenie przez skład zespołu autorskiego i pozostałych uczestników konferencji. Praktycznie dokumenty ćwiczenia opracowywane są w trakcie trwania spotkań i warsztatów zespołu autorskiego oraz pracy indywidualnej zespołu autorskiego.

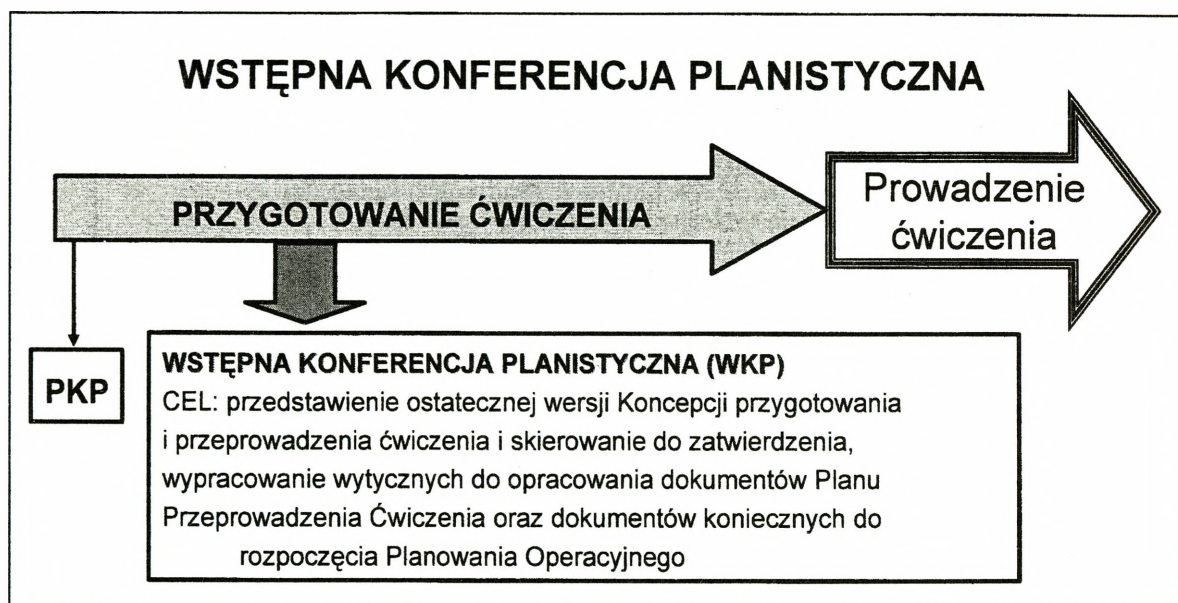
Przedwstępna konferencja planistyczna zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego ćwiczenia. Celem jej jest przedstawienie wstępnego projektu Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Uczestnikami PKP są: *zespół autorski, przedstawiciele z ramienia kierownictwa ćwiczenia i głównych uczestników ćwiczenia* oraz Państwa Gospodarza w przypadku, jeżeli istnieje taka potrzeba (do ćwiczeń międzynarodowych i sojuszniczych).



Rys. 2.2.2 Przedwstępna konferencja planistyczna

Wstępna konferencja planistyczna zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego ćwiczenia. Celem tej konferencji jest przedstawienie ostatecznej wersji Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia i skierowanie jej do zatwierdzenia, wypracowanie wytycznych (instrukcji) do Planu przeprowadzenia ćwiczenia oraz dodatkowych dokumentów koniecznych do rozpoczęcia procesu planowania działań. Uczestnikami tej konferencji zazwyczaj są te same osoby funkcyjne, co podczas PKP oraz, dodatkowo, przedstawiciele wszystkich jednostek biorących udział w ćwiczeniu. W okresie pomiędzy WKP a GKP, opisaną niżej, szef zespołu

autorskiego organizuje wstępną konferencję Planowania Operacyjnego, której celem jest opracowanie pierwszego projektu Planu Operacyjnego Ćwiczenia na podstawie materiałów opracowanych na WKP. Plan Operacyjny Ćwiczenia stanowi zasadniczy dokument planowania działań taktycznych na szczeblu organizatora planującego ćwiczenie. Jest to podstawowy dokument rozpoczęcia przez ćwiczące dowództwo/dowódcę planowania działań w ćwiczeniu.

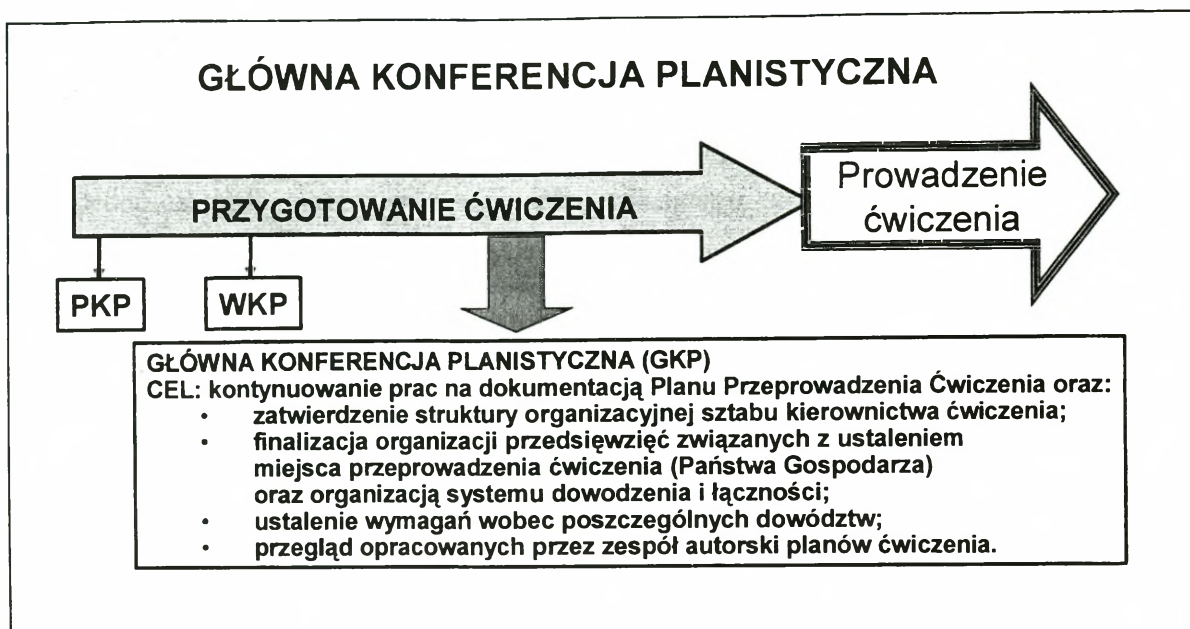


Rys. 2.2.3 Wstępna konferencja planistyczna

Główna konferencja planistyczna zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego. Celem tej konferencji jest kontynuowanie prac nad Planem przeprowadzenia ćwiczenia oraz:

- *zatwierdzenie struktury organizacyjnej sztabu kierownictwa ćwiczenia;*
- *finalizacja organizacji przedsięwzięć związanych z ustaleniem miejsca przeprowadzenia ćwiczenia (według potrzeb - wsparciem ze strony Państwa Gospodarza) oraz organizacją systemu dowodzenia i łączności;*
- *ustalenie wymagań wobec poszczególnych dowództw i pododdziałów biorących udział w ćwiczeniu;*
- *przegląd opracowanych przez zespół autorski dokumentów ćwiczenia.*

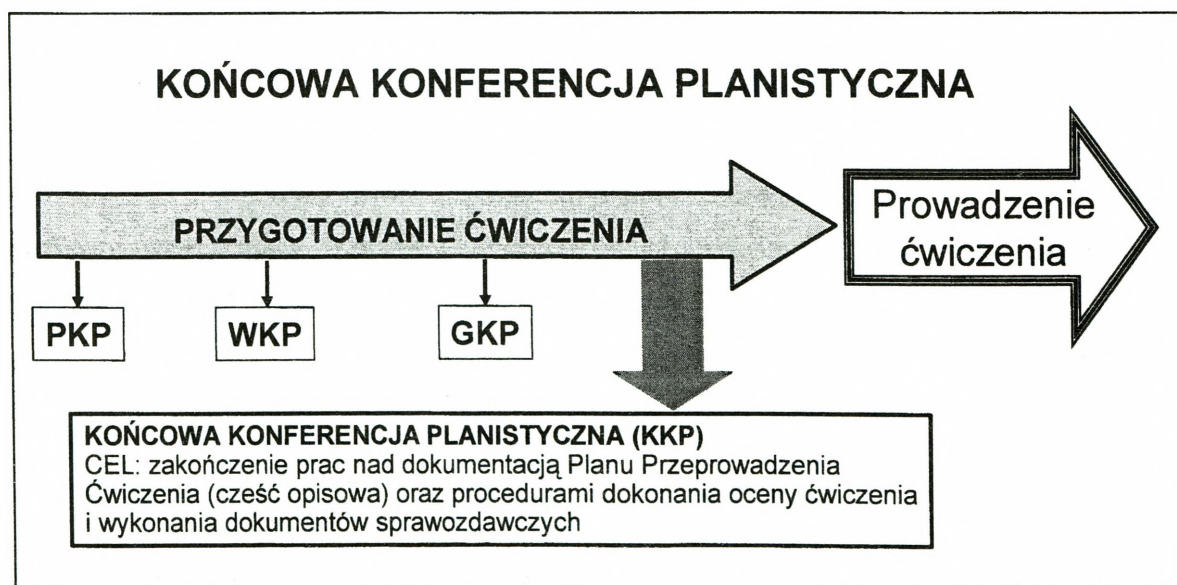
Uczestnikami GKP są te same osoby jak w przypadku WKP oraz przedstawiciele jednostek biorących udział w ćwiczeniu.



Rys. 2.2.4 Główna konferencja planistyczna

Końcowa konferencja planistyczna zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego. Celem tej konferencji jest zakończeniem prac nad:

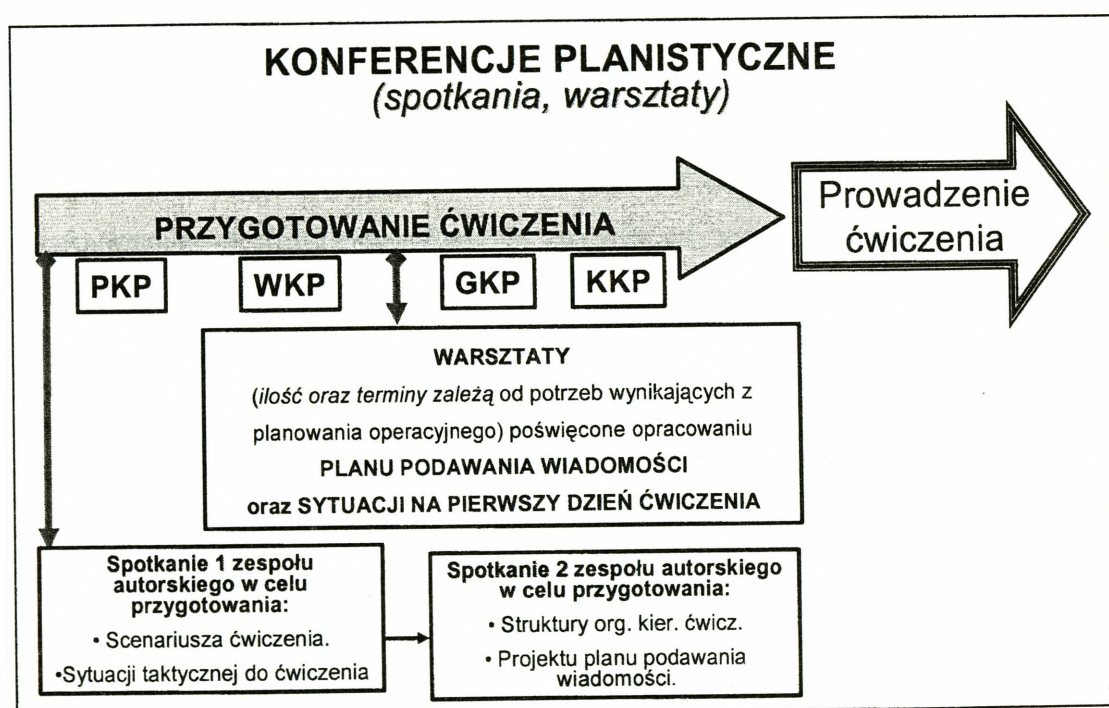
- *planem przeprowadzenia ćwiczenia (część opisowa);*
- *modelem dokonania oceny ćwiczenia i wykonania dokumentów sprawozdawczych.*



Rys. 2.2.5 Końcowa konferencja planistyczna

Zasadniczym celem KKP jest ostateczne zakończenie prac nad dokumentacją ćwiczenia oraz sprawdzenie jej spójności i wzajemnej zależności (dowiązania wewnętrznego). W trakcie KKP zapada też ostatecznie decyzja o akceptacji przyjętych dokumentów ćwiczenia do użycia w ćwiczeniu. Uczestnikami KKP są te same osoby jak podczas trwania GKP.

Warsztaty i spotkania organizowane w celu zintensyfikowania prac związanych z opracowaniem dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia ćwiczenia. Koniecznym jest także zorganizowanie spotkań zespołu autorskiego. Z reguły organizuje się dwa takie spotkania.



Rys. 2.2.6 Spotkania, warsztaty i ich lokacja w strukturze przygotowania ćwiczenia

Pierwsze spotkanie zespołu autorskiego powinno odbyć się przed PKP. Celem tego spotkania jest opracowanie pierwszego elementu Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, jakim jest scenariusz ćwiczenia. Scenariusz ćwiczenia opracowany w trakcie pierwszego spotkania zespołu autorskiego (w oparciu o otrzymane od Kierownika ćwiczenia założenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia) określa:

- *ogólne założenia i cel operacyjny/taktyczny ćwiczenia,*
- *ogólną strukturę ćwiczenia z podziałem na etapy, zagadnienia i wstępny podział czasu ich trwania,*

- *sytuacja ogólna i położenie wyjściowe stron do ćwiczenia,*
- *zamiary stron na cały okres ćwiczenia,*
- *realizowane w ich trakcie strzelania praktyczne z użyciem amunicji bojowej (w tym zadania i udział komponentów rodzajów SZ).*

Opracowany scenariusz ćwiczenia jest podstawą do wypracowania koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.

Drugie spotkanie zespołu autorskiego powinno odbyć się przed GKP. Celem tego spotkania jest opracowanie struktury organizacyjnej kierownictwa ćwiczenia oraz projektu Planu podawania wiadomości.

Kolejnym elementem organizowanym podczas przygotowania ćwiczenia są warsztaty. Ilość oraz terminy organizowanych warsztatów zależą od potrzeb wynikających z procesu planowania operacyjnego. Z tego też powodu warsztaty powinny być poświęcone problematyce związanej z Planem podawania wiadomości oraz z zagadnieniami związanymi z Sytuacją na pierwszy dzień ćwiczenia.

2.2.1. Czynności kierownika ćwiczenia

Przebieg czynności kierownika w czasie przygotowania ćwiczenia rozpoczyna się od analizy danych do ćwiczenia, wydaniem rozkazu w sprawie przygotowania ćwiczenia oraz jest nierozdzielnie związane z udzielaniem wytycznych dla zespołu autorskiego mających na celu sprawne przygotowanie, a następnie przeprowadzenie ćwiczenia. Czynności kierownika ćwiczenia przedstawia rysunek 2.2.1.1



Rys. 2.2.1.1 Czynności kierownika ćwiczenia w zakresie przygotowania ćwiczenia

Należy tutaj podkreślić, że pomimo wykonywaniu szeregu dokumentów przez zespół autorski, to właśnie kierownik ćwiczenia ponosi pełną odpowiedzialność za przebieg przygotowania ćwiczenia. Dlatego kierownik ćwiczenia udzielając wytycznych, sprawdza zrozumienie przez szefa zespołu autorskiego swoich sugestii i wskazówek, po czym osobiście i poprzez swoich podwładnych kontroluje opracowanie dokumentacji oraz zachowanie w tajemnicy koncepcji przebiegu ćwiczenia¹.

2.2.1.1. Analiza danych do ćwiczenia

Przygotowanie ćwiczenia z wojskami rozpoczyna się w oparciu o następujące dokumenty:

- Rozkaz dowódcy do działalności danego szczebla w roku następnym;
- Plan zasadniczych przedsięwzięć danego szczebla;
- Ramowy plan zgrywania systemu walki;
- Program ćwiczeń danego szczebla na lata;
- Plan ćwiczeń i zasadniczych zamierzeń szkoleniowych danego szczebla w roku;

Analiza danych do ćwiczenia obejmuje:

- Analizę tematu ćwiczenia;
- Analizę celów szkoleniowych;
- Analizę rodzaju ćwiczenia;
- Analizę pozostałych uwarunkowań.

Analiza tematu ćwiczenia polega na rozłożeniu tematu na elementy składowe (szczebel dowodzenia, rodzaj działań, warunki przebiegu działań w ćwiczeniu) i ich zbadaniu pod kątem przyjęcia określonej sytuacji taktycznej do ćwiczenia, będącej podstawą praktycznego działania ćwiczących zgodnie z zasadami rzeczywistego pola walki². Wynikiem końcowym analizy tematu powinno być:

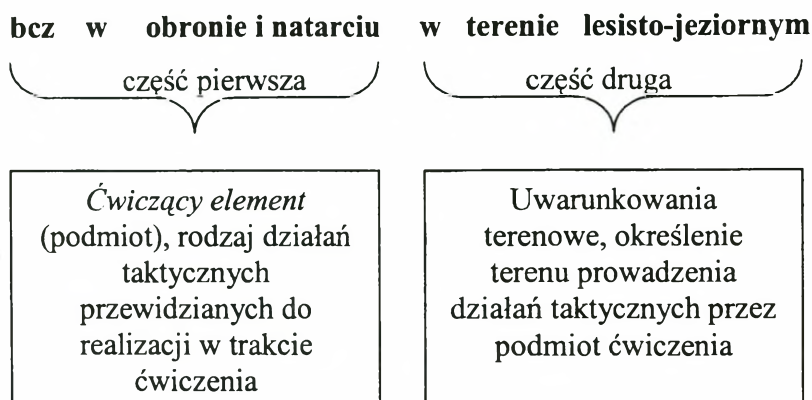
- *Określenie miejsca i roli ćwiczącej batalionu w zamiarze walki przełożonego (z uwzględnieniem miejsca i roli sąsiadów, zamiaru walki przeciwnika);*
- *Stworzenie schematu przebiegu walki;*
- *Przyjęcie warunków prowadzenia walki maksymalnie zbliżonych do rzeczywistości.*

¹ B. Szulc i in., op. cit., s. 86.

² B. Szulc i in., op. cit., s. 68-69.

Przykład

Zawarty w Planie ćwiczeń i zasadniczych zamierzeń szkoleniowych 15BZ w 2005 roku temat ćwiczenia taktycznego batalionu brzmi: „bcz w obronie i natarciu w terenie lesisto-jeziornym”. Rozbiór tematu pozwala na wyodrębnienie dwóch części tematycznych ćwiczenia:



Tak dokonany rozbiór obszarowy pozwala na wstępne określenie zagadnień szkoleniowych do realizacji w trakcie ćwiczenia:

1. *Wykonanie marszu i zajęcie rejonu wyjściowego.*
2. *Batalion czołgów w rejonie wyjściowym.*
3. *Rekonesans dowódcy batalionu do obrony.*
4. *Przygotowanie rejonu obrony do obrony bez styczności z przeciwnikiem.*
5. *Prowadzenie obrony przez bcz.*
6. *Załamanie natarcia przeciwnika.*
7. *Zajęcie rejonu wyjściowego do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.*
8. *Wykonanie natarcia i odtworzenie przedniej linii obrony.*
9. *Odtwarzanie zdolności bojowej.*

Sprecyzowane powyżej zagadnienia szkoleniowe odnoszą się do części pierwszej tematu. Specyfika działań taktycznych w terenie lesisto-jeziornym nie znalazła jeszcze swego odniesienia w precyzowaniu zagadnień szkoleniowych. Tak sformułowane zagadnienia należy przełożyć na treści zawierające specyfikę walki w terenie lesisto-jeziornym. Mogą one brzmieć:

1. *Wykonanie marszu i zajęcie rejonu wyjściowego.*
2. *Batalion czołgów w rejonie wyjściowym.*
3. *Rekonesans dowódcy batalionu do obrony.*

4. *Przygotowanie rejonu obrony batalionu do obrony na samodzielnym kierunku bez styczności z przeciwnikiem.*
5. *Prowadzenie obrony przez bcz na samodzielnym kierunku.*
6. *Załamanie natarcia przeciwnika.*
7. *Zajęcie rejonu wyjściowego do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.*
8. *Natarcie bcz.*
9. *Działanie bcz jako oddziału obejścia. Opanowanie obiektu ataku.*
10. *Odtwarzanie zdolności bojowej.*

Sformułowane wyżej zagadnienia określają przyjęty do ćwiczenia schemat przebiegu walki brygady i ćwiczącego batalionu – Ćwiczący batalion walczy w pierwszym rzucie brygady na samodzielnym kierunku. W obronie i w natarciu występuje jako zasadniczy element ugrupowania brygady¹. Schemat przebiegu walki brygady można określić następująco: po otrzymaniu zadania w rejonie alarmowym batalion wykonuje marsz i zajmuje rejon wyjściowy, gdzie odtwarza zdolność bojową. W rejonie wyjściowym dowódca batalionu otrzymuje zadanie do obrony. Po postawieniu zadań wykonawcom batalion przystępuje do przygotowania obrony na samodzielnym kierunku. Z chwilą podejścia sił przeciwnika batalion prowadzi obronę załamując jego natarcie na rubieży terenowej. W celu stworzenia ugrupowania do natarcia batalion zajmuje rejon wyjściowy do natarcia pozostawiając część sił w styczności z przeciwnikiem. Następnie prowadzi natarcie, po rozbiciu pierwszej pozycji obrony przeciwnika prowadzi natarcie jako oddział obejścia, opanowuje obiekt ataku, zabezpiecza skrzydło nacierających sił głównych brygady.

Sprecyzowane w trakcie analizy tematu wnioski i ustalenia stanowią podstawę analizy dalszych informacji.

Analiza celów szkoleniowych rozpoczyna się od rozważenia głównego celu szkoleniowego ćwiczenia, a w dalszej kolejności pozostałych celów szkoleniowych. Układ celów ćwiczenia należy dostosować do sposobu przeprowadzenia ćwiczenia, doboru zagadnień szkoleniowych.

Należy przyjąć za punkt wyjścia następujący układ celów ćwiczenia²:

1. *Uczyć (tego, co nowe);*

¹ Miejsce i rola batalionu w strukturze organizacyjnej przełożonego w stosunku do przewidywanego zamiaru przeciwnika określone jest później w koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, a zwłaszcza w schemacie sytuacji taktycznej.

² B. Szulc i in., op. cit., s. 78.

2. *Doskonalić* (to, co już znane);
3. *Zgrywać* (to, co wymaga przeciwiczenia i skoordynowania);
4. *Sprawdzać* (to, co niezbędne do właściwej i rzetelnej oceny ćwiczącego przez kierownictwo ćwiczenia);
5. *Zbadać* (to, co może poprawić dowodzenie wojskami).

Przykład Cele szkoleniowe ćwiczenia:

a) *doskonalić*:

- umiejętności dowódcy bcz w działaniu zespołowym, rozwiązywaniu problemów taktycznych oraz dowodzenia i zabezpieczenia działań;
- ćwiczące pododdziały w planowaniu, organizowaniu i prowadzeniu działań taktycznych.

b) *zgrywać*:

- system dowodzenia i rozpoznania batalionu w działaniach taktycznych;
- system ognia pododdziałów ogólnowojskowych i wsparcia ogniowego.

c) *sprawdzić*:

- poziom wyszkolenia taktycznego i ogniowego bcz;
- umiejętności dowódców w zakresie dowodzenia podległymi i przydzielonymi pododdziałami w walce oraz współdziałania w czasie prowadzenia działań bojowych w różnych warunkach terenowych i atmosferycznych;
- dowódcę batalionu w kierowaniu ogniem batalionu.

Analiza tematu ćwiczenia i celów szkoleniowych pozwoliła na określenie szeregu informacji niezbędnych w dalszej części przygotowania ćwiczenia taktycznego batalionu.

Analiza rodzaju ćwiczenia daje możliwość sprecyzowania:

- *kto jest ćwiczącym*,
- *kto jest sąsiadem* (rzeczywistym-podgrywanym, umownym- aplikacyjnym),
- *kto jest przełożonym* ćwiczącego i innych elementów ćwiczących (przełożonym w strukturze ćwiczenia),
- *jaki należy stworzyć obieg informacji w ćwiczeniu*, aby zastąpić w strukturze ćwiczenia elementy nie ćwiczące ogniwami w kierownictwie ćwiczenia.

Określone w tym czasie zostają siły niezbędne do funkcjonowania w czasie ćwiczenia w roli elementów podgrywających działanie praktyczne nie ćwiczących sił.

Powołane zostają elementy pozoracji pola walki i działań przeciwnika stanowiąc poważny wkład w tworzeniu realizmu ćwiczenia, zbliżeniu warunków prowadzenia ćwiczenia do rzeczywistych warunków pola walki.

W przypadku ćwiczenia taktycznego z wojskami istotnym elementem jest wyznaczenie całości pododdziału lub tylko jego części do odbycia strzelań. Każdorazowo muszą one jednak stanowić organizacyjną całość ćwiczących wojsk – *batalion, kompania, pluton, drużyna, sekcja*.

Stworzenie odpowiedniej sytuacji taktycznej do realizacji zadań ogniowych to jeden z najważniejszych elementów w zbliżaniu warunków ćwiczenia do realizmu rzeczywistego pola walki. Ćwiczenie taktyczne z wojskami jest z reguły ćwiczeniem zgrywającym, doskonalącym, wiele lub jednoszczeblowym, dwu lub jednostronnym i tak też należy je w dalszej części powyższego opracowania postrzegać.

Analiza pozostałych warunków przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia obejmuje:

- *skład ćwiczących,*
- *termin i rejon przeprowadzenia ćwiczenia,*
- *rejon przeprowadzenia ćwiczenia,*
- *zabezpieczenie logistyczne ćwiczenia.*

Skład ćwiczących determinowany jest rozmachem ćwiczenia oraz celem ćwiczenia. Zasadniczym elementem ćwiczącym jest brygada/pułk, batalion/dywizjon, kompania/bateria, pluton, drużyna.

W celu doskonalenia dowódcy pododdziału ogólnowojskowego w samodzielnym działaniu z pododdziałami innych rodzajów wojsk celowe jest przydzielanie do niej pododdziałów innych rodzajów wojsk. Celowe jest wzmacnianie batalionu ogólnowojskowego tymi pododdziałami, którymi będzie ona wzmacniana w trakcie prowadzenia działań bojowych. Dla przykładu batalion zmechanizowany powinien być wzmacniany kompanią czołgów, a batalion czołgów kompanią zmechanizowaną. Dodatkowo oba te pododdziały w miarę możliwości powinny być wzmacniane: das/bas, baplot, plsap, drskaż i innymi w zależności od planowanych zadań taktycznych przewidzianych do realizacji.

Analiza terminu przeprowadzenia ćwiczenia pozwala kierownikowi ćwiczenia na rozstrzygnięcie nie tylko aspektów procesu przygotowania ćwiczenia, ale także samego procesu szkolenia ćwiczącego dowództwa i pododdziałów. Do rozpatrzenia pozostają problemy:

- *odbycia do terminu ćwiczenia zasadniczych zajęć z taktyki przez ćwiczące wojska,*
- *zrealizowanie ćwiczeń w kierowaniu ogniem w składzie pododdziału,*
- *odbycie strzelań sprawdzających.*

Idealnym rozwiązaniem jest zakończenie cyklu szkolenia pododdziału tuż przed ćwiczeniem taktycznym ze strzelaniem. Szkolenie poligonowe kończące okres szkolenia kompania/bateria – batalion/dywizjon powinno być podsumowane ćwiczeniem taktycznym pododdziału. Analiza terminu prowadzenia ćwiczenia pozwala określić czas/harmonogram przygotowania ćwiczenia.

Analiza rejonu przeprowadzenia ćwiczenia dokonywana jest w dwóch aspektach:

a) Rzeczywisty teren ćwiczenia:

- *możliwości obiektów poligonowych,*
- *warunki bezpieczeństwa obowiązujące na tych obiektach,*
- *określone sposoby wykorzystania poszczególnych obiektów poligonowych w tym układ osi strzelań i pasów bezpieczeństwa,*
- *rejon przewidziane na ześrodkowanie wojsk,*
- *rejon rozbudowy inżynieryjnej,*
- *drogi przemarszu sprzętu kołowego i gąsienicowego i inne.*

b) Rozważenie rejonu ćwiczenia pod względem taktycznym:

- *rubieże położenia wyjściowego wojsk,*
- *rejon wyjściowe do ćwiczenia,*
- *rubieże dynamiki walki,*
- *położenie elementów ugrupowania bojowego batalionu i sąsiadów i inne.*

Analiza rejonu ćwiczenia pozwala na odniesienie do obrębu poligonu i jego najbliższego otoczenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Dostosowanie kierunku bądź kierunków tworzenia sytuacji taktycznej do ćwiczenia uzależnione jest od osi obiektów poligonowych oraz kierunków wykonywania zadań ogniowych. Istnieje możliwość zmiany kierunku działania do wykonywania zadań ogniowych¹. Jednak musi być ona uzasadniona stworzoną na tę okoliczność sytuacją taktyczną- wyjście oddziału rajdowego, obejścia, taktycznego desantu powietrznego.

¹ Oznacza to konieczność stworzenia na potrzeby wykonania zadań ogniowych uzasadnionej na tę okoliczność sytuacji taktycznej- *wyjście oddziału rajdowego, obejścia, taktycznego desantu powietrznego.*

Analiza zabezpieczenia logistycznego ćwiczenia pozwala na określenie rzeczywistych kosztów przeprowadzenia ćwiczenia i ich korelację z dostępnymi środkami budżetowymi i limitami środków bojowych i materiałowych przewidzianych na przeprowadzenie ćwiczenia. W wypadku gdy przydzielone środki są niewystarczające do przeprowadzenia ćwiczenia z zakładanym rozmachem należy dokonać niezbędnych korekt w ilości zaangażowanych szczebli dowodzenia, ilości sił i środków, ilości ćwiczących pododdziałów.

2.2.1.2. Opracowanie założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia

Założenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia powinno być opracowane przez kierownika ćwiczenia w celu ukierunkowania, zgodnego z jego intencją, pracy zespołu autorskiego. Powstają one w trakcie rekonesansu rejonu prowadzenia ćwiczenia i są w dużej mierze pochodną analizy wcześniejszych danych do ćwiczenia. Założenia koncepcji ćwiczenia powinny stanowić podstawę do opracowania scenariusza ćwiczenia przez zespół autorski.

Mogą mieć one następujący układ:

- *założenia taktyczne ćwiczenia,*
- *założenia metodyczne ćwiczenia,*
- *wytyczne do planowania i organizowania ćwiczenia,*
- *ogólna struktura organizacyjna ćwiczenia,*
- *wielkości limitów środków materiałowych i technicznych przewidzianych do realizacji ćwiczenia, limity środków budżetowych,*
- *sposób i czas zajęcia rejonów wyjściowych do ćwiczenia przez ćwiczące wojska i po zakończeniu ćwiczenia.*

2.2.1.3. Wydanie wytycznych dla Zespołu Autorskiego

Po opracowaniu założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia kierownik ćwiczenia opracowuje **wytyczne dla zespołu autorskiego**, w których powinien określić:

- a) treść założenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia (jej część metodyczną i taktyczną);
- b) termin opracowania koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia;

- c) rodzaj i terminy opracowania dokumentacji ćwiczenia;
- d) organizację dowodzenia oraz rejony i terminy osiągnięcia przez kierownictwo i ćwiczących gotowości do ćwiczenia;
- e) sposób powrotu do miejsca stałego pobytu;
- f) ilość i rodzaj środków bojowych, MPS, uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz innych środków materiałowych;
- g) organizację rekonesansu rejonu ćwiczenia;
- h) inne wymagania i ustalenia mające wpływ na organizację i przebieg ćwiczenia.

2.2.1.4. Wydanie rozkazu w sprawie przygotowania ćwiczenia

Rozkaz w sprawie przygotowania ćwiczenia jest dokumentem, który uruchamia cały proces przygotowania ćwiczenia. Uprawomocnia on wszystkie działania organizacyjno-przygotowawcze związane z ćwiczeniem.

Odpowiedzialnym za wydanie rozkazu jest dowódca organizujący ćwiczenie. W przypadku ćwiczenia taktycznego batalionu jest to dowódca brygady. Zawarty zostaje on w **Rozkazu Dziennym Brygady** i doprowadzony do wiadomości wszystkim zainteresowanym osobom funkcyjnym i innym zgodnie z potrzebami.

Rozkaz w sprawie przygotowania ćwiczenia określa ogólny skład osób funkcyjnych ćwiczenia i skład zespołu autorskiego do przygotowania ćwiczenia. Określony w rozkazu skład zespołu autorskiego z chwilą jego wydania zbiera się na pierwszym spotkaniu zespołu autorskiego i przystępuje do pracy.

2.2.2. Czynności zespołu autorskiego

Przed przystąpieniem do opracowania ćwiczenia zespół autorski wykonuje szereg czynności. Na wstępie analizuje Rozkaz w sprawie przygotowania ćwiczenia, założenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. W tym celu zespół autorski poddaje analizie treść tematu ćwiczenia, cele szkolenia i rodzaj ćwiczenia. Po analizie treści zawartych w założeniach koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia zespół autorski powinien przeanalizować: jakie problemy zostały rozstrzygnięte i narzucone przez kierownika ćwiczenia, które należy

rozwiązać samodzielnie¹. Praktycznie jest to uszczegółowienie założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, określonych przez kierownika ćwiczenia i przekazanych na PKP przez szefa zespołu autorskiego lub osobiście przez kierownika ćwiczenia. Należy tutaj podkreślić, że w praktyce często kierownik ćwiczenia nie opracowuje założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, jedynie ogólne wytyczne na podstawie, których zespół autorski samodzielnie opracowuje koncepcję przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia i przedstawia ją do akceptacji kierownikowi ćwiczenia.

Następną czynnością jest dobór i studiowanie literatury merytorycznej dotyczącej treści ćwiczenia. Daje to możliwość wszechstronnego, teoretycznego przybliżenia ćwiczonej problematyki. Należy odnieść się do wniosków i zaleceń kontroli i zrealizowanych na danym szczeblu ćwiczeń dowództw i sztabów oraz ćwiczeń z wojskami.

Czynności zespołu autorskiego wynikają głównie z jego przeznaczenia. Do głównych zadań zespołu autorskiego zaliczamy²:

1. *Analiza tematu i rozkazu dowódcy, w tym:*
 - a) *Zadań zawartych w programach i planach ćwiczeń na dany rok oraz innych dokumentach normatywnych;*
 - b) *Wyników szkolenia indywidualnego i zespołowego uzyskanych przez jednostkę (dowództwo), w tym wyodrębnienie zagadnień szkoleniowych podlegających przećwiczeniu;*
 - c) *Warunków istniejącej bazy szkoleniowej lub terminów wykorzystania poligonowych ośrodków szkolenia.*
2. *Opracowanie planu pracy zespołu autorskiego.*
3. *Dobór i studiowanie literatury.*
4. *Opracowanie **Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia** oraz przedstawienie jej do akceptacji przełożonemu.*
5. *Zabezpieczenie wydawnictw topograficznych, sprzętu i materiałów pomocniczych.*
6. *Zorganizowanie i przeprowadzenie rekonesansu rejonu ćwiczenia.*
7. *Opracowanie dokumentów składowych **Planu przeprowadzenia ćwiczenia**.*
8. *Przegląd i skompletowanie dokumentacji ćwiczenia.*
9. *Opracowanie i wydanie **Rozkazu organizacyjnego do przeprowadzenia ćwiczenia**.*

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 87.

² Instrukcja o ..., op. cit., s. 111.

10. Zebranie uwag i wniosków po zakończeniu ćwiczenia, dotyczących jego przygotowania, w celu wykorzystania przy opracowywaniu kolejnych ćwiczeń.

2.2.2.1. Pierwsze spotkanie zespołu autorskiego

Celem pierwszego spotkania zespołu autorskiego jest określenie zadań stojących przed zespołem autorskim a dotyczących opracowania zasadniczego elementu Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, jakim jest scenariusz ćwiczenia. Następnie wysłuchuje założenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia przedstawiane przez **Kierownika Ćwiczenia**. Założenia koncepcji wraz z wynikami wcześniejszej analizy stanowią podstawę do opracowania koncepcji i jej przedstawienia całości zespołu autorskiego na Wstępnej Konferencji Planistycznej (WKP).

Zespół autorski w oparciu o dokumenty planowania działalności bieżącej i Rozkazu w sprawie przygotowania ćwiczenia analizuje warunki wyjściowe przygotowania ćwiczenia. Uwzględnia przy tym:

- a) wyniki szkolenia indywidualnego i zespołowego uzyskane przez ćwiczące dowództwa i pododdziały, w tym wyodrębnienia zagadnienia szkoleniowe podlegających przećwiczeniu lub sprawdzeniu;*
- b) warunki wykorzystania polygonowych ośrodków szkolenia, ich możliwości i ograniczenia wynikające z odrębnych instrukcji lub przepisów.*

Układ pierwszego spotkania zespołu autorskiego może być następujący:

- przedstawienie zespołu autorskiego,*
- przedstawienie założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia przez kierownika ćwiczenia,*
- ocena sytuacji szkoleniowej ćwiczących dowództw i wojsk,*
- ocena możliwości wykorzystania obiektów polygonowych w tym ich ograniczenia,*
- wytyczne szefa zespołu autorskiego i przedstawienie planu pracy zespołu autorskiego.*

2.2.2.2. Przeprowadzenie rekonesansu w rejonie ćwiczenia

Rekonesans rejonu ćwiczenia ma na celu uściślenie bezpośrednio w terenie założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, a w tym szczególnie:

- realizacji poszczególnych etapów (zagadnień),
- sposobów pozorowania pola walki i działań przeciwnika,
- rejonów strzelań,
- miejsc rozmieszczenia kierownictwa ćwiczenia i rejonów wyjściowych dowództw i pododdziałów ćwiczących¹.

W rekonesansie biorą udział:

- kierownik ćwiczenia (o ile nie prowadził rekonesansu osobistego wcześniej lub istnieje konieczność wskazania w terenie ogólnego scenariusza ćwiczenia),
- zastępca kierownika ćwiczenia ds. taktycznych i ogniowych,
- zastępca kierownika ćwiczenia ds. logistycznych,
- koordynator kierownika ćwiczenia ds. sił powietrznych, obrony terytorialnej oraz innych rodzajów wojsk (w miarę potrzeb),
- szef zespołu autorskiego,
- wyznaczone osoby ze składu zespołu autorskiego,
- osoby funkcyjne z komendy poligonu.

Rekonesans powinien odbyć się w czasie umożliwiającym właściwe przygotowanie ćwiczenia, jednak nie później niż na 3-4 tygodnie przed rozpoczęciem ćwiczenia taktycznego z wojskami.

W procesie przygotowania ćwiczenia ze szczeblem kompanii rekonesans można pominąć w sytuacji dokładnej znajomości obiektów szkoleniowych poligonu, ich możliwości i ograniczeń wynikających z warunków bezpieczeństwa i odrębnych przepisów w tym o ochronie środowiska. Nie należy jednak mylić rekonesansu rejonu ćwiczenia (często zwanego autorskim) z wyjazdem w teren w ramach instruktażu dla kierownictwa ćwiczenia.

W trakcie rekonesansu kierownik ćwiczenia określa ogólne założenia koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Ogólne założenia koncepcji to podstawa do rozegrania podstawowych epizodów taktycznych realizowanych w ćwiczeniu.

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 29.

Rekonesans rejonu ćwiczenia służy także zapoznaniu się kierownika ćwiczenia a w szczególności zespołu autorskiego z możliwościami obiektów szkoleniowych poligonu, określeniu możliwości wykorzystania w ćwiczeniu technicznych środków pozoracji pola walki i innych np. nagłośnienia pasa taktycznego, elementów infrastruktury stałej.

Pozwala także na dokładne zapoznanie się z ograniczeniami obiektów szkoleniowych:

- *pasami ognia i rubieżami otwarcia i przzerwania ognia,*
- *polami upadku pocisków armatnich i moździerzowych,*
- *rejonami z dopuszczoną rozbudową inżynieryjną,*
- *rejonami zakazanymi do wstępu dla ćwiczących wojsk itd.*

Podczas rekonesansu powinno się uzgodnić z administracją wojskową i nadleśnictwem Lasów Państwowych sprawy związane z pobylem wojsk w określonych rejonach.

2.2.2.3. Opracowanie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia

Zespół autorski po zapoznaniu się z rozkazem w sprawie przygotowania ćwiczenia oraz analizie tematu i określeniu celów szkoleniowych ćwiczenia przy jednoczesnym uwzględnieniu wniosków wpływających z rekonesansu rejonu ćwiczenia, przystępuje do opracowania Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Jest to zasadniczy dokument organizacyjny, który podlega zatwierdzeniu przez przełożonego kierownika ćwiczenia.

Zasadniczy układ i przykład koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia zawarty jest w załączniku.

Struktura koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia pozwala na jej podział funkcjonalny na trzy zasadnicze grupy informacji:

- *wytyczne i wskazówki organizacyjno-informacyjne,*
- *wskazówki metodyczne,*
- *sytuacja taktyczna do ćwiczenia.*

Koncepcja przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia składa się z części opisowej (część główna) i graficznej (załącznik). Część opisowa zawiera:

- *wykaz dokumentów stanowiących podstawę przygotowania ćwiczenia,*
- *wykaz dokumentów normatywnych wpływających na proces przygotowania ćwiczenia,*
- *ogólne informacje o ćwiczeniu,*

- założenia i cel operacyjny ćwiczenia,
- cele szkoleniowe i zagadnienia ćwiczenia,
- sytuację taktyczną do ćwiczenia,
- wskazówki organizacyjne,
- wskazówki logistyczne i administracyjne,
- wytyczne dotyczące omówienia i sprawozdawczości z ćwiczenia.

Część graficzna zawiera schemat sytuacji taktycznej do ćwiczenia. Sporządzana na mapie w skali odpowiadającej najwyższemu ćwiczącemu szczeblowi dowodzenia powinna zawierać ogół informacji o sytuacji taktycznej przyjętej do ćwiczenia a w szczególności:

- umowną granicę między przyjętymi stronami konfliktu,
- położenie wyjściowe i zamiary stron konfliktu,
- zadanie szczebla dowodzenia kierownika ćwiczenia,
- zamiar ćwiczących szczebli dowodzenia,
- położenie wyjściowe ćwiczących szczebli dowodzenia (w tym rodzajów wojsk i SZ),
- położenie wyjściowe i zamiar sąsiadów (w tym układu pozamilitarnego),
- podział ćwiczenia na etapy i czas ich trwania,
- rubieże położzeń dynamicznych,
- rejony rozwinięcia stanowisk kierowania ćwiczeniem i stanowisk dowodzenia ćwiczących szczebli dowodzenia,
- rejony wykonywania zadań ogniowych (strzelań, bombardowań), w tym sektory prowadzenia ognia, pasy bezpieczeństwa, ROO i RPO.

Koncepcja przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia zatwierdzona przez przełożonego kierownika ćwiczenia w terminie umożliwiającym właściwe przygotowanie ćwiczenia jest podstawą do kontynuowania prac nad dalszymi elementami planu przeprowadzenia ćwiczenia.

2.2.2.4. Wstępna konferencja planistyczna (zakończenie pracy nad koncepcją przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia)

Wstępna Konferencja Planistyczna (WKP) zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego. Celem tej konferencji jest ostateczne zaakceptowanie przez kierownika ćwiczenia opracowanej przez zespół autorski koncepcji oraz udzielenie przez szefa zespołu autorskiego szczegółowych wytycznych dotyczących opracowania dokumentów wchodzących w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia. Opracowane w trakcie WKP wytyczne stanowią podstawę do rozpoczęcia procesu planowania działań na szczeblu kierownictwa ćwiczenia. Rozpoczyna się proces przygotowania dokumentów rozkazodawczych na potrzeby kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących wojsk (rozkaz bojowy, załączniki- w tym załącznik C).

2.2.3. Zatwierdzenie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia

W ramach Wstępnej Konferencji Planistycznej kierownik ćwiczenia akceptuje bądź nie akceptuje opracowaną Koncepcję przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. W sytuacji, kiedy istnieją zbyt duże rozbieżności pomiędzy wariantem koncepcji, a założeniami przedstawianymi wcześniej przez kierownika ćwiczenia jest ona odrzucana i ulega poprawie zgodnie z wytycznymi udzielonymi przez kierownika ćwiczenia. Z chwilą akceptacji koncepcji przez kierownika ćwiczenia zostaje ona przedstawiona przełożonemu kierownika ćwiczenia do zatwierdzenia.

Zatwierdzeniu podlega zarówno część opisowa jak też i część graficzna koncepcji. Zatwierdzenie koncepcji pozwala na rozpoczęcie przez zespół autorski dalszych prac nad dokumentacją ćwiczenia.

2.2.4. Opracowanie Planu Przeprowadzenia Ćwiczenia

Plan przeprowadzenia ćwiczenia stanowi zbiór wszystkich dokumentów opracowywanych w czasie planowania, prowadzenia i omówienia ćwiczenia. Z tego też powodu, jest to dokument podlegający ciągłemu rozwojowi, aż do momentu sporządzenia sprawozdania końcowego z ćwiczenia.

Plan przeprowadzenia ćwiczenia składa się z części głównej (część opisowa), części uzupełniającej (część graficzna) i dokumentów dodatkowych wchodzących w skład Planu przeprowadzenia ćwiczenia. Część opisowa planu składa się z pięciu części:

- *organizacyjnej,*
- *operacyjnej,*
- *kierowania ćwiczeniem,*
- *planu podawania wiadomości,*
- *oceny, analizy i sprawozdawczości.*

Część uzupełniająca jest zasadniczym dokumentem graficznym sporządzanym na mapie o skali dostosowanej do najwyższego ćwiczącego szczebla dowodzenia. Do ćwiczenia taktycznego z wojskami należy przyjąć skalę 1:50000. Część graficzna powinna zawierać:

- *tytuł: temat ćwiczenia, rodzaj ćwiczenia, kryptonim;*
- *umowna granica między stronami;*
- *położenie wyjściowe wojsk (rzeczywiste i i zamiary walki stron);*
- *zadanie ćwiczących szczebli dowodzenia;*
- *zamiar walki dowódcy szczebla przełożonego kierownika ćwiczenia;*
- *podział ćwiczenia na etapy (temat, czas trwania, zagadnienia szkoleniowe);*
- *rubieże dynamiki walki;*
- *rejony strzelań i bombardowań;*
- *rejony ześrodkowania wojsk po zakończeniu ćwiczenia;*
- *rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia kierownictwa ćwiczenia (punkty kierowania ćwiczeniem) i ćwiczących dowództw.*

Dodatkowo do ćwiczeń z udziałem LWL i SP należy nanieść:

- *rejony rozpoznania lotniczego;*
- *wysokości, profil nalotów;*
- *czasy działania lotnictwa;*
- *cele naziemne do strzelań i bombardowań (główne i zapasowe);*
- *bramy wlotowe lotnictwa;*
- *elementy zarządzania przestrzenią powietrzną, itp.*

Do ćwiczeń z udziałem MW należy nanieść:

- *rejony dyslokacji ćwiczących stron;*

- *elementy manewru ćwiczących wojsk (sił MW);*
- *położenie sił stron;*
- *pozycje ogniowe, czasy i rejony wykonywania zadań ogniowych;*
- *miejsca postawienia min;*
- *rubieże wykrycia, rozpoznania i uderzenia;*
- *działania sił zabezpieczenia i wsparcia;*
- *działania sił sąsiadów.*

2.2.5. Główna konferencja planistyczna (kontynuowanie prac nad dokumentacją planu przeprowadzenia ćwiczenia)

Główna konferencja planistyczna (GKP) zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego. Termin jej organizacji jest płynny i uzależniony od tempa pracy nad planem przeprowadzenia ćwiczenia, koniecznością dokonania ustaleń organizacyjnych, zaangażowania członków zespołu autorskiego, terminów i ustaleń zawartych w harmonogramie przygotowania ćwiczenia. Zasadniczym celem tej konferencji jest kontynuowanie prac nad planem przeprowadzenia ćwiczenia oraz¹:

- a) *zatwierdzenie struktury organizacyjnej sztabu kierownictwa ćwiczenia;*
- b) *przeгляд i akceptacja dotychczas opracowanych dokumentów lub ich części;*
- c) *przedstawienie organizacji systemu dowodzenia i łączności na potrzeby ćwiczenia;*
- d) *określenie wymagań wobec poszczególnych dowództw i wojsk biorących udział w ćwiczeniu a mających wpływ na przebieg ćwiczenia;*
- e) *postawienie zadań i wytycznych dotyczących dalszych prac nad przygotowaniem ćwiczenia.*

GKP jest zasadniczym momentem przygotowania ćwiczenia w trakcie, którego istnieje możliwość ostatecznej weryfikacji ustaleń poczynionych wcześniej. Po GKP praktycznie nie ma już czasu na zmiany, w istotny sposób wpływające na strukturę i przebieg ćwiczenia. Jest to też najważniejsza konferencja planistyczna w czasie, której określony zostaje sposób kierowania ćwiczeniem, w tym systemu dowodzenia i łączności do wykonywania zadań ogniowych przez wojska pancerne i zmechanizowane oraz rodzajów wojsk (jeżeli w ćwiczeniu biorą udział

¹ *Instrukcja o ..., op. cit., s. 47.*

wydzielone siły RSZ, uwzględnia się także sposób kierowania tymi elementami i ich miejsce w strukturze dowodzenia przyjętej na czas ćwiczenia).

Uczestnikami GKP są te same osoby jak w przypadku WKP oraz przedstawiciele z dowództw RSZ/oddziałów/pododdziałów, których elementy biorą udział w ćwiczeniu. Układ GKP może być identyczny jak WKP o ile szef zespołu autorskiego nie ustali inaczej.

2.2.6. Opracowanie dokumentów dodatkowych wchodzących w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia

W skład dodatkowych dokumentów wchodzących w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia a niewymienionych wcześniej wchodzi:

- *Ramowy plan pracy osobistej kierownika ćwiczenia i zastępcy kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych;*
- *Plan łączności kierownictwa ćwiczenia;*
- *Plan zabezpieczenia działań wojsk z załącznikiem – schemat sytuacji tarczowej;*
- *Plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- *Plan podawania wiadomości.*

Wymienione dokumenty mają swoje miejsce w planie przeprowadzenia ćwiczenia, jednak ze względu na ich znaczenie oraz wykorzystywanie przez określone komórki funkcjonalne i osoby funkcyjne kierownictwa ćwiczenia są bardzo istotne dla sprawnego i bezpiecznego kierowania ćwiczeniem z wojskami. Stąd też ich wyodrębnienie z całości przedsięwzięć przygotowania ćwiczenia jest wskazane.

2.2.6.1. Opracowanie ramowego planu pracy osobistej kierownika ćwiczenia

Ramowy plan pracy osobistej kierownika ćwiczenia i zastępcy ds. działań taktycznych i ogniowych jest dokumentem opracowywanym w formie tabelarycznej, wchodzącym w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia. Zakres, treści merytoryczne planu odpowiadają:

- *idei kierowania ćwiczeniem przyjętej przez kierownika ćwiczenia;*
- *rozmachowi ćwiczenia;*

– *czasowi trwania ćwiczenia.*

Ramowy plan pracy osobistej kierownika ćwiczenia i zastępcy ds. działań taktycznych i ogniowych powinien zawierać wystarczająco dużo informacji aby umożliwić sprawne kierowanie ćwiczeniem przez kierownictwo ćwiczenia (kierownika ćwiczenia i zastępcę ds. działań taktycznych i ogniowych). W/w dokument powinien zawierać:

- *podział ćwiczenia na etapy i zagadnienia szkoleniowe oraz czas ich trwania;*
- *zasadnicze czynności kierownika ćwiczenia i jego zastępcy realizowane w poszczególnych etapach w porządku chronologicznym;*
- *czynności ćwiczących dowództw i wojsk w porządku chronologicznym;*
- *inne przedsięwzięcia istotne dla kierownika ćwiczenia.*

W ćwiczeniach z wojskami, trwającymi od 2 do 5-6 dni należy przewidzieć czas niezbędny kierownikowi ćwiczenia i jego zastępcy na odpoczynek w trakcie trwania ćwiczenia, z tym zastrzeżeniem, że w trakcie rozgrywania zasadniczych epizodów taktycznych i ogniowych ćwiczeniem powinien kierować osobiście kierownik ćwiczenia (zastępca kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych w czasie wykonywania zadań ogniowych – strzelań, występuje jako kierownik strzelania).

2.2.6.2. Opracowanie planu łączności kierownictwa ćwiczenia

Plan łączności kierownictwa ćwiczenia jest kolejnym dokumentem dodatkowym wchodzącym w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia. Zawiera on organizację łączności radiowej, radioliniowej i przewodowej podczas realizacji ćwiczenia. W części opisowej tego dokumentu ujmuje się¹:

- a) *temat, czas trwania i cele ćwiczenia;*
- b) *zasadnicze zadania do realizacji przez zespół zabezpieczenia teleinformatycznego;*
- c) *organizację systemu łączności w poszczególnych etapach ćwiczenia;*
- d) *gotowość systemu do działania.*

¹ *Instrukcja o..., op. cit., s. 57.*

Do części opisowej opracowuje się graficzny plan łączności na mapie oraz w formie oddzielnych schematów. Plan łączności na mapie powinien zawierać:

- organizację łączności radiowej, radioliniowej i przewodowej;
- organizację wojskowej poczty polowej;
- zestawienie sił i środków łączności i informatyki w formie tabelarycznej.

Plan łączności kierownictwa ćwiczenia jest dokumentem planistycznym będącym podstawą do sporządzania następujących dokumentów eksploatacyjnych łączności:

- tabela danych radiowych;
- wyciąg z tabeli danych radiowych (na każdą radiostację);
- tabela danych radioliniowych;
- tabela adresów *IP* i poczty elektronicznej;
- tabela kierunków kablowych;
- tabela kursów pocztowych.

2.2.6.3. Opracowanie planu zabezpieczenia działań wojsk

Plan zabezpieczenia działań wojsk opracowuje się na mapie o skali dostosowanej do potrzeb (najlepiej o skali 1:50000) obejmującej rejon ćwiczenia i teren przyległy. Stanowi on podstawowy dokument pracy zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych w zakresie kierowania grupami (pododdziałami, obsługami) wchodzącymi w skład zespołu zabezpieczenia działań wojsk. Plan zabezpieczenia działań wojsk jest niezastąpionym dokumentem wykorzystywanym do udzielenia instruktażu rozjemcom terenowym przydzielonym do każdej ćwiczącej kompanii/baterii (plutonu – w warunkach ograniczonej widoczności). Zasadniczym załącznikiem opracowywanym do planu zabezpieczenia działań wojsk jest schemat sytuacji tarczowej.

Plan zabezpieczenia działań wojsk (na mapie) zawiera¹:

- tytuł dokumentu;
- rejony wyjściowe ćwiczących wojsk i terminy ich zajęcia;
- położenie wyjściowe stron;

¹ Tamże, s. 57.

- *zasadnicze rubieże działania przeciwnika i sąsiadów;*
- *zasadnicze rubieże położenia ćwiczących wojsk w rozgrywanych epizodach taktycznych;*
- *rejony: zapór inżynieryjnych, imitacji ognia artylerii i uderzeń lotnictwa, pożarów i zniszczeń, pozorowania skażeń chemicznych, promieniotwórczych i biologicznych, strzelań i bombardowań;*
- *rejony rozmieszczenia: grup ratunkowo-ewakuacyjnych, straży pożarnej i służb medycznych;*
- *rejony ześrodkowania wojsk po zakończeniu ćwiczenia;*
- *trasy marszu i czasy przekraczania dróg publicznych w miejscach do tego wyznaczonych;*
- *punkty kierowania ćwiczeniem.*

Do ćwiczeń z wojskami *ze strzelaniem* dodatkowo wrysowuje się¹:

- a) *ugrupowanie przeciwnika w rejonach wykonywanych zadań ogniowych, dostosowane do schematu sytuacji tarczowej w około 30-40%;*
- b) *ugrupowanie i zadania bojowe pododdziałów wyznaczonych do strzelania/strzelań (jeżeli przewiduje się więcej niż jedno strzelanie);*
- c) *rejony rozpoznania lotniczego, kierunki (trasy), wysokości, profil nalotów, czasy działania lotnictwa, cele naziemne do strzelań i bombardowania (główne i zapasowe), bramy wlotowe lotnictwa;*
- d) *kierunki przelotu samolotów holujących cele dla strzelań przeciwlotniczych;*
- e) *punkty dowodzenia i kierowania lotami;*
- f) *prawa i lewą granicę pasa strzelania;*
- g) *rejony i sektory strzelań oraz pasy bezpieczeństwa;*
- h) *rubieże otwarcia i przerwania ognia;*
- i) *rozmieszczenie posterunków ubezpieczających poligon i sposób łączności z nimi.*

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 34.

2.2.6.4. Opracowanie schematu sytuacji tarczowej

Schemat sytuacji tarczowej opracowuje się do ćwiczeń z wojskami, w których planuje się odbycie strzelań/startu rakiet/bombardowań. Schemat sytuacji tarczowej służy do:

- *przeprowadzenia instruktażu z rozjemcami ogniowymi, obsługą pola tarczowego przez kierownika strzelania;*
- *ustawienia pola tarczowego zgodnie ze schematem działania przeciwnika przyjętym na potrzeby ćwiczenia oraz kontroli zgodności jego ustawienia w rejonie strzelań;*
- *naliczania amunicji dla strzelających pododdziałów.*

Celem tworzonej sytuacji taktycznej jest doskonalenie u ćwiczących dowódców:

- *umiejętności wykrywania i rozpoznania celów,*
- *wyboru rodzaju broni i sposobów wskazywania celów,*
- *wydawania komend ogniowych,*
- *praktycznego niszczenia celów przez środki ogniowe i oceny rezultatów prowadzonego ognia.*

Strzelające pododdziały doskonalili się i sprawdzili w rozwiązywaniu różnorodnych zadań ogniowych wynikających z sytuacji na polu walki oraz w umiejętnym i pełnym wykorzystaniu dostępnych rodzajów uzbrojenia. Cel ten osiąga się poprzez odpowiednią liczbę i rodzaj celów (figur bojowych) ich rozmieszczenie i kolejność ukazywania się dostosowaną do aktualnej taktyki potencjalnego przeciwnika¹.

Za wzór powinny służyć opracowane w komórce rozpoznawczej wzorce doktrynalne działania przeciwnika. Wzorce doktrynalne dostosowane do szerebła strzelającego pododdziału stanowią doskonały materiał wyjściowy do stworzenia sytuacji tarczowej do ćwiczenia. Wzorzec doktrynalny jest tylko wzorem działania taktycznego przeciwnika nie dostosowanym do konkretnej sytuacji taktycznej stworzonej na potrzeby ćwiczenia. Dlatego też zamiar walki przeciwnika jest nadrzędnym kryterium tworzenia schematu sytuacji tarczowej. Zamiar walki strony przeciwnej i zadanie ćwiczącego batalionu będzie podstawą taktyczną, która poddana analizie i rozbudowana o wzorzec doktrynalny jest dalej uszczegóławiana do postaci liczby figur

¹ Taktyka działania przeciwnika powinna zostać odwzorowana zarówno w liczbie środków bojowych, ich ugrupowania (rozmieszczenia na rubieżach terenowych) jak też charakteru działania. Zasadniczym determinantem powinna być ilość figur bojowych oraz kolejność ukazywania się figur bojowych.

bojowych do strzelania¹. Idealnym rozwiązaniem byłoby stworzenie takiej sytuacji tarczowej, w której zamiar przeciwnika odpowiada konkretnej liczbie i rodzajom figur bojowych do strzelania oraz rubieżom i kolejności ich ukazywania się.

Sytuację tarczową stanowią rejony i rozmieszczone figury bojowe (tarcze) na kierunku i na głębokość działania strzelających pododdziałów. Rejony rażenia ogniowego określają rejony dozwolonego upadku pocisków artyleryjskich i bombardowań lotniczych, jeżeli w ćwiczeniu biorą udział pododdziały artylerii. Figury bojowe stanowią rzeczywiste cele do rażenia ogniem bezpośrednim.

Zgodnie z „Instrukcją o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w SZ RP” **grupa zabezpieczenia strzelań**, a praktycznie **zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych**, opracowuje schemat pola tarczowego.

Do strzelań batalionu/kompanii w obronie (przeciwnik w natarciu) cele, figury bojowe rozmieszcza się na rubieżach kolejno według odległości od strzelających odpowiednio:

- *stanowiska ogniowe artylerii,*
- *rubieży rozwinięcia w kolumny kompanijne,*
- *rubieży rozwinięcia w kolumny plutonowe,*
- *rubieży rozwinięcia w linię bojową,*
- *ataku śmigłowców szturmowych przeciwnika,*
- *wyrzutni raket przeciwpancernych,*
- *wprowadzenia odwodów batalionowych,*
- *wycofania z walki,*
- *spieszenia piechoty,*
- *ataku na plutonowe punkty oporu.*

Do strzelań w natarciu (przeciwnik w obronie) cele figury bojowe rozmieszcza się w kolejności:

- *czołowe plutonowe punkty oporu przeciwnika,*

¹ Liczba figur bojowych do strzelania pododdziałem określona jest w Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP, (DD/7.1.1) i programach strzelań pododdziałów czołgów i piechoty. Wielkość i skład strzelającego pododdziału oraz rodzaj działań taktycznych, w jakich prowadzone jest strzelanie to zasadnicze determinanty określenia liczby i rodzajów figur bojowych. Odstępstw od ustaleń wspomnianych dokumentów normatywnych być nie może. Tabele liczby figur bojowych do strzelania zostały ułożone, aby wyniki ocenianych pododdziałów można było porównać w dalszej działalności służbowej.

- plutony pierwszorzutowych batalionu pogłębiające obronę,
- stanowiska ogniowe artylerii batalionowej,
- rubieże ogniowe ppanc. środków ogniowych,
- rubieże kontrataku odwodu batalionowego,
- ataku śmigłowców szturmowych przeciwnika,
- inne w zależności od rodzaju strzelających środków ogniowych.

Ponumerowane cyframi rzymskimi (wraz z czasem ich ukazywania się) rubieże rozmieszczenia celów stanowią główny element szkicu pola tarczowego. Na szkicu pola tarczowego¹ wrysowuje się:

- a) ugrupowanie bojowe strzelającego pododdziału,
- b) wspomniane wcześniej rubieże rozmieszczenia celów,
- c) rejony celów dla artylerii, uderzeń lotnictwa (jeżeli elementy te biorą udział w strzelaniach),
- d) rubieże otwarcia i przerwania ognia (do strzelań w natarciu),
- e) kierunki, odległości i sposoby strzelania z poszczególnych rodzajów broni,
- f) przedni i boczne pasy bezpieczeństwa na pasie ćwiczeń,
- g) sposób oświetlenia celów (do strzelań w nocy, dla środków ogniowych nie posiadających celowników noktowizyjnych lub termowizyjnych),
- h) miejsce punktu kierowania strzelaniem (miejsce kierownika strzelania – zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych) oraz miejsce PDO d-cy batalionu,
- i) schemat organizacji łączności do kierowania sytuacją tarczową,
- j) schrony z obsługą i środkami łączności,
- k) ogólne zestawienie liczby figur bojowych, rodzajów i liczby amunicji.

Ponadto w legendzie do szkicu pola tarczowego podaje się:

- a) numery figur bojowych i ich liczbę,
- b) rodzaje użytej amunicji i jej ilość,
- c) numery rubieży celów, termin ich ukazywania się, sygnały kierowania polem tarczowym, kolejność ukazywania się celów i czas ukazywania się celów.

¹ Szkic pola tarczowego stanie się schematem sytuacji tarczowej z chwilą obudowy go odpowiednimi tabelami i zestawieniami, stanowiącymi podstawę do kierowania polem tarczowym, zapotrzebowania amunicji, figur bojowych itp.

Kierunki, odległości i sposoby strzelania z poszczególnych rodzajów broni stanowią podstawę do **naliczenia amunicji potrzebnej na zniszczenie celów**. Podczas naliczania amunicji do opracowanego pola tarczowego należy korzystać ze średnich norm zużycia amunicji do zniszczenia jednego celu, zawartych w „Instrukcji o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w SZ RP” (tabela 4 i 4a- załącznik 4). Dodatkowo należy uwzględnić następujące zasady:

- *podczas ześrodkowania ognia trzech lub więcej wozów bojowych (strzelających) do jednej figury bojowej (celu) liczbę naboju powiększa się o 50%;*
- *podczas strzelania do celów ruchomych poruszających się ruchem skośnym i poprzecznym liczbę naboju powiększa się o 25%;*
- *podczas strzelania w trudnych warunkach meteorologicznych (boczny lub skośny wiatr wiejący z prędkością powyżej 10m/s, intensywne opady śniegu lub deszczu, mgła) liczbę naboju powiększa się o 50%.*

Postępując zgodnie z powyższymi zasadami kolejno należy:

- *określić rodzaj uzbrojenia przewidziany do zniszczenia danej figury bojowej;*
- *określić odległość strzału bezwzględnego przy strzelaniu z danego typu uzbrojenia do figury bojowej;*
- *odczytać odległość figury bojowej od rubieży otwarcia ognia (dla strzelań w obronie), lub kolejnej rubieży terenowej z chwilą przekroczenia, której ukazuje się figura bojowa (dla strzelań w natarciu), dla uzbrojenia pokładowego czołgów określić, czy różnica pomiędzy odległością faktyczną a odległością strzału bezwzględnego jest wyższa niż 200m lub 500m (w zależności czy strzela się z km czy z armaty czołgu). Jeżeli jest wyższa to naliczyć dodatkową liczbę amunicji odczytując wartość dodatkową z załącznika 4 tabela 4b. W przypadku strzelań z broni strzeleckiej i armat bwp i SPG 9 należy tylko odczytać odpowiednią wartość z tabeli 4b załącznik 4¹;*
- *określić formę manewru ogniem jaki powinien zastosować strzelający pododdział. Zasadniczo tylko do ześrodkowania ognia trzech lub więcej czołgów lub bwp do jednego celu amunicję zwiększa się o 50 %. W innych należy pozostawić dotychczasową liczbę amunicji;*

¹ Nie należy rozmieszczać figur bojowych w odległości większej niż przewidziana dla danego rodzaju broni strzeleckiej lub armaty bwp czy SPG-9. Należy zawsze pamiętać o odległości strzału skutecznego z danego rodzaju uzbrojenia.

- zsumowana ilość amunicji każdego rodzaju potrzebna do zniszczenia celów na poszczególnych rubieżach znajduje się w zestawieniu rodzajów i liczby amunicji.

Numery rubieży celów, termin ich ukazywania się, sygnały kierowania polem tarczowym, kolejność ukazywania się celów i czas ukazywania się celów stanowią tabelę legendy schematu sytuacji tarczowej i są podstawą do sterowania polem tarczowym w czasie strzelania (kierowania ogniem strzelającego pododdziału). Czasy ukazania się określonych rubieży celów ułożony jest chronologicznie od momentu ukazania się pierwszej rubieży, kolejno następnych aż do zakończenia strzelania.

Zasadniczym determinantem kolejności ukazywania się rubieży celów (grup celów, gdyż nie powinny ukazywać się wszystkie cele na danej rubieży) jest wzorzec doktrynalny działania przeciwnika. Zalecana jest taka kolejność ukazywania się celów, aby stwarzały one poczucie realności działania przeciwnika (nieliniowe działania, możliwość zaskoczenia przez nie wykryte środki ogniowe przeciwnika, środki pancerne we współdziałaniu z piechotą spieszoną lub na stanowiskach ogniowych).

Każdorazowo należy uwzględniać, że ukazywanie się celów nie kończy się na najbliższej rubieży, ale nawet w sytuacji potencjalnego załamania jego natarcia (przy strzelaniu w obronie) występuje wycofanie pozostałych sił przeciwnika, w związku z tym należy ukazać jeszcze dwie, trzy rubieże celów odzwierciedlające ten manewr. Czas ukazywania się poszczególnych grup celów uzależniony jest od liczby strzelających środków ogniowych, planowanego sposobu niszczenia celów oraz ich ilości. Należy dążyć do takiego czasu ukazywania się celów, aby umożliwić strzelającym ich skuteczne rażenie. Kierownik strzelania może w warunkach ograniczonej widoczności na wydłużenie czasu ukazywania się grupy celów, jeżeli jej wykrycie jest utrudnione a skutki poprawiania ognia niewidoczne.

2.2.6.5. Opracowanie planu pozoracji pola walki i działań przeciwnika

Plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika opracowuje się do ćwiczeń taktycznych z wojskami. Stanowi on podstawę do pracy dowódcy pododdziału (grupy) pozoracji pola walki i działań przeciwnika. Opracowuje się go na mapie o dużej skali¹. Mapa w skali 1:50 000 obejmująca granice obiektów OSPWL jest wystarczająca.

Podstawą do opracowania planu pozorowania jest koncepcja przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia, limity przydzielonych sił i środków pozoracji oraz wnioski z przeprowadzonego rekonesansu rejonu ćwiczenia. Dokument ten powinien uwzględniać koncepcję rozegrania w terenie poszczególnych epizodów taktycznych oraz sposoby działań potencjalnego przeciwnika. Celem opracowania Planu pozorowania pola walki i działań przeciwnika jest stworzenie sytuacji taktycznych, zwłaszcza dla prowadzenia przez ćwiczących rozpoznania przeciwnika², oceny sytuacji i prognozowania jej rozwoju, zbliżenia warunków prowadzenia ćwiczenia do realnych warunków pola walki.

Do ćwiczeń ze szczeblem batalionu i wyżej opracowuje się plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika wraz z legendą i załącznikami. Powyższy dokument opracowuje się na mapie o skali uzależnionej od ćwiczącego szczebla dowodzenia.

Wydaje się celowe, aby dla potrzeb ćwiczenia taktycznego batalionu/dywizjonu, kompani/baterii plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika opracowano w formie graficznej na mapie w skali 1: 25 000. Głównym wykonawcą i użytkownikiem planu pozoracji będzie grupa pozorowania pola walki i działań przeciwnika. Pododdział/grypa pozorująca pola walki/działania przeciwnika będzie korzystała ze szkicu opracowanego na podstawie planu pozorowania pola walki i działań przeciwnika.

Treści, które zawierać będzie plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika będą tożsame z tymi, ujętymi w koncepcji przygotowania i prowadzenia ćwiczenia.

Plan pozoracji powinien zawierać³:

a) rejon i odcinki:

- *zapór inżynierskich,*
- *imitacji ognia artylerii (jeżeli przewiduje się imitację w danym ćwiczeniu),*

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 34.

² B. Szulc i in., op. cit., s. 97.

³ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 58-59.

- *pożarów i zniszczeń,*
 - *skażeń chemicznych, promieniotwórczych i biologicznych,*
 - *strzelań i bombardowań (pokrywające się z rzeczywistymi strzelaninami pododdziałów, i rejonami celów dla SP),*
 - *pozorowania pola walki (środkami technicznymi pozoracji pola walki) i działań przeciwnika (rejonny praktycznego działania pododdziałów pozoracji działań przeciwnika);*
- b) sposoby pokonania przez ćwiczące wojska rejonów pozorowania pola walki,**
- c) rodzaje figur bojowych pozorujących działanie przeciwnika i zestawienie technicznych środków pozoracji pola walki wykorzystywanych w ćwiczeniu,**
- d) sektory i granice bezpieczeństwa do strzelań bojowych i do działań z wykorzystaniem środków pozoracji pola walki,**
- e) punkty kierowania ćwiczeniem,**
- f) rejonny wyczekiwania pododdziałów pozoracji,**
- g) sposób oznakowania i ochrony rejonów pozorowania pola walki (jeżeli przygotowane są przed rozpoczęciem ćwiczenia).**

Legenda do plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika umieszczona na mapie zawierać powinna:

- *cele pozorowania pola walki i przeciwnika;*
- *ogólny sposób pozorowania pola walki;*
- *szczegółowe rozliczenie sił i środków pozorowania pola walki według rejonów, odcinków, stref, pól pozorowania;*
- *ogólny sposób pozorowania działań przeciwnika;*
- *szczegółowe rozliczenie sił i środków do pozorowania działań przeciwnika na poszczególnych rubieżach.*

Jako dodatkowe załączniki można wykonać:

- *grafik pozorowania pola walki, (stanowi on zobrazowanie w formie tabelarycznej lub w formie grafu, zasadnicze czynności wykonywane przez pododdział pozoracji w poszczególnych etapach ćwiczenia w ścisłym dowiązaniu do czasu realizacji);*

- *schemat łączności kierowania pododdziałami pozorowania pola walki i działań przeciwnika*
- *zasadniczym dokumentem organizacji łączności na potrzeby kierowania ćwiczeniem będzie Plan łączności kierownictwa ćwiczenia w którym będą umieszczone powyższe dane.*

2.2.6.6. Opracowanie rozkazu bojowego (zarządzenia bojowego)

Ćwiczące dowództwa i wojska przygotowują i prowadzą działania bojowe na podstawie otrzymanych od kierownika ćwiczenia rozkazów i zarządzeń bojowych¹.

Sporządza się zgodnie z wymogami odpowiednich instrukcji dotyczących sporządzania dokumentów dowodzenia w działaniach bojowych². Podstawą do jego opracowania jest zamiar kierownika ćwiczenia (dowódcy) wyrażony w koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia (załącznik A). Do każdego zadania w ćwiczeniu opracowuje się oddzielny rozkaz bojowy (zarządzenie bojowe) i przekazuje się dowódcom/dowództwom.

Za celowe wydaje się, że kierownictwo ćwiczenia występując w roli przełożonego ćwiczącego szczebla dowodzenia wydaje w trakcie prowadzenia ćwiczenia taką ilość dokumentów rozkazodawczych, aby zapewnić:

- *ciągłość dowodzenia ćwiczących dowództw i wojsk;*
- *wpływanie na zmiany sytuacji taktycznej w ćwiczeniu, dostosowując działania ćwiczących wojsk do etapów i zagadnień szkoleniowych – koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia;*
- *doskonalenia i sprawdzenia procesu planowania działań w ćwiczących dowództwach i wojskach.*

Rozkazy bojowe do poszczególnych etapów ćwiczenia powinny być opracowane przed rozpoczęciem ćwiczenia i znajdować się w dokumentacji ćwiczenia.

¹ B. Szulc i in., op. cit., s. 95.

² *Zasady przygotowania i opracowania zasadniczych dokumentów rozkazodawczych*, Szt. Gen. 2003.

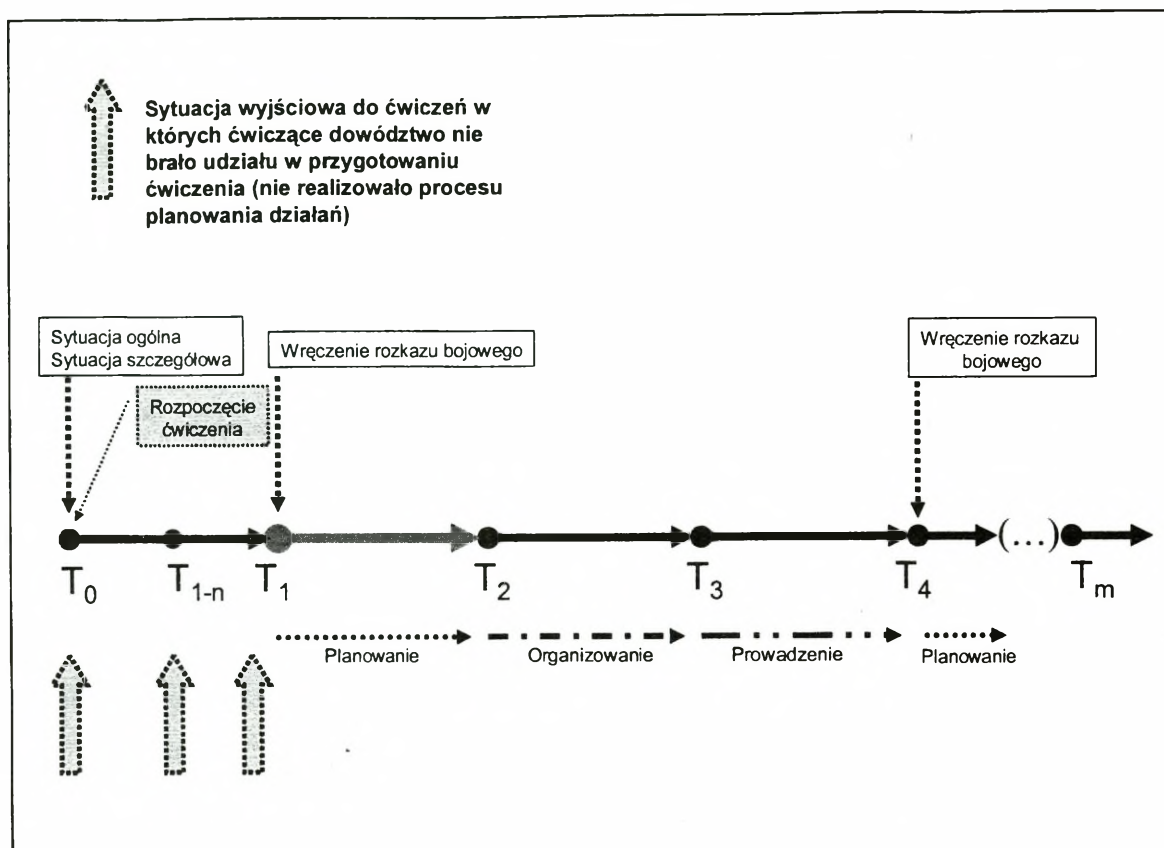
2.2.7. Opracowanie sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia

Podstawowym dokumentem dla ćwiczących jest Sytuacja wyjściowa na pierwszy dzień ćwiczenia. Ma na celu dostarczenie ćwiczącemu dowódcy niezbędnych danych o: położeniu wojsk w momencie rozpoczęcia ćwiczenia, zamiarze stron biorących udział w ćwiczeniu.

Treść tego dokumentu powinna odwzorowywać aktualną sytuację bojową obydwu przeciwstawnych stron w takim zakresie, aby dowódca mógł uruchomić system dowodzenia pododdziału a w szczególności proces dowodzenia. Wszystkie podane w założeniu informacje nie powinny w sposób jasny odwzorowywać zamiaru strony przeciwnej, ale tylko nakreślać jeden z możliwych wariantów jego działania pozostawiając go ocenie ćwiczącego dowódcy. Należy zawsze podawać informacje niepełne, potrzebujące uściślenia oraz późniejszej weryfikacji. Oprócz sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia będą ćwiczącym wręczane rozkazy, zarządzenia przygotowawcze. Jeżeli rozkaz, czy też zarządzenie będzie wydawane ćwiczącym dowódcom w trakcie trwania ćwiczenia, to nie jest on dołączany do dokumentacji dla ćwiczących, lecz stanowi oddzielny dokument.

Podstawę do opracowania sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia stanowi Rozkaz bojowy z załącznikami opracowany przez ćwiczące dowództwo¹. Do ćwiczeń taktycznych z wojskami (ćwiczenia taktyczne i taktyczno – specjalne batalionu/dywizjonu) należy w fazie przygotowania ćwiczenia uwzględnić planowanie działań przez ćwiczący szczebel dowodzenia posiadający dowództwo (batalion/dywizjon) w oparciu o rozkaz bojowy przełożonego ćwiczącego szczebla dowodzenia opracowany przez zespół planowania operacyjnego.

¹ Jeżeli w przygotowaniu ćwiczenia z wojskami uwzględniono element planowania działań przez ćwiczące dowództwo, w innym wypadku podstawą opracowania sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia jest sytuacja ogólna i szczegółowa zawarta w koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.



Rys. 2.2.7.1 Miejsce sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia w czasie operacyjnym ćwiczenia cz.1

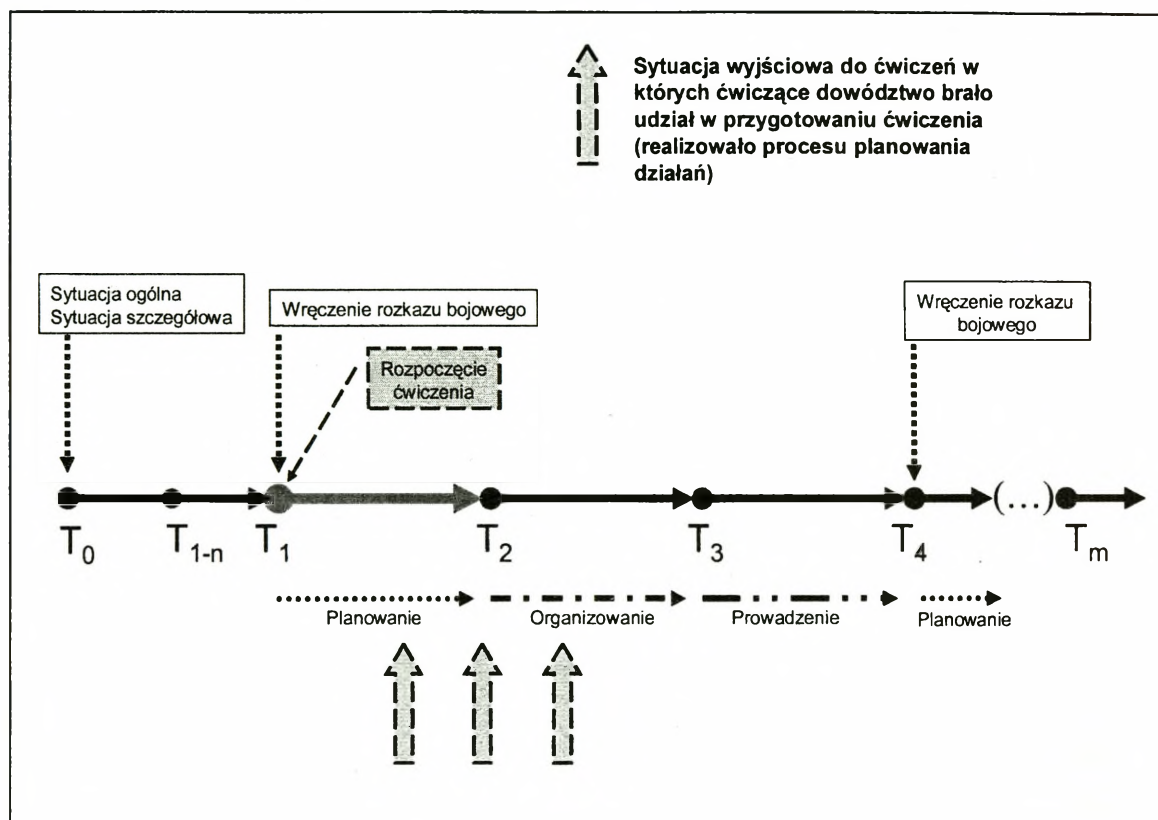
Sytuacja wyjściowa na pierwszy dzień ćwiczenia składa się z¹:

1. **Strony tytułowej**, a na niej:

- nazwa jednostki,
- klauzula tajności,
- forma ćwiczenia,
- kryptonim ćwiczenia (jeżeli ćwiczenie go posiada),
- rodzaj i skala mapy,
- czas operacyjny,
- miejscowość i data.

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 145-147.

2. **Sytuacji ogólnej**, gdzie przedstawia się charakter dotychczasowych działań i ogólne położenie wojsk własnych i przeciwnika z zasady o dwa szczeble wyżej od ćwiczącego szczebla dowodzenia. Stanowi ona tło taktyczne przyszłych działań¹.
3. **Sytuacji szczegółowej**, w której podaje się informacje o jeden, a nawet dwa szczeble niżej.



Rys. 2.2.7.2 Miejsce sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia w czasie operacyjnym ćwiczenia cz. 2

¹ B. Szulc i in., op. cit., s. 92.

4. Sytuacji rodzajów sił zbrojnych i rodzaju wojsk, a w nich:

- a) Sytuacja w wojskach lądowych (*do ćwiczeń w SP i MW*).
- b) Sytuacja sił powietrznych (*do ćwiczeń w WLąd i MW*).
- c) Sytuacja marynarki wojennej (*do ćwiczeń w WLąd i SP*).
- d) Sytuacja rozpoznawcza i WE.
- e) Sytuacja wojsk raketowych i artylerii.
- f) Sytuacja wojsk obrony przeciwlotniczej.
- g) Sytuacja wojsk inżynieryjnych.
- h) Sytuacja wojsk chemicznych.
- i) Sytuacja wojsk łączności i informatyki.
- j) Sytuacja wojsk obrony terytorialnej.
- k) Sytuacja logistyczna.
- l) Sytuacja mobilizacyjna (uzupełnieniowa).
- m) Sytuacja w ogniwach gospodarczo-obronnych układu pozamilitarnego.
- n) Sytuacja polityczno-militarna.
- o) Sytuacja topograficzna.

W zależności od ćwiczącego szczebla dowodzenia można pominąć sytuację RW, jeżeli nie wpłynie to na przebieg i realizację celów ćwiczenia. W tym wypadku zmieniamy numerację kolejnych sytuacji RW.

5. Dane dodatkowe powinny zawierać:

- przyjętą strukturę organizacyjną,
- numerację ćwiczących stron,
- termin i sposób otrzymania zadania,
- termin rekonesansu,
- dane meteorologiczne i inne.

6. Praca do wykonania obejmująca czynności ćwiczących, które powinni wykonać w czasie przygotowania się do ćwiczenia – np. przestudiowania literatury, przygotowanie map itp.

Załącznik: *Położenie wojsk o.....(kalka lub mapa).*

Opracowanie sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia nie jest czynnością łatwą. Oczekuje się, bowiem jak najwierniejszego i najbardziej realnego przedstawienia wizji pola walki. Wymaga to od osób opracowujących ten dokument doświadczenia i wyobraźni taktyczno-operacyjnej.

2.2.8. Opracowanie planu podawania wiadomości

Plan podawania wiadomości służy do przekazywania, w sposób celowy i zorganizowany, wiadomości o położeniu i stanie wojsk własnych i przeciwnika, których ze względu na brak możliwości ćwiczący nie będą mogli uzyskać, a które w realnych warunkach pola walki napływałyby z różnych źródeł i w różnej formie (np. rozpoznania, przełożonego, podwładnych i sąsiadów). Dane powyższe układa się chronologicznie w czasie zgodnie z przewidywanym realnie rozwojem sytuacji, z podaniem źródeł ich uzyskania¹.

Wszystkie wiadomości podawane ćwiczącym powinny wynikać z działania ćwiczących. Tworzenie kolejnych sytuacji przez kierownictwo ćwiczenia powinno wynikać z aktualnego położenia elementów ugrupowania bojowego ćwiczących i uzyskanych przez nich wiadomości (informacji) o przeciwniku. Informacje przekazuje się sposobami i drogą odpowiadającą ćwiczącemu szczeblowi dowodzenia.

Kierowanie ćwiczeniem w dynamice walki powinno być ukierunkowane na zapewnieniu terminowego rozwoju sytuacji taktycznej, kontroli obiegu informacji o sytuacji oraz reakcji ćwiczących na zachodzące w niej zmiany. We wszystkich ćwiczeniach z wojskami ciągle należy uwzględniać obecność wojsk, ponieważ skutki nieprzemysłanych decyzji odzwierciedlają się w ich praktycznym działaniu. Decyzje słuszne nagradza się przyznawaniem powodzenia ćwiczącym.

Plan podawania wiadomości jest dokumentem wchodzącym w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia. Dokument ten sporządza się w formie tabelarycznej.

Plan podawania wiadomości składa się z dwóch oddzielnych części. Pierwsza przeznaczona jest dla grup podgrywających i zawiera informacje dotyczące podwładnych ćwiczącego szczebla dowodzenia. Część druga jest przeznaczona dla grupy operacyjnej kierownictwa ćwiczenia i zawiera informacje dotyczące szczebla dowodzenia przełożonego i sąsiadów oraz układu pozamilitarnego.

¹ Tamże, s. 96.

2.2.9. Końcowa konferencja planistyczna (przegląd zgodności wypracowanej dokumentacji)

Końcowa konferencja planistyczna (KKP) zwoływana jest przez szefa zespołu autorskiego w celu podsumowania dotychczasowej działalności zespołu autorskiego. Zasadniczym celem KKP jest zakończenie oraz przegląd wypracowanej dokumentacji ćwiczenia oraz ostateczne ustalenie procedur dokonania oceny prowadzonego ćwiczenia z wojskami i wykonania dokumentów sprawozdawczych¹. dodatkowymi celami KKP może być:

- *uszczegółowienie zadań realizowanych w ramach zabezpieczenia logistycznego i administracyjnego ćwiczenia przez zespoły kierownictwa ćwiczenia;*
- *koordynacja przedsięwzięć organizowania ćwiczenia a zwłaszcza przygotowania kierownictwa ćwiczenia i rejonu ćwiczenia;*
- *udzielenie wytycznych do organizacji pracy ZA i kierownictwa ćwiczenia do czasu rozpoczęcia ćwiczenia.*

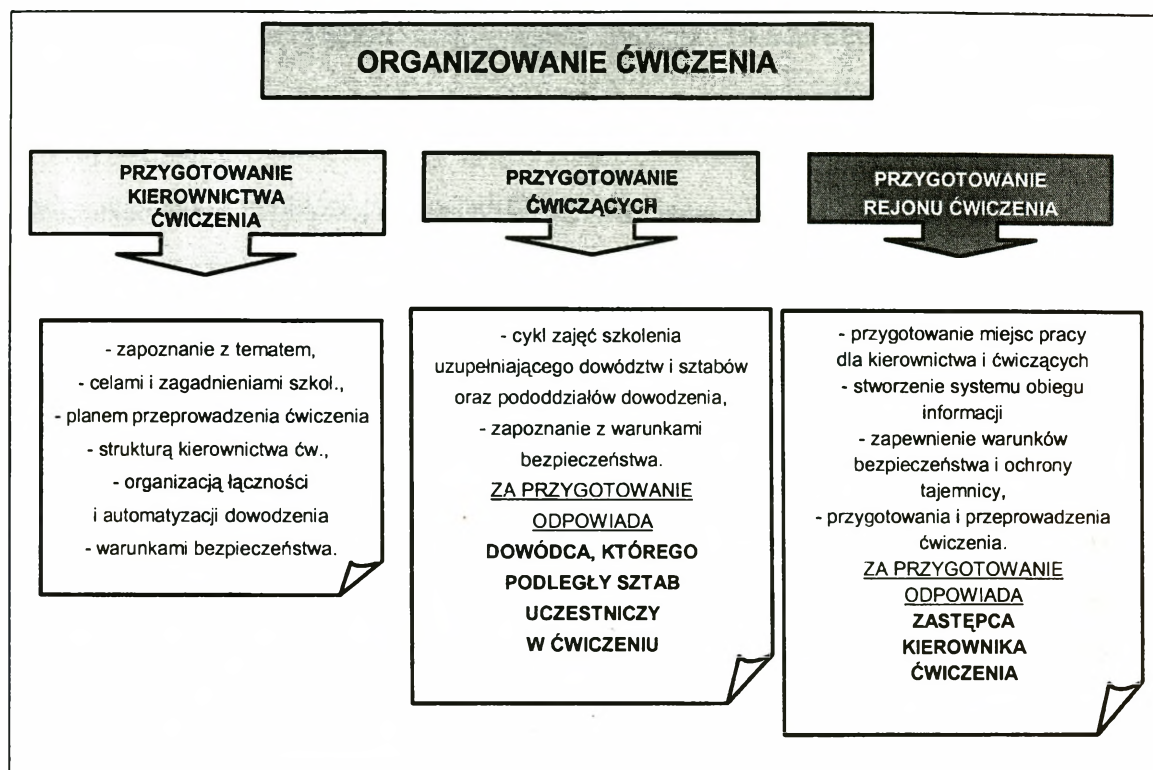
Układ KKP nie jest określony i może mieć podobną strukturę jak Główna konferencja planistyczna. Uczestnikami KKP będą te same osoby co w GKP a ponadto szefowie komórek funkcjonalnych kierownictwa ćwiczenia.

2.3. Organizowanie ćwiczenia

Organizowanie ćwiczenia jest trzecim, po programowaniu i planowaniu ćwiczenia, etapem przygotowania ćwiczenia. Obejmuje ono wykonanie szeregu złożonych przedsięwzięć organizacyjnych umożliwiających właściwe rozpoczęcie i prowadzenie ćwiczenia.

Zakres prac związanych z organizowaniem ćwiczenia zależy od jego rodzaju, szerokości organizacyjnego i ćwiczącego, rozmachu, możliwości materiałowo-technicznego zabezpieczenia itp. Organizowanie ćwiczenia powinno się odbywać pod kątem zapewnienia pełnego zrealizowania zagadnień szkoleniowych i osiągnięcia celów szkoleniowych w warunkach możliwie maksymalnie zbliżonych do warunków współczesnego pola walki.

¹ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 48.



Rys. 2.3.1 Organizowanie ćwiczenia

Przejście z etapu planowania ćwiczenia do jego organizowania powinno odbyć się płynnie a zasadniczym wyróżnikiem zmiany etapu planowania na organizowanie ćwiczenia jest wydanie rozkazu organizacyjnego w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia, który jest pierwszym przedsięwzięciem etapu organizowania ćwiczenia.

Do zasadniczych przedsięwzięć związanych z organizowaniem ćwiczenia najczęściej zalicza się:

- a) *opracowanie rozkazu organizacyjnego w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia;*
- b) *przygotowanie kierownictwa ćwiczenia;*
- c) *przygotowanie ćwiczących do udziału w ćwiczeniu;*
- d) *przygotowanie rejonu ćwiczenia.*

Należy zwrócić uwagę, że w trakcie organizowania ćwiczenia szereg przedsięwzięć wykonywanych jest równoległe a do niektórych przedsięwzięć zwłaszcza związanych z przygotowaniem rejonu ćwiczenia konieczne jest wykorzystanie pododdziałów ogólnowojskowych i specjalistycznych oraz sił z OSPWL.

2.3.1. Opracowanie rozkazu organizacyjnego w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia taktycznego

Rozkaz Organizacyjny w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia jest zasadniczym dokumentem rozkazodawczym umieszczonym w rozkazie dziennym ZT/oddziału stanowiącym podstawę do zapotrzebowania środków bojowych i MPS do zabezpieczenia ćwiczenia, organizacji żywienia żołnierzy i kadry biorącej udział w ćwiczeniu, zabezpieczenia medycznego ćwiczenia, zabezpieczenia wydawnictw topograficznych, organizacji likwidacji ewentualnych strat i szkód powstałych w trakcie trwania ćwiczenia, zapoznania wszystkich biorących udział w ćwiczeniu z warunkami bezpieczeństwa nie zawartymi w regulaminach i instrukcjach obiektów.

Struktura rozkazu w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia określa w sposób jednoznaczny:

- *podstawę i temat oraz termin przeprowadzenia ćwiczenia;*
- *miejsce (rejon) prowadzenia ćwiczenia;*
- *zasadnicze zadania w zakresie:*
 - składu kierownictwa ćwiczenia i ich zadań,
 - sposobu oznakowania kierownictwa ćwiczenia i pododdziałów pozoracji,
 - składu ćwiczących i struktury dowodzenia na czas ćwiczenia,
 - przygotowania kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących dowództw i wojsk,
 - organizacji łączności, informatyki i ochrony tajemnicy (zwłaszcza do ćwiczeń międzynarodowych PfP),
 - ilości, rodzaje środków bojowych i materiałowych oraz pozoracji pola walki,
 - przedsięwzięcia zabezpieczenia logistycznego ćwiczenia,
 - sposobu zapobiegania stratom i szkodom w ćwiczeniu,
 - warunków bezpieczeństwa,
 - zasadniczych terminów w ćwiczeniu,
 - ubioru i wyposażenia kierownictwa ćwiczenia.

Powyższe informacje są niezbędne w celu zabezpieczenia sprawnego przebiegu ćwiczenia i przedsięwzięć po jego realizacji.

Rozkaz jest podstawowym dokumentem dyrektywnym rozliczania ćwiczenia i stanowi punkt odniesienia do wszelkich niedociągnięć organizacyjnych ćwiczenia.

2.3.2. Przygotowanie kierownictwa ćwiczenia

Przygotowanie kierownictwa ćwiczenia to szereg przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym i samokształceniowym, które mają na celu¹:

- zapoznanie osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia z zamiarem i planowym przebiegiem ćwiczenia;*
- uświadomienie osobom funkcyjnym kierownictwa ćwiczenia ich obowiązków i zadań do wykonania przed i czasie ćwiczenia;*
- indywidualne przygotowanie się osób funkcyjnych do udziału w ćwiczeniu poprzez opracowanie niezbędnych dokumentów roboczych, wypisów z dokumentów ćwiczenia;*
- zgranie poszczególnych osób funkcyjnych i komórek organizacyjnych do skutecznego kierowania przebiegiem ćwiczenia.*

Za przygotowanie kierownictwa ćwiczenia odpowiada kierownik ćwiczenia. Za organizację, przygotowanie i kierowanie szkoleniem osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia odpowiedzialny jest szef sztabu kierownictwa ćwiczenia².

Zgodnie z Instrukcją³ w ramach szkolenia kierownictwa ćwiczenia jego uczestnicy powinni być zapoznani z:

- *tematem, celami i zagadnieniami szkoleniowymi,*
- *planem przeprowadzenia ćwiczenia, strukturą organizacyjną kierownictwa ćwiczenia oraz składem uczestników i strukturą organizacyjną ćwiczących stron,*
- *organizacją systemu łączności i automatyzacji dowodzenia,*
- *warunkami bezpieczeństwa, sposobem ewakuacji uszkodzonego sprzętu i udzielania pomocy rannym, sposobem zabezpieczenia medycznego kierownictwa,*
- *organizacją współdziałania z rodzajami wojsk.*

Jednocześnie w ramach szkolenia powinien być udzielony instruktaż dla rozjemców ogniowych i taktycznych oraz dowódcy grupy pozoracji pola walki i działań przeciwnika.

Celem tego szkolenia jest zapoznanie wszystkich uczestników ćwiczenia z powyższymi treściami oraz zapoznanie z obowiązkami wszystkie osoby funkcyjne kierownictwa ćwiczenia.

¹ B. Szulc i in., op. cit., s.115.

² I. Łysiak, op. cit., s. 39.

³ Instrukcja o ..., op. cit., s. 65.

W części zadaniowej szkolenia należy udzielić szczegółowych wytycznych i postawić zadania w zakresie prowadzenia ćwiczenia oraz inne wynikające z zakresu realizowanych obowiązków przez poszczególne osoby funkcyjne a nie ujętych w zakresie obowiązków danej osoby.

W związku z szerokim zakresem treści oraz dużą liczbą uczestników szkolenia zaleca się przeprowadzenie szkolenia kierownictwa ćwiczenia w dwóch grupach szkoleniowych, dostosowując zakres szkolenia do każdej grupy szkoleniowej. Grupę pierwszą powinny stanowić zespoły kierownictwa ćwiczenia, grupę drugą rozjemcy taktyczni i ogniowi oraz dowódca grupy pozoracji pola walki i działań przeciwnika i zespołu zabezpieczenia przejazdów. Czasokres szkolenia powinien być dostosowany do każdej z grup szkoleniowych. Ze względów praktycznych nie należy prowadzić szkolenia dłużej niż dzień szkoleniowy. Wynika to z miejsca prowadzenia szkolenia kierownictwa ćwiczenia w czasie intensywnego szkolenia poligonowego w ramach, którego zaangażowana będzie duża część kierownictwa ćwiczenia. W sytuacji organizowania szkolenia kierownictwa ćwiczenia w garnizonie, szkolenie może trwać dłużej i być prowadzone w bardzo zróżnicowanych formach. Uzupełnieniem szkolenia w garnizonie powinno być krótkotrwałe szkolenie/instruktaż/rekonesans w rejonie prowadzenia ćwiczenia.

2.3.3. Przygotowanie ćwiczących do udziału w ćwiczeniu

Właściwe przygotowanie ćwiczących pododdziałów do udziału w ćwiczeniu jest warunkiem uzyskania zamierzonych efektów szkoleniowych. Przygotowanie batalionu/dywizjonu, kompanii/baterii jest skutkiem całego cyklu szkolenia od momentu przyjęcia specjalistów ze szkół młodszych specjalistów, czy wcielenia poborowych do pododdziału, aż do czasu zakończenia szkolenia w etapie kompania/batalion. Ćwiczenie taktyczne ze strzelaniem stanowi podsumowanie szkolenia i jest jednocześnie sprawdzianem stopnia wyszkolenia bojowego pododdziału.

Za przygotowanie dowództwa ćwiczącego szczebla i podległych pododdziałów do ćwiczenia odpowiada dowódca najwyższego ćwiczącego szczebla dowodzenia. On też składa meldunek dowódcy/kierownikowi o gotowości ćwiczących do udziału w ćwiczeniu. Przygotowanie do ćwiczenia obejmuje¹:

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 42.

- a) *przygotowanie dowództw i dowódców pododdziałów;*
- b) *przygotowanie pododdziałów ćwiczących;*
- c) *przygotowanie uzbrojenia i sprzętu wojskowego.*

Przygotowanie do ćwiczenia powinno mieć charakter planowy i być realizowane w przypadku dowództw i dowódców pododdziałów w ramach szkolenia doskonalącego kadry. Natomiast pododdziały ćwiczące przygotowują się do udziału w ćwiczeniu poprzez szkolenie programowe.

Programowe szkolenie ćwiczących wojsk realizowane w cyklu dziewięciomiesięcznej służby wojskowej ma za zadanie osiągnięcie i zapewnienie wysokiego poziomu gotowości pododdziału do realizacji zadań zgodnie z przeznaczeniem, zarówno w składzie sił narodowych, sojuszniczych lub wielonarodowych, w większości przypadków ze szczególnym naciskiem na wykonywanie zadań w składzie sił narodowych. Podstawą normatywną procesu szkolenia pododdziału ogólnowojskowego jest program szkolenia wojsk pancernych i zmechanizowanych. W sytuacji rodzajów wojsk i sił zbrojnych odpowiednie programy specjalistyczne.

Pod względem treści szkolenia program umożliwia przygotowanie pododdziałów do prowadzenia działań taktycznych przez i w składzie batalionu lub powstałej na jego bazie taktycznej grupy zadaniowej. Program swoim zakresem obejmuje szkolenie żołnierzy - specjalistów (funkcyjnych załóg wozów bojowych) oraz pododdziałów. Podzielony jest na okresy szkoleniowe, zgodnie z istniejącą strukturą szkolenia. W okresie szkolenia załoga - pluton i batalion - batalion zasadnicze szkolenie batalionu odbywane jest w ramach szkoleń poligonowych, w czasie których realizuje się zasadnicze tematy ze szkolenia taktycznego i ogniowego przewidziane dla danego okresu szkolenia. Sposób organizacji szkolenia poligonowego jest indywidualną decyzją dowódcy batalionu i efektem pracy jego sztabu. Szkolenie poligonowe stanowi zbiór zajęć ze szkolenia taktycznego i ćwiczeń w kierowaniu ogniem. Tematy zajęć ze szkolenia taktycznego to przede wszystkim tematy z okresu szkolenia batalionu i zajęcia zgrywające batalion. W szkoleniu ogniowym zasadniczymi przedsięwzięciami szkoleniowymi są ćwiczenia w kierowaniu ogniem z kompanią- ćwiczenie w kierowaniu ogniem kompanii w obronie i w natarciu w dzień i w nocy. Ostatni okres szkolenia poligonowego powinien kończyć się ćwiczeniem taktycznym kompanii/batalionu lub udziałem batalionu w ćwiczeniu taktycznym brygady, taktyczno - specjalnym RW baterii/dywizjonu, kompanii/batalionu, ćwiczeniem dowódczo-sztabowym batalionu lub ćwiczeniu wyższego przełożonego. Raz na dwa - trzy lata będzie to jednocześnie ćwiczenie instruktażowo-metodyczne dowódcy brygady.

Właściwe przygotowanie batalionu/dywizjonu do udziału w ćwiczeniu nie polega tylko i wyłącznie na realizacji szkolenia programowego. Do przygotowania do ćwiczenia należy też: **przygotowanie uzbrojenia, sprzętu bojowego, środków łączności i pozostałego wyposażenia ćwiczących pododdziałów.**

Przygotowanie uzbrojenia i sprzętu bojowego realizowane jest w trakcie obsługiwań sprzętu po zajęciach oraz remontów bieżących. Dodatkowe przeglądy techniczne dotyczą szczególnie uzbrojenia, zwłaszcza armat czołgowych i bojowych wozów piechoty oraz haubic samobieżnych oraz sprzętu specjalistycznego RW. Przed rozpoczęciem ćwiczenia należy dać ćwiczącemu pododdziałowi dodatkowy czas na dokonanie przeglądu uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz właściwe zebranie i rozmieszczenie wyposażenia dodatkowego. Przygotowane i sprawdzone pod względem sprawności technicznej i ukończenia uzbrojenia i sprzętu wojskowego jest gwarantem osiągnięcia zamierzonych efektów szkoleniowych. Nie należy sztucznie uzupełniać pododdziału w brakujący sprzęt bojowy, np. czasowo podlegający remontowi, chyba, że istnieje zagrożenie osiągnięcia zakładanych efektów szkoleniowych.

Przed samym ćwiczeniem ćwiczący (zarówno kadra zawodowa jak i żołnierze zasadniczej służby wojskowej) powinni być zapoznani z warunkami bezpieczeństwa podczas ćwiczenia – co powinno mieć odzwierciedlenie w dokumentach szkoleniowych i rozkazach dziennych pododdziałów. W celu ciągłej kontroli posiadania przez żołnierzy broni osobistej i zespołowej w tym broni pokładowej strzeleckiej wszyscy dowódcy powinni przed ćwiczeniem sporządzić aktualne wykazy. Numery broni wraz z wykazem imiennym żołnierzy powinny znaleźć się w rozkazach dziennych pododdziałów.

Przygotowanie ćwiczących do udziału w ćwiczeniu kończy się przed rozpoczęciem ćwiczenia.

2.3.4. Przygotowanie rejonu ćwiczenia

Przygotowanie rejonu ćwiczenia to zespół przedsięwzięć w celu stworzenia warunków, które umożliwiają powstanie sytuacji taktycznych stosownie do realizowanych w ćwiczeniu, zapewniających jak największe podobieństwo do rzeczywistego pola walki oraz zapewniają kierownictwu ćwiczenia warunki do skutecznego i efektywnego kierowania przebiegiem ćwiczenia.

W ćwiczeniu taktycznym batalionu przygotowanie rejonu ćwiczenia obejmuje przedsięwzięcia i prace związane z¹:

1. Stworzeniem warunków pracy kierownictwa ćwiczenia:

- a) *rozpoznanie dróg dojazdowych dla potrzeb kierownictwa ćwiczenia;*
- b) *rozpoznanie i niezbędna rozbudowa inżynierska rejonów stanowisk dowodzenia kierownictwa (punktów kierowania ćwiczeniem), o ile nie są one umieszczone w elementach infrastruktury stałej rejonu prowadzenia ćwiczenia;*
- c) *wyznaczenie punktów obserwacyjnych do kierowania ćwiczeniem w ważnych etapach dynamicznych i strzelań.*
- d) *rozwińnięcie systemu łączności kierownictwa ćwiczenia;*
- e) *przygotowanie warunków socjalno-bytowych na potrzeby kierownictwa ćwiczenia.*

2. Stworzeniem warunków zbliżonych do rzeczywistego pola walki:

- a) *przygotowanie rejonów (odcinków) pozorowania pożarów, zniszczeń, skażeń;*
- b) *przygotowanie zapór inżynierskich;*
- c) *przygotowanie rejonów imitacji ognia artylerii i uderzeń lotnictwa;*
- d) *ustawienie makiet i imitatorów środków ogniowych przeciwnika,*

3. Przygotowaniem pola tarczowego do strzelań:

- a) *ustawienie pola tarczowego zgodnie ze schematem sytuacji tarczowej;*
- b) *sprawdzenie ustawienia pola tarczowego oraz systemu sterowania polem tarczowym.*

Przygotowanie rejonu ćwiczenia należy do zakresu obowiązków zastępcy kierownika ćwiczenia do spraw działań taktycznych i ogniowych. Mając na uwadze ograniczenia, z jakimi może zetknąć się zastępca kierownika ćwiczenia ds. taktycznych i ogniowych w trakcie organizacji prac – intensywne szkolenie poligonowe w rejonie przyszłego prowadzenia ćwiczenia uniemożliwiające wykonywanie prac, zaangażowanie pododdziałów w szkolenie programowe – prowadzenie prac przygotowujących rejon ćwiczenia może być trudne i ograniczać się do jednego dwóch dni przed czasem rozpoczęcia ćwiczenia.

Prawidłowe przygotowanie rejonu ćwiczenia będzie możliwe wtedy, gdy w etapie planowania szkolenia poligonowego przewidzi się określony czas na powyższe prace, nie organizując w tym czasie intensywnego szkolenia poligonowego w rejonie prowadzenia ćwiczenia lub tak koordynując szkolenie, aby jednocześnie umożliwić wykonywanie prac. Należy zawsze uwzględnić istniejącą już infrastrukturę techniczną obiektów szkoleniowych,

¹ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 66.

które są przygotowane do warunków rzeczywistego pola walki. Do ćwiczeń z wojskami w których będzie odbywało się szereg następujących po sobie strzelań czas na przygotowanie pól tarczowych będzie dłuższy i może wymagać od obsługi obiektów szeregu prac. W tym celu kierownik ćwiczenia na prośbę kierownika pasa taktycznego OSPWL powinien wesprzeć obsługę pola tarczowego żołnierzami z grupy zabezpieczenia strzelań. Przygotowanie rejonu ćwiczenia powinno być ostatecznie zakończone w takim czasie, aby można było w sposób płynny wejść w etap prowadzenia ćwiczenia.

ROZDZIAŁ III

KIEROWNICTWO ĆWICZENIA

3.1. Struktura organizacyjna kierownictwa ćwiczenia

Efektywność ćwiczeń zależy w dużym stopniu od sprawności działania osób funkcyjnych i zespołów powołanych do kierowania przebiegiem ćwiczenia.

W ćwiczeniach wojskowych modelowy skład kierownictwa ćwiczenia przedstawia się następująco¹:

1. Kierownik ćwiczenia.
2. Zastępca kierownika ćwiczenia (według potrzeb: zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych, ds. działania RSZ, itd.).
3. Zespół analizy, oceny i omówienia ćwiczenia.
4. Zespół zabezpieczenia teleinformatycznego.
5. Zespół zabezpieczenia stanowiska kierowania ćwiczeniem.
6. Zespół prasowo-informacyjny (według potrzeb).
7. Zespół ds. zgrywania systemów (według potrzeb).
8. Zespół ds. działań taktycznych i ogniowych.
9. Zespół protokołu i zabezpieczenia wizyt.
10. Inne zespoły, np. umożliwiające realizację zadań przez koordynatorów kierownika ćwiczenia, np. zespół (grupa operacyjna) Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej, itp.
11. Sztab kierownictwa ćwiczenia, w składzie:
 - a) szef sztabu kierownictwa ćwiczenia;
 - b) zastępca szefa sztabu kierownictwa ćwiczenia - szef centrum koordynacyjnego ćwiczenia;
 - c) centrum koordynacyjne ćwiczenia:
 - zespół (grupa operacyjna) podawania wiadomości;
 - zespół (grupa operacyjna) monitorowania przebiegu ćwiczenia;

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 74-75.

- zespół (grupa operacyjna) dowództwa szczebla nadrzędnego (przełożonego);
- zespół (grupa operacyjna) sił przeciwnika;
- zespół (grupa operacyjna) podgrywający za jednostki i instytucje spoza łańcucha dowodzenia (sąsiedzi, organa administracji państwowej i samorządowej, pozamilitarne ogniwa obronne oraz organizacje pozarządowe);
- zespół (grupa operacyjna) podgrywający podwładnych ćwiczącego szczebla dowodzenia;
- zespół (grupa) ochrony i prewencji;
- inne zespoły (grupy, sekcje), niezbędne do zabezpieczenia sprawnego przebiegu ćwiczenia.



Rys. 3.1.1 Kierownictwo ćwiczenia do ćwiczeń z wojskami (wariant)

3.2. Zakres obowiązków osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia

W celu przygotowania ćwiczenia oraz kierowania jego przebiegiem wyznacza się kierownictwo ćwiczenia (zwane dalej „kierownictwem”). Powołuje się je rozkazem do przygotowania ćwiczenia dowódca (szefa) prowadzącego ćwiczenie. Spełnia ono główną rolę organa dowodzenia w ćwiczeniu. Kierownictwo odpowiada za¹:

1. Przygotowanie i przeprowadzenie ćwiczenia:

- a) jego stronę merytoryczną;
- b) opracowanie niezbędnej dokumentacji (w postaci graficznej i opisowej), w tym planowanych kosztów ćwiczenia;
- c) przygotowanie rejonu przeprowadzenia ćwiczenia;
- d) właściwe stosowanie metodyki ćwiczeń;
- e) ochronę tajemnicy służbowej przez wszystkich ćwiczących;
- f) przestrzeganie warunków bezpieczeństwa;
- g) zabezpieczenie logistyczne ćwiczenia;

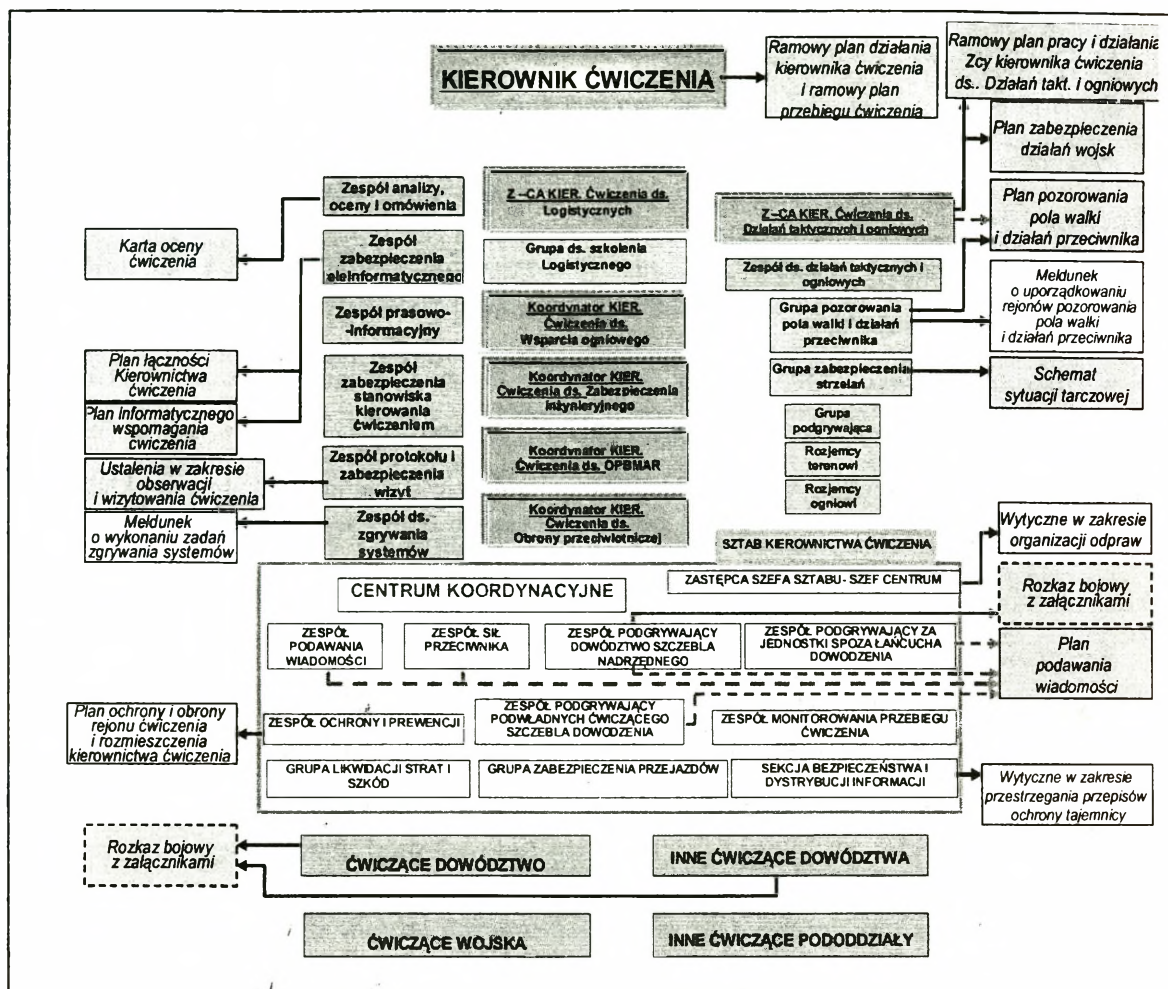
2. Omówienia ćwiczenia;

3. Działanie ćwiczących dowództw i wojsk po zakończeniu ćwiczenia.

Skład kierownictwa zależy od: rodzaju ćwiczenia, jego rozmachu, liczby ćwiczących, szczebla dowodzenia i wojsk ogółem, założonych celów szkoleniowych oraz szczebla dowodzenia prowadzącego ćwiczenie. Liczba osób funkcyjnych kierownictwa powinna być ograniczona do niezbędnego minimum, zapewniającego właściwe warunki do przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia. Do ćwiczeń z wojskami skład kierownictwa ćwiczenia zależy od rodzaju zadań realizowanych na rzecz zabezpieczenia działań ćwiczących wojsk.

Zasadniczym zespołem organizowanym do ćwiczeń z wojskami jest zespół zabezpieczenia działań taktycznych i ogniowych. Jego skład i zadania zostaną omówione w dalszej części opracowania.

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 73.



Rys. 3.2.1 Wykaz dokumentów ćwiczenia stanowiących podstawę do prowadzenia ćwiczenia

Zadania osób funkcyjnych i komórek funkcjonalnych kierownictwa ćwiczenia przedstawiają się następująco:

Kierownik ćwiczenia – odpowiedzialny jest za przygotowanie, przeprowadzenie i omówienie ćwiczenia. Jest przełożonym wszystkich uczestników wchodzących w skład poszczególnych elementów struktury organizacyjnej ćwiczenia. Kierownikiem ćwiczenia powinien być, co najmniej przełożony najwyższego ćwiczącego szczebla dowodzenia.

Do jego obowiązków należy¹:

- 1) *Wydanie rozkazu w sprawie przygotowania ćwiczenia;*
- 2) *Wyznaczenie zespołu autorskiego opracowującego ćwiczenie;*
- 3) *Określenie założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia (przykład układu założeń koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia zawiera załącznik 3);*

¹ *Instrukcja o ..., op. cit., s. 76-77.*

- 4) *Przeprowadzenie rekonesansu rejonu ćwiczenia;*
- 5) *Sprawowanie nadzoru nad opracowywaniem dokumentacji ćwiczenia;*
- 6) *Przygotowanie (szkolenie) kierownictwa ćwiczenia zgodnie z przyjętym harmonogramem;*
- 7) *Dokonanie analizy kosztów ćwiczenia (dostosowanie przewidywanych kosztów do kosztów ujętych w planach);*
- 8) *Określenie wymogów w zakresie warunków bezpieczeństwa i ochrony tajemnicy wojskowej i państwowej (dokonanie ogólnych ustaleń wykorzystania łączności utajnionej i jawnej oraz zakresu wykonywanej dokumentacji w czasie ćwiczenia – nadanie jej klauzuli, ustalenie i uzyskanie akceptacji na dopuszczenie do dokumentacji ćwiczenia i dokumentów o klauzuli innej niż jawna uczestników ćwiczenia spoza Sojuszu – w ćwiczeniach PFP);*
- 9) *Przeprowadzenie omówienia ćwiczenia.*

Ponadto, w ćwiczeniach w ramach, których prowadzone są strzelania, do jego obowiązków należy:

- a) *Określenie etapów (epizodów) ćwiczenia, w których należy załączyć strzelanie oraz ustalić skład strzelających pododdziałów i ich rodzaj;*
- b) *Wyznaczenie rubieży zatrzymania wojsk niebiorących udziału w strzelaniu oraz rubieży otwarcia i przerwania ognia (w uzgodnieniu z kierownikami obiektów szkoleniowych – strzelnic, placów ćwiczeń, pasów taktycznych – właściwej dla rejonu prowadzenia ćwiczenia komendy OSPWL);*
- c) *Określenie limitów amunicji i ŚMZ wydzielonych do wykorzystania w ćwiczeniu przez ćwiczące i strzelające pododdziały.*
- d) *Przeprowadzenie i zaewidencjonowanie szkolenia z zakresu warunków bezpieczeństwa z uczestnikami ćwiczenia.*

Zastępca kierownika ćwiczenia (według potrzeb i decyzji dowódców/szefów danego szczebla dowodzenia) – pomaga kierownikowi ćwiczenia w organizacji i prowadzeniu ćwiczenia. Działalność jego ukierunkowana jest na realizację przedsięwzięć ćwiczących dowództw i wojsk. Staje się *zastępcą kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych* z chwilą rozpoczęcia działań taktycznych. W czasie strzelania pełni on funkcję *kierownika strzelania*. Zastępcą kierownika ćwiczenia może być: zastępca dowódcy, szef szkolenia.

Zastępca kierownika ćwiczenia odpowiada za:

- a. *Organizację i kierowanie pracą zespołu zabezpieczenia działań taktycznych i ogniowych,*

- b. *Działanie pododdziałów zgodnie z opracowanym planem przeprowadzenia ćwiczenia i decyzjami kierownika ćwiczenia,*
- c. *Kierowanie i utrzymanie stałej łączności z obsługami sytuacji tarczowej i imitacji celów oraz rozjemcami ogniowymi.*

Do jego obowiązków należy¹:

- 1) *opracowanie planu zabezpieczenia działań wojsk oraz planu pozoracji pola walki i działań przeciwnika (wchodzących w skład planu przeprowadzenia ćwiczenia);*
- 2) *Przygotowanie wyznaczonych pododdziałów (grup) do pozorowania pola walki;*
- 3) *Przygotowanie, we współdziałaniu z komendą ośrodka szkolenia poligonowego, pól tarczowych imitujących siły i środki walki przeciwnika;*
- 4) *Organizacja i przygotowanie pozorowania ognia artylerii, uderzeń lotnictwa wojsk własnych i przeciwnika, zapór inżynierskich, rejonów pożarów, zniszczeń i skażeń chemicznych, promieniotwórczych i biologicznych;*
- 5) *Kierowanie działaniem grupy pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- 6) *Sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa przez siły wydzielone do pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- 7) *Organizacja uporządkowania rejonu działań wojsk oraz zebranie i rozliczenie się ćwiczących z niewykorzystanych środków do pozorowania;*
- 8) *Zameldowanie kierownikowi ćwiczenia o oczyszczeniu rejonu pozorowania oraz przedstawienie uwag i wniosków wynikających z obserwacji działań ćwiczących.*

Ponadto, w ćwiczeniach w ramach, których prowadzone są strzelania, do jego obowiązków należy:

- a) *Sprawowanie nadzoru nad opracowaniem schematu sytuacji tarczowej;*
- b) *kierowanie działaniem grupy zabezpieczenia strzelań;*
- c) *przeprowadzenie szkolenia rozjemców ogniowych;*
- d) *organizacja i zabezpieczenie przestrzegania warunków bezpieczeństwa w czasie strzelań;*
- e) *sprawdzenie wyników strzelań;*
- f) *wykonywanie innych obowiązków określonych przez kierownika ćwiczenia.*

Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych w marynarce wojennej (wyznaczany według potrzeb i decyzji kierownika ćwiczenia od szczebla dywizjonu wzwyż) – odpowiada za organizację i kierowanie pracą zespołu zabezpieczenia działań taktycznych i ogniowych.

¹ *Instrukcja o ..., op. cit., s. 77–78.*

Do jego obowiązków należy¹:

- 1) przedstawienie zadań ogniowych, taktycznych i specjalistycznych ćwiczącym siłom oraz siłom zabezpieczenia;
- 2) opracowanie planu wykorzystania poligonów;
- 3) wystąpienie do szefa BHMW o zamknięcie lub ogłoszenie jako niebezpieczne dla żeglugi i rybołówstwa akwenów, na których prowadzone będą ćwiczenia z użyciem środków bojowych (ogniowych);
- 4) wyznaczenie kontrolnych przy kierownikach strzelań;
- 5) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa;
- 6) zatwierdzenie ocen uzyskanych z zadań ogniowych i specjalistycznych, przedstawionych przez kierowników strzelań;
- 7) przedstawienie kierownikowi ćwiczenia uwag i wniosków wynikających z działań sił ćwiczących.

Zastępca kierownika ćwiczenia ds. logistycznych (według potrzeb i decyzji dowódców/szefów szczebla dowodzenia kierownictwa ćwiczenia) – odpowiada za realizację celów i zadań szkolenia logistycznego wojsk i pododdziałów logistycznych. Ponadto odpowiada za realność praktycznych zadań zabezpieczenia logistycznego wykonywanych w toku dynamiki działań taktycznych ćwiczących wojsk.

Do jego obowiązków należy²:

- 1) Uczestniczenie w opracowaniu dokumentacji ćwiczenia, w szczególności dokumentów logistycznych na potrzeby organów dowodzenia kierownictwa ćwiczenia;
- 2) Doskonalenie kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących w zakresie planowania i realizacji zadań zabezpieczenia logistycznego oraz wykorzystania potencjału infrastruktury rejonu prowadzenia ćwiczenia i gospodarki narodowej w ćwiczeniach poprzedzonych mobilizacyjnym rozwinięciem;
- 3) Nadzorowanie realizacji celów szkoleniowych w zakresie logistycznym;
- 4) Przedstawienie kierownikowi ćwiczenia propozycji szkolenia dowódców, organów dowodzenia logistyką oraz pododdziałów logistycznych biorących udział w ćwiczeniu;
- 5) Wydanie wytycznych do organizacji zabezpieczenia logistycznego ćwiczenia (zabezpieczenia logistycznego ćwiczących wojsk i kierownictwa ćwiczenia);
- 6) Organizacja zabezpieczenia działań kierownictwa ćwiczenia pod względem logistycznym i administracyjnym;

¹ Tamże, s. 79.

² Instrukcja o ..., op. cit., s. 79-80.

- 7) *Kierowanie grupą ds. szkolenia logistycznego;*
- 8) *Przedstawienie kierownikowi ćwiczenia propozycji dotyczących wniesienia ewentualnych zmian do planu przeprowadzenia ćwiczenia;*
- 8) *Przygotowanie materiałów i wniosków do omówienia ćwiczenia.*

Koordynatorzy kierownika ćwiczenia ds. sił powietrznych, marynarki wojennej, obrony terytorialnej i układu pozamilitarnego oraz innych rodzajów wojsk (według potrzeb i decyzji dowódców /szefów/ szczebla dowodzenia kierownictwa ćwiczenia) odpowiadają za¹:

- 1) *Wydanie wytycznych w sprawie udziału swoich wojsk w ćwiczeniu;*
- 2) *Uczestniczenie w opracowaniu dokumentacji ćwiczenia;*
- 3) *Przygotowanie podległych wojsk, grup, dowództw i kierownictwa do ćwiczenia oraz sprawowanie nadzoru nad ich działaniem w trakcie jego trwania;*
- 4) *Kierowanie przygotowaniem rejonu ćwiczeń;*
- 5) *Informowanie kierownika ćwiczenia o położeniu podległych wojsk (sił) w ćwiczeniu i zamiarze ich użycia;*
- 6) *Przedstawienie ogólnej oceny działania podległych ćwiczących dowództw i wojsk oraz przygotowanie materiałów i wniosków do omówienia.*

Zespół analizy, oceny i omówienia ćwiczenia składa się z:

- 1) **grupy analizy**, opracowującej raport z analizy ćwiczenia;
- 2) **grupy oceny**, opracowującej:
 - a) *sprawozdanie wstępne z ćwiczenia;*
 - b) *sprawozdanie końcowe z ćwiczenia;*
- 3) **grupy omówienia**, zobowiązanej do:
 - a) *opracowania w wyznaczonym terminie projektu omówienia wstępnego i szczegółowego ćwiczenia na podstawie otrzymanych wytycznych, zebranych materiałów i obserwacji poszczególnych etapów ćwiczenia;*
 - b) *uczestniczenia w przygotowaniu i przeprowadzeniu omówienia;*
 - c) *upowszechniania treści omówienia w części nakazanej przez kierownika ćwiczenia²;*

¹Tamże, s. 81.

² W sytuacji powstania w SZ jednolitego Systemu zbierania, analizowania i upowszechniania doświadczeń w zakresie pokojowego i kryzysowego funkcjonowania sił zbrojnych RP wszelkie informacje o ćwiczeniu a w tym:

- Plan Przeprowadzenia Ćwiczenia,
- Sprawozdanie Końcowe z ćwiczenia,

przesyłane będą do odpowiedniej komórki funkcjonalnej odpowiedzialnej za zbieranie, analizowanie i dystrybucję informacji o ćwiczeniach realizowanych w SZ RP.

d) opracowania i przekazania grupie oceny ćwiczenia protokołu z omówienia wstępnego i szczegółowego;

4) **grupy badawczej** powoływanej (w miarę potrzeb) zarządzeniem (rozkazem) organizacyjnym do ćwiczenia od szczebla RSZ i DO (OW) wzwyż. Założenia opracowanego i zatwierdzonego przez kierownika ćwiczenia „Planu przygotowania i przeprowadzenia badań” stanowią podstawę do jej działalności. Do grupy badawczej powołuje się oficerów o największym doświadczeniu zawodowym, którzy wywodzą się z komórek organizacyjnych podległych kierownikowi ćwiczenia.

Zespół zabezpieczenia teleinformatycznego zobowiązany jest do¹:

- 1) *rozwinięcia systemu dowodzenia;*
- 2) *opracowania dokumentów eksploatacji systemów łączności (patrz rozdział 2) oraz planu informatycznego wspomaganie ćwiczenia;*
- 3) *organizacji i utrzymania łączności na potrzeby kierownictwa i ćwiczących oraz warunków ochrony informacji niejawnych;*
- 4) *nadzorowania właściwego wykorzystania technicznego środków informatyki i wymiany danych;*
- 5) *wydzielenia niezbędnej liczby kanałów łączności na potrzeby informatycznego wspomaganie ćwiczenia;*
- 6) *planowania i organizowania zautomatyzowanego systemu obiegu informacji oraz nadzorowania właściwego wykorzystania środków automatyzacji dowodzenia;*
- 7) *udzielania pomocy użytkownikom technicznych środków informatyki w pełnym wykorzystaniu ich możliwości;*
- 8) *rozliczania – po zakończeniu ćwiczenia – kosztów użytkowania systemu.*

Zespół zabezpieczenia stanowiska kierowania ćwiczeniem odpowiada za:

- 1) *organizacją i wyposażenie miejsca pracy dla kierownictwa ćwiczenia;*
- 2) *zabezpieczenie pod względem logistycznym rozwinięcia systemu dowodzenia i łączności oraz wspomaganie informatycznego dla kierownictwa ćwiczenia;*
- 3) *zabezpieczenie pojazdów dla kierownika ćwiczenia oraz ich prawidłową eksploatację;*
- 4) *wydzielenie i przygotowanie sił i środków do organizacji punktów kierowania ćwiczeniem;*
- 5) *przygotowanie rejonu zakwaterowania i odpoczynku dla kierownictwa ćwiczenia;*

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 82-83.

- 6) *zorganizowanie ochrony i obrony rozwiniętych punktów kierowania ćwiczeniem;*
- 7) *przygotowanie i zabezpieczenie udziału obsady SOAS wraz z etatowym wyposażeniem do realizacji zadań systemu wykrywania skażeń podczas ćwiczeń (jeżeli zaplanowano ten udział w ćwiczeniu).*

Zespół prasowo-informacyjny – powoływany według potrzeb, stanowi punkt kontaktowy dla przybyłych w rejon ćwiczenia gości. Zespół ten podzielony jest na dwie części: komórkę gości obserwatorów oraz komórkę informowania publicznego.

Zespół ds. zgrywania systemów - powoływany według potrzeb, odpowiada za sprawdzenie organizacji funkcjonowania poszczególnych systemów oraz nadzór nad ich zgraniem w zakresie planistycznym i praktycznym podczas ćwiczenia. Zespół ten organizowany jest w trakcie prowadzenia ćwiczeń na taktycznym szczeblu dowodzenia (dywizja, flotylla, brygada, pułk, batalion, dywizjon, eskadra (równorzędne). W skład zespołu wchodzi oficerowie z zespołów funkcjonalnych WSD szczebla dowodzenia kierownictwa ćwiczenia a w szczególności zespołu (centrum) dowodzenia (sekcja dowodzenia, sekcja rozpoznania), zespołu wsparcia działań (w zakresie dostosowanym do udziału poszczególnych elementów rodzajów wojsk w ćwiczeniu), zespołu zabezpieczenia działań (sekcja dowodzenia logistyką, i inne w miarę potrzeb), zespołu wsparcia dowodzenia (sekcja łączności i informatyki, sekcja bezpieczeństwa i dystrybucji informacji, organów łącznikowych). Zespół ds. zgrywania systemów pełni w ćwiczeniu rolę koordynatora funkcjonowania kierownictwa ćwiczenia a SD przełożonego ćwiczącego szczebla dowodzenia.

W szczególności do zadań zespołu należy¹:

- 1) w zakresie zgrywania systemu dowodzenia:
 - a) *Zbieranie informacji dotyczących aktualnego położenia ćwiczących wojsk, ich struktur organizacyjnych i możliwości;*
 - b) *Śledzenie sytuacji w zakresie położenia i zadań wykonywanych przez własne elementy rozpoznania, dowodzenia, łączności i obrony elektronicznej;*
 - c) *Wpływanie poprzez podawanie wiadomości na funkcjonowanie elementów systemu rozpoznania, dowodzenia, łączności i obrony elektronicznej;*
 - d) *Nadzorowanie dystrybucji informacji do podległych wojsk oraz wewnątrz sztabu;*

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 84-87.

- e) *Kontrolowanie przestrzegania przepisów korespondencji radiowej i bezpieczeństwa łączności w komórkach odpowiedzialnych za funkcjonowanie poszczególnych podsystemów;*
 - f) *Weryfikowanie zgodności dokumentów planistycznych i rozkazodawczych z postanowieniami odpowiednich instrukcji;*
 - g) *Sprawdzanie skuteczności przyjętego sposobu organizacji łączności w aspekcie zapewnienia przepływu informacji oraz zasad bezpieczeństwa łączności (składanie meldunków szefowi sztabu kierownictwa o stwierdzeniu takich nieprawidłowości);*
 - h) *Utrzymywanie gotowości do złożenia meldunku kierownikowi ćwiczenia w zakresie stopnia realizacji zgrywania elementów systemu informacyjnego;*
- 2) *w zakresie zgrywania systemu rażenia:*
- a) *Sprawdzenie wypracowywania decyzji przez ćwiczące szczeble dowodzenia oraz konstrukcji systemu ognia;*
 - b) *Koordynowanie wsparcia ogniowego w relacjach pionowych i poziomych oraz jego realizację w ćwiczeniu (w tym praktyczne wykonywanie zadań ogniowych);*
 - c) *Sprawdzanie przepływu informacji rozpoznawczych i innych związanych z realizacją różnorodnych zadań ogniowych;*
 - d) *Ocena wspólnie z zastępcą kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych stopnia wykonania zadań ogniowych;*
 - e) *Sporządzanie meldunku podsumowującego wykonanie zadań zgrywania elementów systemu ognia w ćwiczeniu zawierającego wskazówki do realizacji zamierzeń w przyszłości zgodnie z planem jednostki;*
- 3) *w zakresie zgrywania systemu wsparcia:*
- a) *Zbieranie informacji dotyczących sytuacji w zakresie położenia i zadań wykonywanych przez elementy podsystemów: zabezpieczenia inżynierskiego, obrony przed bronią masowego rażenia, powszechnej obrony przeciwlotniczej, ubezpieczenia, maskowania oraz zabezpieczenia topograficznego i hydrometeorologicznego strony przeciwnej i wojsk własnych;*
 - b) *Nadzorowanie pracy ćwiczących organów kierowania ww. podsystemów;*
 - c) *Współpraca z zespołem podawania wiadomości i w razie potrzeby dokonanie korekt zdarzeń i incydentów w celu uaktywnienia funkcjonowania poszczególnych elementów systemu;*

4) w zakresie zgrywania systemu zasilania:

- a) *Zbieranie informacji dotyczących sytuacji w zakresie położenia i zadań wykonywanych przez elementy systemu logistycznego strony przeciwnej i wojsk własnych;*
- b) *Nadzorowanie pracy ćwiczących organów kierowania zabezpieczeniem logistycznym i pododdziałów logistycznych oraz uzupełniania personalnego;*
- c) *Śledzenie obiegu informacji w relacji pododdział (punkt) logistyczny organ kierowania zabezpieczeniem logistycznym - dowódca - szczebel nadrzędny;*
- d) *Współpraca z zespołem podawania wiadomości i w razie potrzeby dokonanie korekt zdarzeń i incydentów w celu uaktywnienia funkcjonowania poszczególnych elementów systemu;*
- e) *Proponowanie zastępcy kierownika ćwiczenia ds. logistycznych sposobów oddziaływania na elementy logistyczne ćwiczących stron dla osiągnięcia założonych celów zgrywania systemu.*

Zespół zabezpieczenia działań taktycznych i ogniowych powoływany jest w celu zapewnienia pozoracji pola walki i działań przeciwnika, rozgrywania działań taktycznych za niećwiczące elementy ugrupowania bojowego ćwiczących szczebli dowodzenia oraz organizacji i zabezpieczenia strzelań.

W zależności od ćwiczącego szczebla dowodzenia w skład zespołu wchodzi: grupa podgrywająca, grupa pozorowania pola walki i działań przeciwnika oraz grupa zabezpieczenia strzelań¹.

1) grupa podgrywająca- w ćwiczeniach z wojskami do grupy podgrywającej należeć będzie: zespół podgrywający dowództwo szczebla nadrzędnego (przełożonego ćwiczącego szczebla dowodzenia), zespół podgrywający jednostki spoza łańcucha dowodzenia. Do jej zadań należy:

- a) *Podawanie informacji dla ćwiczących zgodnie z przyjętym planem;*
- b) *Przyjmowanie od ćwiczących próśb, meldunków, podejmowanie i przekazywanie ćwiczącemu dowódcy decyzji działań i stopnia jej realizacji za podgrywane elementy ugrupowania bojowego przełożonego i sąsiadów;*
- c) *Branie udziału w prowadzonych przez ćwiczących rekonesansach, stawianiu zadań i organizacji współdziałania;*
- d) *Prowadzenie ewidencji terminów otrzymania zadań bojowych oraz dokonywanie analizy i oceny ich wartości;*

¹ Tamże, s. 88-94.

2) grupa pozorowania pola walki i działań przeciwnika – odpowiada za:

- a) *Przygotowanie zapór inżynierskich oraz rejonów (odcinków) zniszczeń i pożarów;*
- b) *Przygotowanie i oznakowanie rejonów (odcinków) imitacji ognia artylerii i uderzeń lotnictwa wojsk własnych i przeciwnika;*
- c) *Określenie miejsc i sposobu oznakowania pozorowanych rejonów skażeń;*
- d) *Przygotowanie i kierowanie wyznaczonymi pododdziałami (grupami) do pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- e) *Organizowanie i kierowanie działaniem służby ratunkowo-ewakuacyjnej i przeciwpożarowej kierownictwa ćwiczenia;*
- f) *Organizowanie i kierowanie działaniem rozjemców terenowych;*
- g) *Nadzorowanie przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- h) *Uporządkowanie rejonów pozorowania pola walki i działań przeciwnika, zebranie (zniszczenie) niewykorzystanych środków imitacji ognia artylerii i uderzeń lotnictwa, złożenie meldunku przełożonym;*
- i) *Przygotowanie i przekazanie uwag i wniosków wynikających z obserwacji działań ćwiczących;*
- j) *Wykonanie dodatkowo innych zadań zleconych przez kierownika ćwiczenia.*

Obowiązki kierownika grupy pozorowania pola walki i działań przeciwnika:

- *opracowanie wraz z podległą grupą - w oparciu o wytyczne zastępcy kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych - planu pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- *określenie ilości i rodzajów pól tarczowych imitujących siły i środki przeciwnika;*
- *określenie rodzaju, ilości oraz miejsca usytuowania zapór inżynierskich, rejonów (odcinków) zniszczeń i pożarów;*
- *określenie sposobu oznakowania i ochrony rejonów (odcinków) imitacji ognia artylerii i uderzeń lotnictwa wojsk własnych i przeciwnika;*
- *określenie sposobu oznakowania pozorowanych rejonów skażeń chemicznych, promieniotwórczych i biologicznych (jeżeli planuje się w ćwiczeniu epizody taktyczne ze skażeniem środkami chemicznymi, promieniotwórczymi i bronią biologiczną);*
- *przygotowanie (przeszkolenie) i kierowanie wyznaczonymi pododdziałami (grupami) do pozorowania, pola walki i działań przeciwnika;*

- *zorganizowanie i kierowanie działaniem służby ratunkowo – ewakuacyjnej i przeciwpożarowej kierownictwa ćwiczenia;*
- *przeszkolenie, zorganizowanie i kierowanie działaniem rozjemców terenowych;*
- *zapoznanie grupy pozorowania z obowiązującymi zasadami bezpieczeństwa podczas pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- *nadzór nad bezwzględny przestrzeganiem obowiązujących zasad bezpieczeństwa podczas pozorowania pola walki i działań przeciwnika;*
- *nadzór nad uporządkowaniem rejonów pozorowania pola walki i działań przeciwnika, zebraniem (zniszczeniem) nie wykorzystanych środków imitacji ognia artylerii i uderzeń lotnictwa, złożenie pisemnego meldunku przełożonym;*
- *przygotowanie i przekazanie uwag i wniosków wynikających z obserwacji działań ćwiczących wojsk;*
- *wykonanie dodatkowo innych zadań zleconych przez kierownika ćwiczenia.*

Kierownik grupy odpowiedzialny jest za sporządzenie planu pozorowania pola walki i działań przeciwnika. Stanowi on podstawę pracy kierownika grupy pozoracji i imitacji pola walki oraz działań przeciwnika.

Kierownik opracowuje Plan na mapie o dużej skali z legendą. Ma on na celu umożliwienie stwarzania w czasie ćwiczenia sytuacji typowych dla rzeczywistego pola walki i stanowi podstawę rozegrania działań bojowych;

3) grupa zabezpieczenia strzelań - do jej zadań należy:

- a) opracowanie schematu sytuacji tarczowej do strzelań zgodnie z wytycznymi zastępcy kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych;*
- b) kierowanie obsługą urządzeń technicznych i zabezpieczających ukazywanie się celów (uzupełnienie etatowej obsady pasa taktycznego OSPWL- zgodnie z potrzebami);*
- c) organizacja i kierowanie działaniem rozjemców ogniowych (organizacja pojazdów i środków łączności na potrzeby rozjemców ogniowych);*
- d) nadzór nad oczyszczaniem rejonu ćwiczeń z niewybuchów w po zakończeniu ćwiczenia w porozumieniu i zgodnie z wymaganiami komendy OSPWL;*

4) rozjemcy terenowi wyznaczani na okres rozgrywania działań dynamicznych przez ćwiczące wojska

Na każdy rejon praktycznego działania ćwiczących wojsk wyznacza się rozjemców terenowych (odcinkowych, punktowych). Rola rozjemcy terenowego, niedoceniana do chwili obecnej, ma bardzo duże znaczenie dla sprawnego i realnego odwzorowania sytuacji taktycznych rozgrywanych w ćwiczeniu. Poprzez sposobność bezpośredniego wpływu na

przebieg sytuacji dynamicznych w ćwiczeniu – określanie strat ćwiczących pododdziałów, przyznawaniu powodzenia ma on możliwość koordynowania w miejscu ćwiczenia sposobu rozegrania aktualnej sytuacji taktycznej i dostosowanie do przyjętego przebiegu ćwiczenia.

Do obowiązków rozjemców terenowych należy:

- a) *Szczegółowe zapoznanie się z właściwościami terenu w rejonie rozgrywania działań wojsk;*
- b) *Utrzymanie ścisłego kontaktu przy pomocy technicznych środków łączności z grupą pozorowania pola walki i działań przeciwnika, ćwiczącymi pododdziałami oraz uzgadnianie przebiegu działań ćwiczących pododdziałów z centrum koordynacyjnym;*
- c) *Wpływanie na przebieg działań wojsk zgodnie z planem przeprowadzenia ćwiczenia i wytycznymi zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych;*
- d) *Określanie strat w stanie osobowym i sprzęcie wojskowym (liczba i ich rodzaj) poniesionych przez pododdziały działające w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem;*
- e) *Sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przez ćwiczących zasad bezpieczeństwa, szczególnie przy bezpośrednim zetknięciu się ćwiczących z siłami pozorowania działań przeciwnika;*
- f) *Wytypowanie pododdziałów (dowódców, załóg, żołnierzy) najbardziej wyróżniających się w wykonywaniu zadań bojowych na polu walki;*

5) rozjemcy ogniowi – z zasady wyznacza się rozjemcę ogniowego do kompanii, a w szczególnych przypadkach (noc, teren zakryty, itp.) – do każdego strzelającego plutonu. Rozjemców ogniowych do pododdziałów innych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk wyznacza się zgodnie z obowiązującymi ich instrukcjami oraz wynikającymi z nich obowiązkami.

Do ich zadań należy:

- a) *Sprawdzać znajomość warunków bezpieczeństwa przez stan osobowy strzelających pododdziałów;*
- b) *Znać rozmieszczenie celów i kolejność ich ukazywania, rubieże otwarcia i przerwania ognia, minimalne odległości strzelania do poszczególnych celów z przewidzianych do ich rażenia rodzajów broni, przewidywane (poprawne) sposoby strzelania i manewry ogniem, granice bezpieczeństwa strzelania, ustalone sygnały, ilość amunicji wydanej pododdziałom do każdego rodzaju uzbrojenia oraz sprawdzić jej podział;*

- c) *Nie dopuszczać do prowadzenia ognia do celów z odległości bliższej niż przewiduje to schemat sytuacji tarczowej i warunki strzelania, oraz warunki bezpieczeństwa. W wypadku naruszenia tych zasad przerwać strzelanie;*
- d) *Czuwać nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa przeciwpożarowego w czasie strzelania i bombardowania;*
- e) *Przerwać prowadzenie ognia w razie nie przestrzegania zasad bezpieczeństwa i warunków strzelania, o czym meldować natychmiast kierownikowi strzelania;*
- f) *Sprawdzić - po zakończeniu strzelania - rozładowanie broni oraz ilości nie zużytej amunicji i dopilnować jej zdania;*
- g) *Zameldować kierownikowi strzelania uwagi o działaniu pododdziałów, rozładowaniu broni oraz ilości nie zużytej amunicji.*

Zespół protokołu i zabezpieczenia wizyt – przeznaczony jest do organizacji i zabezpieczenia wizyt i spotkań organizowanych przed ćwiczeniem oraz w trakcie jego trwania.

SZTAB KIEROWNICTWA ĆWICZENIA:

Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia – z upoważnienia kierownika ćwiczenia może wydawać rozkazy, zarządzenia i wytyczne wszystkim uczestnikom ćwiczenia, w szczególności osobom funkcyjnym wchodzącym w skład sztabu kierownictwa ćwiczenia.

Do jego obowiązków należy¹:

- 1) *Koordynowanie i organizacja pracy zespołu autorskiego w okresie przygotowania ćwiczenia;*
- 2) *Wysłuchanie i akceptowanie propozycji osób funkcyjnych (specjalistów rodzajów wojsk) dotyczących szkolenia podległych wojsk, a ponadto ochrony tajemnicy, organizacji łączności kierownictwa, wykorzystania sił i środków informatycznego wspomaganie dowodzenia i innych;*
- 3) *Organizacja i przygotowanie szkolenia osób funkcyjnych wchodzących w skład kierownictwa ćwiczenia;*
- 4) *Organizacja, przygotowanie i kierowanie pracą zespołów sztabu kierownictwa ćwiczenia;*
- 5) *Sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przez ćwiczących zasad bezpieczeństwa i przepisów ochrony przeciwpożarowej na stanowisku dowodzenia kierownictwa ćwiczenia;*

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 94-95.

- 6) *Przedstawienie przełożonemu propozycji dotyczących wniesienia ewentualnych zmian do przebiegu ćwiczenia, wynikających z działań ćwiczących dowódców i wojsk;*
- 7) *Ocena pracy ćwiczących dowództw i dowódców oraz przygotowanie materiałów do omówienia ćwiczenia.*

CENTRUM KOORDYNACYJNE:

Zastępca szefa sztabu kierownictwa ćwiczenia - szef centrum koordynacyjnego - jest bezpośrednim organizatorem wykonania zadań nałożonych na sztab kierownictwa. Do jego zadań należy¹:

- a) *Koordinowanie pracy zespołów i grup sztabu kierownictwa ćwiczenia;*
- b) *Sprawowanie nadzoru nad terminowym przekazywaniem ćwiczącym określonych dokumentów;*
- c) *Koordinowanie decyzji ćwiczących dowódców oraz przedstawienie propozycji wniesienia niezbędnych korekt do dynamiki walki w oparciu o bezpośrednie informacje rozjemcy terenowego;*
- d) *Stała znajomość sytuacji oraz gotowość do zameldowania zastępcy kierownika ćwiczenia wniosków i propozycji dotyczących przebiegu ćwiczenia;*
- e) *Przygotowanie materiałów na odprawy prowadzone przez kierownika ćwiczenia;*
- f) *Kierowanie grupą (pododdziałami) zabezpieczenia kierownictwa ćwiczenia;*
- g) *wykonanie innych zadań wynikających ze specyfiki ćwiczenia z wojskami i dodatkowo określanych przez kierownika ćwiczenia.*

Zespół (grupa operacyjna) podawania wiadomości odpowiada za:

- a) *Kierowanie i koordynowanie podawanych wiadomości dla ćwiczącego dowództwa;*
- b) *Koordinowanie rozgrywki dynamiki walki na podstawie wytycznych kierownika ćwiczenia oraz decyzji powziętej przez ćwiczących dowódców;*
- c) *Udział w odprawach prowadzonych przez szefa centrum koordynacji oraz odprawach koordynacyjnych kierownictwa ćwiczenia;*
- d) *Utrzymywanie ścisłego kontaktu z zespołem operacyjnym szczebla nadrzędnego, rozjemcami terenowymi, zespołem zabezpieczenia działań taktycznych i ogniowych – grupą pozorowania pola walki i działań przeciwnika oraz uzgadnianie problemów dotyczących przebiegu ćwiczenia.*

¹ Tamże, s. 95.

Zespół (grupa operacyjna) monitorowania przebiegu ćwiczenia

Do jego zadań należy:

- a) *Sprawdzanie zgodności przebiegu ćwiczenia, etapów i zagadnień szkoleniowych przez ćwiczących z „Planem przeprowadzenia ćwiczenia”;*
- b) *Zbieranie informacji i wniosków z ćwiczenia od wszystkich uczestników ćwiczenia i przekazywanie ich do zespołu analizy, oceny i omówienia ćwiczenia;*
- c) *Reagowanie na popełniane błędy przez poszczególne osoby funkcyjne ćwiczenia oraz ćwiczących;*
- d) *Sporządzenie raportu z przebiegu ćwiczenia i przekazanie go do zespołu analizy, oceny i omówienia ćwiczenia;*

Zespół (grupa operacyjna) dowództwa szczebla nadrzędnego (przełożonego). Do jego zadań należy:

- a) *Stała znajomość położenia wojsk podległych szczebli dowodzenia oraz ich stanu zdolności bojowej;*
- b) *Utrzymywanie stałego kontaktu z rozjemcami terenowymi, uzgadnianie strat przyznanym ćwiczącym wojskom;*
- c) *Koordinowanie i opracowywanie oraz przekazywanie ćwiczącym danych o położeniu i zadaniach wojsk nadrzędnego szczebla dowodzenia oraz sąsiadów;*
- d) *Przygotowanie i udział w organizacji koordynacji i współdziałania między elementami ugrupowania nadrzędnego szczebla dowodzenia, sąsiadami i ćwiczącymi szczebli dowodzenia;*
- e) *Utrzymywanie ścisłego kontaktu i współpracy z grupą podgrywającą w zakresie rozgrywania dynamiki walki;*

Zespół (grupa operacyjna) sił przeciwnika ma za zadanie¹:

- a) *Znać położenie i aktualną sytuację operacyjno-taktyczną wojsk strony przeciwnej;*
- b) *Koordinować na bieżąco zmiany zachodzące w ugrupowaniu przeciwnika, zgodnie z przyjętym wcześniej scenariuszem ćwiczenia;*
- c) *Znać sposoby i zamiary działania dowódców przeciwnika szczególnie od chwili wejścia ich do walki;*
- d) *Utrzymywać ścisły kontakt z kierownikiem ćwiczenia w zakresie informowania go o położeniu i możliwościach przeciwnika;*
- e) *Proponować kierownikowi ćwiczenia sposoby oddziaływania na przeciwnika dla osiągnięcia założonych celów;*

¹ Tamże, s. 98-99.

- f) *Proponować zespołowi podawania wiadomości w etapie przygotowania ćwiczenia treści zdarzeń do podgrywania ćwiczącym – dotyczących zwłaszcza – własnych elementów rozpoznawczych w tym poza strefą odpowiedzialności rozpoznawczej przełożonego ćwiczącego szczebla dowodzenia.*

Zespół (grupa operacyjna) podgrywająca za jednostki i instytucje spoza łańcucha dowodzenia ma obowiązek:

- a) *Nadzorowanie działalności elementów spoza łańcucha dowodzenia i udzielanie wytycznych do dalszego ich działania;*
b) *Koordinacja działalności osób podgrywających z działalnością sił strony przeciwnej;*
c) *Synchronizacja działań zespołów (grup) podgrywających za jednostki spoza łańcucha dowodzenia z listą podawania wiadomości dla ćwiczących i wytycznymi kierownika ćwiczenia.*

Zespół (grupa operacyjna) podgrywający podwładnych ćwiczącego szczebla dowodzenia a niebiorących udział w ćwiczeniu z wojskami odpowiada za:

- a) *Opracowanie planu podawania wiadomości dla reprezentowanego elementu ugrupowania bojowego (rodzaju wojsk) za podległe niećwiczące pododdziały;*
b) *Przygotowanie rozgrywki dynamiki walki na podstawie posiadanej dokumentacji, wytycznych kierownika ćwiczenia i decyzji powziętych przez ćwiczących dowódców;*
c) *Przyjmowanie od ćwiczących zadań, podejmowanie i meldowanie ćwiczącemu dowódcy decyzji działań podgrywanych pododdziałów (elementów ugrupowania bojowego);*
d) *Udział w prowadzonych przez ćwiczących rekonesansach, stawianiu zadań i organizacji współdziałania;*
e) *Informowanie kierownictwa ćwiczenia o treści otrzymywanych od ćwiczących zadań bojowych;*
f) *Prowadzenie ewidencji terminów i treści otrzymanych zadań bojowych;*
g) *Utrzymywanie ścisłego kontaktu z zespołem operacyjnym (grupą operacyjną, dowództwa szczebla nadrzędnego i sąsiadów) oraz uzgadnianie problemów dotyczących przebiegu ćwiczenia;*
h) *Opracowanie materiałów (wstawek) do omówienia ćwiczenia.*

Zespół (grupa) ochrony i prewencji zobowiązany jest do realizowania zadań wynikających z planu przeprowadzenia ćwiczenia – plan ochrony i obrony rejonu ćwiczenia

i rozmieszczenia kierownictwa ćwiczenia oraz wytyczne w zakresie przestrzegania przepisów ochrony tajemnicy. Odpowiada za:

- a) *przeciwdziałanie penetracji rejonu ćwiczenia;*
- b) *zapobieganie nieuzasadnionemu użytkowaniu techniki i wyposażenia wojskowego poza rejonem ćwiczenia.*

Zespół ds. szkolenia pododdziałów logistycznych odpowiada za¹:

- a) *Współdziałanie w opracowaniu dokumentacji ćwiczenia w zakresie problematyki działania organów kierowania i pododdziałów (elementów) logistycznych zgodnie z wytycznymi kierownika ćwiczenia;*
- b) *Sprawowanie nadzoru nad przygotowaniem organów kierowania i pododdziałów (elementów) logistycznych do ćwiczenia oraz przestrzeganiem przez nie zasad bezpieczeństwa;*
- c) *Nadzór nad realizacją zadań przez ćwiczące dowództwa w zakresie planowania i organizowania zabezpieczenia logistycznego w trakcie ćwiczenia z wojskami;*
- d) *Nadzór nad realizacją zadań zabezpieczenia logistycznego przez pododdziały logistyczne szczebla kierownictwa ćwiczenia;*
- e) *Nadzór nad realizacją przedsięwzięć logistycznych przez pododdziały ogólnowojskowe i rodzajów wojsk nie podległe ćwiczącemu dowództwu;*
- f) *Interweniowanie w sytuacjach naruszenia obowiązujących zasad eksploatacji uzbrojenia i sprzętu wojskowego, obsług i remontów sprzętu, a także realizacji procesów zaopatrywania wojsk, zabezpieczenia medycznego oraz świadczenia innych usług logistycznych;*
- g) *Natychmiastowe reagowanie w przypadkach naruszenia zasad bezpieczeństwa w obchodzeniu się z uzbrojeniem i sprzętem wojskowym oraz środkami bojowymi;*
- h) *Zgłaszanie propozycji kierownikowi ćwiczenia w zakresie zapewnienia wymaganej funkcjonalności systemu logistycznego oraz usunięcia występujących nieprawidłowości;*
- i) *Udzielanie pomocy dowództwom (organom kierowania) oraz pododdziałom w rozwiązywaniu problemów z zakresu problematyki logistycznej;*
- j) *Uzyskiwanie bieżących informacji o przebiegu działań, a zwłaszcza o zmianie zadań;*
- k) *Dokonywanie niezbędnych korekt w planie podawania wiadomości;*

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 101.

l) Prowadzenie analizy stopnia wyszkolenia specjalistycznego organów kierowania i pododdziałów logistycznych, opracowywanie wniosków do dalszego szkolenia oraz wstawek dla grupy omówienia ćwiczenia;

m) Wykonywanie innych zadań dodatkowo określonych przez kierownika ćwiczenia;

Grupa likwidacji strat i szkód – jej zadaniem jest ocena rozmiaru szkód w rejonie ćwiczenia wojsk. Szkody spowodowane przez wojska ćwiczące mogą dotyczyć majątku wojska, oraz majątku osób cywilnych i instytucji.

W przypadku otrzymania informacji o powstaniu strat i szkód grupa przemieszcza się do miejsca zdarzenia i wraz z zainteresowaną osobą lub przedstawicielem instytucji, w której powstały szkody oraz przy udziale osób odpowiedzialnych, (jeżeli jest to możliwe) sporządza opisowy protokół rozmiaru szkody. Protokół ma również umożliwić wycenę szkody.

Kierownik grupy prowadzi postępowanie wyjaśniające. Ma on prawo przesłuchiwać świadków zdarzenia oraz może wnioskować do dowódcy o powołanie biegłych rzeczoznawców i komisji w przypadkach, gdy rozmiaru szkody nie można jednoznacznie ocenić.

Grupa prowadzi ewidencję szkód i po zakończeniu ćwiczenia, wnioskuje do dowódcy o sposobie likwidacji szkody zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Grupa zabezpieczenia przejazdów - powoływana jest w celu zabezpieczenia przejazdów ćwiczących wojsk poza obszarem ośrodków szkolenia poligonowego oraz drogami publicznymi w obszarze OSPWL. Do jej zadań należy¹:

a) Zabezpieczenie przejazdów środków kołowych i gąsienicowych zwłaszcza w rejonach niestrzeżonych;

b) Zabezpieczenie przed zniszczeniem dróg przekraczanych przez pojazdy gąsienicowe;

c) Zapewnienie przejazdu cywilnym pojazdom samochodowym w miejscach przekraczania jezdni przez sprzęt wojskowy;

d) kierowanie ruchem kolumn wojskowych przemieszczających się do rejonu ćwiczenia i w obszarze prowadzenia ćwiczenia;

e) Oczyszczanie jezdni po przejściu sprzętu wojskowego.

Do zasadniczych zadań **sekcja bezpieczeństwa i dystrybucji informacji** należy²:

a) Zorganizowanie systemu ochrony informacji na SD i nadzór nad jego funkcjonowaniem oraz organizowanie ochrony miejsc przechowywania informacji niejawnych;

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 103.

² Tamże, s. 104-106.

- b) *Współdziałanie w zakresie ochrony rejonu ćwiczenia z zespołem (grupą) ochrony i prewencji;*
- c) *Zorganizowanie systemu przepustek, zezwalających na wjazd (wyjazd) do i z rejonu rozwinięcia SD kierownictwa ćwiczenia oraz wstęp ściśle określonych osób funkcyjnych poszczególnych zespołów i grup SD kierownictwa ćwiczenia;*
- d) *Sprawowanie nadzoru nad obiegiem informacji w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie informacji niejawnej;*
- e) *Sprawowanie nadzoru funkcyjnego nad działalnością komórek, które prowadzą ewidencję dokumentów na SD ćwiczących dowództw;*
- f) *Opracowywanie zarządzeń, wytycznych w zakresie ochrony informacji;*
- g) *Ustalanie rodzajów wiadomości dotyczących działań taktycznych, których publikowanie jest zabronione;*
- h) *Nadzór nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa ochrony informacji w systemach łączności i informatyki.*

Sekcję bezpieczeństwa i dystrybucji informacji tworzą:

- **pion ochrony** - jest komórką organizacyjną przeznaczoną do analizowania i oceny możliwych zagrożeń związanych z prowadzeniem działalności rozpoznawczej, dywersyjnej, szpiegowskiej na potrzeby kierownictwa ćwiczenia przez potencjalnego przeciwnika, organizacje terrorystyczne, działalność grup przestępczych oraz aktów sabotażu mających wpływ na stopień bezpieczeństwa ochrony informacji niejawnych. Skupia się również na ochronie określonych informacji przekazywanych przez środki przekazu i zbieraniu określonych informacji (danych) przekazywanych w systemach teleinformatycznych;

- **kancelaria tajna/ćwiczebna** jest podporządkowana szefowi sekcji bezpieczeństwa i dystrybucji informacji i odpowiada za właściwe przechowywanie, ewidencjonowanie i dystrybucję dokumentów w ramach obowiązującego systemu obiegu dokumentów na SD kierownictwa ćwiczenia.

Do zasadniczych zadań kancelarii należy:

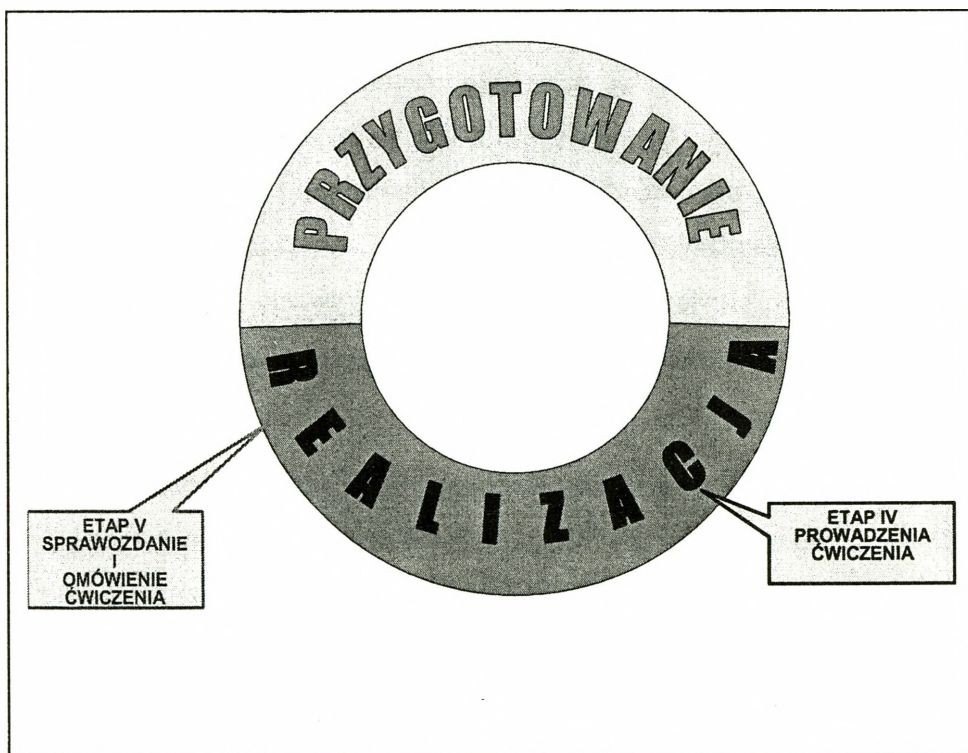
- a) *Organizowanie ochrony miejsc przechowywania informacji niejawnych;*
- b) *Prowadzenie ewidencji otrzymanych i wytwarzanych dokumentów według obowiązujących przepisów;*
- c) *Prowadzenie selekcji otrzymanej korespondencji i terminowe doręczanie jej adresatom;*
- d) *Powielanie i wysyłanie dokumentów zgodnie z otrzymanymi zadaniami i obowiązującymi procedurami;*

- e) *Zapewnienie należytej ochrony przechowywanych dokumentów w okresie funkcjonowania i przemieszczania SD kierownictwa ćwiczenia;*
- f) *Sprawdzanie zgodności stanu faktycznego dokumentów ze stanem ewidencyjnym wykazany w urządzeniach ewidencyjnych;*
- g) *Systematyczna segregacja dokumentów stanowiących wartość szkoleniową lub archiwalną oraz niszczenie dokumentów nie zakwalifikowanych.*

ROZDZIAŁ IV

PROWADZENIE ĆWICZEŃ TAKTYCZNYCH Z WOJSKAMI

Prowadzenie ćwiczeń jest najważniejszym etapem zarówno dla kierownictwa jak i ćwiczących. Zakończenie fazy przygotowania ćwiczenia – długotrwałego okresu przeznaczanego na przedsięwzięcia planistyczne i organizacyjne – skutkuje rozpoczęciem ćwiczenia, którego nieodzowną częścią jest podporządkowanie planowemu realizowaniu poszczególnych etapów (zagadnień) w celu osiągnięcia założonych w ćwiczeniu celów szkoleniowych, wykonaniu wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć szkoleniowych oraz działalności ćwiczących i kierownictwa¹. Charakter i zakres przedsięwzięć poprzedzających rozpoczęcie ćwiczenia uzależniony jest od ćwiczącego szczebla dowodzenia, rozmachu ćwiczenia oraz zakresu problematyki będącej przedmiotem ćwiczenia.



Rys. 4.1. Prowadzenie ćwiczenia

W ramach prowadzenia ćwiczeń wyróżniamy następujące przedsięwzięcia²:

1. *Rozpoczęcie ćwiczenia.*
2. *Część główną ćwiczenia.*

¹ B. Szulc i in., op. cit., s. 136.

² Instrukcja o ..., op. cit., s. 69.

3. *Zakończenie ćwiczenia.*

4. *Przemieszczenie do miejsca stałej dyslokacji.*

4.1. Rozpoczęcie ćwiczenia

Rozpoczęcie ćwiczenia (rozruch ćwiczenia) może być przeprowadzony w formie zajęć lub realizacji jednej z sytuacji dynamicznych wynikających z sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia¹ w ramach, którego następuje zapoznanie z sytuacją wyjściową do ćwiczenia i dokumentami normatywnymi obowiązującymi w trakcie ćwiczenia (o ile ich treść może być nieznana kierownictwu ćwiczenia i ćwiczącym) oraz wskazanie miejsc pracy i sprawdzenie ich wyposażenia, sprawdzenie systemów łączności i obiegu informacji. W ramach tego okresu można realizować przedsięwzięcia szkolenia kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących w tym udzielenie instruktaży i zapoznanie z warunkami bezpieczeństwa obowiązującymi w czasie ćwiczenia. Przedsięwzięcia tego okresu mogą trwać od 1 do 2 dni².

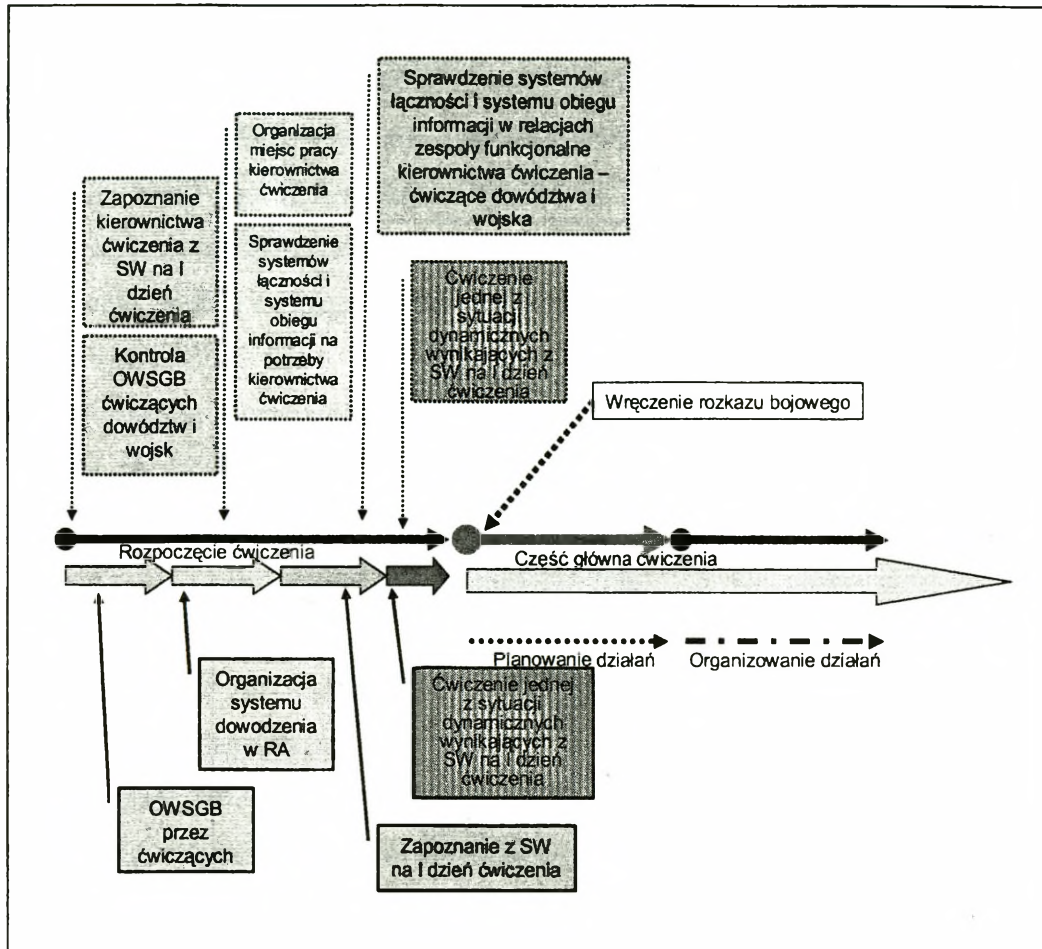
Ćwiczenie taktyczne z wojskami (ćwiczenia ze strzelaniem) rozpoczyna z zasady od osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej³. Osiągnięcie wyższych stanów gotowości bojowej wiąże się zwykle z przegrupowaniem ćwiczących dowództw i wojsk do rejonów alarmowych bądź innych wyznaczonych przez kierownictwo ćwiczenia⁴. Jako punkt wyjściowy do ćwiczenia należy przyjąć zakończenie etapu zgrywania bojowego przez ćwiczące dowództwa i wojska (realizowane w ramach trwającego szkolenia poligonowego ćwiczących wojsk).

¹ NATO- PREEXERCISE

² *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 69.

³ I. Łysiak, op. cit., s. 45.

⁴ B. Szulc i in., op. cit., s. 150.



Rys. 4.1.1 Rozpoczęcie ćwiczenia

Kierownictwo ćwiczenia przybywa do ćwiczących bezpośrednio przed ogłoszeniem alarmu lub po zajęciu przez nich położenia wyjściowego do ćwiczenia zgodnie z otrzymanym wcześniej rozkazem bojowym (wstępnym zarządzeniem bojowym).

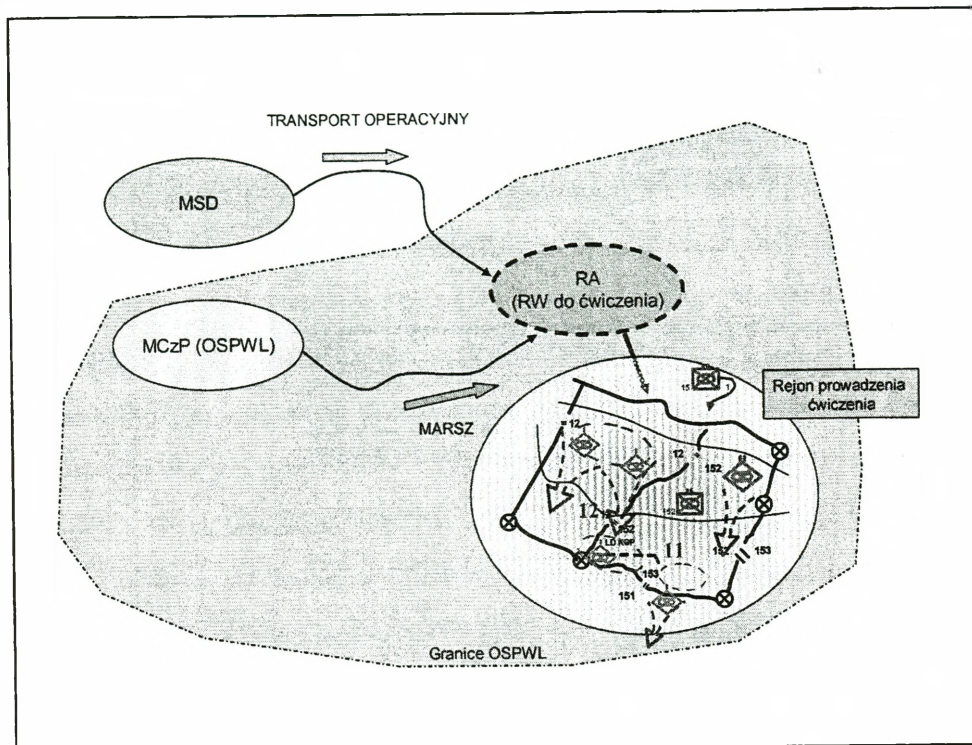
Do ogłoszenia alarmu najkorzystniej jest wykorzystać służbę dyżurną lub, jeżeli jest taka możliwość kierownika ćwiczenia lub zastępcę kierownika ćwiczenia (wydzieloną grupę operacyjną z kierownictwa ćwiczenia).

Jeżeli w ćwiczeniu planuje się rozwinięcie elementów bazy mobilizacyjnej i uzupełnienie stanów osobowych i sprzętu, wówczas zwraca się uwagę na równoczesne kierowanie OWSGB i kierowanie wojskami oraz na stan wyszkolenia, przygotowania sprzętu i zorganizowania procesu OWSGB¹.

Zadaniem osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia w tym przedsięwzięciu jest sprawdzenie wykonywanie czynności związanych z osiągnięciem wyższych stanów gotowości

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 46.

bojowej przez ćwiczących, a szczególnie: sposób dowodzenia w czasie przegrupowania się stanowisk dowodzenia i wojsk do rejonu alarmowego bądź wyjściowego, zgodność działań dowództw i wojsk z sytuacją taktyczną oraz decyzją ćwiczących dowództw lub kierownika ćwiczenia.



Rys. 4.1.2 Miejsce rozpoczęcia ćwiczenia

Rozpoczęcie ćwiczenia kończy się z chwilą wręczenia ćwiczącemu dowództwu rozkazu bojowego lub rozpoczęciu organizowania działań (jeżeli ćwiczące dowództwo prowadziło planowanie działań w fazie przygotowania ćwiczenia).

4.2. Część główna ćwiczenia

Część główna ćwiczenia dotyczy organizowania działań i realizacji zadań bojowych wynikających z podjętych decyzji, a przez kierownictwo - założonych celów i zagadnień szkoleniowych, ujętych w planach przeprowadzenia ćwiczenia. Praca kierownika ćwiczenia w tym etapie powinna polegać na wszechstronnym zapoznaniu się ze sposobami, możliwościami oraz metodami realizowanych zadań, reakcji na zaistniałe nieprawidłowości,

udzielaniu osobom funkcyjnym kierownictwa wytycznych do korygowania dynamiki walki, itp.

W części głównej ćwiczenia główny wysiłek kierownictwa ćwiczenia powinien być ukierunkowany na terminowym (zgodnym z planem przeprowadzenia ćwiczenia) rozgrywaniem epizodów taktycznych, kontroli obiegu informacji w ćwiczących dowództwach i wojskach, reakcji ćwiczących na zmiany zaistniałe w sytuacji taktycznej w poszczególnych etapach ćwiczenia.

W trakcie części głównej ćwiczenia można wyróżnić dwa zasadnicze okresy: przygotowania oraz prowadzenia walki.

W okresie przygotowania walki ćwiczącym po zapoznaniu się z sytuacją wyjściową na pierwszy dzień ćwiczenia wręcza się rozkaz bojowy lub stawia zadania bojowe (w wypadku, kiedy ćwiczące dowództwo realizowało już planowanie działań na I etap ćwiczenia przystępuje ono do organizowania działań). W tym okresie kierownik (kierownictwo) ćwiczenia zwraca szczególną uwagę na¹:

- rozumienie przez ćwiczących sytuacji wyjściowej oraz treści otrzymanego zadania;*
- organizację pracy na SD ćwiczących dowództw;*
- umiejętność organizowania walki w terenie (rekonesans dowódcy brygady, batalionu oraz dowódców kompanii) oraz wykorzystania jego prowadzenia;*
- konkretność i terminowość przekazywania zadań podległym pododdziałom;*
- organizację dowodzenia i współdziałania;*
- organizację zabezpieczenia bojowego i wsparcia logistycznego;*
- formę i treść opracowywanych dokumentów bojowych.*

Obiektem zainteresowania w tym okresie powinno być objęte nie tylko ćwiczące dowództwa, ale również ćwiczące wojska, w których sprawdza się sposób organizowania walki oraz przygotowania sprzętu i uzbrojenia do walki. Należy zwrócić szczególną uwagę na terminowe wykonanie podjętych decyzji przez ćwiczące wojska.

W ćwiczeniu taktycznym ze strzelaniem należy zwrócić szczególną uwagę, aby podjęte decyzje nie kolidowały z możliwością odbycia strzelań przez wyznaczone pododdziały.

W okresie prowadzenia walki główny wysiłek kierownictwa ćwiczenia skierowany jest na zapewnienie właściwego i terminowego rozwijania się sytuacji taktycznej, a przez to zrealizowania w pełni zaplanowanych zagadnień szkoleniowych². Należy dążyć do tego, aby

¹ I. Łysiak, op. cit., s. 46.

² Tamże, s. 47.

wszelkie zadania i wiadomości przekazywane były dla ćwiczących w takiej formie oraz takimi sposobami, jakimi ćwiczące dowództwa otrzymywałyby w warunkach bojowych.

Kierownictwo ćwiczenia powinno zwracać szczególną uwagę na trafność i taktyczne uzasadnienie decyzji podejmowanych przez ćwiczące dowództwa i wojska, co powinno skutkować przyznaniu bądź nie powodzenia ćwiczącym. Przyznając powodzenie należy brać pod uwagę:

terminowość podjęcia decyzji przez ćwiczących;

organizację i prowadzenia rozpoznania,

trafność podejmowanych decyzji;

wykorzystanie sił i systemów walki;

organizację dowodzenia;

praktyczne działanie wojsk.

Przyznanie powodzenia lub jego brak powinno być uzasadnione m.in. określeniem strat stronom oraz ich przyczynę. Przy określaniu strat należy brać pod uwagę: niedostateczną osłonę i zabezpieczenie przemieszczających się wojsk, niewłaściwe prowadzenie rozpoznania i maskowania, zagęszczenie elementów ugrupowania bojowego, niewłaściwe działanie przy przekraczaniu cieśnin terenowych, niewłaściwe działanie ćwiczących dowództw i wojsk – brak taktycznego zachowania się, brak ubezpieczeń bojowych, niewłaściwe ugrupowanie bojowe, brak reakcji na sytuację na polu walki, nieumiejętne wykorzystanie sił i środków itd. Każdorazowo powstanie strat powinno być skutkiem oddziaływania przeciwnika.

Starty w ludziach określane jako: *zabici, ranni, porażeni, zaginieni bez wieści* mogą być odtwarzane zgodnie z posiadanymi przez ćwiczących możliwościami uzupełnień osobowych a ponadto umożliwiają sprawdzenie funkcjonowania zabezpieczenia medycznego ćwiczących.

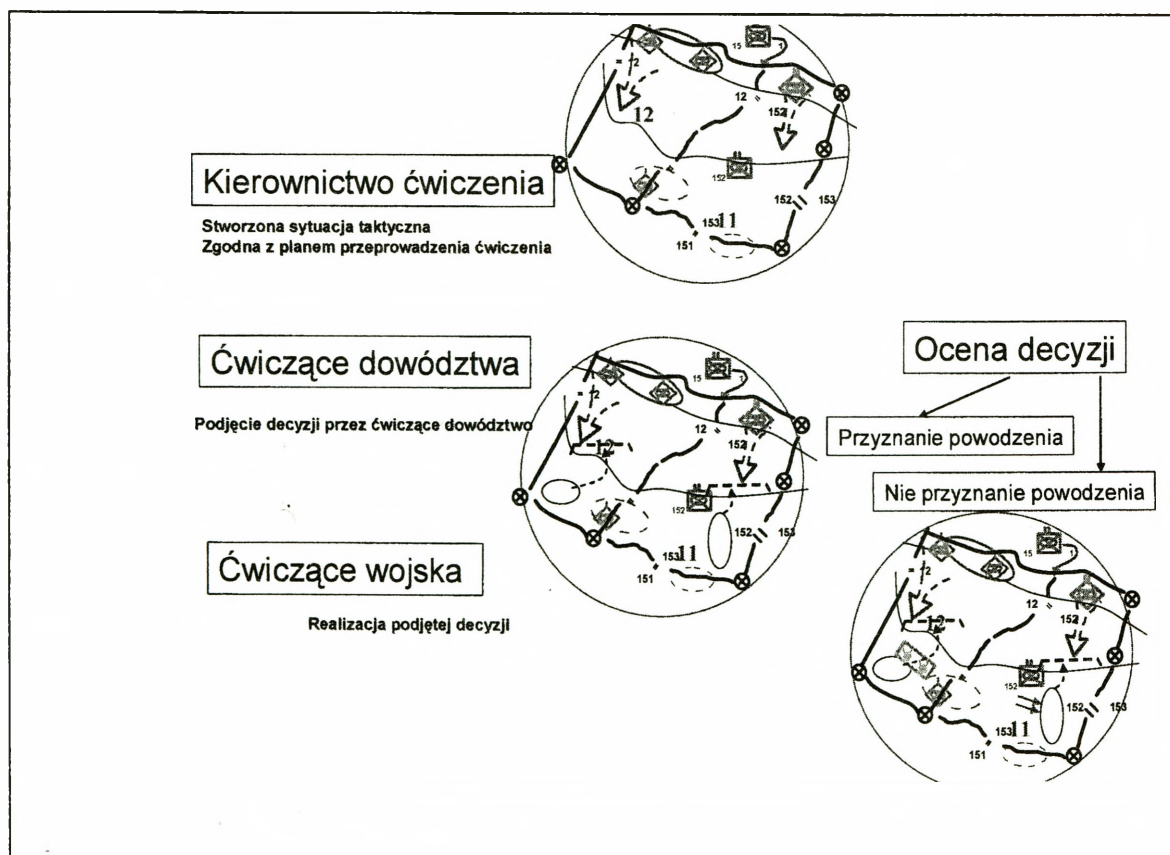
Straty w sprzęcie określane jako: bezpowrotne i powrotne po wykonaniu PT, remontów I,II,III⁰. Uszczegóławiając strat wymagających IV i V⁰ nie należy w ćwiczeniach z wojskami stwierdzać ze względu na wydłużony czas ich trwania a co za tym idzie konieczność całkowitego wykluczenia sprzętu z udziału w ćwiczeniu. Sprzęt po czasie wykonania przedsięwzięć remontowych wraca do ćwiczących w rejonie prowadzenia ćwiczenia.

Istotne znaczenie w czasie trwania ćwiczenia ma pozorowanie skutków rażenia ogniowego przeciwnika. Odpowiednie przygotowanie rozjemcy terenowego oraz grupy pozorowania pola walki i działań przeciwnika umożliwi skuteczne pozorowanie strat w ludziach i sprzęcie będących wynikiem rażenia ogniowego przeciwnika. W tym celu

rozjemca terenowy współdziała z dowódcą grupy pozorowania pola walki i działań przeciwnika w zakresie technicznego wsparcia określanych przez niego strat.

Każdorazowe przyznanie powodzenia musi nastąpić po wcześniejszej analizie działania ćwiczących dokonanej w układzie: rozjemca terenowy i centrum koordynacyjne – zastępca kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych – kierownik ćwiczenia. Jeżeli przyznane powodzenie lub jego brak w znacznym stopniu zmienia strukturę ćwiczenia należy opracować kolejną sytuację taktyczną i przekazać jej treść do wiadomości wszystkich zespołów funkcjonalnych kierownictwa ćwiczenia. Informacja powinna zawierać:

- *charakterystykę i ocenę działania ćwiczących wojsk w dowiązaniu do działania przeciwnika;*
- *rubieże/rejony do doprowadzenia ćwiczących wojsk;*
- *możliwe sposoby zwiększenia dynamiki działań ćwiczących;*
- *przyjęte straty obu stron;*
- *wskazówki do działania grup pozoracji pola walki i działań przeciwnika;*
- *siły i środki do użycia przez szczebel kierownictwa ćwiczenia i wyższego przełożonego;*
- *wskazówki do pracy kierownictwa ćwiczenia i rozjemców terenowych w danej sytuacji taktycznej.*



Rys. 4.2.1 Kierowanie dynamiką walki w ćwiczeniu z wojskami

Stworzoną sytuację taktyczną będącą wynikiem nie przyznania powodzenia ćwiczącym należy uzupełnić i uszczegółwić o położenie ćwiczących elementów ugrupowania bojowego, możliwości uzyskania przez nie informacji o przeciwniku, położenia i działania sąsiadów i innych wojsk, zadań postawionych przez ćwiczące szczeble dowodzenia.

Prowadzenie pozoracji pola walki i działania przeciwnika.

Istotną rolę w ćwiczeniu spełnia właściwa organizacja pozorowania pola walki oraz działań przeciwnika. Stworzona koncepcja pozorowania (ujęta w planie pozorowania pola walki i działań przeciwnika) odzwierciedlając zagrożenia współczesnego pola walki zmusza ćwiczące dowództwa i wojska do realizacji zasad bezpieczeństwa bojowego – zabezpieczenia bojowego i ochrony informacji. Organizacja pozorowania pola walki i działań przeciwnika dostosowana do planowanego działania przeciwnika ma na celu wymuszenie takiego stopnia gotowości bojowej ćwiczących by mogli oni pozostawać w gotowości do podjęcia walki na każdy sygnał o zagrożeniu a tym samym ograniczać swobodę ich działania, w stopniu umożliwiającym im jednak realizację planowanych działań.

W prowadzeniu pozoracji działań przeciwnika należy wykorzystywać możliwości oddziaływania przeciwnika na system dowodzenia ćwiczących dowództw i wojsk – prowadzenie działań dywersyjno – sabotażowych, rozpoznawczych, wywiadowczych – rozpoznanie osobowe oraz walki elektronicznej.

Działanie pozoracji powinno koncentrować się na pozorowaniu sił i środków walki przeciwnika oraz pozorowaniu obiektów i rejonów pola walki. Pozorowanie sił i środków walki przeciwnika ma umożliwić funkcjonowanie systemu dowodzenia a szczególności działanie elementów rozpoznawczych – informacje zdobywane za ich pomocą pozwolą na sprawne i właściwe podejmowanie decyzji przez ćwiczące dowództwa. W dynamice działań pozorowanie sił i środków walki przeciwnika prowadzi się także w rejonie/pasie działań bezpośrednich przed przednim skrajem obrony/ obiekcie ataku ćwiczących wojsk. Umożliwia to zadziałanie systemu rażenia a zwłaszcza kierowania ogniem i środkami rażenia.

Z poczynionych ustaleń wynika następujący wniosek: pozoracja działań przeciwnika powinna działać zgodnie z zasadami taktycznymi (wzorcem doktrynalnym działania przeciwnika przyjętym na potrzeby ćwiczenia) w kontekście decyzji ćwiczących dowództw i położenia elementów ugrupowania bojowego ćwiczących wojsk. Każdorazowo pozorowanie działań przeciwnika powinno być oparte o pozorowanie pola walki. Pozoracja pola walki ma na celu:

- *urealnienie prowadzonej pozoracji działań przeciwnika;*
- *umożliwienie oceny przeciwnika;*

- *prowadzenia przez ćwiczących działań z zapewnieniem właściwego zabezpieczenia bojowego;*
- *wizualne i dźwiękowe obcowanie z warunkami pola walki.*

Pozorację pola walki zapewnia się poprzez:

- *imitację ognia artylerii i uderzeń lotnictwa;*
- *pozorowanie rejonów i rubieży zapór, pożarów, zniszczeń i skażeń;*
- *rejony pozorowania sił przeciwnika przez figury bojowe, makiety, imitatory strzelania środków ogniowych, elementy działań psychologicznych – ulotki, gazetki, plakaty, rozgłosnie dźwiękowe itp.*

Do pozorowania pola walki należy korzystać z całego zbioru środków, materiałów, urządzeń, rozwiązań możliwych do wykorzystania w obszarze prowadzenia ćwiczenia.

Prowadzenie pozorowania pola walki i działań przeciwnika w trakcie rozgrywania sytuacji dynamicznych polega na takiej koordynacji elementów pozorowania, aby były one dowiązane do aktualnego działania przeciwnika a jednocześnie w wypadku starcia bezpośredniego nie zatrzymywać działania stron a nawet pozwalać na przekraczanie rubieży styczności wojsk przez stronę, której przyznano powodzenie. Takie kierowanie pozoracją jest o tyle trudne, że istnieje dysproporcja sił realnie biorących udział w starciu (siły przeciwnika są pozorowane przez mniejszą ilość sił i środków niż ma to miejsce w sytuacji taktycznej stworzonej na potrzeby ćwiczenia). Aby temu zapobiec ćwiczący powinni być szczegółowo zapoznani ze sposobem pozorowania sił przeciwnika (przelicznik ilości środków pozorujących na siły i środki pozorowane).

Prowadzenie strzelań w ćwiczeniu z wojskami. Ważnym momentem ćwiczenia są strzelania wykonywane przez wyznaczone pododdziały oraz elementy przydzielone i wspierające. Strzelanie w ćwiczeniu stanowi jego fragment i należy dążyć do tego, aby nie było ono sztucznie wyodrębniane. Jednakże ze względu na konieczność przestrzegania warunków bezpieczeństwa, pewne przerwy są nieuniknione, pomimo to muszą być dowiązane do stworzonej sytuacji taktycznej.

W zależności od celów i treści ćwiczenia strzelanie może być realizowane w różnych etapach jego prowadzenia (rodzaju działań taktycznych stanowiących główną treść etapu) zarówno w dzień jak i w nocy. Stworzona na potrzeby strzelań sytuacja taktyczna ujęta w schemacie sytuacji tarczowej podporządkowana jest aktualnie prowadzonym przez ćwiczących działaniom taktycznym.

Całkowita odpowiedzialność za prowadzenie strzelań w ćwiczeniu z wojskami spoczywa na kierowniku ćwiczenia i zastępcy kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych

będącego kierownikiem strzelania. W celu właściwej organizacji strzelania i przestrzegania warunków bezpieczeństwa w czasie strzelań wyznaczane są zespoły i osoby funkcyjne kierownictwa ćwiczenia – grupa zabezpieczenia strzelań i rozjemcy ogniowi oraz zabezpieczenie medyczne, techniczne i przeciwpożarowe.

Kierownik ćwiczenia może zezwolić na prowadzenie strzelań po uzyskaniu meldunku o gotowości do strzelania: strzelających wojsk, kierunków i rejonów strzelań, punktów kierowania ogniem, stanowisk dowodzenia, sił i środków zabezpieczenia strzelań, grup pozoracji pola walki i działań przeciwnika- osiągnięcie przez nie rejonów wyczekiwania na czas strzelań.

Kierownik strzelania (osobiście i we wsparciu rozjemców ogniowych i dowódców strzelających pododdziałów) sprawdza:

- *znajomość zasad i warunków strzelania;*
- *znajomość warunków bezpieczeństwa;*
- *przygotowanie uzbrojenia i sprzętu wojskowego;*
- *ilości wydanej amunicji i sposobu jej rozdziału i załadowania;*
- *ustawienie sytuacji tarczowej i sprawność urządzeń sterowania polem tarczowym i sygnalizacji rejonu strzelań (do strzelań w nocy).*

W celu organizacji systemu ognia w etapie organizowania działań przez strzelające pododdziały, zezwala się na pokazanie do 30 % ogólnej liczby celów. Nie ujawnia się jednak wszystkich rubieży ani kolejności ich ukazywania się. Organizacja systemu ognia strzelających pododdziałów powinna odbyć się w czasie umożliwiającym na osiągnięcie gotowości do strzelań w wyznaczonym terminie i nie może odbiegać od ogólnego schematu przygotowania działań taktycznych.

Z chwilą osiągnięcia przez ćwiczących gotowości do strzelania (podejścia strzelających pododdziałów do rejonu strzelania) powinny zakończyć się wszystkie przedsięwzięcia związane z przygotowaniem strzelania: pole tarczowe ustawione, obsługa pola tarczowego w gotowości, amunicja i rozjemcy ogniowi w rejonach ładowania amunicji, zorganizowany system łączności na potrzeby strzelania, kierownik strzelania na punkcie kierowania strzelaniem, elementy zabezpieczenia w rejonach wyjściowych w gotowości do podjęcia działań, rejon poligonu ubezpieczony, pozostałe wojska przed rubieżami wyjściowymi, w bezpiecznej odległości.

Kiedy strzelające pododdziały podejda do rejonów ładowania amunicji (w obronie - zgodnie z czasem określonym przez kierownika strzelania) wydana zostaje amunicja bojowa,

której rozdziału i ładowania nadzorują rozjemcy ogniowi, sprawdzając zasady wydawania amunicji na poszczególne strzelające środki ogniowe.

Strzelające pododdziały ładują broń z chwilą przekroczenia rubieży otwarcia ognia (w obronie na sygnał kierownika strzelania) i samodzielnie prowadzą ogień zgodnie z kolejnością realizacji zadań ogniowych, kolejnością ukazywania się celów.

Kierownik strzelania w oparciu o schemat sytuacji tarczowej kieruje kolejnością realizacji zadań ogniowych przez strzelające pododdziały w tym SP i MW (jeżeli występują w ćwiczeniu). Kierowanie sytuacją tarczową powinno być dostosowane do wyników prowadzonego ognia, decyzji dowódców strzelających pododdziałów, warunków atmosferycznych w dniu strzelania.

Rozjemcy terenowi, w transporterach opancerzonych lub bwp wyposażonych w środki łączności, przemieszczają się bezpośrednio za strzelającymi pododdziałami. Nadzorują przestrzeganie warunków bezpieczeństwa i warunków strzelania. w wypadku naruszenia zasad bezpieczeństwa podają sygnał do przerywania ognia przez strzelające środki lub ogół strzelających pododdziałów.

Po osiągnięciu rubieży przerywania ognia (w obronie po ukryciu celów – zakończeniu strzelania) strzelający przerywają ogień. Kierownik strzelania podaje komendę przerywania ognia. Po potwierdzeniu otrzymania komendy przerywania ognia kierownik strzelania podaje komendę rozładowania broni i zdania nieużytej amunicji i rozliczenia łusek. Wszyscy strzelający dowódcy drużyn i plutonów oraz rozjemcy ogniowi sprawdzają rozładowanie broni i rozliczenie amunicji po strzeleniu.

Dowódcy strzelających pododdziałów meldują kierownikowi strzelania rozładowanie broni a rozjemcy ogniowi jej sprawdzenie i ilości zużytej amunicji.

W wypadku zaobserwowania przez obserwatorów niewybuchów pocisków zabezpiecza się rejon ich upadku i powiadamia komendę poligonu.

Z chwilą złożenia meldunku kierownikowi ćwiczenia o zakończeniu strzelania kończy się wykonywanie zadań ogniowych w ćwiczeniu i można kontynuować ćwiczenie.

Bardzo ważne w trakcie prowadzenia ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem jest przestrzeganie warunków bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo podczas prowadzenia ćwiczeń ze strzelaniem zapewnia się przez właściwą organizację strzelań, ścisłe przestrzeganie postanowień programów strzelań i zasad bezpieczeństwa w nich zawartych oraz stałych zasad bezpieczeństwa określonych indywidualnie w instrukcjach dla każdego poligonu (pasów ćwiczeń taktycznych). Instrukcje te powinny znajdować się na stanowisku dowodzenia

kierownika strzelania. Jej postanowienia obowiązują wszystkich żołnierzy biorących udział w ćwiczeniu.

Kategorycznie zabrania się kierowania strzelaniami i ich obsługiwaniami, czy zabezpieczania przez osoby funkcyjne niezające swoich obowiązków, zasad bezpieczeństwa oraz warunków strzelań.

Osoby funkcyjne poligonu i wszyscy żołnierze biorący udział w ćwiczeniu są zobowiązani dokładnie i w terminie spełniać wymagania wynikające z zasad bezpieczeństwa.

Przed każdym ćwiczeniem i strzelaniem dowódcy pododdziałów powinni zapoznać żołnierzy z ogólnymi i szczegółowymi zasadami bezpieczeństwa obowiązującymi na danym poligonie. Ponadto, aby zapewnić kontrolę bezpieczeństwa podczas strzelania, unikać powstawania pożarów oraz trafnie określać miejsca niewybuchów, należy wyznaczać obserwatorów, którzy będą wyposażeni w odpowiednie przyrządy obserwacyjne i schematy rejonu strzelań, aby obserwować i zaznaczać miejsca upadku niewybuchów. Obsługi pasa taktycznego muszą posiadać bezpośrednią łączność z kierownikiem strzelania i oficerem kierunkowym pasa taktycznego. Elementy zabezpieczenia strzelań muszą być ujęte w planie łączności kierownictwa ćwiczenia i posiadać środki łączności radiowej. Przed rozpoczęciem strzelań wszystkie pododdziały i grupy muszą znajdować się w wyznaczonych na czas strzelania rejonach, o czym meldują kierownikowi strzelania.

Zezwolenie na otwarcie ognia wydaje komendant poligonu lub oficer dyżurny komendy poligonu. Strzelanie rozpoczyna się po podniesieniu czerwonej chorągwi, a w nocy po zapaleniu czerwonej latarni. Amunicja do strzelania wydawana jest w miejscu wyznaczonym przez kierownika strzelania. Nie użytą amunicję odbiera się na rubieży przerwania ognia.

Kategorycznie zabrania się strzelać¹:

- a) *Z niesprawnej broni i niesprawną amunicją lub amunicją, której używanie zabronione jest w rozkazach i zarządzeniach oraz w instrukcjach dotyczących danej broni i tabelach strzelniczych oraz instrukcji pasa taktycznego;*
- b) *Poza granice poligonu (pasa ćwiczeń taktycznych);*
- c) *Do schronów i innych urządzeń poligonowych;*
- d) *Jeżeli jest podniesiona biała chorągiew lub zapalona biała latarnia na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania oraz na schronach;*
- e) *W przypadku utraty łączności między kierownikiem strzelania a schronami;*
- f) *Zza skrzydeł i przez luki w ugrupowaniu pododdziałów podczas ćwiczeń w kierowaniu ogniem oraz ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem amunicją bojową;*

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 71.

g) *Używania i prowadzenia ognia z broni nie będącej na wyposażeniu wojska.*

Strzelanie przerywa się na komendę kierownika strzelania lub samodzielnie, w razie:

- a) *Pojawienia się przed strzelającymi ludzi, zwierząt hodowlanych i sprzętu;*
- b) *Padania pocisków poza granice strzelnicy;*
- c) *Utraty łączności z kierownikiem strzelania lub wewnętrznej oraz ze schronami;*
- d) *Utraty przez strzelających orientacji w terenie;*
- e) *Powstania pożaru i podniesienia białej chorągwi lub zapalenia białej latarni na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania oraz na schronach;*
- f) *Otrzymania meldunku z posterunku ubezpieczenia o naruszeniu warunków bezpieczeństwa.*

W celu natychmiastowego przerwania ognia przez wszystkich strzelających kierownik strzelania podaje komendę „Przerwij ogień”, a następnie rozkazuje opuścić czerwoną chorągiew (zgasić czerwoną latarnię) i podnieść białą chorągiew (zapalić białą latarnię) na SD i na schronach.

Szczegółowe warunki bezpieczeństwa do ćwiczeń z wojskami powinny być sporządzane do całości ćwiczenia z uwzględnieniem wszystkich rodzajów broni i uzbrojenia oraz warunków eksploatacji UiSW.

Istotne w trakcie prowadzenia jest właściwe oznakowanie osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących (strzelających) pododdziałów¹. Należy tutaj przestrzegać następujących zasad²:

1. W celu oznaczenia ludzi stosowane są następujące kolory:

- a) **biały** - Kierownictwo Ćwiczenia (personel kontrolny) litera „K”, rozjemcy litera „R”;
- b) **zielony** - obserwatorzy;
- c) **zielony z białym napisem „PRASA”** - personel prasowy;
- d) **jaskrawoczerwony** - strona przeciwna.

W przypadku, gdy pojazdy są pomalowane na biało, można użyć koloru niebieskiego dla oznaczeń w warunkach zimowych.

2. Obowiązują następujące metody znakowania:

W ćwiczeniach narodowych i międzynarodowych należy stosować następujące sposoby znakowania:

- a) **ludzi** - opaska średnio 10 cm szerokości na lewym ramieniu;

¹ Zgodnie z NO-02-A017 – Ćwiczenia wojskowe. Znaki, sygnały i oznaczenia.

² Instrukcja o ..., op. cit., s. 149-151.

- b) **pojazdów** - łatwo rozpoznawalne ukośne krzyże umieszczane na przodzie, górze i bokach oraz tyle pojazdu;
- c) **samolotów** - podobnie jak pojazdy naziemne, ukośne krzyże umieszczane na przodzie, bokach i pod spodem samolotu, w miejscach gdzie nie zagraża to bezpieczeństwu lotu (dotyczy to samolotów, które będą wykonywały zadania na niskich wysokościach z małą prędkością);
- d) **urządzeń** - flagi o właściwym kolorze należy umieszczać w celu oznaczenia kontrolujących ćwiczenia oraz kwater głównych rozjemców, namiotów odpraw, mediów, ośrodków łączności i innych obiektów stosownie do potrzeb. Ukośne krzyże należy umieszczać na dachach obiektów. Sposoby oznakowania kwater głównych oraz obiektów powinny być zgodne z wymaganiami STANAG-u 2035 OP.

3. Do najważniejszych sygnałów rozjemczych zaliczamy:

a) sygnał **STÓJ** (dotyczy **PRZERWANIA AKCJI - DZIAŁAŃ**):

- ostrzegawczy - **DWA CZERWONE** sygnały świetlne albo dymne granaty;
- z innych powodów - **JEDEN CZERWONY** sygnał świetlny albo dymny granat;

b) **WZNOWIENIE DZIAŁAŃ** - nadany drogą radiową komunikat "**NAPRZÓD**" lub uprzednio przygotowane odliczenie czasu albo kod słów;

c) **WYŁĄCZENIE** pojazdów z działań - żółta flaga.

W przypadku, kiedy wojska uczestniczące w ćwiczeniu będą potrzebowały sprzętu lub wspomaganie (np. sprzętu do rozpoznawania), który jest różny od podanego w NO-02-A017, wtedy sprzęt i urządzenia te powinny być dostarczone i oznakowane przez państwo lub dowództwo sponsorujące międzynarodowe ćwiczenie sprawdzające.

4.3. Zakończenie ćwiczenia

Ćwiczenie kończy się po zrealizowaniu tematu ćwiczenia (przerobieniu wszystkich zagadnień szkoleniowych) w miejscu zakończenia lub innym wyznaczonym przez kierownika ćwiczenia¹.

Zakończenie ćwiczenia obejmuje: przerwanie działań ćwiczących i grup pozorowania pola walki i działań przeciwnika, rozliczenie dokumentów, przygotowanie stanu osobowego i sprzętu do przejścia w stan programowego szkolenia w MCzP².

¹ B. Szulc i in., op. cit., s.189.

² Instrukcja o ..., op. cit., s. 69.

W rejonie zakończenia ćwiczenia w pododdziałach zbiera się amunicję, materiały wybuchowe i środki pozoracji pola walki, niszczy niewybuchy i niewypały zaobserwowane w czasie prowadzenia ćwiczenia oraz sprawdza stan osobowy żołnierzy i sprzętu wojskowego. W ćwiczeniach z wojskami zachodzi konieczność naprawy uszkodzonych dróg, zasypania okopów oraz usunięcia zapór inżynierskich. W przypadku użycia środków imitujących skażenia chemiczne odkaża się lub ochrania teren skażony do czasu uzyskania całkowitego bezpieczeństwa. O wynikach tych działań melduje się przełożonemu. Dodatkowo dowódcy ćwiczących dowództw i pododdziałów składają meldunek kierownikowi ćwiczenia o zakończeniu ćwiczenia i realizacji w/w przedsięwzięć.

4.4. Przemieszczenie do miejsc stałej dyslokacji lub tymczasowego miejsca postoju

Ćwiczenia uważa się za zakończone dopiero po przemieszczeniu ćwiczących wojsk do miejsc stałej dyslokacji lub tymczasowego miejsca postoju, wykonaniu obsługiwań technicznych uzbrojenia i sprzętu wojskowego, sprawdzeniu i zamknięciu UiSW w wyznaczonych magazynach broni, PST. Powrót wojsk po zakończeniu ćwiczenia i prowadzenie obsługiwań UiSW organizują dowódcy ćwiczących wojsk w oparciu o wytyczne kierownika ćwiczenia.

Zakończenie obsługiwań technicznych jest wyznacznikiem rozpoczęcia omówienia wstępnego ćwiczenia. Miejsce prowadzenia omówienia wstępnego ćwiczenia uzależnione jest od decyzji kierownika ćwiczenia. Zgodnie z rozkazem organizacyjnym w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia zostaje wyznaczony termin i miejsce omówienia wstępnego ćwiczenia, które może odbyć się: w rejonie wyznaczonym ćwiczącym wojskom do zajęcia po zakończeniu ćwiczenia, po powrocie ćwiczących do MCzP. W wyjątkowych wypadkach omówienie wstępne ćwiczenia może odbyć się po powrocie ćwiczących wojsk do miejsc stałej dyslokacji. Decyzja co do czasu i miejsca omówienia ćwiczenia powinna być uzależniona od: czasu od zakończenia ćwiczenia, możliwości rejonu ześrodkowania po zakończeniu ćwiczenia, przedsięwzięć szkoleniowych planowanych do realizacji przez ćwiczące wojska po zakończeniu ćwiczenia.

4.5. Ochrona środowiska w ćwiczeniach taktycznych z wojskami

Zgodnie z ustawą¹ – Prawo ochrony środowiska – ochronę zwierząt oraz roślin na poligonach w toku szkolenia Sił Zbrojnych RP zapewnia się poprzez:

- *Usytuowanie obiektów poligonowych na terenach o małej wartości przyrodniczej;*
- *Oznaczenia na terenach szkoleniowych obszarów o walorach przyrodniczych, takich jak miejsca lęgowe zwierząt oraz gniazdowania ptaków, stanowisk roślin chronionych oraz wprowadzanie na nich ograniczeń działalności szkoleniowej;*
- *Stosowanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych ograniczających szkody oraz sukcesywne usuwanie szkód;*
- *Przeprowadzenie instruktazu szkolonych żołnierzy, co do zasad postępowania na terenie poligonu w związku z ograniczeniami wynikającymi z ochrony zwierząt i roślin.*

Poszczególne wymagania ochrony zwierząt oraz roślin wynikające z obowiązujących przepisów ujęte są w Planach ochrony środowiska i przestrzennego użytkowania poligonu wojskowego² (dla każdego poligonu wojskowego oddzielnie). Wymagania uwzględniane są przy określaniu zasad postępowania, a w szczególności: nakazów i zakazów obowiązujących w polu roboczym, rejonach biwakowania, trasach przemarszów, miejscach obsługi sprzętu wojskowego oraz obszarach o ograniczonej dostępności dla szkolonych wojsk w trakcie prowadzenia ćwiczeń wojskowych.

W związku z koniecznością uwzględnienia uwarunkowań związanych z usytuowaniem oraz specyfiką funkcjonowania każdego z poligonów w czasie ćwiczeń z wojskami należy liczyć się z:

- całkowitym wyłączeniem ze szkolenia terenów parków narodowych i rezerwatów przyrody znajdujących się w granicach poligonów, przejazd przez te obszary może się odbywać tylko po wyznaczonych drogach;
- coroczną inwentaryzacją, oznaczeniem i zabezpieczeniem przed dewastacją pomników przyrody, siedlisk i miejsc lęgowych chronionych roślin i zwierząt;
- ograniczoną w czasie dostępnością szkoleniową do obszarów o ograniczonej dostępności (terminy i zakres ograniczeń działalności szkoleniowej określony jest w planie ochrony środowiska i przestrzennego użytkowania poligonu wojskowego);

¹ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Op.U. Nr 62, poz. 627)

² Opracowane na podstawie: Instrukcja opracowania planu ochrony środowiska i przestrzennego użytkowania poligonu wojskowego (garnizonowego placu ćwiczeń), MON, Departament Infrastruktury, Warszawa 2003, Sygnatura AON - 5693/R.

- w przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń należy uwzględniać zalecenia wynikające z – Programów ochrony przyrody, Planów urządzania lasu – dotyczących m.in. programu ochrony przyrody, pielęgnowania i ochrony lasu, ochrony przeciwpożarowej.

Opracowany przez komendę poligonu Plan ochrony środowiska i przestrzennego użytkowania poligonu stanowi podstawę do opracowania Instrukcji użytkowania poligonu, z którą powinien być zapoznany kierownik ćwiczenia w fazie przygotowania ćwiczenia.

Ze względów praktycznych celowe jest, aby do każdego ćwiczenia z wojskami sporządzany był **Plan ochrony środowiska w ćwiczeniu** (np. jako załącznik do planu przeprowadzenia ćwiczenia). Dokument ten powinien stanowić podstawę do udzielania instruktażu ćwiczącym w obszarze ochrony środowiska w ćwiczeniu. Układ i treść takiego dokumentu może być następujący:

1. Cel ochrony środowiska w ćwiczeniu.
2. Elementy uczestniczące w realizacji ochrony środowiska w układzie:
 - a) *bhp*;
 - b) *obrona przeciwchemiczna*;
 - c) *ochrona ppoż.*;
 - d) *inspektoraty ochrony środowiska (w aspekcie współpracy)*;
 - e) *wydzielone grupy do dyspozycji komendy poligonu*.
3. Sposób realizacji zadań w obszarach:
 - a) *wykorzystania infrastruktury komunalnej*;
 - b) *wykorzystania infrastruktury szkoleniowej*;
 - c) *wykorzystania infrastruktury transportu*;
 - d) *wykorzystania infrastruktury łączności*;
 - e) *warunków bezpieczeństwa*;
 - f) *ochrony przed hałasem*;
 - g) *ochrony przeciwpożarowej*;
 - h) *logistyki*.
 - i) *pozostałe*
4. Wykaz i oznakowanie obszarów chronionych.
5. Zasady współpracy z elementami pozamilitarnymi.

ROZDZIAŁ V

SPRAWOZDANIE I OMÓWIENIE ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO Z WOJSKAMI

Omówienie i sprawozdanie z ćwiczenia są końcowymi etapami procesu przeprowadzenia ćwiczenia. Celem tych etapów jest wyciągnięcie jak największych korzyści z wysiłków i nakładów poniesionych w procesie przygotowania i prowadzenia ćwiczenia.

Analiza tego procesu zawiera ocenę poszczególnych dowództw i wojsk ćwiczących w kolejnych etapach ćwiczenia, dodatnie i ujemne strony ich działania, na podstawie których określa się aktualny stan wyszkolenia dowództw i wojsk oraz ich zdolność do wykonania zadań zgodnie z przeznaczeniem. Etap omówienia ćwiczenia ma duże znaczenie szkoleniowe, ponieważ efektywna jego realizacja powinna określić kierunki dalszego doskonalenia dowództw i wojsk w obszarze strukturalnym, funkcjonalnym i przedmiotowym.

W celu uzyskania wiarygodnych informacji z całego procesu przygotowania i prowadzenia ćwiczenia obowiązuje odpowiedni **system analityczno-sprawozdawczy**¹, który zawiera następujące elementy: omówienia ćwiczenia oraz sprawozdania z ćwiczenia.

5.1. Sprawozdanie z ćwiczenia

Sprawozdanie z przeprowadzonego ćwiczenia jest źródłem informacji o ćwiczeniu dla przyłożonych kierownika ćwiczenia i pozwala na wyznaczenie kierunków dalszego doskonalenia dowództw i wojsk wyższego szczebla dowodzenia.

Sprawozdanie z ćwiczenia opracowuje się w formie pisemnej i przesyła się do przełożonego kierownika ćwiczenia.

Zgodnie ze instrukcją² wyróżniamy dwa rodzaje sprawozdań z ćwiczenia: sprawozdanie wstępne i sprawozdanie końcowe.

Sprawozdanie wstępne z ćwiczenia jest pierwszym oficjalnym, pisemnym meldunkiem składanym po zakończeniu ćwiczenia. Powinno być ono przesłane do przełożonego przez kierownika ćwiczenia w terminie do 5 dni od daty jego zakończenia.

Sprawozdanie to powinno zawierać³:

¹ Konieczne jest skonstruowanie odpowiedniego systemu zbierania, analizowania i upowszechniania doświadczeń z procesu szkolenia dowództw, sztabów i wojsk w SZ.

² *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 107-108.

³ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 107.

- 1) nazwę i termin przeprowadzenia ćwiczenia;
- 2) cele i problemy rozpatrywane w ćwiczeniu;
- 3) przedsięwzięcia realizowane w trakcie planowania ćwiczenia;
- 4) bazę danych z ćwiczenia (w części dotyczącej ogólnej struktury organizacyjnej ćwiczących);
- 5) skład kierownictwa ćwiczenia;
- 6) problemy rozpoznawcze i operacyjne;
- 7) problemy połączonych działań;
- 8) zagadnienia zabezpieczenia logistycznego;
- 9) zagadnienia współpracy z komórkami pozamilitarnymi.

Sprawozdanie końcowe z ćwiczenia to dokument kończący ćwiczenie. Opracowywane jest przez kierownictwo ćwiczenia (**grupa oceny ćwiczenia**) i przesyłane do przełożonego oraz pozostałych wyższych dowództw i sztabów zgodnie z obowiązującym w Siłach Zbrojnych RP systemem sprawozdawczości.

Podstawę merytoryczną opracowania końcowego sprawozdania z ćwiczenia stanowią:

- 1) *sprawozdanie wstępne z ćwiczenia, opracowane przez **grupę oceny ćwiczenia**;*
- 2) *uwagi i spostrzeżenia określone w ramach omówienia wstępnego;*
- 3) *oceny, uwagi i ustalenia przedstawione podczas omówienia szczegółowego;*
- 4) *uwagi i propozycje uczestników ćwiczenia;*
- 5) *raport z analizy ćwiczenia, opracowany przez **grupę analizy ćwiczenia**.*

Sprawozdanie końcowe powinno zawierać krótki opis ćwiczenia, główne wnioski i zalecenia oraz podjęte lub też proponowane działania przez dowództwa i sztaby składające sprawozdanie. Ponadto, dokument ten może zawierać opis nowatorskich (ciekawych) rozwiązań szkoleniowo-metodycznych zastosowanych w ćwiczeniu oraz sposób ich wdrożenia (rozpowszechnienia) do procesu szkolenia dowództw i wojsk.

Sprawozdanie końcowe z ćwiczenia powinno przyjąć następujący układ¹:

1. **Pismo wprowadzające** (przedstawienie komentarza ogólnego na temat ćwiczenia, potrzeba przeprowadzenia ćwiczenia (potrzeby szkoleniowe dowództw i ćwiczących wojsk), uwarunkowania taktyczno - operacyjne i ogólna koncepcja ćwiczenia oraz anomalii, w tym: nieprawidłowości, odstępstwa od norm, zasad i reguł występujących w trakcie przygotowania i prowadzenia ćwiczenia).
2. **Streszczenie ćwiczenia**, które powinno zawierać:

¹ Instrukcja o ..., op. cit., s. 155.

- 1) *identyfikację ćwiczenia (nazwa, typ, rodzaj i obszar prowadzenia oraz inne istotne dane przyjęte w trakcie organizacji ćwiczenia);*
- 2) *dane kierownictwa ćwiczenia;*
- 3) *wykaz uczestniczących dowództw i wojsk przedstawiony w formie tabelarycznej;*
3. **Opis ćwiczenia.** Powinien dostarczyć pełnej i wyczerpującej informacji dotyczącej celu głównego i celów szczegółowych ćwiczenia).
4. **Załączniki tematyczne** powinny zawierać rekomendacje, propozycje, komentarze i polecenia do dalszego działania dla podwładnych dowództw i wojsk, a także dla wyższych dowództw i agencji zewnętrznych.

Obszary tematyczne załączników mogą być podporządkowane tylko sprawom operacyjnym lub innym, takim jak: planowanie i prowadzenie ćwiczenia, logistyka, komunikacja czy transport. Załączniki te powinny określać w niezbędnym zakresie, zagadnienia dotyczące:

- 1) *zaistniałych problemów, które są odbiegające od ogólnie przyjętych, w stosunku do poszczególnych obszarów tematycznych;*
 - 2) *komentarza kierownika ćwiczenia;*
 - 3) *wniosek i rekomendacji kierownika ćwiczenia w zakresie podjęcia działań z ich jasnym opisem oraz określeniem wykonawcy;*
 - 4) *wcielenia do praktyki szkoleniowej nowych, wartościowych rozwiązań poprzez weryfikację, uaktualnienie lub opracowanie publikacji, poradników i instrukcji dotyczących problematyki przygotowania i prowadzenia ćwiczeń.*
5. **Podsumowanie działania** to sposób realizacji poleceń, zadań i rekomendacji przedstawionych przez kierownika ćwiczenia w załącznikach tematycznych.

Opracowując sprawozdanie należy unikać ogólnikowych sformułowań takich jak: „osiągnięto wyższy poziom”, „uzyskano znaczny postęp”, „pogłębiono wiadomości”, „nie zawsze właściwie organizowano współdziałanie”, itp¹.

W sprawozdaniach z ćwiczenia należy dążyć do wyraźnego oddzielenia wykazu osiągnięć i niedociągnięć, mocnych i słabych stron działalności ćwiczących z uwzględnieniem przyczyn zaistniałych zjawisk. Pozwala to na lepsze wykorzystanie informacji zawartych w sprawozdaniu w tym na prowadzenie analizy porównawczej poszczególnych dowództw i wojsk.

¹ B. Szulc i in., op. cit., s. 198.

5.2. Omówienie ćwiczenia

Omówienie ćwiczenia polega na oficjalnym ustosunkowaniu się kierownictwa ćwiczenia oraz ćwiczących dowództw i wojsk do stopnia osiągnięcia założonych celów ćwiczenia oraz stopnia realizacji zagadnień szkoleniowych. Zawiera ono:

- ocenę aktualnego stanu wyszkolenia operacyjno-taktycznego dowództw;
- ocenę wyszkolenia bojowego ćwiczących wojsk.

Omówienie ćwiczenia pozwala określić kierunki dalszego doskonalenia procesu szkolenia dowództw i wojsk. Ćwiczenie z wojskami omawia kierownik ćwiczenia (w oparciu o materiały przygotowane przez kierownictwo ćwiczenia) z całym stanem osobowym i oddzielnie z ćwiczącymi dowództwami.

Omówienie ćwiczenia spełnia swoją rolę, jeżeli:

- a) *Cechuje je konkretność oraz obiektywizm oceny ćwiczących i bezkompromisowe ujawnianie niedociągnięć* (w oparciu o stwierdzone merytorycznie pozytywne i negatywne zjawiska, problemy, zdarzenia, uchybienia, zaniechania działań);
- b) *Dokonano wnikliwej i wszechstronnej oceny działania ćwiczących dowództw i wojsk* (w trakcie trwania ćwiczenia przez odpowiednio przygotowany zespół analizy, oceny i omówienia ćwiczenia);
- c) *Forma i warunki omówienia zaabsorbowały uwagę uczestników omówienia* (miejsce prowadzenia omówienia ćwiczenia i jego czas po zakończeniu ćwiczenia);
- d) *Skład uczestników omówienia uwzględnił potrzebę zachowania autorytetu służbowego* (tzw. omówienie kaskadowe - według szczebli działania lub hierarchii stanowisk służbowych).

Omówienie prowadzi się w rejonie zakończenia ćwiczenia lub rozmieszczenia kierownictwa ćwiczenia albo po powrocie ćwiczących do garnizonu. W przypadku ćwiczeń taktycznych z wojskami omówienie wstępne odbywa się najczęściej w rejonie zakończenia ćwiczenia, natomiast omówienie szczegółowe po powrocie do garnizonu.

Omówienie należy przeprowadzić w dwóch, wyraźnie oddzielonych czasowo, etapach: najpierw w postaci omówienia wstępnego, a następnie omówienia szczegółowego (specjalistycznego).

Omówienie wstępne – przeprowadza osobiście kierownik ćwiczenia bezpośrednio po zakończeniu ćwiczenia. Przeprowadza się je z udziałem wszystkich uczestników ćwiczenia, gdy jeszcze w pamięci pozostają żywe wrażenia z ćwiczenia.

Celem omówienia wstępnego jest¹:

- 1) *zebranie uwag i wniosków od wszystkich uczestników ćwiczenia;*
- 2) *przedyskutowanie jakości (sposobów) wywiązywania się ze swoich zadań w toku ćwiczenia, szczególnie w odniesieniu do celów założonych w Planie przeprowadzenia ćwiczenia;*
- 3) *wskazanie wykorzystania zebranych doświadczeń i wniosków do ewentualnego wdrożenia w praktyce szkoleniowej.*

W uzasadnionych przypadkach, jeżeli przemawiają za tym względy szkoleniowe, w omówieniu tym mogą wziąć udział dowódcy nieuczestniczący w ćwiczeniu².

W trakcie omówienia wstępnego można wyróżnić trzy zasadnicze części.

W części pierwszej, najczęściej szef centrum koordynacyjnego, podaje temat, cele szkoleniowe, skład stron, położenie wyjściowe i zamiary (decyzje) stron.

W części drugiej omówienia przedstawia się ogólny przebieg ćwiczenia. Uwzględnia się tu ocenę podejmowanych decyzji przez ćwiczących oraz w miarę potrzeby mogą być wyjaśnione teoretyczne podstawy realizowanych zagadnień szkoleniowych, zwłaszcza nowych lub niewłaściwie rozwiązywanych problemów taktycznych i organizacyjnych. Przebieg tej części może być zrealizowany według etapów ćwiczenia lub problemów taktycznych i organizacyjnych³.

W części trzeciej omówienia wstępnego kierownik ćwiczenia przedstawia uogólnione wnioski, w których wskazuje stopień osiągnięcia celów ćwiczenia. Następnie stawia zadania dotyczące wykorzystania pozytywnych doświadczeń ćwiczenia oraz określa sposoby i terminy usunięcia niedociągnięć stwierdzonych w czasie ćwiczenia.

Za właściwe przygotowanie omówienia wstępnego ćwiczenia odpowiada zespół analizy, oceny i omówienia ćwiczenia ze składu kierownictwa ćwiczenia. Do zadań tego zespołu w zakresie omówienia wstępnego ćwiczenia zaliczamy⁴:

- a) *Przygotowanie materiałów oraz opracowanie teorii problemów wynikających z zagadnień szkoleniowych ćwiczenia;*
- b) *Opracowanie i przedstawienie do podpisu wytycznych, co do sposobu przygotowania i terminów przedstawiania materiałów (wniosków) do omówienia ćwiczenia przez osoby funkcyjne i komórki organizacyjne kierownictwa ćwiczenia;*

¹ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 109.

² B. Szulc i in., op. cit., s. 193.

³ Tamże, s. 194.

⁴ Tamże, s. 195.

- c) *Udział przedstawicieli zespołu analizy, oceny i omówienia ćwiczenia w wysłuchiwanie decyzji oraz obserwacja metod pracy ćwiczących;*
- d) *Przygotowanie projektu omówienia ćwiczenia;*
- e) *Organizacja omówienia ćwiczenia;*
- f) *Przygotowanie map, schematów i innych środków audiowizualnych wykorzystywanych podczas omówienia.*

Omówienie szczegółowe – przeprowadzają osoby funkcyjne zajmujące zasadnicze stanowiska w kierownictwie ćwiczenia oraz ćwiczący dowódcy. Przedsięwzięcie to realizowane jest między 10 a 15 dniem po zakończeniu ćwiczenia. Wyniki omówienia szczegółowego przesyła się do wszystkich biorących udział w ćwiczeniu dowództw oraz innych zainteresowanych komórek organizacyjnych dowództw rodzajów wojsk.

Przebieg omówienia może przyjmować następujący układ¹:

- a) *Przedstawienie tematu, celów szkoleniowych, składu stron, ich położenie wyjściowe oraz zamiary;*
- b) *Omówienie przebiegu ćwiczenia;*
- c) *Uwagi szefa zespołu (grupy) omówienia dotyczące przebiegu ćwiczenia według jego etapów;*
- d) *Uwagi szczegółowe osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia;*
- e) *Uwagi i spostrzeżenia dowódców biorących udział w ćwiczeniu;*
- f) *Uwagi zamykające, kierownika ćwiczenia dla poszczególnych uczestników omówienia.*

Każde omówienie powinno być ujęte w ramy organizacyjne. Dlatego powinno się opracować plan omówienia, który powinien zawierać:

- *nazwę dokumentu,*
- *temat ćwiczenia,*
- *termin omówienia,*
- *miejsce omówienia,*
- *wykaz osób biorących udział w omówieniu,*
- *zabezpieczenie materiałowe,*
- *wykaz przedsięwzięć przygotowawczych (z podaniem osób odpowiedzialnych),*
- *przebieg omówienia.*

Przebieg omówienia najczęściej opracowuje się w formie tabelarycznej w następującym układzie²:

¹ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 109-110.

² B. Szulc i in., op. cit., s. 196.

- a) *wprowadzenie do omówienia;*
- b) *wystąpienie szefa zespołu autorskiego;*
- c) *wystąpienie ćwiczących dowództw;*
- d) *wystąpienie zasadniczych osób funkcyjnych kierownictwa ćwiczenia i ćwiczących dowódców;*
- e) *wystąpienie kierownika ćwiczenia;*
- f) *zakończenie omówienia.*

W niektórych sytuacjach omówienie ogranicza się do wystąpienia kierownika ćwiczenia i zastępcy kierownika ds. działań taktycznych i ogniowych. W takiej sytuacji zespół analizy, oceny i omówienia ćwiczenia przygotowuje projekt omówienia dla kierownika ćwiczenia. Układ tego dokumentu nie jest zawarty w instrukcji i zależy on od ustaleń i indywidualnych wymagań kierownika ćwiczenia. Dlatego jest konieczna ciągła bezpośrednia współpraca w/w zespołu z kierownikiem ćwiczenia.

5.3. Ocena przeprowadzonego ćwiczenia z wojskami

Ogólna ocena ćwiczenia z wojskami jest średnią arytmetyczną ocen obejmującą następujące działy¹:

- a) *działalność taktyczną dowództw i dowódców;*
- b) *działalność taktyczną wojsk;*
- c) *wykonanie zadań ogniowych (efektywność działań bojowych²).*

Program oceny jednostki wojskowej w ramach inspekcji i kontroli kompleksowej (problemowej) w działach D – Rozmieszczenie, E – Obrona Przeciwochemiczna, F – Wyszakowanie taktyczne, stanowi podstawę do oceny dowództw i wojsk w ćwiczeniach z wojskami. Ocena za poszczególne przedmioty wystawiana jest na podstawie wymagań i kryteriów ocen określanych dla każdego przedmiotu. Wymagania i kryteria ocen określają stan pożądany oraz możliwe odstępstwa od tego stanu a wpływające na zmianę oceny – jej obniżenie (ocen wyższych ponad ocenę bardzo dobrą nie wystawia się, nawet w przypadku, gdy rozwiązania przyjęte w dowództwie, czy pododdziale stanowią element wyróżniający i są godne rozpropagowania w całych siłach zbrojnych. Ocenę niedostateczną wystawia się za

¹ *Instrukcja o ...*, op. cit., s. 110.

² Szczegółowe warunki oceny zawarte są w „Programie oceny jednostki wojskowej w ramach inspekcji i kontroli kompleksowej”, Dep. Kontr. 10/2000.

przedmiot w wypadku, gdy stwierdzony stan faktyczny nie daje podstaw do wystawienia oceny pozytywnej.

Ocenianie poszczególnych działów nie jest oceną średnią z poszczególnych przedmiotów. Ocenę z działu wystawia się następująco:

1. Ocenę **bardzo dobrze** – jeżeli nie więcej niż z jednego przedmiotu wystawiono ocenę dobrą a z pozostałych przedmiotów oceny bardzo dobre,
2. Ocenę **dobrze** - jeżeli nie więcej niż z jednego przedmiotu wystawiono ocenę dostateczną a z pozostałych przedmiotów oceny bardzo dobre i dobre,
3. Ocenę **dostateczna** - jeżeli we wszystkich działach oprócz działu wyszkolenie taktyczne z nie więcej niż dwóch przedmiotów wystawiono ocenę niedostateczną a z pozostałych przedmiotów oceny pozytywne.

W dziale *wyszkolenie taktyczne* dopuszcza się jedną ocenę niedostateczną z przedmiotów oprócz przedmiotu „Efektywność działań bojowych”, z którego musi być ocena pozytywna.

4. Ocenę **niedostateczną** – jeżeli we wszystkich działach oprócz działu wyszkolenie taktyczne wystawiono więcej niż dwie oceny niedostatecznie, w dziale wyszkolenie taktyczne występuje więcej niż jedna ocena niedostateczna lub ocena niedostateczna za przedmiot „Efektywność działań bojowych”.

Ocenę efektywności działań bojowych uwzględnia się w ćwiczeniach z wojskami w których brało udział co najmniej 60% stanu osobowego ćwiczącego szczebla dowodzenia (tzn. w ćwiczeniu taktycznym batalionu brały udział co najmniej dwie kompanie), w ćwiczeniu taktycznym brygady minimum dwa bataliony). Na ocenę efektywności działań bojowych składają się następujące elementy:

- *wyniki strzelań pododdziałów wojsk zmechanizowanych i pancernych;*
- *wyniki zadań ogniowych artylerii;*
- *wyniki zadań ogniowych obrony przeciwlotniczej;*
- *wyniki strzelań, bombardowań, wykonanych przez LWL, SP, MW.*

Jeżeli w strzelaniu brały udział pododdziały zmechanizowane, czołgów, artylerii ppanc, wówczas za strzelanie wystawia się jedną ocenę wszystkim strzelającym pododdziałom.

Strzelającym pododdziałom artylerii i artylerii plot wystawia się ocenę za strzelania zgodnie z oddzielnymi instrukcjami (programami strzelań właściwych rodzajów wojsk).

Strzelanie podczas ćwiczeń taktycznych ocenia się następująco:

- **bardzo dobrze** – jeżeli zniszczono 70% celów, w tym 80% celów ważnych (z ogólnej liczby celów ważnych);

- dobrze – jeżeli zniszczono 60% celów, w tym 70% celów ważnych (z ogólnej liczby celów ważnych);
- dostatecznie – jeżeli zniszczono 50% celów, w tym 60% celów ważnych (z ogólnej liczby celów ważnych).

W wypadku prowadzenia dodatkowych strzelań specjalnych uwzględnia się je w ocenie efektywności działań bojowych według ustaleń kierownika ćwiczenia.

Do oceny ćwiczenia obowiązkowo należy sporządzić kartę oceny ćwiczenia, której wariant zawarty jest w załączniku.

ZAKOŃCZENIE

Opracowanie odzwierciedlając rezultaty studiów nad problematyką ćwiczeń z wojskami stanowi konieczne z punktu widzenia organizatora – dowódcy – kierownika ćwiczenia interpretowanie bardzo ogólnych zapisów i ustaleń. W związku z powyższym w opracowaniu znalazły się uporządkowane problemy dotyczące przygotowania – planowania i organizowania oraz prowadzenia ćwiczeń z wojskami. Uczestnictwo autorów pracy w szeregu ćwiczeń i szkoleń oraz praktyka przygotowania ćwiczeń z wojskami, w tym prakseologiczny cykl działania zorganizowanego implikowało autorów do takiego rozwiązania problematyki ćwiczeń z wojskami, które umożliwiło by ich zastosowanie nawet przez czytelnika nie zajmującego się, na co dzień przygotowaniem i prowadzeniem ćwiczeń z wojskami.

Przyjęte rozwiązania mają na celu wskazanie możliwości kreowania określonych rozwiązań w oparciu o jednolity zapis doktryny i instrukcji, nie naruszając przy tym ich koncepcji. Jak trudne jest to zadanie przekonali się Ci dowódcy i oficerowie sztabów, którzy jako pierwsi przygotowywali ćwiczenia po wejściu do użytku „Instrukcji o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP”.

Powyższe opracowanie metodyczne zawiera wybrane przykłady dokumentów opracowywanych w procesie przygotowania i realizacji ćwiczenia taktycznego z wojskami. W kolejnych edycjach rozszerzony zostanie o dokumenty nieprzedstawione w powyższym opracowaniu.

BIBLIOGRAFIA

1. I. Łysiak, *Metodyka przygotowania i prowadzenia batalionowego ćwiczenia taktycznego ze strzelaniem*, AON, Warszawa 1995.
2. B. Szulc (kier. zesp.), *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczeń taktycznych i operacyjnych w wojskach lądowych*, AON, Warszawa 1993.
3. K. Krakowski, *Metodyka opracowania ćwiczenia taktycznego kompanii*, AON, Warszawa 2004.
4. *Organizacja szkolenia dowództw i sztabów w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1)*, Szt. Gen. WP, Warszawa 2004.
5. *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1.1)*, Szt. Gen. WP, Warszawa 2004.
6. NO-02-A017 – Ćwiczenia wojskowe. Znaki, sygnały i oznaczenia.
7. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627).
8. Instrukcja opracowania planu ochrony środowiska i przestrzennego użytkowania poligonu wojskowego (garnizonowego placu ćwiczeń), MON, Departament Infrastruktury, Warszawa 2003.
9. Program oceny jednostki wojskowej w ramach inspekcji i kontroli kompleksowej, Dep. Kontr. 10/2000.

Krakowski & Redziak

Załączniki

Rozkaz w sprawie przygotowania ćwiczenia taktycznego kompanii.

1. Podstawa przeprowadzenia ćwiczenia

Zgodnie z Diagramem Szkolenia 1bcz, Rocznym Planem Zasadniczych Przedsięwzięć 15 BZ na rok 2005 poz. 45 w miesiącu wrześniu 2005 roku na OSPWL Orzysz odbędzie się ćwiczenie taktyczne 1,2,3 kcz 1 bcz

2. Dane ogólne:

- 1) Temat ćwiczenia: „Kcz w obronie i natarciu w terenie lesisto-jeziornym”;
- 2) Termin ćwiczenia : wrzesień 2005;
- 3) Forma i rodzaj ćwiczenia: ćwiczenie taktyczne kompanii ze strzelaniem;
- 4) Miejsce (rejon) ćwiczenia: OSPWL Orzysz;
- 5) Ogólny skład ćwiczących: kcz z plz, pldow, plzaop, plmed, plrem, drsap/1plsap/15ksap, bas/15das;
- 6) Planowany koszt ćwiczenia: 250 tys. PLN.

3. Ogólne wymagania ćwiczenia

Celem głównym ćwiczenia jest:

- Sprawdzenie stopnia zdolności do realizacji zadań przez kompanie, doskonalenie ćwiczących w planowaniu, organizowaniu i prowadzeniu działań taktycznych w różnych warunkach atmosferycznych w terenie lesisto-jeziornym.
- Zgrywanie podsystemu dowodzenia, ognia, rozpoznania i wsparcia w działaniach taktycznych batalionu i kompanii.

Główne problemy taktyczne do ćwiczenia:

- Ogłoszenie alarmu w pododdziale.
- Wyjście pododdziału na punkty zbiórek.
- Wykonanie marszu i zajęcie rejonu wyjściowego.
- Działanie kompanii w rejonie wyjściowym.
- Przygotowanie obrony bez styczności z przeciwnikiem.
- Przygotowanie punktu oporu do obrony bez styczności z przeciwnikiem.
- Prowadzenie obrony przez kcz.
- Załamanie natarcia przeciwnika i zajęcie rejonu wyjściowego do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.
- Wykonanie natarcia i odtworzenie przedniego skraju obrony.
- Odtwarzanie zdolności bojowej.

W ćwiczeniu zgrywany będzie system walki 1bcz: system rażenia jako priorytetowy na poziomie kompanii i batalionu, system dowodzenia, system wsparcia, system zasilania – na poziomie batalionu.

Spodziewane efekty końcowe ćwiczenia: zakończenie procesu szkolenia bojowego kompanii. Ocena stanu wyszkolenia bojowego kompanii i osób funkcyjnych kompanii.

4. Ograniczenia w ćwiczeniu

Scenariusz ćwiczenia oprzeć o Jednolite Tło Taktyczne do ćwiczeń dowództw i wojsk w 15 BZ na lata 2005-2006, jednocześnie rozbudować go o problemy narodowościowe na pograniczu województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego.

W trakcie ćwiczenia odbyć:

- Jedno strzelanie specjalne,

- *Kierowanie ogniem kcz z plz w dzień,*
- *Kierowanie ogniem kcz z plz w nocy* – zgodnie z przewidzianymi limitami środków bojowych.
- Zadania ogniowe bas – zgodnie z oddzielnymi instrukcjami.
- W ćwiczeniu realizowane będą elementy prac minersko- zaporowych z użyciem MW.

5. Osoby funkcyjne ćwiczenia:

- 1) kierownik ćwiczenia- ppłk LIS – dca 1 bcz;
- 2) zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych- mjr KOT;
- 3) szef sztabu kierownictwa ćwiczenia- mjr RYŚ;
- 4) szef zespołu autorskiego- mjr KOT;

6. Zadania dla zespołu autorskiego

Lp.	Przedsięwzięcie	Termin realizacji	Odpowiedzialny	Uwagi
1.	Przeprowadzić przedwstępną konferencję planistyczną	24.06.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
2.	Przeprowadzić wstępną konferencję planistyczną	25.07.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
3.	Opracowanie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia	29.07.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
4.	Przedstawienie koncepcji do zatwierdzenia	30.07.2005	Dowódca 1 bcz	
5.	Opracowanie planu pracy zespołu autorskiego	15.06.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
6.	Zorganizowanie i przeprowadzenie rekonesansu zespołu autorskiego	do 18.06.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
7.	Opracowanie dokumentów składowych Planu Konspektu do organizacji i przeprowadzenia ćwiczenia na szczeblu kompanii: Część opisowa/ Część Główna Załącznik na mapie. Schemat organizacji łączności. Plan pozoracji Schematy sytuacji tarczowej Schemat pozoracji pola walki i działań przeciwnika. Sytuacja wyjściowa na pierwszy dzień ćwiczenia.	do 25.08.2005 do 27.08.2005 do 20.08.2005 do 20.08.2005 do 20.08.2005 do 20.08.2005 do 20.08.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
8.	Przegląd i skompletowanie dokumentacji ćwiczenia	do 28.08.2005	Szef Zespołu Autorskiego	
9.	Opracowanie i wydanie Rozkazu Organizacyjnego w sprawie Przeprowadzenia Ćwiczenia	30.08.2005	Szef Zespołu Autorskiego	

7. Zadania przygotowawcze dla uczestników ćwiczenia - Dowódcy kcz do dnia 14.07 przedstawić harmonogram przygotowania kompanii do udziału w ćwiczeniu taktycznym kompanii. Szef S3 do dnia 12.08 przedstawić plan szkolenia poligonowego z propozycjami zasadniczych zajęć taktycznych i ogniowych przygotowujących pododdziały do ćwiczenia taktycznego.

Szef sztabu 1bcz w uzgodnieniu z szefem sztabu 15 BZ – do dnia 26.06 opracować plan przemieszczenia batalionu do OSPWL Orzysz.

8. Ustalenia porządkowe w zakresie:

- 1) Koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia nadać klauzulę jawne i powielić według rozdzielnika w wymaganej liczbie egzemplarzy, część graficzną koncepcji opracować w wymaganej liczbie egzemplarzy, miejsce przechowywania koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia- kancelaria operacyjna, szafa nr 2;
- 2) Kierownictwo ćwiczenia zabezpiecza i ochrania pluton dowodzenia 1bcz, obiekty poligonowe ochrania i zabezpiecza 15 batalion dowodzenia. Plan ochrony kierownictwa ćwiczenia opracować do 16.08
- 3) Instruktaże i zapoznanie ćwiczących z warunkami bezpieczeństwa zakończyć do dnia 10.09. Imienne listy uczestników szkolenia przedstawić do 12.09
- 4) Kontaktów z mediami – nie przewiduje się.
- 5) Organizacji „Dnia dostojnych gości” – nie przewiduje się.

9. Inne ustalenia:

Ćwiczenie taktyczne 1,2,3 kcz planować w ostatnich dwóch tygodniach szkolenia poligonowego zgodnie z przydziałem obiektów szkoleniowych.

HARMONOGRAM PRZYGOTOWANIA ĆWICZENIA

Lp.	PRZEDSIĘWZIĘCIA	TERMINY	<u>ODPOWIEDZIALNY WYKONAWCA</u>	UWAGI
1.	Opracowanie dokumentów organizacyjnych:	do 24.10.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> SzeF zespołu autorskiego	
	a) Wydanie rozkazu w sprawie przygotowania ćwiczenia	23.09.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u>	
	b) Wypracowanie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia	05.10.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> SzeF zespołu autorskiego	
	c) Wydanie rozkazu w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia	29.10.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> SzeF zespołu autorskiego	
	d) Plan rekonesansu zespołu autorskiego;	10.10.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> SzeF zespołu autorskiego	
	e) Plan szkolenia kierownictwa ćwiczenia;	21.10.2005r.		
2.	Przeprowadzenie rekonesansu Zespołu Autorskiego	26.09.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Zespół Autorski	
3.	Zatwierdzenie koncepcji przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia .	do 15.10.2005r.	<u>Dowódca 1 DZ</u> <u>Kierownik ćwiczenia</u>	
4.	Przeprowadzenie rekonesansu kierownictwa ćwiczenia	02.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Kierownictwo ćwiczenia	
5.	Opracowanie dokumentów dla kierownictwa ćwiczenia:	do 10.11.2005r.	SzeF sztabu kierownictwa ćwiczenia	
	a) Plan Przeprowadzenia Ćwiczenia	08.11.2005r.	<u>SzeF zespołu autorskiego</u> Zespół autorski	
	b) Ramowy plan pracy osobistej kierownika ćwiczenia i zastępcy kierownika ćwiczenia	06.11.2005r.	<u>SzeF zespołu autorskiego</u> wszystkie os. funkcyjne	
	c) Plan łączności kierownictwa ćwiczenia;	20.10.2005r.	<u>SzeF zespołu autorskiego</u> oficer d/s łączności	
	d) Plan zabezpieczenia działań wojsk;	23.10.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s działań taktycznych i ogniowych	
	e) Plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika;	20.10.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s działań taktycznych i ogniowych	
	f) Plan podawania wiadomości;	24.10.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s działań <u>taktycznych i ogniowych</u> oficer d/s rozpoznania	
	g) Schemat sytuacji tarczowej;	20.10.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s działań <u>taktycznych i ogniowych</u> oficer d/s szkolenia	
6.	Opracowanie dokumentów dla ćwiczących	Do 19.10.2005r.	<u>SzeF zespołu autorskiego</u> Zespół autorski	

Lp.	PRZEDSIĘWZIĘCIA	TERMINY	ODPOWIEDZIALNY WYKONAWCA	UWAGI
	a) Sytuacja wyjściowa na pierwszy dzień ćwiczenia;	05.11.2005r.		
	b) Rozkazy bojowe /zarządzenia/	05.11.2005r.		
7.	Przeprowadzenie konferencji planistycznych:			
	a) Przedwstępnej ;	24.09.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Szef zespołu autorskiego	
	b) Wstępnej ;	29.09.2005r.		
	c) Główniej ;	15.10.2005r.		
	d) Końcowej.	02.11.2005r.		
8.	Zakończenie opracowywania dokumentów do ćwiczenia.	11.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia	
9.	Wręczenie ćwiczącym rozkazu /zarządzenia/ lub wyciągu z nich w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia.	do 09.11.2005r.	Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia Szef zespołu autorskiego	
10.	Przygotowanie miejsc pracy i logistycznego zabezpieczenia kierownictwa ćwiczenia.	do 24.11.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s logistycznych	
11.	Przygotowanie rejonu ćwiczenia.	do 25.11.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s działań taktycznych i ogniowych	
12.	Zabezpieczenie logistyczne ćwiczących.	do 19.11.2005r.	Zastępca kierownika ćwiczenia d/s logistycznych	
13.	Organizacja systemu łączności kierownictwa ćwiczenia.	do 24.11.2005r.	Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia Szef zespołu zabezpieczenia teleinformatycznego	
21.	Wręczenie ćwiczącym sytuacji wyjściowej na pierwszy dzień ćwiczenia.	25.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia	
22.	Przygotowanie się uczestników ćwiczenia do udziału w ćwiczeniu	do 25.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Dowódcy pododdziałów	
23.	Prowadzenie szkolenia kierownictwa ćwiczenia.	23.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Kierownictwo ćwiczenia	
24.	Prowadzenie kontroli stanu przygotowania się uczestników ćwiczenia do udziału w ćwiczeniu.	25.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia, Zastępca kierownika ćwiczenia d/s logistycznych Zastępca kierownika ćwiczenia d/s	

Lp.	PRZEDSIĘWZIĘCIA	TERMINY	<u>ODPOWIEDZIALNY WYKONAWCA</u>	UWAGI
			działań taktycznych i ogniowych	
25.	Przyjęcie meldunku o gotowości do ćwiczenia kierownictwa i ćwiczących.	26.11.2005r.	<u>Kierownik ćwiczenia</u> Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia, Dowódcy pododdziałów	

1BRYGADA ZMECHANIZOWANA

ZATWIERDZAM

Ćwiczebne

Egz. nr 1

.....

dnia.....2005 r.

K O N C E P C J A
PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA
ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO 1batGB

(Dokument Odniesienia)

Mapa 1: 50 000

N-33-91, 92, 93 -A, B, C, D
N- 33-103, 104, 105 A, B, C,D

WARSZAWA

CZERWIEC 2005

1. PODSTAWA PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA:

- 1) Plan Zasadniczych Przedsięwzięć 1 BZ na 2005 rok,
- 2) Zasady organizacji szkolenia dowództw w Siłach Zbrojnych na lata 2003-2006,
- 3) Rozkaz dowódcy 1 BZ nr Z-1 z 17.12. 2004 roku do działalności 1BZ w 2005 roku,
- 4) Ramowy plan zgrywania systemu walki 1BZ,
- 5) Ramowy plan zgrywania systemu walki 1 bz,
- 6) Plan ćwiczeń i zasadniczych zamierzeń szkoleniowych 1BZ w 2005 roku,
- 7) Wytyczne szefa szkolenia 1 DZ do szkolenia wojsk w 2005 roku;
- 8) Wytyczne szefa sztabu 1 DZ ukierunkowujące działalność w 2005 roku.

2. DOKUMENTY ODNIESIENIA:

- 1) Organizacja szkolenia dowództw i sztabów w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1), Sztab Gen., Szkol. 802/2004
- 2) Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1.1), Szt. Gen., Szkol 803/2004
- 3) Operacje Połączone OP/01, Szt. Gen 2002, Szkol. 800/2002,
- 4) Regulamin Działań Taktycznych Wojsk Zmechanizowanych i Pancernych, Batalion, Kompania, DWŁąd 2000, DWŁąd 20/2000,
- 5) Jednolite Tło Strategiczno – Operacyjne Do Ćwiczeń i Treningów w Siłach Zbrojnych RP Na Lata 2005 – 2006

3. DANE OGÓLNE ĆWICZENIA:

1)	Kryptonim	brak
2)	Cel przeprowadzenia ćwiczenia	<ul style="list-style-type: none"> - Zgrać dowództwo batalionu, pododdziały batalionu, wzmocnienia i wsparcia w przygotowaniu i prowadzeniu obrony i natarcia w terenie lesisto-jeziornym, - Doskonalić ćwiczących w przyjmowaniu ugrupowania bojowego i organizacji systemu ognia w rzeczywistych warunkach terenowych, - Sprawdzić osiągnięcie pełnej gotowości bojowej (z ograniczeniami czasu pokoju) w tymczasowym rejonie przebywania ćwiczących.
3)	Temat	„BATALION ZMECHANIZOWANY W OBRONIE I NATARCIU”
4)	Forma/rodzaj	- Ćwiczenie Taktyczne Batalionu ze strzelaniem
5)	Termin przeprowadzenia ćwiczenia	- 19 ÷ 22.11.2005 roku Etap I – Obrona bz (19 2300 LIS – 20 2200 LIS) Etap II – Natarcie bz (20 2200- 22 1000 LIS)
6)	Miejsce	- OSPWL DRAWSKO POMORSKIE.
7)	Struktura kierownictwa ćwiczenia	- załącznik B
8)	Osoby funkcyjne	
	Kierownik ćwiczenia	- Dowódca 1BZ
	Zastępca kierownika ćwiczenia	- zca dowódcy 1BZ
	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych	- szef szkolenia 1 BZ
	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. logistycznych	- szef logistyki 1BZ

	Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia	- szef sztabu 1BZ
	Szef zespołu autorskiego	- szef szkolenia 1BZ
9)	Uczestnicy i struktura organizacyjna ćwiczenia	- 1batGB – 1 bz z1 kcz/1 bcz, 1 das, 1dplot, 1plsap/1ksap, plmz/1ksap – główny ćwiczący - 1 bdow; 1ksap bez 1plsap, plmz; 1krozp; 1kzaop; 1krem; 1kmed; 1plpchem – drugoplanowy ćwiczący - 2kz (bez plz) z 2 bz – strona przeciwna

4. OGÓLNE WYMAGANIA ĆWICZENIA:

1) Istotą ćwiczenia jest kontynuowanie zgrywania systemów walki 1BZ, sprawdzenie zdolności bojowej 1bz do wykonywania zadań bojowych w dzień i w nocy.

W ćwiczeniu rozpatrywane będą problemy taktyczne prowadzenia działań taktycznych przez batalion zmechanizowany:

- Przygotowanie obrony przez batalion bez styczności z przeciwnikiem,
- Prowadzenie walki obronnej,
- Przygotowanie natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem,
- Prowadzenie natarcia z forsowaniem przeszkody wodnej,
- Wykonywanie zadań ogniowych w dzień i w nocy,

2) Ćwiczenie opracowane będzie na scenariuszu do ćwiczenia dowódczo-sztabowego pk. „ZUBR 05” z odniesieniem do terytorium Polski.

5. CELE I ZAGADNIENIA ĆWICZENIA:

1) **Zasadniczym celem ćwiczenia jest:**

a) *Uczyć wybrane zespoły funkcjonalne SD brygady w organizowaniu i zabezpieczeniu działań pododdziałów ogólnowojskowych i rodzajów wojsk.*

b) **Doskonalić:**

➤ *Dowódcę das w planowaniu i realizacji zadań wsparcia bezpośredniego w trakcie działań bojowych;*

➤ *Dowódcę daplot w planowaniu i prowadzeniu osłony elementów ugrupowania bojowego brygady;*

➤ *Dowódcę bdow w organizacji stanowiska dowodzenia brygady i zabezpieczeniu funkcjonowania systemu dowodzenia;*

➤ *Dowódcę ksap w realizacji zadań wsparcia inżynierskiego brygady;*

➤ *Dowódcę kr w prowadzeniu rozpoznania na rzecz elementów ugrupowania bojowego brygady;*

➤ *Dowódcę kzaop w organizacji i funkcjonowaniu BPZ;*

➤ *Dowódcę krem w organizacji i funkcjonowaniu PZUS;*

➤ *Dowódcę kmed w organizacji i funkcjonowaniu elementów BPO.*

c) **Zgrywać system dowodzenia, rozpoznania, rażenia oraz elementy systemu zabezpieczenia logistycznego brygady podczas prowadzenia działań bojowych przez elementy ugrupowania bojowego brygady;**

d) **Sprawdzić :**

– przygotowanie dowódcy 1batalionu zmechanizowanego do dowodzenia batalionem w walce;

– stopień zdolności 1batalionu zmech. do wykonywania zadań zgodnie z przeznaczeniem;

– stopień zdolności 1das i 1dplot do wykonywania zadań zgodnie z przeznaczeniem.

2) **Zagadnienia szkoleniowe ćwiczenia:**

a) Ogłoszenie alarmu

b) Zapoznanie ćwiczących z sytuacją wyjściową do ćwiczenia

- c) Zajęcie rejonu ześrodkowania
- d) Sprawdzenie osiągnięcia przez ćwiczących gotowości bojowej w rejonie ześrodkowania
- e) Przygotowanie obrony bez styczności z przeciwnikiem
- f) Prowadzenie walki obronnej
- g) Przygotowanie natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem
- h) Prowadzenie natarcia z forsowaniem przeszkody wodnej
- i) Przemieszczenie batalionu do rejonu czasowego pobytu
- j) Odtworzenie zdolności bojowej

6. SYTUACJA WYJŚCIOWA DO ĆWICZENIA:

1) Sytuacja ogólna

WISLANDIA: W 1992 roku na wodach terytorialnych Morza Bałtyckiego WISLANDII, geolodzy z przedsiębiorstwa – Wislandzkie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo (WGNiG), odkryli złoża ropy naftowej i gazu ziemnego, które zostały ocenione jako średnio zasobne, lecz opłacalne w eksploatacji. Z uwagi na znacznie ograniczone możliwości finansowe WISLANDII wykonano relatywnie niewielkie inwestycje w budowę infrastruktury wydobywczej, która umożliwiła wydobycie jedynie 560 tys. ton ropy naftowej rocznie, co pokrywało jedynie 3 proc. zapotrzebowania kraju na ten surowiec.

Przystąpienie WISLANDII do Unii Eurolandu oraz związane z tym dostosowanie prawa do jej standardów, stworzyło nowe możliwości w zakresie udzielania koncesji na poszukiwanie i eksploatację kopalini przedsiębiorstwom z innych państw.

BALTA – jako regionalny potentat w wydobyciu ropy naftowej i gazu ziemnego, w oparciu o dochody uzyskiwane z ich sprzedaży od kilkudziesięciu lat systematycznie unowocześnia i rozwija infrastrukturę oraz tworzy nowe gałęzie przemysłu. Niemniej jednak dochody uzyskiwane z eksportu tych surowców, w dalszym ciągu stanowią główne źródło dochodów skarbu państwa oraz podstawy rozwoju gospodarki narodowej.

W obliczu kurczenia się zasobów złóż eksploatowanych na Morzu Północnym oraz w szelfie Morza Norweskiego, BALTA podjęła energiczne próby dotarcia do nowych złóż tych surowców.

Doniesienia o odkryciu i rozpoczęciu eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w basenie Morza Bałtyckiego przez WISLANDIĘ, spowodowały natychmiastową reakcję władz BALTY. Delegacja rządowa BALTY, podczas spotkania roboczego w 1994 roku w Warszawie, podkreśliła, że przedmiotowe złoża zostały odkryte już w latach siedemdziesiątych przez jej przedsiębiorstwo geologiczne, lecz ze względu na ich niedogodne położenie i trudne warunki eksploatacji były traktowane jako rezerwowe. W związku z powyższym BALTA domagała się od WISLANDII zagwarantowania prawa do eksploatacji tych złóż przez jej przedsiębiorstwa. W odpowiedzi, władze WISLANDII powołując się na przepisy prawa międzynarodowego oraz brak dokumentów potwierdzających informacje BALTY o rzekomym wcześniejszym odkryciu złóż, odrzuciła jej żądania.

W obliczu nieskuteczności działań dyplomatycznych oraz braku poparcia środowisk międzynarodowych dla swoich żądań, BALTA przystąpiła do realizacji bardziej radykalnych metod osiągnięcia założonych celów.

Rozpoczęto na dużą skalę prowadzenie ćwiczeń z wojskami, w ramach których uwypukla się działania ofensywne marynarki wojennej przy współdziałaniu sił powietrznych, piechoty morskiej i wojsk aeromobilnych. W ramach ćwiczeń ciągle dochodzi do naruszenia strefy powietrznej i wód terytorialnych WISLANDII.

W ostatnim okresie doszło do kilku przypadków wysadzenia szybów wydobywczych oraz newralgicznych elementów znajdującego się w budowie rurociągu, a Straż Graniczna WISLANDII zatrzymała jacht z grupą dwunastu obywateli BALTY, których wyposażenie wskazywało na rozpoznawczy charakter ich „rejsu”.

W stosunku do obywateli WISLANDII prowadzi się wnikliwe kontrole, podczas których kwestionuje się ważność ich dokumentów osobistych. Odnotowano także przypadki bezzasadnego zatrzymania przedstawicieli WISLANDII na posterunkach granicznych oraz kradzieży ich dokumentów i rzeczy osobistych.

Podnoszona selektywnie gotowość bojowa wybranych jednostek oraz zakres realizowanych przedsięwzięć wskazują, że nie można wykluczyć interwencji zbrojnej BALTII w celu opanowania północnych obszarów WISLANDII, by z pozycji siły rozpocząć negocjacje.

Zaistniała sytuacja zmusiła władze WISLANDII do podjęcia kroków dyplomatycznych w tym do wystąpienia do sekretarza ONZ o ustanowienie misji obserwacyjnej ONZ na jej terytorium. Wniosek został odrzucony przy sprzeciwie BELANDU i DALII. Spotykając się z wrogim nastawieniem sąsiadów, zwłaszcza DALII i BELANDU władze WISLANDII przystąpiły do osiągania gotowości bojowej przez jej siły zbrojne.

SZ BALTII prawdopodobnie utworzą Główne Zgrupowanie Uderzeniowe w składzie 1 KZ z DPanc/2KZ i 3 KPanc i po operacji desantowej zostaną ześrodkowane w rejonie SZCZECIN – ŚWINOUJŚCIE – STARGARD SZCZECIŃSKI oraz Pomocnicze ZU w sile do dwóch DZ/2KZ w rejonie GORZÓW WIELKOPOLSKI-STARGARD SZCZECIŃSKI.

Prowokowane są incydenty graniczne oraz podejmowane próby przerzutu broni i amunicji przez granicę.

Zakres wykonywanych przedsięwzięć, rozmieszczanie oraz stopień ukończenia i wyszkolenia wojsk BALTII świadczy o możliwości rozpoczęcia działań wojennych za około 2 do 4 dni.

W związku z prowadzeniem przez BALTII nieprzyjaznej działalności mającej na celu przyłączenie do siebie spornych terenów, siłami reagowania 1KZ, wydzielonymi wojskami OT oraz siłami SG przystąpiono do wzmocnienia granicy państwowej na ODRZE obronie wybrzeża morskiego.

W obszarze odpowiedzialności 1KZ od początku października br. działania osłonowe wzdłuż granicy państwowej organizują 12 BZ, 7 BZ, 17BZ.

2) **Sytuacja szczegółowa**

BALTA:

10 DZ prowadzi natarcie w kierunku: DRAWNO (WU9751), BUCIERZ (WU2451) i do 5.30 18.11, siłami 1 BZ i 3 BPanc opanowała rubież: MIEŁĘCIN (WU7932), (KLASZTORNE (WU7449), PIECZYSKA (WU7777).

Pierwszorzutowe brygady po wprowadzeniu odwodów, dążą do rozbicia przeciwnika i do wieczora 19.11 opanowania rubieży STUDNICA (WU2243), BUCIERZ (WU2451), KARWICE (WU2553), a oddziałami wydzielonymi uchwycenia przesmyków między jeziorami w rejonie: OLESZNO (WU2551), DZIKOWO (WU2654), ŚWINIARY (WU2553). 2 BZ – odwód 10 DZ w marszu, czołem kolumny 3 km płn. GŁUSKO (WU7863).

10 DZ po przegrupowaniu sił w godzinach nocnych, od rana 20.11 przechodzi do natarcia siłami 1 i 2 BZ wykonując główne uderzenie w kierunku: BUCIERZ – DRAWSKO POMORSKIE (WU3254), rozbija przeciwnika w rejonie jezior: STUDNICA, BUCIERZ, JELENIE, LUBIE i po wprowadzeniu odwodu w sile 3 BPanc opanowuje do końca dnia rubież USTOK (WU3448), ZARAŃSKO (WU3656), DALEWO (WU3357)

Ukończenie 10 DZ:

- w ludziach – 80 %
- w sprzęcie bojowym – 90 %.

WISLANDIA:

1 BZ w rejonie GOGUŁCZYN (WU3455), IŃSKO (WU2137), ŻABIN (WU2172) do 5.25 18.11 osiągnęła gotowość do dalszych działań bojowych.

Ćwicząca 1 batGB zajmuje rejon: KONOTOP (WV2156), pkt. 114,4 (WV2354), wieża obserwacyjna (WV2154).

W zaistniałej sytuacji na polu walki istnieje obawa, że część sił 1 DZ walczących z 10 DZ, nie będzie mogła zatrzymać przeciwnika na rubieży jezior: STUDNICA, LUBIE.

1 BZ otrzymuje zadanie obrony rejonu: KARWICE (WU2458), STUDNIA (WU2243), JEZIORO CZAPLE (WV2749) i niedopuszczenia do przerwania się przeciwnika w kierunku: BUCIERZ – DRAWSKO POMORSKIE.

Dowódca 1 BZ zamierz: dwoma batalionami w pierwszym rzucie, skupiając główny wysiłek obrony w rejonie: BUCIERZ, KONOTOP (WU2156), OLESZNO (WV2551), nie dopuścić do przerwania się przeciwnika w kierunku: BUCIERZ – DRAWSKO POMORSKIE.

Odwód – bz z bcz (bez kcz) wykorzystać w pierwszej kolejności do kontrataku w rejonie głównego wysiłku obrony lub przy zaistnieniu niekorzystnej sytuacji, do obrony drugiej pozycji: WOLICZNO (WU2849), MIELENKO DRAWSKIE (WV2763), GUDOWO (WU2857).

1 batGB przechodzi do obrony rejonu: BUCIERZ, KONOTOP, pld. ŚWINIARY (WV2652) i nie dopuszcza do przerwania się przeciwnika w kierunku: BUCIERZ – DRAWSKO POMORSKIE. W wypadku włamania rozbija przeciwnika i załamuje ostatecznie jego natarcie na rubieży: wzg. 116,3 (WV2455), OLESZNO (WV2551). Następnie pozostaje w gotowości do natarcia w ramach przeciwuderzenia w kierunku OLESZNO – NOWY ŁOWICZ (WV1851), sforsowania jeziora ZŁY ŁĘG, uchwycenia węzła dróg (WV1159) i osłony z kierunku wschodniego głównego zgrupowania uderzeniowego dywizji.

3) Skład stron

WISLANDIA

ZT./ODDZIA LY/ PODODDZIA LY	STAN OSOBO WY	ART. 122	ART. RAK. BM- 21	M. 120 *M. 82	CZOL G PT- 91	BWP	PLOT ZSU 23-4	PPK	PLOT S-2/ ZU 23-2	PLOT OSA	POJ. INNE	ŚMIGL. BOJ.
1 KZ												
1DZ												
1BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
2BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
3BPanc	3104	24		6	117	40	4	6	24/8		869	
1bdow	588								4/2		206	
1pa	827	48	24								114	
1prplot	628								24/8	16	220	
1br	480					9					100	8
1bsap	814										172	
1plog	1452										440	
1bZW	320										87	
1kpchem	107										29	
1kwe	70										14	
16 DZ												
20BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
15BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
9BPanc	3104	24		6	117	40	4	6	24/8		869	
16bdow	588								4/2		206	
16pa	827	48	24								114	
16prplot	628								24/8	16	220	
16br	480					9					100	8
16bsap	814										172	
16plog	1452										440	
16bZW	320										87	
16 kpchem	107										29	
16kwe	70										14	
12BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
7BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
17BZ	3825	24		18	39	80	4	9	24/16		837	
JEDN. 1KZ												
1Bsap	1200											
1ppont	1240											
1GDPsych.	76											
100 ebśr	220											

BALTA

ZT/ODDZIAŁ Y/ PODODDZIAŁY	STAN OSOB OWY	ART. 152	ART. 122	ART. RAK	M. 120 *M. 82	CZOL GT-72	BWP	TROP INNE	PPK	ART. PPAN C	PLOT S-2	PLOT OSA	TUNG USKA	SMIG L BOJ
GZU														
1 KZ														
1DZ														
10BZ	4898		18	9	32	60	120	140	21	12	63		12	
11BZ	4898		18	9	32	60	120	140	21	12	63		12	
12BPanc	4571		18	9	24	90	80	139			63		12	
1bdow	630							28						
1pa	430	18	18	18				8						
1prplot	825										27	27	24	
1ppanc	460								36	18				
1br	315							30						
1bsap	544							24						
1brem	420							18						
1bzaop	440							6						
1bmed	278							12						
1bZW	320													
1kpchem	180							12						
1krel	120													
1eśr-l	150													
10 DZ														
1BZ	4898		18	9	32	60	120	140	21	12	63		12	
2BZ	4898		18	9	32	60	120	140	21	12	63		12	
3BPanc	4571		18	9	24	90	80	139			63		12	
10bdow	630							28						
10pa	430	18	18	18				8						
10prplot	825										27	27	24	
10ppanc	460								36	18				
10br	315							30						
10bsap	544							24						
10brem	420							18						
10bzaop	440							6						
10bmed	278							12						
10bZW	320													
10kpchem	180							12						
10krel	120													
10eśr-l	150													
3 DPanc/2 KZ														
30BZ	4898		18	9	32	60	120	140	21	12	63		12	
31BPanc	4571		18	9	24	90	80	139			63		12	
32BPanc	4571		18	9	24	90	80	139			63		12	
3bdow	630							28						
3pa	430	18	18	18				8						
3prplot	825										27	27	24	
3ppanc	460								36	18				
3br	315							30						
3bsap	544							24						
3brem	420							18						
3bzaop	440							6						
3bmed	278							12						
3bZW	320													
3kpchem	180							12						
3krel	120													
3eśr-l	150													
3 K.Panc														
40 pcz	2780		18	9	18	90	80	140			63		12	
41pcz	2780		18	9	18	90	80	140			63		12	
42pcz	2780		18	9	18	90	80	140			63		12	
43pz	3200		18	18	32	60	120		21	12				
44pz	3200		18	18	32	60	120		21	12				
4bdow	630							28						
4pa	430	18	18	18				8						
4prplot	825										27	27	24	
4ppanc	460								36	18				
4br	315							30						

4) **Etapy i przebieg ćwiczenia:**

ETAP I Obrona bz-

- a) Przygotowanie obrony bez styczności z przeciwnikiem.
- b) Prowadzenie walki obronnej

ETAP II Natarcie bz-

- a) Przygotowanie natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.
- b) Prowadzenie natarcia z forsowaniem przeszkody wodnej

Ćwiczenie rozpocznie się w nocy z 18 na 19 listopada ogłoszeniem stanu pełnej gotowości bojowej przez służbę operacyjną w rejonie pobytu, obozowiska KONOTOP. Ćwicząca 1batGB ze środkami wzmocnienia przegrupuje się do rejonu alarmowego (wyznaczonego na czas pobytu na poligonie), a po sprawdzeniu gotowości bojowej otrzyma zadanie do zajęcia rejonu (wyjściowego do ćwiczenia) i zorganizowania obrony bez styczności z przeciwnikiem.

Od rana 19.11 1 batGB będzie organizowała obronę do rana 20.11, w tym gotowość systemu ognia do godzin wieczornych 20.11. Od rana 20.11 1 batGB rozpocznie walkę w celu załamania natarcia przeciwnika, w tym czasie odbywa się **KIEROWANIE OGNIEM w obronie kz, kcz i da**. Po odbyciu strzelania, złożeniu przez dowódcę 1batGB meldunku o rozładowaniu broni i załamaniu natarcia przeciwnika, dowódca 1 BZ stawia dla dowódcy 1 batGB zadanie bojowe do natarcia. W nocy 20/21.11 1 batGB organizuje natarcie i od rana 21.11 prowadzi natarcie, w tym czasie odbywa się **KIEROWANIE OGNIEM w natarciu kz, plcz i da**, forsuje jezioro ZŁY ŁĘG i przechodzi do obrony w celu osłony skrzydła głównego zgrupowania uderzeniowego brygady.

5) **Oczekiwany Stan Końcowy Ćwiczenia**

Ćwiczenie taktyczne batalionu zakończy się w godzinach popołudniowych 22.11 złożeniem meldunku przez dowódcę 1 batGB o sforsowaniu j. ZŁY ŁĘG i załamaniu kontrnatarcia przeciwnika, a praktycznie po powrocie 1 batGB do parku wozów bojowych obozowiska KONOTOP.

7. **USTALENIA ORGANIZACYJNE:**

1) **Zakres opracowywanej dokumentacji do ćwiczenia**

Do przeprowadzenia ćwiczenia opracować następujące dokumenty:

- koncepcja przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia;
- plan (harmonogram) przygotowania ćwiczenia;
- plan przeprowadzenia ćwiczenia;
- plan pozoracji pola walki i działań przeciwnika;
- schematy sytuacji tarczowej;
- plan zabezpieczenia działań wojsk

2) **Zasady współpracy z mediami**

W celu zapewnienia efektywnej współpracy z mediami wyznaczam rzeczownika prasowego brygady odpowiedzialnego za kontakty z mediami.

3) **Uczestnicy i termin przeprowadzenia rekonesansu rejonu ćwiczenia**

Rekonesans zespołu autorskiego do ćwiczenia w dniu 15.09.2005.

W rekonesansie oprócz zespołu autorskiego udział wezmą: szefowie RW, kierownik pasa taktycznego KONOTOP, szef logistyki. Rekonesans odbędzie się w następujących punktach: pkt. 123,3, wieża artyleryjska.

Rekonesans kierownictwa ćwiczenia w dniu 10.10. 2005. W rekonesansie udział wezmą:

- Kierownik ćwiczenia
- Zastępca kierownika ćwiczenia ds. Działań taktycznych i ogniowych

- Szef sztabu kierownictwa ćwiczenia
 - Szef zespołu autorskiego
 - Dowódca 1 das
 - Komendant OSPWL DRAWSKO POMORSKIE.
- 4) Zasady ochrony informacji o ćwiczeniu i zabezpieczenie rejonu ćwiczenia

W planowanym ćwiczeniu przyjąć, że wymiana informacji za pośrednictwem technicznych środków łączności i informatyki realizowana jest w trybie jawnym. Opracowywane, przesyłane i przechowywane dokumenty nie posiadają klauzuli tajności. Jednak w celu zachowania realizmu ćwiczenia oraz w ramach treningu należy zrealizować następujące przedsięwzięcia z zakresu zabezpieczenia procesu obiegu i wymiany informacji niejawnych w czasie opracowania ćwiczenia:

a) *W zakresie obiegu dokumentów:*

- przypomnieć (zapoznać) zespół autorski z uregulowaniami zawartymi w dokumentach:
 - Ustawa o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11 z dnia 08.02.1999 r.);
 - Zarządzenie nr 10/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 05.06.2000 r.

W oparciu o ww. dokumenty zorganizować kancelarię ćwiczebną, w której należy ewidencjonować i przechowywać wszystkie dokumenty związane z ćwiczeniem;

- zasady dostępu do pomieszczeń wydzielonych na potrzeby zespołu autorskiego uregulować w instrukcji służby dyżurnej – dyżurnego dowództwa 1BZ;
 - dokonać analizy oraz przygotować plan ochrony i obrony rejonów (obiektów) biorących udział w ćwiczeniu;
- b) *w zakresie wymiany informacji poprzez techniczne środki łączności i informatyki:*
- przypomnieć ćwiczących z uregulowaniami zawartymi w dokumentach:
 - Ustawa o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11 z dnia 08.02.1999 r.);
 - DBBT-802A Bezpieczeństwo systemów i sieci teleinformatycznych. Wskazówki i zalecenia;
 - DBBT-801A Ustawienia zabezpieczeń Windows NT 4.0 w systemach przetwarzających informacje niejawne;
 - DBBT-301A Wytoczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego kancelarii, kryptograficznych, stacji łączności kryptograficznej oraz pomieszczeń wydzielonych przeznaczonych do przetwarzania informacji niejawnych;
 - BTPO-701A Wytoczne w sprawie instalacji urządzeń przeznaczonych do przetwarzania informacji niejawnych.
 - planowanie sieci i systemów łączności oraz systemów teleinformatycznych realizować w oparciu o ww. dokumenty.
- c) *dokonać analizy oraz przygotować plan ochrony i obrony rejonów (obiektów) wydzielonych w czasie ćwiczenia na potrzeby bezpieczeństwa teleinformatycznego.*
- d) *Rejon ćwiczenia ubezpieczyć zgodnie z instrukcjami bezpieczeństwa dla każdego z obiektów OSPWL.*

5) Organizacja szkoleń:

a) Kierownictwa ćwiczenia.

- Z zakresu DD/7.1, DD/7.1.1 w dniu 14 WRZE 2005 r.;

- W zakresie kierowania ćwiczeniem w tym wykonywanie i zabezpieczenie zadań ogniowych w dniu 18 WRZE 2005 r.;
 - b) Rozjemców taktycznych i ogniowych
 - Z zakresu obowiązujących zasad BHP w czasie ćwiczenia w dniu 14 WRZE 2005 r.;
 - Zapoznanie z przebiegiem ćwiczenia 20 WRZE 2005 r.;
 - c) Pozoracji pola walki
 - Szkolenie pododdziału podgrywającego działanie przeciwnika odbędzie się w dniu 20 WRZE 2005 r.;
 - d) Z zakresu przestrzegania zasad bezpieczeństwa dla całości ćwiczących w dniu 23 WRZE 2005 r.;
- 6) Organizacja „Dnia dostojnych gości”
 „VIP – day” zorganizować w dniu 21.11. 2005, w planie przewidzieć:
- obserwację wykonywania zadań ogniowych przez 1 batGB,
 - działanie 1 batGB przy forsowaniu przeszkody wodnej,
 - ognisko dla gości w rejonie Jez. ZŁY ŁĘG.

8. ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE I ADMINISTRACYJNE:

- 1) Zestawienie ilości zasadniczych środków materiałowych przewidzianych na zabezpieczenie przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia:

Lp.	Poddział	BWP 1	Honker	PT-91	2S-1	ZSU-23-4	NUR 22	AS-2	AS-250	ADK-11	ZWDSZI	BI SAM	RD 115	ZWD-3	C.P	L-2	WOP	MORS	ZWD 10r	RWL-1m	Cyrkon	P-PA	san. sanit	
1	1 bz	46	5					1	1		1	1	1		3		1	2			1	2	3	
2	bdow		6					4	2	2	1	2		1		1				1				1
3	das		1		8										2		1	1						2
4	dplot		1			3	1	2											1					1
5	ksap		1																					
6	kr																							
7	krem		1																			1		
8	kzaop		1												2									
9	3 kez			13																				
	RAZEM	46	16	13	8	3	1	7	3	2	2	3	1	1	7	1	2	3	1	1	1	2	7	

Ep.	Pododdział	Sam. Osob.	AUTOBUS	RWS	PAD8	LUBLIN	R-140	chlodnia	Furgon	Agregat	BRDM-2rs	IRS2	KP-340	KPZ-100	URZ grzewcze	BRDM-ZBIK	HONDA	MTLB	SCT SPEC	SL-34	TRI	EO-1	SCT	
1	1 bz																					3	16	
2	bdow	1	1	1	1	1	2	1	1	4	1	2	1	2	12									14
3	das																							14
4	dplot																							7
5	ksap																			2	3			
6	kr															3	2							
7	krem									11			1					4	25					18
8	kzaop							1					1	1								1		79
9	3 kcz															3								1
	RAZEM	1	1	1	1	1	2	2	1	15	1	2	3	3	12	6	2	4	25	2	3	4	149	

LIMITY ŚRODKÓW BOJOWYCH I ŚRODKÓW POZORACJI POLA WALKI

Lp.	Pododdział	AMUNICJA ARTYLERYJSKA I STRZELECKA																																		
		3.	2.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.							
1.	1 bz z 3kcz das	117	102												64																					
			149	30																																
2.	amunicja ślepa																																			
3.	pozoracja i imitacja																																			
ŚRODKI MINERSKO - ZAPOROWE																																				
		Trot 100 0g szt.	Trot 400 gszt	Zap ER G	Zap ER G	Zap ER G	Spl ATA T	Lon Pro mb.	Lon Det mb.	Lon t Det mb.	ZB- WZ WD kpl	Nab syg. PS																								
	ksap	290	240	13	261	425	50	350	2	12																										

LIMITY PALIWA

LP.	Pododdział	Olej napędowy	Benzyna samochodowa	Benzyna lotnicza
1.	1bz	25 000	600	
2.	das	6 000	200	
3.	dplot	3 500	40	
4.	bdow	6 000	400	300
5.	kzaop	2 000	-	
6.	krem	4 900	350	
7.	ksap	1 500	-	
8.	kr	1 500	200	
9.	3kcz	16 000	100	
10.	RAZEM	66 400	1890	300

2) Zestawienie kosztów eksploatacji uzbrojenia i sprzętu technicznego, zużycia amunicji i innych środków oraz ogólny koszt ćwiczenia:

LP.	Wyszczególnienie	Koszt w zł	Uwagi
1.	Zużycie paliwa	186 235	
2.	Zużycie środków bojowych i pozoracji pola walki	563 980	
3.	Szkolenie żołnierzy rezerwy	120 000	
4.	Żywnienie ćwiczących i dodatek operacyjny	350 200	
5.	Mapy i środki biurowe	23 000	
6.	Inne	15 000	
7.	RAZEM KOSZT ĆWICZENIA	1 258 215	

3) Obsługa administracyjna.

Całość obsługi administracyjnej ćwiczenia, w tym zapewnienie odpowiedniej ilości materiałów piśmiennych i dokumentów ćwiczącym zapewnia szef S-1. W trakcie prowadzenia ćwiczenia szef S-1 zapewni prawidłowe funkcjonowanie kancelarii ćwiczenia.

9. SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z ĆWICZENIA:

1) Miejsce, czas i uczestnicy omówienia

Omówienie wstępne- Obozowisko KONOTOP- 22.11.2005- godz. 14.00- cały stan osobowy biorący udział w ćwiczeniu.

Omówienie szczegółowe- sala 110/bl. 101- 02.12.2005- godz. 10.00- kadra od dowódcy plutonu wzwyż.

2) Terminy składania sprawozdań

Sprawozdanie wstępne z ćwiczenia- do 25.11.2005

Sprawozdanie końcowe z ćwiczenia- do 15.11.2005

**KIEROWNIK
ĆWICZENIA**

Załączniki obowiązkowe:

ZALĄCZNIK A – SCHEMAT SYTUACJI TAKTYCZNEJ DO ĆWICZENIA – KALKA NR 1
(w opasce)

ZAŁĄCZNIK B – STRUKTURA ORGANIZACYJNA KIEROWNICTWA ĆWICZENIA.



Tabela 1. Zaokrąglone odległości strzału bezwzględnego do figur bojowych

L.p.	Rodzaj broni	Numery figur bojowych i odległości strzału bezwzględnego w metrach								
		21, 21a,c, 22, 22a,c, p	23a,g, p, 27 27a,c, 31b	30a,c p, 31 31a,c, 52b	34,34a c, 35, 35a,c, 36, 36a,c, 40, 40a,c, p, 44, 44a,c	52, 52a,c	49, 49a, c	50, 50a,c, 56a,c	50b, 56b, 60b	60, 60a,c, 57
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	7,62 mm km	350	450	600	800	900	-	-	-	-
2.	12,7 mm wkm	-	-	600	750	-	750	-	550	90
3.	76 mm armata	-	-	-	700	850	700	850	600	850
4.	100 mm armata	-	-	-	900	1100	1000	1200	800	1300
5.	125 mm armata	-	-	-	900	1100	900	1100	700	1150
6.	23 mm armata (wkładka)	-	-	-	900	900	800	900	700	1000
7.	14,5 mm wkładka	-	-	-	650	800	750	750	600	900
8.	kbkAK, RPK, RPD	300	350	500	600	600	-	-	-	-
9.	5,45 RKM (RPK-74), kbw SWD	400	500	600	700	800	-	-	-	-
10.	5,45 kbkAK, kmPK (PKS) PKT	400	500	600	800	800	-	-	-	-
11.	pm-63	100	100	-	-	-	-	-	-	-
12.	rgppanc-7	-	-	-	-	-	250	300	200	300
13.	73 mm armata, działo, SPG-9	-	-	-	700	850	-	800	500	800

**Tabela 2. Średnie normy zużycia amunicji do zniszczenia (trafienia) jednego celu.
(przy strzelaniu z czołgów LEOPARD 2 A4)**

Sposób prowadzenia ognia	Odległość otwarcia ognia		
	W zasięgu strzału bezwzględnego	Dodatkowo na każde 500 m powyżej odległości strzału bezwzględnego (przy strzelaniu z armaty)	Dodatkowo na każde 200 m powyżej odległości strzału bezwzględnego (przy strzelaniu z lufą wkładkową lub km)
Liczba nabojów podczas strzelania z armaty wozu bojowego			
W miejscu	2	1	1
Podczas przystanków i w ruchu bez użycia stabilizatora uzbrojenia	3	1	1
W ruch z użyciem stabilizatora uzbrojenia	3	1	1
Liczba nabojów podczas strzelania z karabinu maszynowego / wkm na wozie bojowym			
W miejscu	10/20		5/10
Z przystanku	15/30		8/16
W ruchu ze stabilizatorem w dwóch płaszczyznach	15/30		8/16

UWAGI:

- 1) Podczas ześrodkowania ognia trzech i więcej wozów bojowych (strzelających) do jednej figury bojowej (celu) liczbę nabojów powiększa się o 50%,
- 2) Podczas strzelań do celów ruchomych poruszających się ruchem skośnym lub poprzecznym liczbę nabojów powiększa się o 25%,
- 3) Podczas strzelań w trudnych warunkach meteorologicznych (boczny lub skośny wiatr wiejący z prędkością powyżej 10 m/s, intensywne opady śniegu lub deszczu, mgła) liczbę nabojów powiększa się o 50%,
- 4) W mianowniku tabeli podano liczbę amunicji do karabinów maszynowych, których szybkostrzelność przekracza 700 strzałów/minutę.

**Tabela 3. Zestawienie liczby figur bojowych do ćwiczeń w kierowaniu ogniem.
(dla pododdziałów wyposażonych w czołgi LEOPARD 2 A4)**

Pododdział	LICZBA FIGUR BOJOWYCH							
	W NATARCIU				W OBRONIE			
	cele armatnie	cele ppanc. piechoty	inne cele piechoty	razem	cele armatnie	cele ppanc. piechoty	inne cele piechoty	Razem
Drużyna zmechanizowana	1 - 2	1 - 2	6 - 8	8 - 12	2 - 3	1 - 2	8 - 10	11 - 15
PLUTON:								
zmechanizowany	4 - 6	4 - 6	20 - 24	28 - 36	10 - 13	18 - 24	73 - 84	101 - 121
Czołgów	3 - 5	2 - 4	12 - 17	17 - 26	9 - 12	7 - 9	25 - 29	41 - 50
KOMPANIA:								
zmechanizowana	10 - 12	10 - 12	47 - 52	67 - 76	49 - 53	54 - 72	152 - 174	255 - 299
Czołgów	9 - 11	8 - 12	33 - 44	50 - 67	30 - 39	21 - 27	62 - 70	113 - 136

UWAGI:

1. Każda figura bojowa stanowi oddzielny cel;
2. Cele powinny być ukazujące się i ruchome;
3. w przypadku braku pełnego zaopatrzenia w amunicję, wymienione liczby figur bojowych w obronie mogą być zmniejszone do 50%;
4. w czasie realizacji zadań ogniowych w ramach ćwiczeń taktycznych pododdziałów nie mających na swoim wyposażeniu wozów bojowych, do składu pól tarczowych nie zalicza się celów armatnich, a przyjmuje się tylko liczbę pozostałych celów.

Tabela 4a. Średnie normy zużycia amunicji do zniszczenia (trafienia) jednego celu

Rodzaj uzbrojenia	Postawa strzelecka	Średnia odległość strzelania (m) i liczba amunicji (szt.) na zniszczenie jednego celu						
		100	200	300	500	700	900	1000
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
kbaK, pistolet maszynowy, ręczny karabin maszynowy na dwójnogu	leżąca (stojąca) z wykorzystaniem podpórki – z dwójnogu	$\frac{3}{3}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{4}$	$\frac{12}{6}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{30}{15}$	$\frac{40}{-}$
	leżąca z wolnej ręki	$\frac{4}{3}$	$\frac{6}{4}$	$\frac{10}{6}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{30}{15}$	-	-
	kłęcząca	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{15}{10}$	$\frac{25}{20}$	$\frac{40}{30}$	-	-
	z krótkiego zatrzymania (stojąca)	$\frac{8}{5}$	$\frac{15}{10}$	$\frac{20}{15}$	$\frac{30}{25}$	-	-	-
	w marszu	$\frac{15}{10}$	$\frac{20}{15}$	$\frac{-}{25}$	-	-	-	-
	z burty (ponad burta bojowego wozu piechoty i transportera opanc.) w miejscu i z krótkich zatrzymań	$\frac{4}{4}$	$\frac{7}{5}$	$\frac{12}{7}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{40}{20}$	-	-
	w marszu	$\frac{10}{6}$	$\frac{20}{15}$	-	-	-	-	-
karabin wyborowy	leżąca (stojąca) z podpórka	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$
	leżąca z wolnej ręki	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$
	kłęcząca	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$	-
	z krótkiego zatrzymania stojąca	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$	-	-
karabin maszynowy PK (PKS)	z podstawy (trójnóg)	3	6	10	15	30	40	-
	ogień posiewany (cele na froncie szer. 10 m przy rażeniu 50% celów)	16	17	20	25	30	40	-

7,62 mm karabin maszynowy PKT wozu bojowego piechoty i transportera opancerzonego	w miejscu	3	4	6	10	15	20	30
	z krótkich przystanków	4	6	10	15	20	-	-
	w ruchu	5	8	15	30	45	-	-
14,5 mm czołgowy karabin maszynowy KPWT	w miejscu i z krótkich przystanków	3	4	5	6	8	10	12
ręczny granatnik przeciwpancerny	w miejscu do czołgu i BWP	1	1	2	7	-	-	-
	w miejscu do czołgu i transportera w okopie	1	2	5	-	-	-	-
armata bojowego wozu piechoty bwp-1 i granatnik SPG-9	w miejscu do czołgu, BWP i transportera	1	1	1	1	2	3	4
	z krótkich przystanków do czołgu, BWP, transportera w okopie	1	1	1	2	4	8	-







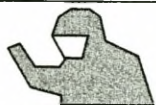


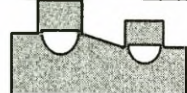





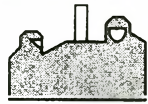
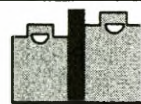
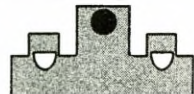





Tabela 4b. Średnie normy zużyciu amunicji do zniszczenia (trafienia) jednego celu

Sposób prowadzenia ognia	Odległość otwarcia ognia		
	w zasięgu strzału bezwzględnego	dodatkowo na każde 500 m powyżej odległości strzału bezwzględnego (przy strzelaniu z armaty)	dodatkowo na każde 200m powyżej odległości i strzału bezwzględnego (przy strzelaniu z lufy wkładkowej lub km)
1.	2.	3.	4.
Liczba naboju podczas strzelania z armaty			
w miejscu (z przystanku)	$\frac{1}{2}$	1	1
podczas krótkich przystanków i w ruchu bez użycia stabilizatorów	$\frac{2}{3}$	1	1
w ruchu z użyciem stabilizatorów uzbrojenia	$\frac{2}{3}$	1	1
Liczba naboju podczas strzelania z karabinu maszynowego			
w miejscu (z przystanku)	10	-	5
z krótkiego przystanku	15	-	8
w ruchu ze stabilizacją w dwóch płaszczyznach	15	-	8
w ruchu ze stabilizacją w jednej płaszczyźnie	20	-	10

Uwagi:

1. W liczniku tabeli 4a podano liczbę amunicji dla 7,62 mm kbkAK, a w mianowniku liczbę amunicji do 5,45 mm kbkAK.
2. Podczas ześrodkowania ognia trzech i więcej wozów bojowych (strzelających) do jednej figury bojowej (celu) liczbę naboju powiększa się o 50%.
3. Podczas strzelania do celów ruchomych poruszających się ruchem skośnym i poprzecznym liczbę naboju powiększa się o 25%.
4. Podczas strzelania w trudnych warunkach meteorologicznych (boczny lub skośny wiatr wiejący z prędkością powyżej 10 m/s, intensywne opady śniegu lub deszczu, mgła) liczbę naboju powiększa się o 50%.
5. W tabeli 4a w części dotyczącej strzelania z armaty w liczniku podano liczbę amunicji dla czołgu T-72, PT-91 i T-55AM, a w mianowniku - dla pozostałych typów czołgów.
6. Liczba naboju do karabinu maszynowego jest jednakowa dla wszystkich typów czołgów.

Wykaz figur bojowych i tarcz

L.p.	Nazwa figury bojowej	Numer figury bojowej	Wzór figury bojowej (stary)	Wzór figury bojowej (nowy)
1.	Obserwator	20		
2.	Głowa	22		
3.	Popiersie z pierścieniami	23p		
	Popiersie	23		
	Popiersie z granatem	23g		
4.	Karabin maszynowy	27		
5.	Kłęczący	30		
6.	Pancerzownica	31		
	Pancerzownica	31b		
7.	Moździerz z obsługą	34		
8.	Ppk z obsługą	35		
9.	Granatnik ciężki	36		
10.	Biegnący	40		
	Biegnący	40a		

L.p.	Nazwa figury bojowej	Numer figury bojowej	Wzór figury bojowej (stary)	Wzór figury bojowej (nowy)
11.	Działo przeciwpancerne	46		
12.	Transporter opancerzony Rozpoznawczy	49		
13.	Transporter opancerzony	50		
	Transporter opancerzony	50a		
	Transporter opancerzony	50b		
14.	Wyrzutnia ppk na pojeździe Mechanicznym	52		
	Wyrzutnia ppk na pojeździe mechanicznym	52a		
15.	Czołg i haubica samobieźna	60		
	Czołg i haubica samobieźna	60a		
	Czołg średni	60b		
16.	Wyrzutnia pocisków rakietowych na pojeździe gąsienicowym	67		
18.	Śmigłowiec	81		

RAMOWY PLAN PRACY KIEROWNIKA ĆWICZENIA I RAMOWY PLAN PRZEBIEGU ĆWICZENIA

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
Etap I. Osiągnięcie stanu PŁGB w rejonie ześrodkowania					
1. Ogłoszenie alarmu					
2. Zajęcie rejonu ześrodkowania					
3. Czynności w rejonie ześrodkowania					
CZAS TRWANIA ETAPU: 26 2000- 27 0700 LIS					
	26 2000	Kierownik ćwiczenia podaje sygnał do osiągnięcia PŁGB przez ćwiczące elementy	Przyjmują sygnał o osiągnięciu PŁGB		
	26 2000-2130	Kontroluje osiągnięcie PŁGB w rejonie zakwaterowania 1bz	Wykonują czynności zgodnie z Harmonogramem osiągnięcia WSGB przez pododdziały	Kontroluje OWWSGB w pododdziałach wsparcia i wzmocnienia	
	26 2300	Stawia zadanie na marsz do rejonu ześrodkowania			
	270030	Przyjmuje meldunki od szefa zespołu kontrolnego o gotowości batalionu do marszu	Dowódca 1bcz melduje gotowość batalionu do marszu.		
	27 0100	Podaje sygnał - DROGA Kontroluje terminowość rozpoczęcia marszu do rejonu ześrodkowania	Rozpoczynają marsz do rejonu wyjściowego – DROGA . Pododdziały w ugrupowaniu marszowym przekraczają SP	Sprawdza sposób przyjęcia ugrupowania marszowego	
	27 0200-0230	Kontroluje sposób prowadzenia marszu i zajmowanie rejonu ześrodkowania	Wykonują marsz po wyznaczonej drodze. Zajmują rejon ześrodkowania	ODPOCZYNEK	
	270230	ODPOCZYNEK	Prowadzą walkę z przeciwnikiem	Rozkazuje wykonać sygnały – LAS i NAPAD.	
	27 0230-0500	ODPOCZYNEK	Zajmują rejon, organizują GSD batalionu, organizują odtwarzanie zdolności bojowej.	Nadzoruje przebieg zajmowania rejonu ześrodkowania i odtwarzanie zdolności bojowej przez batalion po wykonaniu marszu. Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu o zajęciu rejonu wyjściowego.	
	27 0500-0600	Kontroluje sposób zajęcia rejonu wyjściowego przez batalion. Obserwuje przygotowanie batalionu do walki , realizację przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego i logistycznego w zajmowanym rejonie	Przygotowują batalion do walki. Realizują przedsięwzięcia zabezpieczenia bojowego i logistycznego w zajmowanym rejonie.	Ocenia realizację przedsięwzięć zabezpieczenia bojowego i logistycznego w zajmowanym rejonie.	
Etap II Organizowanie i prowadzenie obrony					
1. Organizowanie obrony przez batalion w rejonie głównego wysiłku brygady					
2. Prowadzenie obrony przez batalion					
3. Załamanie natarcia przeciwnika na ostatecznej rubieży obrony					
CZAS TRWANIA ETAPU: 27 0700- 28 2200 LIS					
	27 0700	Wydaje rozkaz operacyjny nr 2 dla dowódcy batalionu.	Zapoznaje się z zadaniem przystępuje do planowania obrony.		
	27 0900-1000	Prowadzi omówienie pierwszego etapu ćwiczenia z: - dowódcą 1bz ; - sztabem kierownictwa ćwiczenia ; - zespołem kontrolnym. Wysłuchuje meldunku szefa zespołu kontrolnego .	Uczestniczy w omówieniu etapu ćwiczenia. Uczestniczy w omówieniu działania batalionu. Wysłuchuje zadania na następny etap ćwiczenia. Planują obronę batalionu	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych składa kierownikowi ćwiczenia meldunek dotyczący obecnej sytuacji taktycznej i czy ma ona wpływ na zaplanowany	

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
		Ocenia dotychczasowe działanie dowództwa brygady i batalionu. Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych czy sytuacja jaka się wytworzyła ma wpływ na zaplanowany przebieg ćwiczenia. Przypomina i koreluje zadanie na następny etap ćwiczenia.		przebieg ćwiczenia.	
	27 1100	Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – NAPAD. Obserwuje przebieg odprawy decyzyjnej w batalionie.	Dca 1bz prowadzi odprawę decyzyjną. Stawia zadania dla dowódców kompanii organizuje współdziałanie. Dowodzi sztabem batalionu w czasie napadu przeciwnika.	Kontroluje działanie pododdziałów w trakcie procesu planowania działań Nadzoruje wykonanie sygnału NAPAD	
	271300	Uczestniczy w stawianiu zadań przez dowódcę batalionu	Prowadzi rekonesans z podległymi dowódcami	Kontroluje organizację i sposób prowadzenia rekonesansu przez dowódcę batalionu	
	27 1400	Podaje sygnał - MUR	Zajmują rejon obrony i przystępują do organizacji systemu obrony	Ocenia organizację systemu ognia przez ćwiczące pododdziały	
	27 1450	Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – OBCY.	Organizują system obrony	Nakazuje wykonać sygnał OBCY	
	27 2300	Ocenia organizację systemu obrony przez ćwiczące pododdziały	Organizują system obrony batalionu.		
	28 0100	Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – ZASKOCZENIE.	Pododdziały logistyczne batalionu odpierają atak grupy dywersyjnej BALTÓW	Wykonują sygnał ZASKOCZENIE.	
	28 1000	Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu o gotowości systemu obrony batalionu ODPÓR.	Składa meldunek dowódcy brygady o gotowości systemu obrony ODPÓR		
	28 1030	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych rozpocząć podgrywanie sytuacji taktycznej - PODEJŚCIE	Artyleria wykonuje OWPiRW – PODEJŚCIE	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wprowadza dowódcę batalionu w sytuację taktyczną.	
	28 1100	Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych o gotowości do strzelania Sygnał OGIEN	Dowódca 1bz,dca das, dplot, meldują gotowość do strzelania OGIEN GOTÓW	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych składa meldunek o gotowości do strzelania	
	28 1115	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych rozpocząć pozorowanie natarcia przeciwnika. Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wprowadzić sygnały – ULEWA, DĄB, BALON.	Prowadzą obserwację w nakazanych sektorach.. Dowódcy wprowadzają w sytuację taktyczną, stawiają zadania ogniowe. Artyleria prowadzi ogień do wykrytej bm przeciwnika – ULEWA. Bateria przeciwlotnicza zwalcza śmigłowce przeciwnika – BALON. Artyleria wykonuje SOZ do kolumn przeciwnika – DĄB.	Obsługa pola tarczowego pozoruje natarcie przeciwnika KIERUJE STRZELANIEM	
	28 1130-1300	Obserwuje skutki ognia prowadzonego przez batalion	Prowadzą walkę obronną z nacierającym przeciwnikiem w rejonie głównego wysiłku brygady. W zajmowanym rejonie obrony batalionu wycofują się i zajmują zapasowe punkty oporu. Uzupełniają zużyte środki bojowe i materiałowe. Ewakuują rannych oraz uszkodzone UisW.	Pozorują działanie przeciwnika. Podnoszą kolejne rubieże celi. KIERUJE STRZELANIEM	

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
	28 1315		Podaje komendę przerwij ogień rozładuj broń.	Podaje komendę do przerwania ognia i rozładowania broni	
	28 1330	Przyjmuje meldunki od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych oraz dowódcy batalionu o zakończeniu strzelania.	Melduje załamanie natarcia przeciwnika. Melduje zakończenie strzelania	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych składa meldunek o zakończeniu strzelania	
	28 1335	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych sprawdzić rozładowanie broni.	Sprawdzają rozładowanie broni.	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych nakazuje rozjemcom ogniowym sprawdzić rozładowanie broni	
	28 1350	Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych o sprawdzeniu rozładowania broni. Nakazuje zespołowi kontrolnemu sprawdzić wyniki strzelania	Meldują rozładowanie broni.	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych składa meldunek o sprawdzeniu rozładowania broni.	
	28 1520	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wprowadzić sygnał – RUBIEŻ	Ćwiczący dowódcy wprowadzają pododdziały w sytuację taktyczną	Pododdziały pozoracji podchodzą do przedniego skraju obrony batalionu	
	28 1530	Przyjmuje meldunek od szefa zespołu kontrolnego o wynikach strzelania. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – ATAK 1.	Melduje dowódcy brygady o włamaniu się przeciwnika na kierunku prawoskrzydłowej kompanii. Prosi o zgodę na wykonanie kontrataku odwodową kompanią.	Zwiększa dynamikę działania pozoracji na kierunku prawoskrzydłowej kompanii - RUBIEŻ	
	28 1545	Obserwuje wyjście odwodowej kompanii do kontrataku. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – RUBIEŻ 2.	Dowódca 1bz stawia zadanie dla dowódcy odwodowej kompanii do wykonania kontrataku. Ocenia sposób działania kompanii. Pozostałe kz prowadzą walkę z przeciwnikiem w swoich pasach obrony. Odtwarza odwód batalionu.	Włamuje się w ugrupowanie prawoskrzydłowej kompanii - ATAK 1. Natarcie przeciwnika załamuje się. Zwiększa dynamikę działania pozoracji na kierunku lewoskrzydłowej kompanii - RUBIEŻ 2	
	28 1600	Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – ATAK 2. Obserwuje wyjście odwodowej kompanii batalionu na rubież ogniową. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – MUZA	Melduje dowódcy brygady o włamaniu się przeciwnika na kierunku lewoskrzydłowej kompanii. Prosi o zgodę na wyjście na rubież ogniową odwodową kompanią. Dowódca 1bz stawia zadanie dla dowódcy odwodowej kompanii batalionu do wyjścia na rubież ogniową. Ocenia sposób działania kompanii. Pozostałe kz prowadzą walkę z przeciwnikiem w swoich pasach obrony. Odtwarza odwód batalionu.	Włamuje się w ugrupowanie lewoskrzydłowej kompanii - ATAK 2. Natarcie przeciwnika zostaje zatrzymane przez odwód batalionu. Zwiększa dynamikę działania pozoracji na kierunku prawoskrzydłowej kompanii - MUZA	
	28 16 20	Obserwuje wycofanie kompanii na kolejną rubież obrony – ŚCIANA - I. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – ZAMIANA	Melduje dowódcy brygady o włamaniu się przeciwnika na kierunku prawoskrzydłowej kompanii. Prosi o zgodę na wycofanie kompanii na kolejną rubież obrony. Dowódca 1bz stawia zadanie dla dowódcy kz do zajęcia kolejnej rubieży obrony. Ocenia sposób działania kompanii. Pozostałe kz prowadzą walkę z przeciwnikiem. Osłaniają wycofanie prawoskrzydłowej kompanii na kolejną rubież	Włamuje się w ugrupowanie prawoskrzydłowej kompanii batalionu – ŚCIANA - I. Zwiększa dynamikę działania pozoracji na kierunku lewoskrzydłowej kompanii - ZAMIANA	

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
			obrony		
	28 16 40	<p>Obserwuje wycofanie kompanii na kolejną rubież obrony – ŚCIANA - 2.</p> <p>Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – GRABIENIE</p>	<p>Melduje dowódcy brygady o włamaniu się przeciwnika na kierunku lewoskrzydłowej kompanii. Prosi o zgodę na wycofanie kompanii na kolejną rubież obrony. Dowódca 1bz stawia zadanie dla dowódcy kz do zajęcia kolejnej rubieży obrony. Ocenia sposób działania kompanii. Pozostałe kz prowadzą walkę z przeciwnikiem. Oslaniają wycofanie lewoskrzydłowej kompanii na kolejną rubież obrony.</p>	<p>Włamuje się w ugrupowanie lewoskrzydłowej kompanii batalionu – ŚCIANA -2. Prowadzą natarcie na całej szerokości obrony batalionu – GRABIENIE. Zmuszają pododdziały batalionu do zajęcia zapasowych punktów oporu na całej szerokości obrony.</p>	
	28 1650 - 1720	<p>Obserwuje działanie batalionu podczas walki na kolejnych rubieżach obronnych</p>	<p>Prowadzą działania obronne na kolejnych rubieżach obronnych</p>	<p>Wykonują sygnał - GRABIENIE</p>	
	28 1800	<p>Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wycofać pododdziały pozoracji do rejonu wyczekiwania – ODŁÓG.</p>	<p>Dowódca batalionu składa meldunek o zajęciu ostatecznej rubieży obrony – MAJSTERSZTYK</p>	<p>Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych nakazuje wykonać sygnał - ODŁÓG.</p>	
	28 1900	<p>Przyjmuje meldunek od dowódcy brygady o zajęciu ostatecznej rubieży obrony MAJSTERSZTYK. Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych o wykonaniu sygnału – ODŁÓG</p>	<p>Organizują system obrony batalionu</p>	<p>Melduje o wykonaniu ODŁÓG. Pododdziały pozoracji odtwarzają zdolność bojową w rejonie wyczekiwania</p>	
Etap					
III Planowanie i prowadzenie natarcia oraz działanie batalionu jako oddział wydzielony					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie batalionu do natarcia . 2. Prowadzenie natarcia i przejście do działania jako oddział wydzielony. 3. Połączenie oddziału wydzielonego z taktycznym desantem powietrznym 4. Prowadzenie walki obronnej , wyjście z rejonu skażonego. 5. Prowadzenie zabiegów specjalnych, zajęcie rejonu ześrodkowania i odtworzenie zdolności bojowej 					
CZAS TRWANIA ETAPU: 28 2200- 29 19 00 LIS					
	28 2000- 2100	<p>Prowadzi omówienie etapu ćwiczenia z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dowódcą 1bz - sztabem kierownictwa ćwiczenia - zespołem kontrolnym <p>Przyjmuje meldunek od szefa zespołu kontrolnego o wynikach strzelania. Przyjmuje meldunek od szefa zespołu kontrolnego dotyczący działania batalionu w tym etapie.</p> <p>Ocenia dotychczasowe działanie dowództwa batalionu. Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych czy sytuacja jaka się wytworzyła ma wpływ na zaplanowany przebieg ćwiczenia. Przypomina i koreluje zadanie na następny etap ćwiczenia.</p>	<p>Dowódca 1bz uczestniczy w omówieniu etapu ćwiczenia</p>	<p>Melduje wyniki kontroli batalionu oraz ocenia jego działanie</p>	
	28 2200	<p>Nakazuje szefowi sztabu kierownictwa ćwiczenia wręczyć dowódcy brygady rozkaz operacyjny nr 3.</p>	<p>Dowódca 1bz przyjmuje zadanie od dowódcy brygady</p>		
	28 2300	<p>Stawia zadania dla przewodniczącego zespołu kontrolnego do realizacji</p>	<p>Rozpoczynają planowanie działań. Dowódca 1bz prowadzi</p>	<p>Nakazuje wykonanie sygnał - WYPAD i</p>	

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
		kontroli batalionu. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – WYPAD i GWIZD	odprawę ustalającą położenie	GWIZD.	
	29 0300-0330	Ocenia sposób prowadzenia odprawy decyzyjnej w batalionie	Dowódca 1bz prowadzi odprawę decyzyjną. Stawia zadania dla dowódców kompanii	ODPOCZYNEK	
	29 0400	Ocenia sposób odtworzenia zdolności bojowej przez batalion. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – ODŁÓG 2	Kontroluje przebieg odtwarzania zdolności bojowej przez pododdziały	ODPOCZYNEK	
	29 0600	ODPOCZYNEK	Dowódca batalionu prowadzi rekonesans z dowódcami kompanii. Dowódca 1bz organizuje współdziałanie z dowódcą 2bz	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych sprawdza przygotowanie pola tarczowego.	
	29 0700	ODPOCZYNEK	Dowódca 1bz przyjmuje meldunki od dowódców kompanii. Melduje dowódcy brygady odtworzenie zdolności bojowej przez batalion	Przyjmuje meldunek od dowódcy 1bz o odtworzeniu zdolności bojowej.	
	29 0800	Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu o gotowości do wykonania kontrataku. Sygnał OBŁOK	Dowódcy ćwiczących pododdziałów składają meldunki o gotowości pododdziałów do działania. Meldują OBŁOK		
	29 0830	Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych o gotowości do strzelania		Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych składa meldunek gotowości do strzelania	
	29 0845	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych rozpocząć pozorowanie działania przeciwnika zgodnie z planem podawania wiadomości.	Prowadzi obserwację w wykazanych sektorach. Meldują o wykrytych celach.	Nadzoruje działaniem pozoracji pola walki. Pododdziały pozoracji działają zgodnie z planem	
	29 0920-1030	Wydaje rozkaz do wykonania natarcia. Sygnał ODPYCH Obserwuje wykonanie kontrataku przez batalion przy wsparciu śmigłowców bojowych -GRADOBICIE.	Artyleria wykonuje sygnał – WIATR. Artyleria plot wykonuje sygnał – PODMUCH. LWLąd wykonuje sygnał – WIRNIK. Artyleria plot wykonuje sygnał – OSŁONA. Artyleria wykonuje sygnał – HURAGAN. Dowódca 1bz wydaje rozkaz do natarcia- ODPYCH. Saperzy wykonują sygnał – PRZEJŚCIE. Artyleria wykonuje sygnał – GROM. Artyleria wykonuje sygnał – ULEWA. Stawiają zadania taktyczne. Stawiają zadania ogniowe dla swoich pododdziałów. Dowodzą pododdziałami w walce.	KIERUJE STRZELANIEM. Nadzoruje działanie elementów pozoracji. Obsługa pola tarczowego pozoruje prowadzenie obrony przez przeciwnika	
	29 1035	Przyjmuje meldunek od ćwiczącego dowódcy batalionu oraz zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych o zakończeniu strzelania.	Dowódca 1bz melduje opanowanie obiektu ataku. Dowódcy ćwiczących pododdziałów meldują zakończenie strzelania	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych melduje o zakończeniu strzelania.	

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
	29 1040-1100	Nakazuje przerwać ogień i rozładować broń.	Padają komendy przerwij ogień, rozładuj broń.	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych melduje kierownikowi ćwiczenia o rozładowaniu broni	
	29 1120	Przyjmuje meldunek od szefa zespołu kontrolnego o wynikach strzelania.			
	29 1145-1200	Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – FLANKA i MIAŻDŻENIE.	Nakazuje wykonać sygnał – FLANKA. Dowódca 1bz dowodzi batalionem. Częścią sił zajmuje rubież ogniowa na wzg. Artyleryjskim celem osłony prawego skrzydła batalionu.	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wprowadza sytuację o wychodzeniu kontrataku przeciwnika z kierunku wzg. 102.2 – FLANKA. Pododdziały pozoracji wychodzą na rubież wzg. Artyleryjskie – wzg. Saperskie – MIAŻDŻENIE.	
	29 1200-1300	Przyjmuje meldunek o gotowości batalionu. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – KRET. Nakazuje ćwiczącemu dowódcy brygady rozpocząć działanie batalionu – FALANGA. Rozkazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – ODWRÓT.	Dowódca batalionu stawia zadania pododdziałom. Melduje gotowość do działania. Artyleria wykonuje nawałę ogniową – KRET. Wprowadza batalion do działania jako oddział wydzielony - FALANGA	Kieruje pododdziałami pozoracji. Pododdziały przeciwnika wycofują się w kierunku Kwisy - ODWRÓT.	
	29 1310	Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu o połączeniu OW z desantem - STYK.	Dowódca 1bcz składa meldunek o połączeniu z desantem - STYK		
	29 1320	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – MGLA		Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wprowadza sytuację o uderzeniu przeciwnika na rejon obrony batalionu – MGLA	
	29 1340	Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – PUŁAPKA	Batalion prowadzi walkę obronną.	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wprowadza sytuację walki z kontratakiem – PUŁAPKA	
	29 1400-1430	Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu. Nakazuje zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych wykonać sygnał – PTAK	Batalion prowadzi działanie obronne.	Nadzoruje działanie pozoracji. Pododdziały pozoracji wychodzą do rejonu wyczekiwania	
	29 1430-1500	Nakazuje wykonać sygnał – OPAD. Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu o wykonaniu uderzenia środkami chemicznymi.	Dowódca batalionu melduje dowódcy brygady o skażeniu batalionu środkami chemicznymi i prosi o wykonanie zabiegów specjalnych na jego korzyść. Pokonują teren skażony sygnał – OPAD.	Nadzoruje działanie pozoracji. Pododdział pozorujący wykonuje uderzenie środkami chemicznymi sygnał – OPAD.	
	29 1530-1630	Nakazuje zająć rejon wykonywania zabiegów specjalnych	Pododdziały po zajęciu rejonu przystępują do wykonania zabiegów specjalnych.	Ocenia zajęcie rejonu zabiegów specjalnych przez batalion oraz prowadzenie zbiegów specjalnych przez plchem.	
	29 1730	Przyjmuje meldunek od dowódcy batalionu i szefa zespołu kontrolnego o odtworzeniu zdolności bojowej przez batalion.	Dowódca batalionu melduje dowódcy brygady zakończenie wykonywania zabiegów specjalnych i odtworzenie zdolności bojowej przez	Nakazuje wykonać sygnał – KORAL.	

Lp.	Czas	Czynności			Uwagi
		Kierownika ćwiczenia	Ćwiczących	Zastępcy kierownika ćwiczenia	
			batalion.		
	29 1740	Obserwuje sposób opuszczenia rejonu zabiegów specjalnych.	Wykonują marsz do rejonu ześrodkowania.		
	29 1800-1820	Obserwuje sposób zajęcia rejonu ześrodkowania.	Zajmują rejon ześrodkowania		
	29 1830	Przyjmuje meldunek od zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych o zajęciu rejonu CzP przez pododdziały pozoracji.	Składa meldunek dowódcy brygady o zajęciu rejonu wyjściowego .	Zastępca kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych melduje o zajęciu rejonu CzP przez pododdziały pozoracji.	
	29 1900	Przyjmuje meldunek od ćwiczącego dowódcy batalionu o zajęciu rejonu ześrodkowania	Składa meldunek o zajęciu rejonu ześrodkowania.		

15 BRYGADA ZMECHANIZOWANA

1 batalion czołgów

ZATWIERDZAM
DOWÓDCA 15 BZ

Ćwicz.
Egz. nr 1

Gen. bryg. J. LEW

PLAN KONSPEKT

Temat 71: ĆWICZENIE TAKTYCZNE KOMPANII ZE STRZELANIEM.

Dowódca 1bcz

Pplk LIS

ORZYSZ

2005

I. TEMAT ĆWICZENIA:

T - 71 : Ćwiczenie taktyczne kompanii ze strzelaniem nt: Kcz w obronie i natarciu

w terenie lesisto- jeziornym

II. CELE SZKOLENIOWE:

1) Cele szkoleniowe ćwiczenia:

a) doskonalić:

- umiejętności dowódcy kcz i płcz w działaniu zespołowym, rozwiązywaniu problemów taktycznych oraz dowodzenia i zabezpieczenia działań;
- ćwiczące pododdziały w planowaniu, organizowaniu i prowadzeniu działań taktycznych w różnych warunkach atmosferycznych w terenie lesisto- jeziornym;

b) zgrzywać:

- system dowodzenia i rozpoznania batalionu w działaniach taktycznych w terenie lesisto- jeziornym;
- system ognia pododdziałów ogólnowojskowych i wsparcia ogniowego;

c) sprawdzić :

- poziom wyszkolenia taktycznego i ogniowego lkcz;
- umiejętności dowódców w zakresie dowodzenia podległymi i przydzielonymi pododdziałami w walce oraz współdziałania w czasie prowadzenia działań bojowych w różnych warunkach terenowych i atmosferycznych;
- dowódcę kompanii w kierowaniu ogniem kompanii.

III. CZAS TRWANIA ĆWICZENIA:

Od 24 0500 do 26 1800 WRZE 2005.

IV. MIEJSCE (REJON) PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA:

Rejon OSPWL BEMOWO PISKIE

V. SKŁAD ĆWICZĄCYCH:

- a) *Główny ćwiczący: 1kcz z plz, drsap/1plsap/15ksap;*
- b) *Drugoplanowy ćwiczący: pldow, plzaop, plmed, plrem, , bas/15das;*
- b) *Strona przeciwna: część sił 2/2 kcz,*

VI. WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE:

1. Ćwiczenie prowadzić metodą musztry bojowej.
2. Z dowódcą kompanii przeprowadzić ćwiczenie grupowe na wybrane zagadnienia oraz podać wytyczne do przygotowania się do ćwiczenia.
3. Dwa dni przed zajęciami zasadniczymi udzielić szczegółowego instruktażu rozjemcom ogniowym oraz dowódcy kompanii.
4. Dzień przed ćwiczeniem zapoznać cały skład osobowy biorący udział w ćwiczeniu z zasadami bezpieczeństwa obowiązującymi na obiektach OSPWL Bemowo Piskie oraz warunkami bezpieczeństwa obowiązującymi przy strzelaninach z rodzajów broni oraz wykorzystywania zasadniczego rodzaju sprzętu bojowego, zwłaszcza czołgów, dział samobieżnych, transporterów i BWP, samochodów oraz sprzętu dodatkowego. W tym samym dniu zapoznać z warunkami i przepisami ochrony środowiska podczas ćwiczeń i zajęć ze sprzętem.
5. Schemat sytuacji tarczowej po opracowaniu dostarczyć do kierownika Pasa Taktycznego Wierzbiny, nie później jednak niż na dwa tygodnie przed terminem strzelań. Do wykonywania zadań ogniowych przewidzieć tylko amunicję i środki bojowe których używanie jest dozwolone na obiektach poligonowych. W razie niekorzystnych warunków atmosferycznych i przeciwożarowych zaplanować wykorzystanie amunicji ślepej.

6. Przed zajęciami kierownik zajęć sprawdza przygotowanie pola tarczowego zgodnie z dostarczonym schematem. Przyjęcie pola tarczowego potwierdza złożonym podpisem. W wypadku nie przyjęcia pola tarczowego powiadomić szefa szkolenia brygady oraz dowódcę OSPWL.
7. W rozkazie dziennym wyznaczyć osoby funkcyjne do zabezpieczenia strzelców w tym strzelców rodzajów wojsk.
8. Przed rozpoczęciem ćwiczenia nakazać rozjemcom taktycznym sprawdzenia wyposażenia indywidualnego ćwiczących wojsk.
9. Przed rozpoczęciem ćwiczenia wyznaczone osoby funkcyjne kierownictwa ćwiczenia dokonają sprawdzenia ukończenia ćwiczących pododdziałów w tym w szczególności WOCz, osprzętu innych pojazdów i sprzętu bojowego biorącego udział w ćwiczeniu.
10. Przed wykonywaniem zadań ogniowych rozjemcy dokonają sprawdzenia przygotowania uzbrojenia oraz prawidłowego, równomiernego podziału amunicji pomiędzy strzelające elementy ugrupowania bojowego.
11. Po zakończeniu strzelania nakazać rozjemcom ogniowym sprawdzenia rozładowania broni pokładowej i strzeleckiej oraz rozliczenia zużytej amunicji i zebrania przez kierowników punktów amunicyjnych łusek i nieużytej amunicji.
12. Po złożeniu przez rozjemców ogniowych meldunków o sprawdzeniu rozładowania broni nakazać załadowanie amunicji ślepej i środków pozoracji pola walki i kontynuowanie dalszej części ćwiczenia.
13. Ćwiczenie omówić z ćwiczącymi pododdziałami bezpośrednio w rejonie zakończenia ćwiczenia, natomiast z dowódcami ćwiczącymi w dniu następnym.

VII. PODSTAWOWE PRZEPISY BEZPIECZEŃSTWA:

1. **Bezpieczeństwo zapewnia się przez właściwą organizację strzelców, ścisłe przestrzeganie postanowień programu i zasad bezpieczeństwa** ustalonych w instrukcjach dla poligonów (strzelnic, placów ćwiczeń) oraz wzorową dyscyplinę.
 2. **Dla każdej strzelnicy (placu ćwiczeń) opracowuje się instrukcję określającą zasady bezpieczeństwa dostosowane do miejscowych warunków oraz uwzględniającą zasady zawarte w programie strzelców.** Powinna ona znajdować się **na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania.** Jej postanowienia obowiązują wszystkich żołnierzy biorących udział w strzelaniu.
 3. **Kategorycznie zabrania się kierowania strzelaniami i ich obsługi przez osoby funkcyjne nie znające swoich obowiązków, zasad bezpieczeństwa oraz warunków strzelców**
 4. **Wszystkie osoby funkcyjne strzelnicy i wszyscy żołnierze są zobowiązani dokładnie i w terminie spełniać wymagania wynikające z zasad bezpieczeństwa.**
- Przed strzelaniem dowódcy pododdziałów powinni zapoznać żołnierzy z ogólnymi i szczegółowymi zasadami bezpieczeństwa obowiązującymi na strzelnicy, zabronić podnoszenia i dotykania niewybuchów amunicji bojowej i ćwiczebnej. Pouczyć o sposobie oznaczania miejsc i obowiązku składania meldunku w razie znalezienia niewybuchów amunicji bojowej i ćwiczebnej, przypominając cechy zewnętrzne, jakimi różni się amunicja szkolno-treningowa od bojowej (amunicja szkolna ma na obwodzie powierzchni zewnętrznej biały**

pasek oraz napis „SZKOLNY”, „SZKOLNY”, „SZKOLNY”; Lub „SZK.”; zaś amunicja treningowa napis „TRENINGOWY” lub „DO NAUKI ŁADOWANIA”).

5. **Teren strzelnicy** (placu ćwiczeń) przed strzelaniem należy sprawdzić pod względem wymogów programów (strzelań i ćwiczeń), instrukcji i w miarę potrzeb usunąć z niego osoby postronne, zwierzęta hodowlane i zbędny sprzęt.
6. Sposób poruszania się określa komendant strzelnicy (poligonu, placu ćwiczeń).
7. **Rejony poligonu (strzelnicy), w których znajdują się niewybuchy, niewypały odgradza się wskaźnikami z napisami ostrzegawczymi.** Doraźnie rejony te mogą być oznaczone chorągiewkami lub wiechami. Rejony te należy uważać **za strefy zakazane, gdzie wstęp jest surowo zabroniony.**
8. **Aby zapewnić kontrolę bezpieczeństwa** podczas strzelania oraz niezwłocznie uprzedzić o pojawieniu się ludzi, sprzętu i bydła w rejonie pola ognia lub stref niebezpiecznych, powstawaniu pożarów, a także w celu określenia miejsc wybuchów i upadku niewybuchów organizuje się obserwację. **Obserwatorów wyposaża się w przyrządy obserwacyjne, a w celu wykonywania dokładniejszych pomiarów i wskazań mogą oni posiadać również: busole, stoliki ogniowe, plany rejonu strzelnicy oraz dzienniki obserwacji.**
9. **Wszyscy żołnierze znajdujący się w rejonie pola ognia** powinni być ukryci w schronach zapewniających pełne bezpieczeństwo. Zmianianie chorągwi (świąteł) na schronach odbywa się bez wychodzenia z nich. Ci żołnierze, którzy – na komendę kierownika strzelania – wychodzą ze schronów w celu sprawdzenia wyników, ustawienia nowych figur bojowych w miejsce zniszczonych lub usunięcia niesprawności urządzeń strzelnicy w dzień **powinni być ubrani w specjalne pomarańczowe kamizelki.**
10. **Zezwolenie na otwarcie ognia wydaje komendant poligonu lub w jego zastępstwie – officer kierunkowy.** Może je również przekazać dyżurny komendy poligonu.
11. **Strzelanie rozpoczyna się po podniesieniu czerwonej chorągwi, a w nocy – po zapaleniu czerwonej latarni.**
12. **Podczas ćwiczeń w wykonywaniu zadań oraz strzela specjalnych prowadzonych poza ćwiczeniami taktycznymi, amunicję wydaje się przed rubieżą wejścia do walki (ROO), natomiast podczas ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem – w miejscu wyznaczonym przez kierownika ćwiczenia, jednak nie bliżej niż na rubieży rozwinięcia w kolumny plutonowe – w granicach poligonu.** Nie zużyta amunicję odbiera się na RPO. **Po sprawdzeniu rozładowania broni zezwala się na dalsze prowadzenie ćwiczeń.**
13. **Kategorycznie zabrania się strzelać:**
 - Z niesprawnej broni;
 - Niesprawną amunicją lub amunicją, której używanie zabronione jest w rozkazach i zarządzeniach oraz instrukcjach sprzętu dotyczących danej broni i tabelach strzelniczych;
 - Poza granice strzelnicy;
 - Do schronów (niezależnie czy znajdują się w nich ludzie czy nie), a także do innych urządzeń poligonowych;
 - Jeżeli jest podniesiona biała chorągiew lub zapalona biała latarnia na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania oraz na schronach, w których przebywają ludzie;

- W przypadku utraty łączności między kierownikiem strzelania a schronami;
 - Zza skrzydeł i przez luki w ugrupowaniu pododdziałów podczas ćwiczeń w kierowaniu ogniem oraz ćwiczeń taktycznych ze strzelaniem;
- 14. Strzelanie przerywa** się na komendę (sygnał) kierownika strzelania lub samodzielnie, w razie:
- Pojawienia się przed strzelającymi ludzi, sprzętu i zwierząt hodowlanych;
 - Padania pocisków poza granicami strzelnicy;
 - Utracenia łączności z kierownikiem strzelania;
 - Utracenia łączności wewnętrznej w wozie bojowym;
 - Utracenia przez strzelających orientacji w terenie;
 - Powstania pożaru;
 - Podniesienia białej choragwi lub zapalenia białej latarni na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania lub na schronie, w którym znajdują się ludzie;
 - Utracenia łączności ze schronami, w których znajdują się ludzie;
 - Otrzymania meldunku z posterunku ubezpieczenia o naruszeniu bezpieczeństwa.
- 15. W celu natychmiastowego przerwania ognia przez wszystkich strzelających**, kierownik strzelania podaje przez urządzenie techniczne, dźwiękowe lub głosem komendę, np.: *Sokol 1, 2, 3, 4 – przerwać ogień*, a następnie rozkazuje opuścić czerwoną chorągiew (zgaścić czerwoną latarnię) i podnieść białą chorągiew (zapalić białą latarnię) na stanowiskach dowodzenia i na schronach.
- 16. W razie utracenia łączności, uszkodzenia urządzeń technicznych** itp., sygnał natychmiastowego przerwania ognia podaje się nabojem sygnałowym „**czerwony ogień – pojedynczy**”. Sygnał ten przekazuje kierownik strzelania. W tym celu na wszystkich stanowiskach dowodzenia podczas strzelania powinny znajdować się 26 mm pistolety i naboje sygnałowe „**czerwony ogień – pojedynczy**”. Nabojów sygnałowych „czerwony ogień – pojedynczy” zabrania stosować się we wszystkich innych sytuacjach podczas ćwiczeń i strzelań.
- 17.** Amunicja w punkcie amunicyjnym powinna być chroniona przez działaniem czynników atmosferycznych, a zwłaszcza kurzu, wilgoci i promieni słonecznych.
- 18.** W celu udzielenia **pierwszej pomocy sanitarnej** na strzelnicy organizuje się punkt medyczny. Oprócz tego, starszym obsługującym wyduje się niezbędne środki opatrunkowe (apteczki podręczne). Podczas ćwiczeń i strzelań kompanii punkt medyczny występuje z składzie ćwiczącego pododdziału.

VIII. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA, POŁOŻENIE WOJSK I ZAMIARY WALKI STRON

- 1) **Sytuacja Ogólna: „LITLANDIA”** – w połowie 2004 roku nastąpiło w LITLANDII zahamowanie rozpoczętych w 2003 roku zadeklarowanych i niezbędnych reform politycznych i gospodarczych. Rząd konsekwentnie podtrzymuje stare struktury gospodarcze, w których wiodącą rolę pełni nadal przemysł ciężki i wydobywczy. Eksport nieprzetworzonych surowców kopalnych stanowi podstawę zysków państwa. Dotychczas realizowany tranzytem wodnym i drogowym poprzez porty nadbałtyckie na terytorium LALANDII, pod koniec 2004 roku został znacznie ograniczony w wyniku znacznego podwyższenia opłat tranzytowych przez LALANDIĘ. Doprowadziło to do silnego kryzysu ekonomicznego w LITLANDII oraz poważnego kryzysu w stosunkach dyplomatycznych pomiędzy tymi państwami. Kryzys ten zaostrzył się dodatkowo w wyniku decyzji rządu LALANDII o ograniczeniu zakresu autonomii ludności pochodzenia litlandzkiego zamieszkującej południowo – zachodnią część terytorium LALANDII oraz ograniczenie ruchu granicznego i uszczelnienie granicy.

W obliczu pogarszającej się sytuacji ekonomicznej wewnętrzna sytuacja społeczno - polityczna w LITLANDII od początku 2005r. systematycznie pogarsza się. Sytuację w kraju dodatkowo zaostrzają akty sabotażowe i ataki bombowe ze strony nieznanymi organizacjami opozycyjnymi, które prawdopodobnie chcą wykorzystać trudną sytuację gospodarczą dążą do wprowadzenia wśród ludności stanu zagrożenia i chaosu, a następnie przejęcia władzy. Z początkiem lutego 2005 roku władze LITLANDII wprowadziły stan wyjątkowy na terenie całego kraju.

Władze LITLANDII oskarżyły LALANDIĘ o stosowanie blokady ekonomicznej mającej na celu doprowadzenie gospodarki LITLANDII do ruiny, systematyczne wynarodowienie ludności pochodzenia litlandzkiego zamieszkującej terytorium LALANDII, izolację polityczną oraz czynne wspieranie organizacji opozycyjnych działających na terytorium LITLANDII. Rząd LITLANDII zapowiedział zdecydowane przeciwdziałanie, nie wykluczając agresji militarnej, w obronie żywotnych interesów państwa wysuwając jednocześnie żądania terytorialne w stosunku do obszaru Pomorza Zachodniego i kompleksu portów Szczecin - Świnoujście. Pomimo licznych prób załagodzenia konfliktu przez różne międzynarodowe organizacje rząd LITLANDII nie podjął żadnych rozmów prowadzących do pokojowego rozwiązania konfliktu.

LITLANDIA W dniu 25 września 05 siły zbrojne LITLANDII rozpoczęły działania wojenne przeciwko LALANDII rozpoczynając zaczepną operację powietrzną wspartą uderzeniami rakietowymi na SD, węzły łączności, elementy infrastruktury logistycznej w głębi rejonu operacyjnego.

Po trzech dniach operacji powietrznej w dniu 280800 września 05 (**dzień D**) LITLANDIA rozpoczęła lądową operację zaczepną dwoma zgrupowaniami uderzeniowymi na dwóch kierunkach operacyjnych. **Na głównym kierunku operacyjnym (północnym):** na kierunku zasadniczym: BARTOSZYCE – CIECHANÓW oraz na kierunku pomocniczym: GOŁDAP – PISZ - ŁOMŻA. Do godzin wieczornych 29 WRZEŚNIA 05 pierwszorzutowe ZT wlały się w głąb terytorium LALANDII na głębokość ok. 30 km na kierunku obrony 15 DZ.

2) **Sytuacja Szczegółowa:**

W etapie I od D do D+2,5 – celem działania LITLANDII będzie: oddziałami wydzielonymi we współdziałaniu z uderzeniem lotniczym, raketowym i środkami WRE pokonać wojska na granicy, następnie rozwinąć natarcie wykonując główne uderzenie w kierunku BARTOSZYCE – CIECHANÓW, pomocniczy kierunek uderzenia GOŁDAP – PISZ – ŁOMŻA i po opanowaniu rubieży BARTOSZYCE – KEJTRZYN – GIŻYCKO- OLECKO do D+2,5 stworzyć warunki do wprowadzenia sił głównych 11, 12 i 15 DZ.
W etapie II od D+2,5 do D+5 - celem działania 11, 12 i 15 DZ będzie opanowanie do D+5 rubieży OSTRÓDA – PRZASNYSZ - ŁOMŻA oraz stworzenie dogodnych warunków do wprowadzenia do walki kolejnych sił 1KZ

LALANDIA - Z dniem 30 WRZEŚNIA 2005r. zakończyła mobilizacyjne rozwinięcie sił wysokiej gotowości oraz jednostek OT. W jednostkach sił wysokiej gotowości rozpoczęto przegrupowanie operacyjne w stronę granicy z LITLANDIA. Przegrupowanie sił głównych oraz mobilizacyjne rozwinięcie sił niższej gotowości zakończy się do 20 PAŹDZIERNIKA 2005r. Po przegrupowaniu w rejonach ześrodkowania jednostki rozpoczną zrywanie bojowe, które zakończą do 02 października 2005 r. Jednocześnie Sojusz Nałowski przekazał w podporządkowanie LALANDII dwie brygady zmechanizowane i jedną brygadę pancerną (3 i 1 BZ z DALANDII oraz 31 BPanc z GERMANII) oraz jednostki rodzajów wojsk o które wnioskuje LALANDII.

Naczelny Inspektor Sił Zbrojnych LALANDII zamierza prowadzić operację obronną poza pasem przygranicznym w oparciu o linię jezior mazurskich wykorzystując do tego wojska operacyjne oraz jednostki obrony terytorialnej.

Dowódca 1 KZ zamierza: w etapie I - z rejonów operacyjnego rozwinięcia przejść do obrony w pasie PASLEK-RYPIN-OLECKO-PULTUSK i nie dopuścić do przerwania się przeciwnika w kierunku BRANIEWO – CIECHANÓW, poprzez utrzymanie zajmowanej pozycji obronnej osłonić lewego skrzydło 2KZ i ostatecznie zatrzymać natarcie LITLANDII na rubieży PL STRZAŁ, w etapie II - wykonać wspólnie z 2KZ przeciwuderzenie w kierunku: OSTROŁĘKA- WĘGORZEWO, z rubieży: ELK- BISKUPIEC i odtworzyć granicę państwową.

Korpus ugrupować w jeden rzut z odwodem mając w:

o I rzucie – 1 DZ i 11BZ (1BZ DA - OPCOM);

o Odwód – 7DZ, 16BZ, 11BZ (31 BPanc GER - OPCOM);

Główny wysiłek na lewym skrzydle;

Przeciwuderzenie wykonać siłami odwodowymi;

W tym celu dowódca 1 KZ w dniu 27 września 04 wydał rozkaz operacyjny, z którego dowódca 1DZ wiadomo:

1DZ broni pasa obrony MRAĞOWO-GRABNIK-SPYCHOWO-BABOSTY. Odpowiedzialność obronną przejmuje od PL RYK. W przypadku włamania się przeciwnika w głąb obrony ostatecznie załamuje jego natarcie na PL STRZAŁ, a w przypadku niepowodzenia uporczywą obroną zabezpiecza wejście do walki 7 DZ z PL END, wspólnie z którą rozbija przeciwnika w rejonie włamania w celu odtworzenia poprzedniego położenia.

Mając na uwadze otrzymane zadanie dowódcy 1DZ zamierza:

(1) Moją myślą przewodnią jest po przejęciu walki od sił walczących w pasie przesłaniania zorganizować pozycję przednią od PL RYK. Rozbudować obronę na rubieży PIECKI-BOBRÓWKO-KWIK-GORZEKAŁY-MOSTOŁTY z rejonem kluczowym GAUDYNKI-PISZ-BIAŁA PISKA. Prowadząc obronę nie dopuścić do przełamania przez przeciwnika pierwszej pozycji obrony. W przypadku niepowodzenia uporczywą obroną stworzyć warunki do wprowadzenia do walki odwodu przełożonego 7DZ z PL END.

(2) Sposób wykonania: w *etapie pierwszym* – działaniami zgrupowania 123bz od PL RYK zabezpieczyć wyjście z walki części sił 4BKPanc po drodze nr 1 – ZIELONA, następnie dezorganizować natarcie przeciwnika i kanalizować jego natarcie w kierunku: GŁYCKO-KOLNO. W *etapie drugim* – działaniami sił pierwszego rzutu od PL KLAPS, zabezpieczyć wyjście z walki 123 bz z pasa sił przesłaniania i zatrzymać przeciwnika przed przednią linią obrony. W przypadku włamania się przeciwnika na kierunku WYDMINY-PISZ ostatecznie zatrzymać jego natarcie na PL STRZAŁ po czym kontratakem odwodowej 1BPanc z LD KOP lub LD CIOS odtworzyć przedni skraj obrony. W *etapie trzecim* – w razie braku możliwości utrzymania pierwszej pozycji obrony dywizji, całością sił przejść do obrony PL END stwarzając warunki do kontrataku odwodową 7DZ w kierunku SZCZUCZYN-KĘTRZYN.

(3) Ugrupowanie dywizji: dwie brygady w pierwszym rzucie, na lewym skrzydle 15 BZ, na prawym skrzydle 15 BZ, w odwodzie 1 BPanc, na pozycji przedniej zgrupowanie 123 bz.

(4) Priorytet wsparcia i zabezpieczenia

(a) Wsparcie ogniowe.

1. Priorytet wsparcia na rzecz 15 BZ. W przypadku wykonania kontrataku zmiana na rozkaz priorytetu na korzyść 1 BPanc.

2. Priorytety zwalczania celów przez artylerię dywizyjną: stanowiska (punkty) dowodzenia artylerii, baterie artylerii i moździerzy na SO, SD sześcibla taktycznego, atakujące pododdziały zmechanizowane i pancerne.

(b) OPL

1. Priorytety OPL

i. Etap pierwszy – przygotowanie obrony (brygady I rzutu, SD, artyleria, logistyka)

ii. Etap drugi – prowadzenie obrony (brygady I rzutu, artyleria)

iii. Etap trzeci – wykonanie kontrataku (SD, 1 BPanc, 15BZ)

2. Główny wysiłek skupić na walce z LWL

(c) Zabezpieczenie inżynierijne:

i. Priorytet zabezpieczenia 15BZ następnie 1 BPanc.

(d) Obrona przeciwchemiczna:

i. Rozpoznanie skażeń: drogi dowozu i ewakuacji oraz główne rejonu logistyczne.

ii. Likwidacja skażeń: elementy dowodzenia i łączności, jednostki obrony przeciwlotniczej i artylerii, główne urządzenia logistyczne oraz wojska w rejonach odtwarzania zdolności bojowej.

Dowódca 15 BZ postawił w dniu 28 września zadanie, z którego dowódcy 151bcz wiadomo, że:

Zadaniem 15 BZ jest po przejściu walki od sił walczących z przodu zorganizować obronę w nakazanym rejonie z pozycją przednią od PL KLAPS. Poprzez prowadzenie działań obronnych nie dopuścić do przerwania się przeciwnika w kierunku: GIŻYCKO-PISZ i zabezpieczyć wejście do walki odwodu dywizji z LD CIOS lub LD KOP w celu utrzymania rejonu kluczowego: GAUDYNYNKI-PISZ-BIAŁA PISKA.

W celu wykonania postawionego zadania Dowódca 15BZ zamierza prowadzić obronę trzema batalionami w pierwszym rzucie, mając na prawym skrzydle 153bz, w środku ugrupowania 152 bz, a na lewym skrzydle 151bcz. W odwodzie pozostanie 101 bcz/1BPanc Na pozycji przedniej walczyć będzie TGB ALFA (część sił przydzielonego 101 bcz i kz 153bz).

Po przejściu walki od PL RYK przez TGB ALFA i ukierunkowaniu przeciwnika w rejon kluczowy, walkę od PL KUKSANIEC przejmują bataliony na pierwszej linii obrony. Prowadząc walkę w głównym rejonie obrony, dążą do zatrzymania natarcia przeciwnika przed PL STRZAŁ i zabezpieczają wykonanie kontrataku z LD CIOS lub LD KOP. W wypadku włamania się przeciwnika w główny rejon obrony batalionów pierwszorzutowych, zabezpieczają wykonanie kontrataku przez przelóżonego z PL END

151 bcz otrzymał zadanie:

Zesrodkować się w rejonie WIERZBINY-pkt.145,1-GAUDYNYNKI. Przednią rubież obrony rozbudować na linii : NOWE GUTY-300m pld.pkt.145,5-pkt.147,3 z zadaniem niedopuszczenia do przerwania się przeciwnika w kierunku: ORZYSZ-PISZ. W wypadku niemożliwości utrzymania rejonu obrony batalionu przejść do obrony na PL END. Na sygnał WICHER-1, WICHER-2 zabezpieczyć kontratak 101 bcz z LD CIOS lub LD KOP.

IX. ETAPY ĆWICZENIA:

ETAP WSTĘPNY: Realizacja wybranych elementów Osiągnięcia Wyższych Stanów Gotowości Bojowej.

CZAS TRWANIA ETAPU:

od 24 0500 WRZE 05 do 24 0630 WRZE 05 r.

ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE ETAPU:

1. Ogłoszenie alarmu w pododdziale.
2. Wyjście pododdziału na punkty zbiórek.

ZASADNICZE PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE PRZEZ KIEROWNIKA ĆWICZENIA I ĆWICZĄCYCH:

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2 240500 WRZE - 240530 WRZE	3 24 0500 WRZE poleca służbie dyżurnej zgrupowania 15 BZ (po uprzednim uzgodnieniu z dowódcą zgrupowania) wprowadzić stan Pełnej Gotowości Bojowej w miejscu czasowego przebywania dla 1kcz (pododdziałów biorących udział w ćwiczeniu). Kontroluje wykonywanie czynności przez pododdziały.	4 Służba dyżurna 1kcz przyjmuje sygnał, po rozkodowaniu przekazuje go pododdziałom biorącym udział w ćwiczeniu. Ćwiczący realizują czynności związane z osiągnięciem PGB.	6
1.				
2.	240530 WRZE - 240630 WRZE	Kontroluje wykonywanie czynności osiągania PłGB przez ćwiczące pododdziały, sposób rozwinięcia i zajęcia punktów zbiórek, organizację ochrony i obrony rejonów rozmieszczenia pododdziałów.	Wykonują czynności związane z przygotowaniem stanu osobowego i sprzętu do działania. Dowódca 1 kcz składa meldunek o gotowości kompanii do wykonania marszu w celu zajęcia rejonu alarmowego.	

ETAP I: Przemieszczenie i zajęcie rejonu wyjściowego, przygotowanie obrony.

CZAS TRWANIA ETAPU:

od 24 0630 WRZE 05 do 25 0500 WRZE 05

ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE ETAPU:

1. Wykonanie marszu i zajęcie rejonu wyjściowego.
2. Działanie kompanii w rejonie wyjściowym.
3. Prowadzenie rekonesansu dowódcy kompanii.
4. Przygotowanie obrony bez styczności z przeciwnikiem.
5. Przygotowanie punktu oporu do obrony bez styczności z przeciwnikiem

ZASADNICZE PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE PRZEZ KIEROWNIKA ĆWICZENIA I ĆWICZĄCYCH:

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1.	24 0630 WRZE - 25 0830 WRZE	O godzinie 24 0630 WRZE wydaje komendę do wykonania marszu w celu zajęcia rejonu alarmowego dla pododdziałów biorących udział w ćwiczeniu. Kontroluje organizowanie marszu przez dowódcę 1 kcz, sposób przemieszczania się pododdziałów 1 bcz do RA oraz sposób rozpoznania i zajęcia RA przez 1 kcz i pododdziały wzmocnienia. Kontroluje ochronę i obronę rejonu rozmieszczenia pododdziałów.	Dowódca 1kcz organizuje marsz kompanii do RA, sposób rozpoznania i zajęcia RA przez kompanię. Dowodzi kompanią w czasie marszu i zajmowania rejonu alarmowego, organizuje ochronę i obronę rejonu alarmowego. Dowódca 1kcz składa meldunek kierownikowi ćwiczenia o zajęciu RA przez wzmocnią kompanię.	
2	24 0830 WRZE - 24 1000 WRZE	O 24 0830 stawia zadanie do przygotowania obrony bez styczności z przeciwnikiem w pierwszym rzucie batalionu w trakcie rekonansu dcy batalionu. Kontroluje pracę dowódcy 1kcz podczas wypracowania decyzji, występuje i ustosunkowuje się do zamiaru a następnie do decyzji dowódcy 1kcz.	Dowódca 1kcz po zapoznaniu się z zadaniem przystępuje do wypracowania zamiaru, stawia zarządzenie przygotowawcze odnośnie przygotowania do obrony. Dowódca kompanii kontroluje czynności swoich podwładnych i sposób wykonania przygotowań do postawionych zadań.	
3.1	24 1000 WRZE - 24 1030 WRZE	Podaje dowódcy pododdziału pozoracji sygnał do wykonania ataku na pododdziały w rejonie alarmowym (sygnał SWIT). Kontroluje działanie dowódcy 1kcz, sposób wykonania jego komend.	Dowódca 1kcz kieruje walką podległych pododdziałów w trakcie odpierania ataku GD. Kieruje usuwaniem skutków ataku.	Zwrócić uwagę na warunki bezpieczeństwa podczas działania pozoracji
3,2	24 1030 WRZE	Obserwuje dowódcę 1 kcz w czasie	Dowódca 1kcz prowadzi rekonans z	

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
	- 24 1130 WRZE	<p>prowadzenia rekonesansu z dowódcami plutonów oraz sposób zorganizowania systemu ognia.</p>	<p>podwładnymi dowódcami pododdziałów oraz dowódcami wzmocnienia, uściślając zadania. Organizuje system ognia, organizuje przygotowanie zabezpieczenia bojowego i logistycznego. Pododdziały odtwarzają zdolność bojową w rejonie wyjściowym i przygotowują się do walki zgodnie z zarządzeniem przygotowawczym dowódcy kompanii.</p>	
4	24 1130 WRZE - 24 1330 WRZE	<p>Nakazuje zajęcia rejonu obrony. Obserwuje działanie kompanii w czasie zajęcia rejonu obrony. Nadzoruje organizację pracy w punkcie oporu i przygotowania do walki, zwracając szczególną uwagę na sposób organizacji systemu ognia. Stawia zadania dla dowódcy grupy pozorującej.</p>	<p>Dowódcy przystępują do organizacji systemu ognia precyzując zadania. Stawiają zadania do przygotowania punktów oporu.</p>	
5	24 1330 WRZE - 25 0500 WRZE	<p>Obserwuje działanie kompanii. Nadzoruje organizację inżynierskiej rozbudowy punktów oporu i przygotowania do walki, zwracając szczególną uwagę na bojowe zachowanie i sposób maskowania. Nadzoruje sprawdzenie przygotowanie kompanii do działania, przygotowanie systemu dowodzenia i łączności Przygotowanie i sprawność działania pola tarczowego do strzelania amunicją bojową sprawdza zastępcę kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych będący kierownikiem strzelania. Kontroluje wykonanie postawionych dowódcy grupy pozorującej zadań.</p>	<p>Dowódcy przystępują do organizacji inżynierskiej rozbudowy punktów oporu precyzując zadania. Żołnierze wykonują przedsięwzięcia inżynierskiej rozbudowy punktów oporu w warunkach bez styczności z przeciwnikiem.</p>	

ETAP II : Prowadzenie walki obronnej.

CZAS TRWANIA ETAPU :

od 25 0500 WRZE do 25 1335 WRZE 05

ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE ETAPU:

- 1) Walka batalionu i kompanii na podejściach.
- 2) Walka z ubezpieczeniami bojowymi przeciwnika.
- 3) Walka o utrzymanie przedniej linii obrony.
- 4) Walka w głębi z włamującym się przeciwnikiem.
- 5) Rozbicie ataku przeciwnika

ZASADNICZE PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE PRZEZ KIEROWNIKA ĆWICZENIA I ĆWICZĄCYCH:

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2	3	4	6
1	25 0500 WRZE - 25 0700 WRZE	Podaje dla dowódcy grupy pozorującej sygnał (ŚWIT 2) do rozpoczęcia działania. Obserwuje działanie kompanii, podaje sygnał dla dcy kompanii wprowadzenia dwóch plutonów do głównych stanowisk ogniowych. Wydaje zezwolenie wycofania plutonu z ubezpieczenia bojowego do punktu oporu plutonu. Po wycofaniu plutonu na główne stanowisko nakazuje rozjemcom ogniowym sprawdzenie rozładowania i zdania amunicji ślepej.	Dowódca 1kcz kieruje działaniem kompanii w czasie walki odpowiednio reagując na zaistniałą sytuację pola walki, składa meldunki, ocenia, podejmuje decyzje i kieruje wycofaniem plutonów na zapasowe stanowiska ogniowe . Kontroluje działanie podległych dowódców plutonów. Żołnierze meldują o wynikach prowadzonej obserwacji swoim dowódcom, na komendy dowódców niszczą z użyciem amunicji ślepej wskazane cele.	

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2	3	4	6
2	25 0700 WRZE - 25 1335 WRZE	<p>Po zameldowaniu sprawdzenia rozładowania amunicji ślepej na zapasowych stanowiskach ogniowych nakazuje wydać i załadować do wozów i magazynków amunicję bojową.</p> <p>Przyjmuje meldunki od dowódcy 1kcz i rozjemców ogniowych o gotowości pododdziałów do strzelania.</p> <p>Podaje dla obsługi strzelnicy sygnał do rozpoczęcia działania.</p> <p>Kieruje ukazywaniem się celi obserwując ćwiczącą pododdziały.</p> <p>Obserwuje i ocenia działanie kompanii</p> <p>wprowadzając założone sytuacje taktyczne - ogniowe. Po wykonaniu postawionych zadań nakazuje przerwanie ognia i rozładowanie oraz sprawdzenie broni.</p>	<p>Na komendę dcy kompanii rozładowują i zdają amunicję ślepa.</p> <p>Dowódca 1kcz kieruje działaniem kompanii w czasie walki odpowiednio reagując na zaistniałą sytuację pola walki, składając meldunki, ocenia, podejmuje decyzje i kieruje ogniem plutonów w czasie dynamiki walki.</p> <p>Kontroluje działanie podległych dowódców plutonów.</p> <p>Żołnierze meldują o wynikach prowadzonej obserwacji swoim dowódcom, na komendy dowódców niszczą z użyciem amunicji bojowej wskazane cele.</p> <p>Na komendę kierownika ćwiczenia i dowódców rozładowują broń, wykonują komendy rozjemców ogniowych i składają meldunki dowódcom.</p>	<p>Kierowanie ogniem prowadzi zastępcą kierownika strzelania ds. działań taktycznych i ogniowych, który na czas strzelania jest kierownikiem strzelania.</p> <p>Kierownik strzelania zwraca szczególną uwagę na meldunki od dcy kompanii oraz rozjemców ogniowych o rozliczeniu i rozładowaniu amunicji bojowej.</p>

ETAP III : Udział w kontrataku batalionu.

CZAS TRWANIA ETAPU :

od 25 1335 WRZE do 26 1200 WRZE 05

ZAGADNIENIA SZKOLENIOWE ETAPU:

1. Zajęcie rejonu wyjściowego do natarcia.
2. Odtworzenie gotowości bojowej do natarcia.
3. Natarcie kcz.
4. Rozbicie punktu oporu przeciwnika i odtworzenie przedniego skrajów obrony batalionu.
5. Zakończenie ćwiczenia. Powrót do MCzP, PST.

ZASADNICZE PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE PRZEZ KIEROWNIKA ĆWICZENIA I ĆWICZĄCYCH:

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2	3	4	6
1	261335 WRZE - 26 1550 WRZE	Po odparciu ataku kierownik ćwiczenia nakazuje wycofanie kompanii do rejonu wyjściowego do natarcia.	Na komendę kierownika ćwiczenia dowódca kompanii stawia zadanie do zajęcia rejonu wyjściowego.	
2	26 1550 WRZE - 26 0500 WRZE	Kierownik ćwiczenia po zajęciu przez kompanię rejonu wyjściowego nakazuje odtworzenie zdolności bojowej. Po postawieniu zadania do natarcia dowódca kompanii sprawdza pracę dowódcy kompanii nad wypracowaniem zamiaru do natarcia. Sprawdza prowadzenie przez niego rekonesansu z dowódcami podległych pododdziałów.	Na komendę kierownika ćwiczenia dowódca kompanii stawia zadanie do wykonania przedsięwzięć odtwarzania zdolności bojowej w rejonie wyjściowym. Po otrzymaniu zadania do natarcia dowódca kompanii wypracowuje decyzję do natarcia i prowadzi rekonesans z dowódcami plutonów. W trakcie rekonesansu sprawdza szczegółowo znajomość zadań przez podległych mu dowódców, uszczegóławia niezrozumiałe zagadnienia. Kieruje procesem odtwarzania zdolności bojowej przez podległe mu pododdziały	Kierownik strzelania sprawdza zgodność ustawionego pola tarczowego ze schematem pola tarczowego dostarczonego wcześniej.
3	26 0500 WRZE - 26 0700 WRZE	Kierownik ćwiczenia sprawdza przygotowanie kompanii do natarcia z rejonu wyjściowego do natarcia. Sprawdza	Dowódca kompanii sprawdza gotowość pododdziału do natarcia, sprawdza funkcjonowanie systemu dowodzenia	Sprawdza gotowość obsługi pasa

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2	3	4	6
		znajomość zadań przez ćwiczących, organizację systemu ognia w natarciu, znajomość sygnałów współdziałania.	kompanii, nakazuje ciszę radiową. O wyznaczonym czasie formuje kolumnę marszową do wyjścia na SP.	taktycznego do strzelania. Poprzez rozjemców taktycznych sprawdza podział amunicji dla strzelających pododdziałów. Sprawdza łączność z rozjemcami taktycznymi oraz ich środki transportu na czas strzelania.
4	26 0700 WRZE – 26 1000 WRZE	Kierownik ćwiczenia podaje sygnał (GROM) o rozpoczęciu natarcia. Kieruje podejściem ćwiczącej kompanii na rubież ataku. Wprowadza ćwiczących w sytuację taktyczną w trakcie marszu do LD. Kieruje walką pododdziałów zgodnie z tabelą synchronizacji. Po osiągnięciu RPO i otrzymaniu meldunku od kierownika strzelania o zakończeniu strzelania i sprawdzeniu rozładowania broni nakazuje kontynuować natarcie za wycofującym się przeciwnikiem. Po rozbiciu punktu oporu przeciwnika nakazuje zajęcie rubieży terenowej rz. DZIEGAŁÓWKA. Nakazuje	Dowódca 1kcz kieruje działaniem kompanii w czasie walki odpowiednio reagując na zaistniałą sytuację pola walki, składa meldunki, ocenia, podejmuje decyzje i kieruje ogniem plutonów w czasie dynamiki walki. Kontroluje działanie podległych dowódców plutonów. Żołnierze meldują o wynikach prowadzonej obserwacji swoim dowódcom, na komendy dowódców niszczą z użyciem amunicji bojowej wskazane cele. Na komendę kierownika ćwiczenia i dowódców rozładują broń, wykonują	Kierownik strzelania kieruje strzelaniem zwracając szczególną uwagę na przestrzeganie warunków bezpieczeństwa w czasie wykonywania zadań ogniowych w natarciu. Kieruje

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2	3	4	6
		ćwiczącym przejście do obrony opanowanej rubieży	komendy rozjemców ogniowych i składają meldunki dowódcom. Po załadowaniu amunicji ślepej i otrzymaniu zadania od dowódcy batalionu kontynuują natarcie i opanowują wskazaną rubież terenową.	ukazywaniem się kolejnych grup celów zgodnie z harmonogramem i tempem natarcia kompanii. Po zakończeniu strzelania nakazuje rozjemcom terenowym na sprawdzenie rozładowania broni i rozliczenie zużytej i pozostałej amunicji.
5	26 1000 WRZE – 26 1200 WRZE	Po stworzeniu systemu ognia przez ćwiczące pododdziały sprawdza jego organizacją po czym wprowadza dla wszystkich ćwiczących wojsk sygnał zakończenia ćwiczenia (ODBÓJ) Z chwilą potwierdzenia otrzymania sygnału przez wszystkich ćwiczących stawia dowódcy kompanii zadanie do wykonania marszu i zajęcia rejonu MCzP i PST.	Organizuje system ognia, sprawdza zrozumienie zadań i sygnałów. Z chwilą otrzymania sygnału ODBÓJ sprawdza jego otrzymanie przez wszystkich ćwiczących, doprowadza jego treść do wiadomości tych elementów, które nie potwierdziły otrzymania sygnału. Melduje o doprowadzeniu sygnału do wszystkich ćwiczących. Po otrzymaniu zadania kieruje marszem i powrotem pododdziału do MCzP i PST	

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Uwagi
1	2	3	4	6
6	Po otrzymaniu meldunków od wszystkich ćwiczących	Po otrzymaniu meldunków od wszystkich ćwiczących pododdziałów i elementów składa dowódcy zgrupowania poligonowego meldunek o zakończeniu ćwiczenia, powrocie do MCzP, stanie sprzętu bojowego i uzbrojenia oraz rozliczeniu środków bojowych i pozoracji pola walki.	Sprawdza stan faktyczny UiSW i osobowy po powrocie do MCzP i PST, melduje stany dcy batalionu.	
7	26 1500 WRZE -26 1530 WRZE	Omawia ćwiczenie na zbiorce całego stanu osobowego batalionu biorącego udział w ćwiczeniu.	Uczestniczą w omówieniu ćwiczenia.	
8	27 0800 WRZE -- 27 0900 WRZE	Omawia ćwiczenie z kierownictwem ćwiczenia i ćwiczącymi dowódcami kompanii i plutonów. Stawia zadania do opracowania sprawozdania wstępnego i końcowego z ćwiczenia	Określony stan osobowy uczestniczy w omówieniu ćwiczenia z dowództwem batalionu (kierownictwem ćwiczenia).	

Kierownik ćwiczenia
Pplk LIS

Dca 1bcz

ARKUSZ OCENY ĆWICZENIA (wariant)

Oceniany element lub zagadnienie	Zagadnienie zasadnicze	Wskaźnik	Ocena	Ocena zagadnie- nia	Ocena opisowa	
Przygotowanie dowódców do wykonywania zadań bojowych	1. Działalność taktyczna ćwiczących dowódców	Układ i treść SOP oraz dokumentów pomocniczych				
		Przygotowanie osób funkcyjnych dowódców do wypełniania obowiązków	Zgodność treści SOP z dokumentami normatywnymi.			
			Znajomość zadań i obowiązków na SD.			
			Wyposażenie osobiste do wykonywania zadań na SD			
			Przygotowanie miejsc pracy pod względem łączności i informatyki.			
			Ochrona i obrona SD			
			Zabezpieczenie logistyczne SD.			
			Zabezpieczenie socjalno – bytowe SD.			
			Wyznaczenie zapasowych rejonów rozmieszczenia stanowisk dowodzenia.			
			Wyznaczenie kolejnych miejsc rozmieszczenia stanowisk dowodzenia.			
		Ocena systemu składania meldunków terminowych i doraźnych.				
		Cykl pracy na SD				
		Racjonalność podziału dowództwa pomiędzy poszczególne stanowiska – SD, ZSD				
		Rozmieszczenie SD w ugrupowaniu bojowym				
		Zabezpieczenie inżynieryjne SD				
	Opracowanie dokumentów regulujących funkcjonowanie systemu dowodzenia					

Przygotowanie działań taktycznych	Opracowanie dokumentów regulujących funkcjonowanie systemu dowodzenia	Obrona przeciwlotnicza SD		
		OPBMR		
		Ujęcie elementów organizacji dowodzenia w zarządzeniach przygotowawczych.		
	Realizacja cyklu decyzyjnego	Ujęcie elementów organizacji dowodzenia w rozkazach bojowych.		
		Ujęcie elementów organizacji dowodzenia w meldunkach o sytuacji.		
		Prowadzenie mapy sytuacyjnej.		
		Analiza zadania, kalkulacja czasu.		
	Dowodzenie elementami ugrupowania bojowego w walce	Ocena czynników .		
		Ustalenie wariantów działania wojsk własnych.		
		Rozważenie wariantów działania.		
		Plan synchronizacji.		
Odprawa decyzyjna.				
Wykonanie dokumentów rozkazodawczych.				
Stawianie zadań.				
Dowodzenie wojskami	Elementy kontroli i koordynacji działań.			
	Miejsce i czas prowadzenia rekonesansu.			
	Skład grup rekonesansowych.			
	Ochrona i obrona rekonesansu.			
	Łączność z grupą rekonesansową.			
	Organizacja współdziałania.			
	Treść, forma i terminowość stawiania zadań w walce.			
Ocena za działalność taktyczną ćwiczących dowódców-				
2. Działalność taktyczna wojsk				
Przygotowanie wojsk do		Przejsięcie ze stanu stałej go-		
		Realizacja harmonogramu OWSGB.		

prorowadzenia walki	towości bojowej do realizacji zadań okresu zagrożenia i wojny	Kierowanie OWSGB. Zajęcie RA Ochrona i obrona RA		
	Stopień ukończenia i sprawności technicznej UjSW	Stopień ukończenia UjSW, wyposażenie indywidualne żołnierzy. Środki łączności. Sprawność techniczna UjSW. Zdolność do zachowania zdolności bojowej		
	Prowadzenie działań taktycznych	Wykorzystanie obiektów infrastruktury. Rozmieszczenie SD w rejonie. Ochrona i obrona rejonu. Wyznaczenie dróg manewru do nowego rejonu rozmieszczenia. Wykorzystanie właściwości maskujących terenu. Umiejętność rozmieszczenia w rejonach. Odtwarzanie zdolności bojowej w rejonie. Zabezpieczenie bojowe rejonu.		
	Rozmieszczenie wojsk w rejonie ześrodkowania/rejonie wyjściowym	Rozmieszczenie elementów ugrupowania bojowego Możliwość użycia środków rażenia. Rozmieszczenie elementów stanowiska dowodzenia w terenie.		
	Ugrupowanie bojowe	Elementy rozpoznania w działaniach taktycznych.		
	Wykorzystanie rozpoznania	Działanie elementów rozpoznawczych i jego wyniki Walka elektroniczna Wykorzystanie w walce wyników rozpoznania		
	Manewr	Możliwość wykonania manewru elementami ugrupowania bojowego. Przyjmowanie ugrupowania marszowego Przyjmowanie szyków przebojowych i bojowych i odwrotnie Zmiana kierunku działania		

		Wykonanie uderzeń przez elementy ugrupowania bojowego		
	Zabezpieczenie bojowe działań	Zabezpieczenie topograficzne		
		Zabezpieczenie inżynieryjne		
		Obrona przeciwlotnicza		
		Obrona przeciwiwchemiczna		
		Maskowanie działań		
		Zabezpieczenie logistyczne		
Ocena za działalność taktyczną wojsk ...				
3. Efektywność działań bojowych				
Strzelania	Strzelania pododdziałów ogólnowojskowych	Organizacja systemu ognia		
		Prowadzenie ognia – kierowanie ogniem		
		Ocena za strzelanie		
Strzelania artylerii	Strzelania przeciwlotnicze	Prowadzenie ognia – kierowanie ogniem		
		Ocena za strzelanie		
		Prowadzenie ognia – kierowanie ogniem		
		Ocena za strzelania		
Ocena za efektywność działań bojowych ...				
Ocena za ćwiczenie...				

WZORY DOKUMENTÓW

ROZKAZ Nr

..... z dnia

(stanowisko osoby funkcyjnej)

w sprawie przygotowania

(kryptonim ćwiczenia lub jego nazwa)

1. Podstawa przeprowadzenia ćwiczenia (pełna nazwa dokumentów dyrektywnych i planistycznych w układzie: dyrektywy, rozkazy, plany- pozycja, nr pkt., ppkt itp.).
2. Dane ogólne:
 - 1) temat ćwiczenia;
 - 2) termin ćwiczenia (z dokładnością do kwartału miesiąca lub konkretna data);
 - 3) forma i rodzaj ćwiczenia (np. dwustronne ćwiczenie dowódczo-sztabowe na mapach);
 - 4) miejsce (rejon) ćwiczenia (np. MSD);
 - 5) ogólny skład ćwiczących (podać z dokładnością do nazw jednostek ich elementów lub grup operacyjnych);
 - 6) planowany koszt ćwiczenia (w PLN).
3. Ogólne wymagania ćwiczenia (np: istota ćwiczenia i jakiemu celowi ma służyć; nawiązanie do innych ćwiczeń; jakie główne problemy operacyjne i taktyczne powinny być przedmiotem ćwiczenia, jakie systemy walki będą zgrywane i na jakim poziomie, spodziewane efekty końcowe ćwiczenia).
4. Ograniczenia w ćwiczeniu (np. w zakresie politycznym, etnicznym, religijnym, społecznym, kulturowym, organizacyjnym, dotyczącym np.: rozmachu ćwiczenia, strzelań, wielkości zaangażowanych sił i środków itd.).
5. Osoby funkcyjne ćwiczenia:
 - 1) kierownik ćwiczenia;
 - 2) zastępca kierownika ćwiczenia (wg potrzeb);
 - 3) szef sztabu kierownictwa ćwiczenia;
 - 4) szef zespołu autorskiego (załącznik – imienny skład zespołu autorskiego).
6. Zadania dla zespołu autorskiego wraz z ramowym kalendarium prac (np. do dnia przeprowadzić przedwstępną konferencję planistyczną i ukonstytuować Zespół Autorski; do dnia przedstawić do zatwierdzenia koncepcję przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia itd.).
7. Zadania przygotowawcze dla uczestników ćwiczenia - wg potrzeb (np. termin opracowania i przedstawienia do sprawdzenia planu operacji, zadania dotyczące przerzutu wojsk w rejon ćwiczenia wraz z orientacyjnym terminem ich zgrupowania oraz zmiany ich podporządkowania itp.).
8. Ustalenia porządkowe w zakresie:

- 1) ochrony informacji o ćwiczeniu;
 - 2) ochrony i zabezpieczenia rejonu ćwiczenia;
 - 3) organizacji szkoleń z zakresu przestrzegania zasad bezpieczeństwa (*szkolenia ogólne i instruktaże stanowiskowe*);
 - 4) kontaktów z mediami;
 - 5) organizacji „Dnia dostojnych gości”.
9. Inne ustalenia wg potrzeb.

Załączniki:

DOWÓDCA

.....
(stopień, imię, nazwisko, data)

Wykonano w ... egz.

Egz. 1

Egz. 2

Egz. 3

itd.

Wykonał(stopień i nazwisko)

Data.....

.....
/NAZWA JEDNOSTKI WOJSKOWEJ/

ZATWIERDZAM

Klauzula tajności
Egz.

.....
/BEZPOŚREDNI PRZEŁOŻONY/
dnia.....200.. r.

K O N C E P C J A
PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA

.....
/FORMA I RODZAJ ĆWICZENIA/

.....
/KRYPTONIM ĆWICZENIA/

/MIEJSCOWOŚĆ/

/MIESIĄC, ROK/

1. PODSTAWA PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA:

- 1)
- 2)
- 3)

(dokumenty dyrektywne, rozkazodawcze, planistyczne uszeregowane wg hierarchii ważności wraz z podanym konkretnym umiejscowieniem ćwiczenia w dokumencie, np.: poz., pkt, ppkt).

2. DOKUMENTY ODNIESIENIA:

- 1)
- 2)
- 3)

(doktryny, regulaminy, instrukcje, wytyczne i inne fachowe, narodowe wydawnictwa wojskowe i ustanowione normy obronne, implementowane dokumenty sojusznicze, których postanowienia rzutują na proces przygotowania i prowadzenia ćwiczenia oraz jego zawartość merytoryczną).

3. DANE OGÓLNE ĆWICZENIA:

- 1) kryptonim;
- 2) cel przeprowadzenia ćwiczenia;
- 3) temat;
- 4) forma/rodzaj *(np. dwustronne ćwiczenie dowódczo-sztabowe szkieletowe)*;
- 5) termin (y) przeprowadzenia, np:
 - a) *Etap I.....(data od – do)*;
 - b) *Etap II.....(data od – do)*;
- 6) miejsce (rejon ćwiczeń);
- 7) struktura kierownictwa ćwiczenia – załącznik;
- 8) osoby funkcyjne:
 - a) kierownik ćwiczenia;
 - b) zastępca kierownika ćwiczenia *(wg potrzeb)*;
 - c) szef sztabu kierownictwa ćwiczenia;
 - d) szef zespołu autorskiego;
 - e) inne osoby funkcyjne wg potrzeb *(np. szef zespołu ds. zgrywania systemów)*;
- 9) uczestnicy i struktura organizacyjna ćwiczenia¹:
 - a) *główny ćwiczący:.....*;
 - b) *drugoplanowy ćwiczący:.....*;
 - c) *strona przeciwna:.....*

4. OGÓLNE WYMAGANIA ĆWICZENIA:

- 1) ogólne założenia i cel operacyjny ćwiczenia *(np. istota ćwiczenia, główne problemy operacyjne (taktyczne) rozpatrywane w ćwiczeniu, zdolności operacyjne, zakres zgrywania systemów walki oraz oczekiwane efekty szkoleniowe)*;
- 2) odniesienie i powiązanie z innymi ćwiczeniami *(jaki i w jakim zakresie przygotowywane ćwiczenie będzie kontynuacją ćwiczeń prowadzonych wcześniej)*.

5. CELE I ZAGADNIENIA ĆWICZENIA:

- 1) cele szkoleniowe ćwiczenia w układzie:
 - a) *uczyć.....*;
 - b) *doskonalić.....*;
 - c) *zgrywać.....*;

¹ W ćwiczeniach dwu i wieloszczeblowych dodatkowo dokonać należy podziału na poszczególne szczeble ćwiczące

- d) *sprawdzić*.....;
 - e) *zbadać*.....;
 - 2) zagadnienia szkoleniowe ćwiczenia (*ogólne zagadnienia szkoleniowe przewidziane do realizacji w trakcie całego ćwiczenia*).
- 6. SYTUACJA WYJŚCIOWA DO ĆWICZENIA:**
- 1) sytuacja ogólna (*ogólna sytuacja polityczno-militarna i położenie wyjściowe stron*);
 - 2) sytuacja szczegółowa (*zamiary stron*);
 - 3) skład stron (*Niebiescy, Czerwoni*);
 - 4) etapy i przebieg ćwiczenia (*jakie zagadnienia, w których etapach będą realizowane oraz ich ogólny przebieg*);
 - 5) oczekiwany stan końcowy.
- 7. USTALENIA ORGANIZACYJNE:**
- 1) zakres opracowywanej dokumentacji do ćwiczenia;
 - 2) zasady współpracy z mediami (*кто, kiedy i w jakim zakresie realizuje współpracę z mediami*);
 - 3) uczestnicy i termin przeprowadzenia rekonesansu rejonu ćwiczenia;
 - 4) zasady ochrony informacji o ćwiczeniu i zabezpieczenie rejonu ćwiczenia;
 - 5) organizacja szkoleń:
 - a) kierownictwa ćwiczenia;
 - b) rozjemców taktycznych i ogniowych;
 - c) pozoracji pola walki;
 - d) z zakresu przestrzegania zasad bezpieczeństwa;
 - 6) organizacja „Dnia dostojnych gości”.
- 8. ZABEZPIECZENIE LOGISTYCZNE I ADMINISTRACYJNE:**
- 1) zestawienie ilości zasadniczych środków materiałowych przewidzianych na zabezpieczenie przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia (*resursy eksploatacyjne, uzbrojenie i sprzęt techniczny, żywienie, zakwaterowanie, itp. wraz z ich sumarycznymi kosztami. Zestawienie takie wykonuje się w formie tabelarycznej, ujmując w nim: poszczególne elementy struktury ćwiczenia, rodzaj i liczbę sprzętu, normę na jednostkę sprzętu oraz limity (km), mtg, paliwo, amunicję (szt.)*);
 - 2) zestawienie kosztów eksploatacji uzbrojenia i sprzętu technicznego, zużycia amunicji i innych środków (*wykonywane w formie tabelarycznej*) oraz ogólny koszt ćwiczenia;
 - 3) obsługa administracyjna.
- 9. SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z ĆWICZENIA:**
- 1) miejsce, czas i uczestnicy omówienia;
 - 2) terminy składania sprawozdań (*wymagania w zakresie archiwizacji i dostępności do dokumentacji ćwiczenia*).

KIEROWNIK ĆWICZENIA

Załączniki obowiązkowe:

Zał. A – Schemat sytuacji operacyjnej (taktycznej) do ćwiczenia.

Zał. B – Struktura organizacyjna kierownictwa ćwiczenia.

Pozostałe załączniki przyjmować w zależności od potrzeb wynikających z typu i formy ćwiczenia oraz jego rozmachu.

Plan Konspekt do organizacji i przeprowadzenia ćwiczenia na szczeblu kompanii powinien zawierać:

- a) temat, cele szkoleniowe i czas trwania ćwiczenia;
- b) miejsce przeprowadzenia ćwiczenia;
- c) skład ćwiczących (w tym elementy wsparcia oraz rodzajów wojsk i zabezpieczenia logistycznego);
- d) wskazówki organizacyjno-metodyczne;
- e) podstawowe przepisy bezpieczeństwa;
- f) dotychczasowe działania, położenie wojsk i zamiary walki stron;
- g) etapy ćwiczenia (czas trwania, zagadnienia szkoleniowe, zasadnicze przedsięwzięcia realizowane przez kierownika ćwiczenia i ćwiczących).

Do planu konspektu opracowywany jest *załącznik na mapie*, który powinien zawierać:

- położenie wyjściowe stron;
- zamiary walki stron;
- zadania bojowe szczebla nadrzędnego i ćwiczących na czas trwania ćwiczenia;
- rubieże dynamiki walki;
- czas i miejsce wykonania strzelań (w ćwiczeniach ze strzelaniem);
- rozmieszczenie i oś przesunięcia SDO kierownika ćwiczenia.

Ponadto, do planu konspektu (*wg potrzeb*) opracowuje się:

- schemat organizacji łączności;
- plan pozoracji;
- schemat sytuacji tarczowej;
- schemat pozoracji pola walki;
- założenia taktyczne.

.....
/NAZWA JEDNOSTKI WOJSKOWEJ/

KLAUZULA TAJNOŚCI

Egz. ...

P L A N
PRZEPROWADZENIA

.....
/FORMA I RODZAJ ĆWICZENIA/

.....
/KRYPTONIM ĆWICZENIA/

/MIEJSCOWOŚĆ/

/MIESIĄC, ROK/

CZEŚĆ PIERWSZA – ORGANIZACYJNA

1. Rozkaz w sprawie przygotowania ćwiczenia.
2. Zatwierdzona koncepcja przygotowania i przeprowadzenia ćwiczenia.
3. Rozkaz organizacyjny w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia.

CZEŚĆ DRUGA – OPERACYJNA

CZEŚĆ ZASADNICZA

1. Sytuacja (*kalendarium narastania sytuacji kryzysowej, historia dotychczasowych działań poprzedzających położenie wyjściowe wojsk na pierwszy dzień ćwiczenia*).
2. Dokumenty rozkazodawcze uruchamiające proces planowania przez ćwiczące dowództwa (*opracowane i wydawane przez zespół autorski*).
3. Plan operacji (*opracowany przez ćwiczące dowództwa i sztaby – wg potrzeb*).
4. Sytuacja wyjściowa na pierwszy dzień ćwiczenia.

Załączniki:

- A. Organizacja i struktura sił biorących udział w ćwiczeniu.
- B. Organizacja łączności ćwiczących.

CZEŚĆ TRZECIA - KIEROWANIE PRZEBIEGIEM ĆWICZENIA

CZEŚĆ GŁÓWNA

1. Zadanie, przeznaczenie i sposób wykonania zadań przez sztab kierownictwa ćwiczenia (*opis zadań realizowanych przez sztab kierownictwa ćwiczenia nie ujętych w instrukcji*).
2. Organizacja zabezpieczenia działania sztabu kierownictwa ćwiczenia pod względem logistycznym i administracyjnym.
3. Organizacja dowodzenia i kierowania ćwiczeniem.

Załączniki (*wykonywane zgodnie z zapisami przedstawionymi w części głównej „Instrukcji...” oraz tabelami i schematami załączonymi do „Planu przeprowadzenia ćwiczenia” w formie opisowej i tabelarycznej – wg potrzeb*)

- A. Struktura sztabu kierownictwa ćwiczenia.
- B. Zakres odpowiedzialności i obszary działania.
- C. Obsada etatowa kierownictwa ćwiczenia.
- D. Plan rozmieszczenia kierownictwa ćwiczenia.
- E. Ramowy plan działania kierownika ćwiczenia i ramowy plan przebiegu ćwiczenia.
- F. Ramowy plan pracy i działania zastępcy kierownika ćwiczenia ds. działań taktycznych i ogniowych.
- G. Plan rekonesansu rejonu ćwiczenia.
- H. Plan szkolenia kierownictwa ćwiczenia.
- I. Plan zabezpieczenia działań wojsk.
- J. Plan pozorowania pola walki i działań przeciwnika.
- K. Plan ochrony i obrony rejonu ćwiczeń i rozmieszczenia kierownictwa ćwiczenia.
- L. Plan łączności kierownictwa ćwiczenia.
- M. Plan informatycznego wspomaganie ćwiczenia.
- N. Schemat sytuacji tarczowej.
- O. Wytyczne w zakresie organizacji odpraw.
- P. Wytyczne w zakresie przestrzegania przepisów ochrony tajemnicy.
- Q. Ustalenia w zakresie obserwacji i wizytowania ćwiczenia.

CZEŚĆ CZWARTA – „PLAN PODAWANIA WIADOMOŚCI” - w formie elektronicznej lub opisowej (*wg potrzeb*).

CZEŚĆ PIĄTA - OCENA, ANALIZA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ
CZEŚĆ ZASADNICZA

1. Skład zespołu (grupy) badawczego (*wg potrzeb*) i grupy omówienia.
2. Wytyczne w zakresie prowadzenia analizy ćwiczenia.
3. Wytyczne w zakresie oceny ćwiczenia i ćwiczących.
4. Wytyczne dotyczące sprawozdawczości.

KIEROWNIK ĆWICZENIA

Ilość i zakres załączników przyjmować w zależności od potrzeb (decyzji kierownika ćwiczenia), wynikających z typu i formy ćwiczenia oraz jego rozmachu.

ROZKAZ ORGANIZACYJNY NR.....

.....z dnia.....

/stanowisko osoby funkcyjnej/

w sprawie przeprowadzenia ćwiczenia.....

/forma, rodzaj i kryptonim ćwiczenia/

I. CZĘŚĆ INFORMACYJNA

1. Podstawa przeprowadzenia ćwiczenia.
2. Temat i termin przeprowadzenia ćwiczenia.
3. Miejsce (rejon) prowadzenia ćwiczenia.

II. CZĘŚĆ ROZKAZUJĄCA

1. Skład kierownictwa ćwiczenia, w tym: kierownik ćwiczenia, zastępcy oraz koordynatorzy kierownika ćwiczenia (jeżeli istnieją), szef sztabu kierownictwa ćwiczenia i ich zadania (*skład zespołów/grup i pododdziałów pozoracji w ćwiczeniach z wojskami*).
2. Sposób oznakowania kierownictwa ćwiczenia i strony przeciwnej (porozuracji) – w ćwiczeniach z wojskami.
3. Skład ćwiczących oraz podporządkowanie ich na okres ćwiczenia.
4. Zadania przygotowawcze dla ćwiczących dowództw, sztabów i wojsk do udziału w ćwiczeniu.
5. Organizacja łączności, informatyki i ochrony tajemnicy.
6. Ilość i rodzaj zużycia środków materiałowych (*bojowych, mps na wozy bojowe i pojazdy mechaniczne i inny sprzęt techniczny oraz środków pozoracji pola walki w ćwiczeniach z wojskami*).
7. Przedsięwzięcia zabezpieczenia logistycznego, w tym godła i skala wydawnictw topograficznych.
8. Sposoby zapobiegania stratom i szkodom oraz skład komisji do ich likwidacji (*w ćwiczeniach z wojskami*).
9. Warunki bezpieczeństwa nie określone w regulaminach/instrukcjach (*w trakcie ćwiczeń z wojskami*).
10. Termin i miejsce przeprowadzenia szkolenia kierownictwa ćwiczenia.
11. Termin wręczenia ćwiczącym sytuacji operacyjnej (taktycznej) na pierwszy dzień ćwiczenia.
12. Termin gotowości do ćwiczenia kierownictwa, ćwiczących dowództw i wojsk oraz systemów łączności.
13. Ubiór i wyposażenie kierownictwa ćwiczenia.

14. Termin i miejsce omówienia ćwiczenia.

m.p.

DOWÓDCA

.....
/stopień, imię i nazwisko/

Załączniki (wg potrzeb)

Wykonano w ...egz.

Egz. nr.....a/a.

Egz. nr .../adresaci/.

Wykonał/stopień, imię i nazwisko/.

PLAN

podawania wiadomości.....
(rodzaj ćwiczenia, kryptonim)

L.P.	Czas		Treść informacji	Źródło	Adresat					Sposób przekazywania informacji	Uwagi
	Operacyjny	Astronomiczny		Nadawca	bz	bcz	kz	kz	krozp		
1.											
2.											
3.											

.....
/NAZWA JEDNOSTKI WOJSKOWEJ/

Klauzula tajności

Egz.

.....
Wręczyć (komu)-
(kiedy)-

**SYTUACJA WYJŚCIOWA
NA PIERWSZY DZIEŃ ĆWICZENIA**

.....
/FORMA I RODZAJ ĆWICZENIA/

.....
/KRYPTONIM ĆWICZENIA/

.....
/RODZAJ I SKALA MAPY/

.....
/CZAS OPERACYJNY/

/MIEJSCOWOŚĆ/

/MIESIĄC, ROK/

I

SYTUACJA OGÓLNA

1. CZERWONI.....
2. NIEBISCY.....

II

SYTUACJA SZCZEGÓŁOWA

1. CZERWONI.....
2. NIEBIESCY.....
3. WOJSKA SOJUSZNICZE.....

III

SYTUACJA RODZAJÓW SIŁ ZBROJNYCH I RODZAJÓW WOJSK

1. Sytuacja w wojskach lądowych.
2. Sytuacja sił powietrznych.
3. Sytuacja marynarki wojennej.
4. Sytuacja rozpoznawcza i WE.
5. Sytuacja wojsk raketowych i artylerii.
6. Sytuacja wojsk obrony przeciwlotniczej.
7. Sytuacja wojsk inżynierskich.
8. Sytuacja wojsk chemicznych.
9. Sytuacja wojsk łączności i informatyki.
10. Sytuacja wojsk obrony terytorialnej.
11. Sytuacja logistyczna.
12. Sytuacja mobilizacyjna (uzupełnieniowa).
13. Sytuacja w ogniach gospodarczo-obronnych układu pozamilitarnego.
14. Sytuacja polityczno-militarna.
15. Sytuacja topograficzna.

IV

DANE DODATKOWE

1.
2.
3. *(Informacje o układzie pozamilitarnym)*.....

V

PRACA DO WYKONANIA

1.
2.
3.

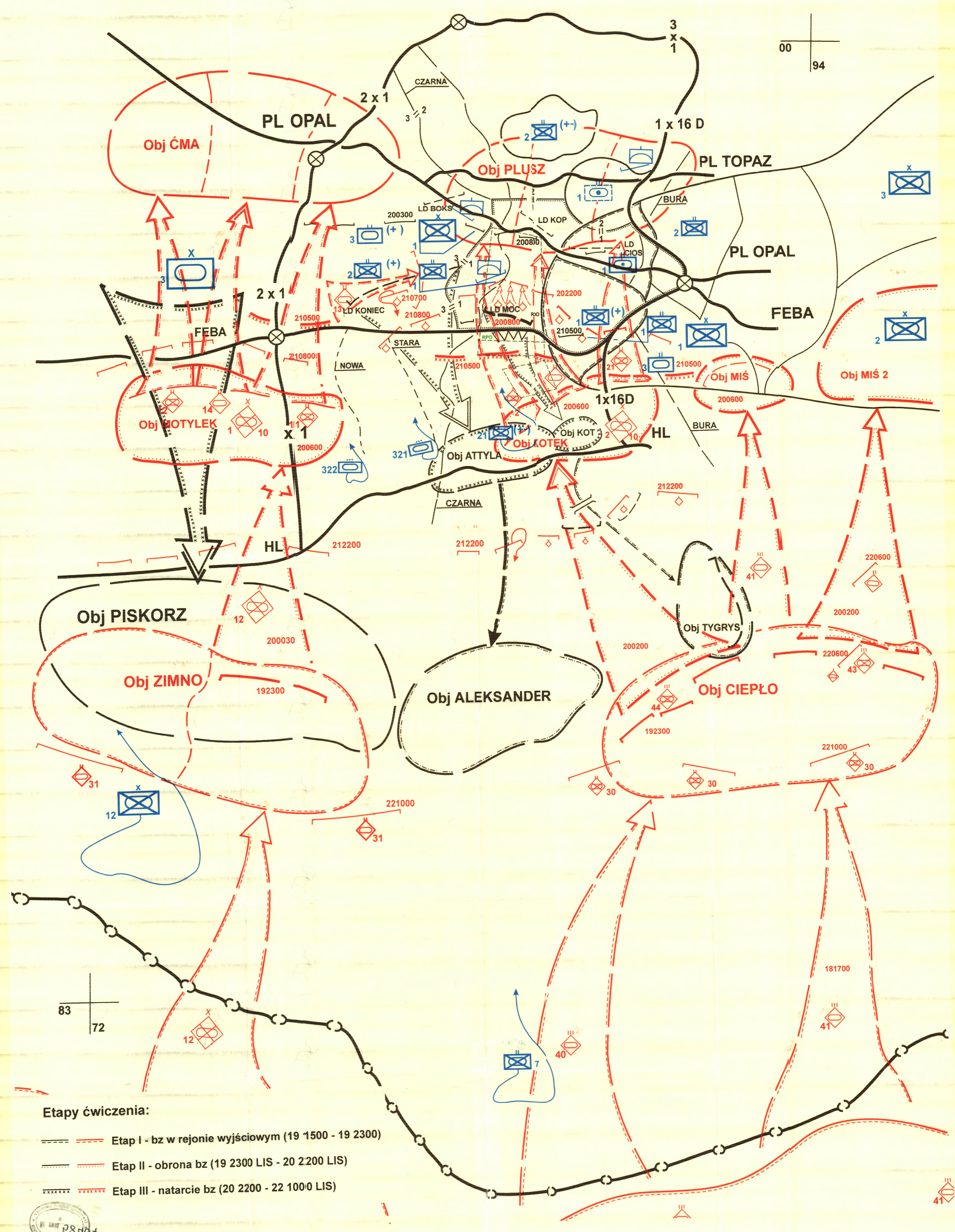
Załącznik: Położenie wojsk o..... (kalka lub mapa).



KIEROWNIK ĆWICZENIA

Załącznik A
DO KONCEPCJI PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO 1bGB nt.

„BATALION ZMECHANIZOWANY W OBRONIE I NATARCIU”



Etapły ćwiczenia:

- Etap I - bz w rejonie wyjściowym (19 1500 - 19 2300)
- Etap II - obrona bz (19 2300 LIS - 20 2 200 LIS)
- Etap III - natarcie bz (20 2200 - 22 1000 LIS)



																		ORGANIZOWANIE																										
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	1
				WARSZTATY						WARSZTATY		WARSZTATY		Dokonanie przeglądu zgodności treści opracowanej dokumentacji ćwiczenia	KONCOWA KONFERENCJA PLANISTYCZNA	REKONESANS REJONU ĆWICZENIA (według potrzeb)	OPRACOWANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA				WYDANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA	POWIELENIE DOKUMENTACJI ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE KIEROWNICTWA ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE REJONU ĆWICZENIA. ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO. ORGANIZACJA INFORMACYJNEGO WSPOMAGANIA ĆWICZENIA				ĆWICZENIE										
Opracowanie Planu Przeprowadzenia Ćwiczenia cz. III				OPRACOWANIE SYTUACJI WYJŚCIOWEJ NA PIERWSZY DZIEŃ ĆWICZENIA								Opracowanie Planu Przeprowadzenia Ćwiczenia cz. V pkt. 1, 2, 3, 4.				Dokonanie przeglądu zgodności treści opracowanej dokumentacji ćwiczenia	KONCOWA KONFERENCJA PLANISTYCZNA	REKONESANS REJONU ĆWICZENIA (według potrzeb)	OPRACOWANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA				WYDANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA	POWIELENIE DOKUMENTACJI ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE KIEROWNICTWA ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE REJONU ĆWICZENIA. ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO. ORGANIZACJA INFORMACYJNEGO WSPOMAGANIA ĆWICZENIA				ĆWICZENIE								
WYKONANEGO ROZKAZU				OPRACOWANIE SYTUACJI WYJŚCIOWEJ NA PIERWSZY DZIEŃ ĆWICZENIA								Opracowanie Planu Przeprowadzenia Ćwiczenia cz. V pkt. 1, 2, 3, 4.				Dokonanie przeglądu zgodności treści opracowanej dokumentacji ćwiczenia	KONCOWA KONFERENCJA PLANISTYCZNA	REKONESANS REJONU ĆWICZENIA (według potrzeb)	OPRACOWANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA				WYDANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA	POWIELENIE DOKUMENTACJI ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE KIEROWNICTWA ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE REJONU ĆWICZENIA. ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO. ORGANIZACJA INFORMACYJNEGO WSPOMAGANIA ĆWICZENIA				ĆWICZENIE								
Przygotowanie ćwiczącego dowództwa do ćwiczenia - ćwiczenia (zajęcia) przygotowawcze - (ilość i czas według potrzeb)																Dokonanie przeglądu zgodności treści opracowanej dokumentacji ćwiczenia	KONCOWA KONFERENCJA PLANISTYCZNA	REKONESANS REJONU ĆWICZENIA (według potrzeb)	OPRACOWANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA				WYDANIE ROZKAZU ORGANIZACYJNEGO W SPRAWIE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA	POWIELENIE DOKUMENTACJI ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE KIEROWNICTWA ĆWICZENIA				PRZYGOTOWANIE REJONU ĆWICZENIA. ORGANIZACJA ZABEZPIECZENIA LOGISTYCZNEGO. ORGANIZACJA INFORMACYJNEGO WSPOMAGANIA ĆWICZENIA				ĆWICZENIE								
Przygotowanie ćwiczącego dowództwa do ćwiczenia - ćwiczenia (zajęcia) przygotowawcze - (ilość i czas według potrzeb)																																												
Przygotowanie ćwiczących wojsk do ćwiczenia (zajęcia programowe w ramach zgrzywania zespołowego)																		Przygotowanie ćwiczących wojsk do ćwiczenia (zajęcia programowe w ramach szkolenia poligonowego)																										